

Bogusław Śliwerski

Turystyka habilitacyjna Polaków na Słowację w latach 2005–2016

Studium krytyczne

Turystyka habilitacyjna Polaków na Słowację w latach 2005-2016

Studium krytyczne

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

B o g u s ł a w   Ś l i w e r s k i

Turystyka habilitacyjna Polaków na Słowację w latach 2005–2016

Studium krytyczne

Bogusław Śliwerski – Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu
Katedra Teorii Wychowania, 91-408 Łódź, ul. Pomorska 46/48

RECENZENT

Barbara Kromolicka

REDAKTOR INICJUJĄCY

Urszula Dzieciatkowska

OPRACOWANIE REDAKCYJNE

Paweł M. Sobczak

SKŁAD I ŁAMANIE

AGENT PR

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Zdjęcie wykorzystane na okładce: © Depositphotos.com/heiko119

© Copyright by Bogusław Śliwerski, Łódź 2018

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2018

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.08256.17.0.M

Ark. wyd. 14,0; ark. druk. 16,0

ISBN 978-83-8088-940-8

e-ISBN 978-83-8088-941-5

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-131 Łódź, ul. Lindleya 8

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. (42) 665 58 63

<https://doi.org/10.18778/8088-940-8>

Rys. Piotr Olszówka

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wstęp	15
1. Podejście badawcze do turystyki habilitacyjnej.....	25
2. Uwarunkowania rozwoju turystyki habilitacyjnej Polaków na Słowację w latach 2005–2016	31
Nieskuteczna akredytacja.....	41
Skutki akademickiej patologii.....	48
3. Geneza i ewolucja turystyki habilitacyjnej Polaków na Słowacji.....	59
Procedura habilitacyjna na Słowacji	65
Kryteria oceny parametrycznej osiągnięć habilitanta	68
Słowackie uczelnie habilitujące Polaków.....	80
Miejsce promocji doktorskiej i zatrudnienia habilitujących się na Słowacji.....	84
Temporalny wymiar postępowań habilitacyjnych Polaków na Słowacji.....	88
Walory habilitacji na Słowacji.....	93
Zasady uznawania wykształcenia na Słowacji od 1 czerwca 2016 r.....	95
4. Maskowanie aktywności i danych.....	97
Skrywanie słowackich habilitacji oraz krajowych doktoratów	99
Kazusy.....	105
Jak być uczonym różnych dyscyplin po pracy socjalnej	105
Fałszowanie dokumentów mistrzów błyskawicznej habilitacji.....	113
Plagiaryzm	115
Habilitacja na podstawie obronionej w Polsce pracy doktorskiej?	118
Akademickie sieci recenzenckie.....	120
5. Medialna i akademicka krytyka turystyki habilitacyjnej.....	125
Krytycy ujawniania patologii w ramach turystyki habilitacyjnej	152
Reakcje na zamknięcie ścieżki habilitacyjnej na Słowację	156
Zakończenie	159

ANEKS	163
POROZUMIENIE między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej w sprawie równoważności dokumentów o wykształceniu, stopniach i tytułach naukowych wydawanych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej (nieopublikowane) ..	163
Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzona w Warszawie dn. 18 lipca 2005 r. M.P. z 2006 Nr 14 poz. 187 • Brzmienie od 1 lutego 2006 r.	165
Materiał analizy Ministerstwa Szkolnictwa, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowackiej do zmian w umowie z Polską w zakresie uznawalności stopni i tytułów naukowych (24.02.2016)	173
UMOWA między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o zmianie umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzonej w Warszawie dn. 18 lipca 2005 r.	176
Wpis Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Jarosława Gowina na Twitterze z dn. 16 marca 2016 r.	178
List otwarty Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej w sprawie stopni i tytułów naukowych uzyskiwanych poza krajem	179
Oświadczenia członków KNP PAN o gotowości recenzowania	180
Stanowisko Komitetu Socjologii Polskiej Akademii Nauk w sprawie niektórych habilitacji uzyskiwanych za granicą	181
Stanowisko Komitetu Nauk Filozoficznych PAN w sprawie turystyki habilitacyjnej	183
Odpowiedzi MNiSW na stanowiska i protesty środowisk akademickich	185
Interpelacja nr 5331 do ministra nauki i szkolnictwa wyższego w sprawie uznawalności i nostryfikacji zagranicznych dyplomów w Polsce	191
Odpowiedź ministra nauki i szkolnictwa wyższego na interpelację nr 5331 w sprawie uznawalności i nostryfikacji zagranicznych dyplomów w Polsce	193
Interpelacja poseł SLD Anny Bieńkowskiej do ministra nauki i szkolnictwa wyższego w sprawie uznawalności i nostryfikacji zagranicznych dyplomów w Polsce	197
Opinia eksperta-członka Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dn. 30.09.2014 r. na temat słowackich stopni i tytułów naukowych dla Przewodniczącego PKA	198
Wymagane dokumenty do postępowania habilitacyjnego lub do postępowania na tytuł profesora na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku	200
Wytyczne w sprawie procedury nadawania tytułu naukowo-pedagogicznego w Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy	208
Procedura dotycząca sposobu postępowania kandydatów ubiegających się o wszczęcie postępowania habilitacyjnego na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (obowiązuje od 24.03.2015 r.)	215
Klasyfikacja słowackich kierunków kształcenia do habilitacji	216
Doktorzy habilitowani informujący w OPI o habilitacji na Słowacji:	229
1) Uniwersytet Katolicki w Rużomberku ID: 21609 – Nadane stopnie i tytuły	229
2) Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy ID: 205078 – Nadane stopnie i tytuły	233

---

3) Uniwersytet Žyľiňski ID: 220113 – Nadane stopnie i tytuły.....	235
4) Uniwersytet Technologiczny w Bratisławie ID:215138 – Nadane stopnie i tytuły	236
5) Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach ID: 207262 – Nadane stopnie i tytuły.....	236
6) Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze ID: 201352 – Nadane stopnie i tytuły	237
7) Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratisławie ID: 216507 – Nadane stopnie i tytuły.....	239
8) Uniwersytet Preszowski ID: 201199 – Nadane stopnie i tytuły.....	239
9) Uniwersytet Jana Amosa Komeňskiego w Bratisławie ID: 201904 – Nadane stopnie i tytuły.....	241
Bibliografia.....	243
Spis tabel, wykresów, skanów, print screenów i fotografii.....	253

Wykaz skrótów

AGH	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie
AMW	Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
APS	Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie
ArtD.	doktor nauk o sztuce
AŚ	Akademia Świętokrzyska w Kielcach
AWF	Akademia Wychowania Fizycznego
CK	Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów
CSc.	kandydat nauk
CSRS	Czechosłowacka Republika Socjalistyczna
doc.	docent
dr hab.	doktor habilitowany
Dr. h.c.	doktor <i>honoris causa</i>
DrSc.	doktor nauk
DSW	Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu
Dz.U.	Dziennik Ustaw
EFTA	Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu
FRP	Fundacja Rektorów Polskich
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IBE	Instytut Badań Edukacyjnych
ISBN	<i>International Standard Book Number</i> (międzynarodowy numer identyfikacyjny książki)
JM	Jego Magnificencja
KBN	Komitet Badań Naukowych
KC PZPR	Komitet Centralny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KEN	Komisja Edukacji Narodowej
KNP PAN	Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk
KRASP	Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich
KU	Uniwersytet Katolicki w Rużomberku
KUL	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
LRB	Ludowa Republika Bułgarii
LWP	Ludowe Wojsko Polskie

M.P.	Monitor Polski
MEN	Ministerstwo Edukacji Narodowej
MENiS	Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu
MNiSW	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MUDr.	doktor nauk medycznych
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
OIRP	Okręgowa Izba Radców Prawnych
OPI	Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy
PAN	Polska Akademia Nauk
PhD.	doktor nauk filozoficznych
PKA	Polska Komisja Akredytacyjna (w latach 2002–2011: Państwowa Komisja Akredytacyjna)
PO	Platforma Obywatelska
POL-on	System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym
PPWSZ	Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu
PRL	Polska Rzeczpospolita Ludowa
PSL	Polskie Stronnictwo Ludowe
PSSPS	Polskie Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej
PWS	Paneuropejska Wyższa Szkoła w Bratysławie
PWSZ	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
PZPR	Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
RNDr.	doktor nauk przyrodniczych
RP	Rzeczpospolita Polska
RS	Republika Słowacka
SdRP	Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej
SLD	Sojusz Lewicy Demokratycznej
SUT	Słowacki Uniwersytet Techniczny w Bratysławie
ThDr.	doktor nauk teologicznych
TVP	Telewizja Polska
UAM	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
UE	Unia Europejska
UG	Uniwersytet Gdański
UHPJK	Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Kochanowskiego w Kielcach
UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
UJAK	Uniwersytet Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie
UJK	Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
UKF	Uniwersytet Konstancy Filozofa w Nitrze
UKSW	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
UKW	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
UŁ	Uniwersytet Łódzki
UMB	Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy

UMCS	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
UMK	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
UO	Uniwersytet Opolski
UP	Unia Pracy
UPJS	Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach
UPr	Uniwersytet Preszowski
UR	Uniwersytet Rzeszowski
US	Uniwersytet Szczeciński
USA	Stany Zjednoczone Ameryki
UŚ	Uniwersytet Śląski w Katowicach
UTH	Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
UW	Uniwersytet Warszawski
UWM	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
UWr	Uniwersytet Wrocławski
UZ	Uniwersytet Zielonogórski
WP	Wydział Pedagogiczny
WPiA	Wydział Prawa i Administracji
WRL	Węgierska Republika Ludowa
WSP TWP	Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej
WSZiPS	Wyższa Szkoła Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie
ZSMP	Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej
ZSRR	Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych
ŻU	Uniwersytet Żyliński

Wstęp

Okres postsocjalistycznej transformacji Rzeczypospolitej niesie z sobą korzystne zmiany w szkolnictwie wyższym, ale też odsłania po latach różne patologie. Od 2002 r. uczestniczę w akredytacji uczelni akademickich i wyższych szkół zawodowych, dzięki czemu miałem możliwość przyjrzeć się ich funkcjonowaniu z bliska, a także dokonać wstępnej oceny ich działalności. W dobie transformacji politycznej RP jednym z najbardziej niepokojących działań niektórych spośród tych placówek jest symulowanie czegoś, co miałoby świadczyć o znaczących procesach edukacyjnych czy naukowych, podczas gdy w rzeczywistości mamy tu do czynienia z ich pozorowaniem. Do analizy zjawisk patologicznych zachodzących w określonych państwowych i niepublicznych szkołach wyższych można wykorzystać teorię anomii. Pozwala ona zwrócić uwagę na problemy moralne i przystosowawcze jednostek w nich zatrudnionych bądź studiujących, generowane przez konflikty i napięcia w obrębie struktur organizacyjnych. Teoria ta poszerza także nasze możliwości poznawcze odnośnie do badania problemów jednostkowych i grupowych, jakie pojawiają się w tych placówkach. Socjologowie sami wskazują na to, że społeczny stan anomii towarzyszył (i towarzyszy) organizowaniu i reorganizowaniu się ludzkich zbiorowości, ze względu na pojawiający się w nich brak lub załamanie się norm oraz rozpad istniejącego ładu, a więc zjawiska o charakterze pejoratywnym. Naukowcy piszą nawet o specyficznym charakterze anomii w polskiej rzeczywistości akademickiej, co odróżnia ją od analogicznych zjawisk o odmiennym, zachodnim rodowodzie.

Czym jest anomia? To stan załamania obowiązujących do niedawna w społeczeństwie struktur aksjonormatywnych, skutkujący brakiem integracji znacznej liczby jednostek z utwalonymi społecznie wzorami kulturowymi i zanikiem motywacji do zbieżnych z nimi działań, a także kryzys zaufania do dotychczasowych ogniw integracji społecznej¹. Rozchwianie moralne społeczeństwa, brak i poczucie braku jasnych reguł postępowania, upowszechnienie się na skalę masową zachowań oraz zjawisk uważanych do niedawna za dewiacyjne, rozpad więzi prowadzący do atomizacji społeczeństwa – oto najbardziej typowe objawy życia społeczeństwa, w którego łonie rozwija się anomia. Przejawem

---

1 K. Szafranec, *Człowiek wobec zmian społecznych*, PWN, Warszawa 1990.

anomalii w szkołach wyższych jest osłabienie mechanizmów kontroli społecznej, kryzys zaufania do zarządzających takimi instytucjami oraz brak autorytetów w środowiskach kierowniczych.

W sferze więzi interpersonalnych daje się zaobserwować wzmożenie wzajemnej nieufności, wrogość, rywalizację, donosicielstwo i intrygi, instrumentalizm, cynizm, jak też patologiczne przejawy dominacji i zniewolenia. Zjawiskom tym towarzyszy wycofywanie się najlepszych pracowników, których zastępuje się miernymi, ale za to wiernymi władzy, a przy tym poddawany procesom familiaryzacji. Nieodłącznym atrybutem zarządzania w takich szkołach pozostaje standaryzacja działań, wprowadzanie procedur, biurokratyzacja i nadkontrola. Normalizacja patologii wynika z sytuacji tzw. „wyższej konieczności” albo typowej ironii czy arogancji w stosunku do idealistów, którzy nie godzą się na naruszanie ludzkiej godności, przejawy hipokryzji, dysharmonii, cynizmu czy nieetyczności postaw.

Norma etyczna – „akceptuj *status quo* i bądź moralny” – w warunkach głębokiej anomalii społecznej staje się logicznym absurdem, co wymazuje z osobowości studentów i nauczycieli akademickich zdolność do samoregulacji oraz kierowania się własnym sumieniem. Jeśli w społeczeństwie są ludzie bez korzeni kulturowych i sterów moralnych, z osłabionym poczuciem więzi i solidarności, nie odczuwający potrzeby decydowania o sobie, odczuciem odczytywania własnej sytuacji jako zniewalającej – zawsze będą oni podatnym tworzywem zabiegów manipulacyjnych. Nic dziwnego, że osoby potrafiące adekwatnie odczytać i zakwestionować tę nienormalną rzeczywistość, nie godzące się na jej pozory i patologie są osamotnione, gdyż ich postawa nie tylko budzi zdziwienie otoczenia, ale też wydaje się nonsensowna – narusza bowiem istniejącą, choć wstydlivy układ fałszu i pozorów.

Osoby przeciwstawiające się takim zjawiskom spotykają się z wrogością ze strony tych, którzy czerpią z tej patologii największe korzyści (w przypadku studentów – nie muszą się uczyć, uczęszczać na zajęcia, samodzielnie przygotowywać prac zaliczeniowych czy dyplomowych, a w przypadku akademików – nie muszą, gdyż nie potrafią, prowadzić badań, pisać rozpraw naukowych, publikować ich, organizować konferencji itp.). Nie są również rozumiane i nie mają często wsparcia ze strony tych, w których interesie sprzeciw leży najbardziej, a więc osób nierzetelnie ocenianych, niesprawiedliwie traktowanych, szykanowanych czy marginalizowanych, mimo że posiadają dorobek naukowy bądź są autentycznie zainteresowane studiowaniem. Prędzej czy później i tak okazuje się, że król jest nagi. A jakie są tego przyczyny oraz skutki? O jednej z takich przyczyn będzie mowa w niniejszej publikacji.

Zamierzam przedstawić, w kontekście zmian zachodzących w szkolnictwie wyższym i polityce kolejnych rządów III RP, wyniki przeszło ośmioletnich badań, które zostały podjęte w roku 2008. Wiosną 2008 r. otrzymałem ze środowiska pedagogiki społecznej pierwsze sygnały o zaskakującej fali awansów naukowych niektórych nauczycieli akademickich, którzy na Słowacji uzyskiwali habilitację z pracy socjalnej jako rzekomo tożsamej z polskimi dyscyplinami naukowymi – pedagogiką lub socjologią. Wskazywano głównie na to, że niektóre

osoby legitymujące się słowackimi dyplomami nie są znane w środowisku polskiej nauki, a w przypadku innych akademików przewody habilitacyjne w Polsce zostały negatywnie ocenione przez rady wydziałów. Na Słowacji ten sam dorobek zaaprobowano, uznając go za odpowiadający habilitacji w tym kraju, toteż przedstawiane dyplomy budziły w Polsce zdumienie. Musiało to rzutować na akademicki status takich osób, skoro we własnym środowisku najczęściej ukrywały one podjęcie starań o słowacką habilitację. Niektórzy nie ujawniali tego faktu w ogóle. Zjawisko to przez wiele lat było w środowisku akademickim swoistym rodzajem tabu. Do Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN docierały informacje, że jest to zjawisko patologiczne, kreowane przez pedagogów. Także polska prasa pisała o tej praktyce jako niegodnej, wstydlivej czy hańbiącej polską naukę.

Nie przypuszczałem, że odpowiadając na apel dziekana Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku, profesora Amantiusa Akimjaka, by pomóc jednostce w rozpoznaniu i weryfikacji zasadności wniosków składanych przez Polaków ubiegających się o słowacką docenturę (tytuł naukowo-pedagogiczny), znajdę się w szczególnej sytuacji poznawczej. Nie wierzyłem, że katolicka uczelnia może być środowiskiem anomii moralnej. Bardzo szybko doświadczyłem dysonansu między deklarowaną przez władze uczelni troską o jej dobre imię a praktyką postępowania awansowych, o których częściej dowiadywałem się od zatrudnionych tam naukowców albo z mediów. Każde moje zainteresowanie rozpoczętymi już postępowaniami dotyczącymi Polaków spotykało się z negatywną lub wymijającą reakcją władz dziekańskich – mówiono mi, że dokumenty są w jakimś archiwum lub zostały wysłane do ministerstwa, bądź też jeszcze nie wpłynęły albo właśnie są weryfikowane przez pracowników odpowiedniej komisji. Wówczas nie miałem jeszcze wiedzy na temat obowiązującego w tym kraju prawa o szkolnictwie wyższym, a zatem musiałem najpierw się z nim zapoznać.

Kiedy zorientowałem się, że dane, do których powinienem mieć wgląd pozostają dla mnie niedostępne, a władze uczelni manipulują informacjami i unikają reakcji na moje sygnały o naruszaniu przez niektórych kandydatów dobrych obyczajów w nauce (np. przedkładanie we własnej dokumentacji nieprawdziwych danych) – mimo ogromnej sympatii do dziekana Wydziału Pedagogicznego KU i wiary (zapewne naiwnej) w jego dobre intencje – zaproponowałem krajowemu środowisku naukowemu włączenie się w proces diagnozowania rzeczywistego stanu rzeczy, a także podjąłem badanie o charakterze etnopedagogicznym. Niniejsza publikacja stanowi wynik szeregu działań i badań, w których przeprowadzeniu wspierali mnie profesorowie – członkowie Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN oraz kierownicy jednostek akademickich różnych uczelni w Polsce, a ponadto psychologowie, socjologowie, teologowie i filozofowie. Z każdym miesiącem i rokiem dowiadywałem się o sprawach, które wzbudzały już nie tylko kontrowersje, ale i akademicki sprzeciw wobec praktyk osłanianych czy wspomaganych także przez urzędników Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Z jednej strony rozumiałem liberalne podejście do zjawiska mającego służyć umiędzynarodowieniu polskiej nauki, z drugiej

zaś pojawiało się pytanie: czy aby porozumienie zawarte ze Słowacją nie miało właśnie służyć zaprzeczeniu tej wartości? Podobną umowę podpisaliśmy również z Republiką Czeską, a jednak polscy naukowcy nie wybierali się do tego kraju po awans, habilitację czy tytuł naukowy. Wkrótce okazało się, że Czesi sami zauważyli, iż słowacki raj nie musi być identyfikowany tylko z pięknem tego kraju, ale też z rozwiązaniami korzystnymi dla tych osób, które postanowiły je wykorzystać w karierze pozbawionej osiągnięć odpowiednich wobec krajowych oraz kryteriów ich oceny.

Spór o słowackie habilitacje wywołali w kraju pedagodzy społeczni i socjologowie, którzy zorientowali się, że do kształcenia kadr dla służb społecznych wkraczają osoby bez naukowego dorobku, nieposiadające dokonań w tej dziedzinie, za to legitymujące się uzyskaną na Słowacji habilitacją w zakresie pracy socjalnej. Upowszechniono *List Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej w sprawie stopni i tytułów naukowych uzyskiwanych poza krajem*, autorzy wyrazili tam „[...] niepokój wobec dynamicznie rozwijającego się zjawiska uzyskiwania przez nauczycieli akademickich polskich wyższych uczelni stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie pracy socjalnej poza krajem i według procedury odbiegającej od standardów przyjętych w naszym kraju”². Praca socjalna nie jest w Polsce uznawana za dyscyplinę naukową, tymczasem awanse naukowe zaczęły się od słowackich habilitacji właśnie z pracy socjalnej, która miała tam – podobnie jak 700 innych kierunków kształcenia – status dyscypliny naukowo-pedagogicznej niezależnie od dziedziny nauk. Pod jednym z moich blogowych wpisów z treścią tego listu lubelski bloger o nicku Japolan³ 30 marca 2010 r. zamieścił następujący komentarz:

[...] Warte odnotowania jest zaakcentowanie w zaprezentowanym liście otwartym zagadnienia „różnicowanych w poszczególnych krajach standardów uzyskiwania stopni naukowych”. Czy każdy z sygnatariuszy owego listu otwartego sam zawsze jest konsekwentny? Czy ktokolwiek z sygnatariuszy w Polsce tytułował „magistrami” włoskich „dottore”? A może ich słownie (po polsku) „doktoryzował”? Wymiana międzynarodowa oznacza przyjmowanie naukowców z różnych krajów, także takich, w których nie ma habilitacji. Czy wszyscy sygnatariusze zaprezentowanego listu otwartego konsekwentnie nazywają przyjmowanych naukowców „doktorami”, a może naukowcy „z importu” raptem stają się „profesorami” (po przekroczeniu polskiej granicy)? Jakiś czas temu uczestniczyłem w zajęciach prowadzonych przez pana magistra w poważnym wieku średnim. W wolnym czasie była okazja do rozmów, do wymiany poglądów. Przypomniałem sobie, że pan magister wspominał o ludziach, którym zniweczono plany habilitowania się – z powodu nieprzychylności, z zazdrości, a nawet z zemsty (według relacji). Przecież nawet w Polsce można się dowiedzieć, że określony uczoney „habilitował się” na „obcym” wydziale, bo na „swoim” to by „ruski rok” czekał. Może niektórzy – na przykład z powodów psychologicznych – mają niechęć do „testowania” możliwości „habilitowania się” na kolejnych wydziałach w Polsce. Aż prosi się o jakieś badania naukoznawcze – z wykorzystaniem różnych metod, podejść i perspektyw badawczych – na temat powodów wybierania zagranicznych jednostek naukowych w celu „zrobienia stopnia naukowego” przez naukowców z Polski. Tylko czy oparta na takich badaniach praca naukowa byłaby do obronienia w Polsce? [...]⁴

2 Zob. Aneks.

3 Japolan, <https://www.blogger.com/profile/11490774359810804175> (dostęp: 2.03.2018).

4 B. Śliwerski, *Klinika akademickiej pedagogiki*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2011, s. 157–159; por. tenże, *Habilitacja. Diagnoza. Procedury. Etyka. Postulaty*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2017.

Przyznałem mu rację. Nikt nie prowadził takich badań, gdyż wymagałyby one znajomości języka słowackiego. Ponadto bilateralne umowy międzynarodowe nie były dotąd przedmiotem dociekań naukowych, analizujących stopień wdrażania ich w życie. Podpisanie ich przez premierów obu rządów stwarza jedynie możliwość awansu naukowego poza granicami kraju, z którego skorzystać można, ale nie trzeba. Uczeni zajmujący się szkolnictwem wyższym dotychczas nie rekonstruowali, nie badali ani nie analizowali danych mówiących, ilu nauczycieli akademickich uzyskało na Słowacji dyplomy odpowiadające polskiemu stopniowi naukowemu doktora habilitowanego oraz tytułowi naukowemu profesora. Nie czyniło i nie czyni tego również Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Rozumienie takich procesów zapośredniczone jest poprzez historię, symbole, statusy itp., toteż problem tożsamości rodzimych „obcokrajowców” musiał rzutować na ich (nie)obecność w naszym szkolnictwie wyższym. Podjęcie przeze mnie badań dotyczących – tylko i wyłącznie – Polaków ubiegających się o habilitację bądź profesurę w jednym ze słowackich uniwersytetów lub w wyższej szkole prywatnej na Słowacji wynikało z poznawczej potrzeby zrozumienia zdarzeń oraz motywacji akademickiej takich osób. Poszukiwałem odpowiedzi na pytanie: jakie interesy sprawiały, że niektórzy animowali, wspomagali, organizowali czy upełnomocniali ten proces? Jak to możliwe, że urzędnik MNiSW mógł w wielu przypadkach potwierdzać nieprawdę, wydając zaświadczenie o rzekomej odpowiedniości uzyskanego na Słowacji tytułu naukowo-pedagogicznego docenta z polskim stopniem naukowym doktora habilitowanego?

Zgromadzone dokumenty i dane empiryczne stały się kluczowym środkiem do przekonania władz MNiSW oraz środowiska akademickiego, że problem turystyki wpisuje się częściowo w patologię, której skutki będą odczuwane jeszcze przez wiele, wiele lat. Niniejsza publikacja dotyczy powstałej ścieżki „turystycznej” do awansu, a także kulis zdarzeń i ich częściowych następstw, które stanowią o problemie, z jakim akademickie środowisko w Polsce nie miało jeszcze w takiej skali do czynienia. Pomocna okazała się współpraca z redaktorem Markiem Wrońskim, regularnie publikującym artykuły o naukowej nieuczciwości na łamach miesięcznika „Forum Akademickie”. Ujawniane przez niego patologie w polskim szkolnictwie wyższym pozwalały powiązać pewne wydarzenia, fakty i osoby z turystyką habilitacyjną na Słowację w jej negatywnym wymiarze. Istotną rolę w rozpoznaniu niektórych praktyk odegrali dziennikarze prasy codziennej – „Życia”, „Gazety Wyborczej” (Gabriela Kucharska, Jarosław Sidorowicz), „Rzeczpospolitej”, „Dziennika Gazety Prawnej” (Klara Klinger) oraz tygodnika „Wprost” (Cezary Bielakowski, Artur Grabek). Profesor Marek Konopczyński, jako przewodniczący komisji wyborczej w wyborach członków Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN obecnej kadencji (2015–2019), zwrócił się z prośbą do dziekanów wydziałów pedagogicznych o przesłanie kopii dyplomów wskazujących na naukowy status samodzielnych pracowników naukowych, którzy uzyskiwali awans poza granicami kraju. Okazało się, że zamieszczone w bazie Nauka Polska informacje o naukowej tożsamości z pedagogiką w przypadku wielu nauczycieli akademickich rozmijały się z treścią

ich słowackich dyplomów. Nie bez znaczenia było wsparcie przewodniczącego Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, profesora Antoniego Tajdusia, oraz członków Prezydium – przewodniczących wszystkich sekcji tego organu, jak też Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. Dzięki tym osobom możliwe stały się interwencje u władz państwowych, a także w komisjach sejmowych.

Prowadzone przeze mnie analizy oraz niezależne śledztwa dziennikarskie odsłaniały coraz bardziej niekorzystny obraz praktyk, o które trudno było podejrzewać niektóre osoby i uczelnie – przedstawiciele nie tylko pedagogiki, ale aż 18 dyscyplin naukowych z niemalże wszystkich dziedzin nauki w naszym kraju. Ich reprezentanci w większości jechali na Słowację, by uzyskać habilitację nie ze swojej dyscypliny naukowej, ale z 39 kierunków kształcenia akademickiego, często wkraczających w zakres innej dyscypliny. Z możliwości awansu u południowych sąsiadów korzystali przedstawiciele nauk technicznych, matematycznych, humanistycznych, społecznych, medycznych oraz nauk o kulturze fizycznej. Nie był to zatem problem tylko polskiej pedagogiki, na którą najchętniej przerzucano odpowiedzialność za jego zaistnienie i rozprzestrzenianie się w krajowym środowisku akademickim. Trzeba było zacząć monitorować zjawisko, by uświadomić polskim władzom, że sprawa ma szeroki wymiar i po części patologiczny charakter.

Negatywne aspekty słowackich awansów nie dotyczyły wszystkich osób uzyskujących habilitację w tym kraju. Różne mogły być powody, dla których część adiunktów, pozbawionych we własnych środowiskach wsparcia lub zasłużonego uznania, poza granicami kraju poszukiwała szansy na docenienie swoich faktycznych dokonań naukowych. Zwracam na to uwagę, ponieważ motywacje i interesy były rozmaite, a rzeczywiste dokonania nauczycieli akademickich, które stały się przedmiotem oceny rad naukowych słowackich uczelni, są odmienne i trudne do oceny w wymiarze etycznym. O wszczęciu przewodu habilitacyjnego nie decydowała tam ocena *peer review* publikacji kandydatów, ale analiza danych parametrycznych zgodnie z obowiązującym w tym kraju prawem i wewnątrzuczelnianymi normami. Prezentując dane globalne, uczulam, by nie generalizować wniosków i nie obejmować nimi całej populacji polskich migrantów na Słowację. W aneksie zamieszczony został wykaz osób objętych analizą danych o ich akademickim statusie, które czytelnik lub każdy zainteresowany może weryfikować czy badać. Niniejsza rozprawa jest naukowym studium zjawiska, w jakim uczestniczyło ponad 200 osób – dopóki resort nauki i szkolnictwa wyższego nie podjął stanowczych działań uniemożliwiających części polskich kandydatów kontynuowanie źle pojętej współpracy międzynarodowej. Zawsze w takich sytuacjach tracą ci, którzy byli rzetelni, uczciwi, solidni i odpowiedzialni. Są też wówczas narażeni na ostracyzm, niesprawiedliwe oceny, a nawet ekskluzję. Trudno bowiem oddzielać ziarno od plew, kiedy otrzymuje się informacje o nieprawidłowościach w określonej sprawie.

Wstrząs informacyjny, jaki w środowisku akademickim wywołała wiadomość o skali turystyki habilitacyjnej musiał także skutkować – ze strony tych, którzy byli świadomi własnych nieuczciwych praktyk – agresją, prowokacjami, a nawet próbami zastraszania władz wydziałów niektórych polskich uniwersytetów

czy świadomych patologii naukowców. Wykorzystywano do tego celu procedury prawne, a niektórym, także mediom, wytaczano sprawy sądowe. Przywołuję w tej monografii fragmenty wygłaszanych w kraju referatów, a także artykułów publikowanych w pracach zbiorowych, których rozproszenie i ograniczone ramy uniemożliwiały całościowe spojrzenie na zjawisko turystyki naukowej. W okresie ich wydawania miały spełniać funkcję prewencyjną, chronić przed wzrostem zainteresowania w naszym kraju habilitacjami słowackimi. Niestety, niektórzy nauczyciele, świadomi możliwości zablokowania przez ministerstwo tej ścieżki awansu, przestali już liczyć się z negatywnymi konsekwencjami.

W 2013 r. zaproponowałem środowisku akademickiemu spojrzenie na problem turystyki habilitacyjnej Polaków na Słowacji w perspektywie głębokiej metafory zakleszczenia. W głębokiej wodzie pływają bowiem grube ryby, a rzecz dotyczy zakleszczenia odpowiadającego głębinowym procesom w naukach humanistycznych i społecznych, w tym także w przebiegu kształcenia przyszłych kadr naukowych. Nie ma co trzymać się mielizny, bo schwycimy jedynie mizerne płotki. Metafora „zakleszczenia” – a ja wykorzystałem dwa znaczenia tego pojęcia – pozwalała w lekkiej formie docierać do głębin zjawisk patologicznych, co miało sprzyjać poważnej refleksji nad pedagogiką. Pojęcie zakleszczenia ma kilka znaczeń, dzięki czemu możemy w naukach o wychowaniu i praktyce wychowawczej dostrzec zjawiska, które skutkują tak pozytywnymi, jak i negatywnymi następstwami – albo dla przedstawicieli nauk pedagogicznych (przede wszystkim, gdyż sam reprezentuję tę dyscyplinę naukową), ich naukowego awansu i profesjonalnego rozwoju, albo dla podlegających im młodych pracowników naukowych, studentów czy wychowanków. Sądziłem wtedy, że sprawa turystyki habilitacyjnej dotyczy tylko i wyłącznie pedagogów. Szybko jednak przekonałem się, że jest inaczej. Zastosowałem wówczas metaforę zakleszczenia pedagogiki przez tzw. pasożyty zewnętrzne. Wśród nich wyróżniłem kleszcze słowackie oraz rodzime (wieloletowość bez konsekwentnego rozliczania z dorobku naukowego w podstawowym miejscu pracy). Ten rodzaj kleszczy, przystosowany do ssania korzyści, rozplenia się głównie w szkolnictwie niepublicznym, zbrojny w posiadany stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora, który jest pomocny przy utrzymywaniu się „w skórze żywiciela”. Pojawienie się tych kleszczy stało się jednym ze wskaźników kryzysu w środowisku – braku profesorów i doktorów habilitowanych w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych z dyscypliny „pedagogika”, ale też „psychologia” czy „socjologia” (nie tylko zresztą w szkolnictwie niepublicznym, ale także w państwowych wyższych szkołach zawodowych, akademiach i uniwersytetach⁵). Podobne zjawisko dotyczyło niemalże każdej uczelni w kraju i prawie każdej dyscypliny naukowej.

Mam nadzieję, że niniejsza publikacja nie tylko pozwoli na poznanie powyższego zjawiska, ale i ułatwi zrozumienie sytuacji, w jakiej znaleźli się polscy naukowcy w wyniku nadużywania przez niektóre osoby słowackich norm akademickich, które dalece odbiegają od krajowych. Zasługi i winy leżą po obu

---

5 Tenże, *Klinika akademickiej pedagogiki*.

stronach granicy, także wśród gremiów naukowych słowackich uniwersytetów, współuczestniczących w naruszaniu dobrych praktyk akademickich oraz zasady rzetelnej współpracy międzynarodowej. Niech będzie to ostrzeżeniem przed nadużywaniem prawa do niegodnych działań w obu krajach. Słowacka Komisja Akredytacyjna (*Akreditačná komisia*), w odróżnieniu od polskiej, skutecznie reagowała na rozprzestrzeniające się dysfunkcje jednostek akademickich, odbierając wielu wydziałom uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora i docenta. Jako pierwszy sankcjami dotknięty został Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku, któremu w 2009 r. zawieszono prawo do promowania naukowców w zakresie pedagogiki i pracy socjalnej. Później uprawnienia traciły jednostki naukowe kolejnych uniwersytetów państwowych, przede wszystkim ze względu na niespełnianie norm prawa o szkolnictwie wyższym i braki kadrowe.

Być może w przyszłości wyniki moich badań staną się przyczynkiem do wyeliminowania habilitacji jako stopnia naukowego, który w zglobalizowanej nauce traci swoją funkcję, a u części kadr akademickich wyzwala nieetyczne postawy zabiegania o awans na skróty, bez rzeczywistych osiągnięć, ale z wykorzystaniem niespójności i luk w regulacjach prawnych wielu krajów⁶. Należałoby zdecydowanie zwiększyć wymagania wobec prac doktorskich i doktorantów, stwarzając im zarazem właściwe warunki do projektowania i realizowania własnych zamysłów badawczych, tak by nie było potrzeby „robienia” habilitacji, wytwarzania prac, które w niczym nie przyczyniają się do rozwoju nauk. Habilitowanie się jedynie dla utrzymania miejsca pracy w uczelniach stało się w ostatnich dwóch dekadach polskiej transformacji powszechnie osłanianą, także przez ustawodawców, praktyką socjalną mającą niewiele wspólnego z troską o jak najwyższy poziom polskiej nauki.

Pragnę w tym miejscu podziękować profesorom tytularnym i uczelnianym, którzy w okresie zmagania z opisanym tu zjawiskiem zabierali odważnie głos, pozyskiwali dane, zabiegali o pomoc u polityków, posłów na Sejm VI i VII kadencji i u władz MNiSW, chcąc zakończyć współpracę ze Słowacją na dotychczasowych warunkach. Szczególną wdzięczność za wsparcie i zrozumienie złożoności sytuacji kieruję do profesorów z Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, uznających potrzebę i sens reagowania na zjawisko emigracji awansowej. Dziękuję Wiceminister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Darii Lipińskiej-Nałęcz, która interweniowała u władz Republiki Słowackiej w sprawie tamtejszych habilitacji dla Polaków, a także rozpoczęła w skali bilateralnej działania, aby zmienić treść obowiązującego porozumienia w zakresie ograniczenia uznawalności w naszym kraju słowackich tytułów naukowo-pedagogicznych. Obecnemu Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego dr. Jarosławowi Gowinowi wyrazy szacunku należą się za ostateczne zamknięcie ścieżki słowackich awansów. Dzięki podpisowi złożonemu przez ministra w marcu 2016 r. pod dokumentem nowelizującym dotychczasowe porozumienie z Republiką Słowacką zostały wymienione noty dyplomatyczne, a nowelizacja dwustronnego

---

6 Tenże, *Habilitacja. Diagnoza. Procedury. Etyka. Prognozy*.

porozumienia zaczęła obowiązywać z dniem 1 czerwca 2016 r. Życie nie znosi próżni. Mam świadomość, że zawsze jakaś część środowiska akademickiego będzie dążyć do awansu za wszelką cenę, bez rzetelnych osiągnięć, w ramach istniejących w kraju rozwiązań. O tym, jak jest w pedagogice pisało wielu z nas w innym miejscu⁷. Ufam, że autentycznie naukowo-badawcza współpraca z uczonymi na Słowacji nie dozna z tego powodu uszczerbku, a wprost przeciwnie – będzie skutkować umiędzynarodowieniem badań naukowych na najwyższym poziomie, z troską o ich społeczno-etyczny wymiar.

---

7 R. Cierzniewska, *Wokół przemian akademickiego środowiska pedagogów w Polsce. Ostatnia dekada XX i początek XXI wieku*, Wydawnictwo W, Bydgoszcz 2000; M. Czerepaniak-Walczak, *Pedagogika – studia i studenci. Niektóre aspekty kształcenia na kierunku pedagogika*, „Forum Oświatowe” 2002, nr 1; *Fabryki dyplomów czy universitas? O „nadwiślańskiej” wersji przemian w edukacji akademickiej*, red. M. Czerepaniak-Walczak, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013; A. Gromkowska-Melosik, *Ściąg, plagiaty, fałszywe dyplomy. Studium z socjopatologii edukacji*, Pedagogika GWP, Gdańsk 2007; Z. Melosik, *Uniwersytet i społeczeństwo. Dyskursy wolności, wiedzy i władzy*, Wydawnictwo Wolumin, Poznań 2002 (wyd. II: Oficyna Wydawnicza „Impuls” Kraków 2009); *Przeszkody dla rozwoju humanistyki w szkołach wyższych (z pedagogiką w tle). W perspektywie troski o uniwersytet, kulturę humanistyczną i podręczniki*, red. M. Jaworska-Witkowska, L. Witkowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011; B. Śliwski, *Autodegradacja pedagogiki jako nauki i kierunku kształcenia*, [w:] *Kultura – edukacja. Ciągłość i tendencje zmian*, red. J. Szempruch, M. Wojciechowska, J. Karczewska, Wydawnictwo LIBRON, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2011; tenże, *Klinika akademickiej pedagogiki*.

1. Podejście badawcze do turystyki habilitacyjnej

W kręgach akademickich utrwaliło się określenie „turystyka habilitacyjna” czy nieco szersze – „turystyka naukowa”, nazywające zjawisko wyjazdów po awans naukowy za granicę. Nikt nie posługiwał się tu terminem „mobilność naukowa” czy „internacjonalizacja współpracy naukowej”; kierunkowi aktywności zorientowanej na uzyskanie wyższego stopnia naukowego lub tytułu profesora nadano miano „turystyki”, toteż jej znaczenie wymagało dookreślenia także z mojej strony. Przywoływany termin nie znalazł się jeszcze w żadnym z leksykonów ani w literaturze naukowej poświęconej szkolnictwu wyższemu. Jak więc zdefiniować ten fenomen? Turystyka oznacza zamierzoną, celową, dobraną do potrzeb aktywność fizyczną, jaką ludzie realizują w różnych formach podróży; jest ona ściśle związana z aktywnością krajoznawczą czy zagraniczną. Turystyka habilitacyjna to rodzaj turystyki uprawianej przez naukowców dla osiągnięcia stopnia naukowego doktora habilitowanego w środowisku naukowym odległym od własnego miejsca pracy akademickiej lub innej. To rodzaj migracji pozwalającej na korzystanie, zgodnie z obowiązującym prawem, z możliwości realizowania powyższego zamierzenia. W wymiarze krajowym tak rozumiana turystyka wynika z braku uprawnień jednostki, w której jest zatrudniony nauczyciel akademicki, do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego.

W 2004 r. historyk prawa Stanisław Salmonowicz mówił o wewnątrzkrajowej turystyce habilitacyjnej jako zjawisku dotyczącym tych doktorów, którym nie powiodła się pierwsza próba podejścia do habilitacji, wędrowali zatem do innej uczelni, by tam uwieńczyć niezakończoną dzieło.

Zjawisko „krążenia po kraju” kandydata na doktora habilitowanego w poszukiwaniu przychylnych, którzy przyznają mu upragniony stopień, nasiliło się w ostatnich latach. Znam wiele przypadków (zazwyczaj zakończonych sukcesem!) parokrotnego startowania z tą samą rozprawą habilitacyjną w różnych ośrodkach krajowych *usque ad finem*...¹

Tym samym pojęcie turystyki habilitacyjnej nie pojawiło się w przestrzeni publicznej dopiero w odniesieniu do naukowej emigracji na Słowację.

---

1 J. Słomińska, *Turystyka habilitacyjna. Z prof. Stanisławem Salmonowiczem, historykiem prawa, rozmawia Janina Słomińska*, http://www.sprawynauki.waw.pl/?section=article&art_id=1252 (dostęp: 13.03.2014).

W wymiarze zagranicznym taka turystyka zaistniała w związku z brakiem szans części nauczycieli akademickich na uzyskanie stopnia doktora habilitowanego we własnym kraju, z różnych zresztą powodów. Ten ostatni kierunek turystyki mógł być przecież wynikiem albo bezpośredniej współpracy naukowej z zagraniczną jednostką naukową, albo przekonania, że wymogi stawiane przez zagraniczny uniwersytet są na wielu płaszczyznach łatwiejsze do spełnienia niż te w jednym z krajowych uniwersytetów czy akademii. Można także mówić o pozytywnym wymiarze turystyki habilitacyjnej, do której dochodzi skutek trwających wiele miesięcy – a nawet lat – form współpracy międzynarodowej, takich jak realizowanie wspólnych projektów badawczych bądź kształcenie studentów i kadr akademickich. Powodem korzystania z zagranicznej ścieżki awansu naukowego może być:

- chęć utrzymania lub pozyskania miejsca pracy w krajowej uczelni;
- skuteczna realizacja zaplanowanego awansu naukowego;
- maksymalizacja korzyści związanych z profesjonalną aktywnością akademicką;
- wsparcie we własnym i/lub zagranicznym uniwersytecie na rzecz uzyskania habilitacji;
- redukcja negatywnych skutków postępowania habilitacyjnego w kraju (w przypadku niepowodzenia – mniejszy stres i wstyd, niewielkie poczucie winy itp.).

Wystarczyło przetarcie szlaku przez pierwszych zdobywców dyplomu słowackiego docenta, by inni mogli przekonać się, że obowiązujące na Słowacji procedury wcale nie muszą być trudniejsze od krajowych, a władze komisji naukowych nie są w stanie sprawdzić, czy np. przedkładana przez Polaka monografia – jeden z wielu warunków ubiegania się o habilitację – nie była już w Polsce warunkiem awansu na stopień naukowy doktora albo czy osiągnięcia naukowe nie stały się już przedmiotem oceny, w wyniku której odmówiono nadania stopnia doktora habilitowanego. Umowa bilateralna Polski ze Słowacją zyskała nagle zupełnie nową funkcję. Nie została przecież zawarta ze względu na konieczność wypełnienia minimów kadrowych do kształcenia na tanich kierunkach studiów, otwieranych w kilkuset prywatnych szkołach wyższych, ani też w celu przekształcania, w imię partykularnych interesów, niektórych wyższych szkół zawodowych czy pedagogicznych w uniwersytety lub akademie, także potrzebujące odpowiedniej liczby samodzielnych pracowników naukowych.

Prowadząc blog², postanowiłem wykorzystać go jako kanał informacji, aby monitorować zjawisko określane przez media mianem turystyki habilitacyjnej. Stworzyłem tam szansę anonimowego wyrażania własnych opinii zarówno przez zwolenników, jak i przeciwników tego procesu. Była to także przestrzeń do rozpoznawania, dzięki zamieszczanym komentarzom czy napływającej do mnie korespondencji, zakresu postępowań awansowych niektórych Polaków na Słowacji.

---

2 www.sliwerski-pedagog.blogspot.com; wpisy zostały opublikowane: B. Śliwerski, *Pedagog w blogosferze*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008; tenże, *Ped@gog w blogosferze 2008/2009*, Oficyna Wydawnicza „Impuls” Kraków 2009.

Wówczas sądziłem jeszcze, że to sprawa tylko i wyłącznie pedagogicznego środowiska akademickiego.

Zamysł badawczy okazał się bardzo trudny w realizacji, mógł być bowiem odczytywany jako zachęta do podejmowania tego typu działań, szczególnie przez osoby nieposiadające adekwatnego do polskich wymogów dorobku naukowego. Blog stanowiący przestrzeń komunikacji sprzyjał dostrzeżeniu przez środowisko akademickie szans na „obejście” polskich norm i procedur awansowych z różnych powodów osobistych lub społecznych. Badanie w działaniu jest możliwe tylko wówczas, kiedy naukowiec, zamierzający poznać określony fenomen społeczny, włącza się w naturalny sposób do życia środowiska czy instytucji – w tym przypadku akademickiej – nie budząc żadnych zastrzeżeń formalno-prawnych. Będąc w środku, u źródła, zyskuje się optymalną szansę na obserwację, diagnozę i analizę interesujących badacza zdarzeń oraz ich skutków. Sprzyjała temu także dobra znajomość języka słowackiego – od 1984 r. współpracowałem naukowo z Katedrą Andragogiki Uniwersytetu Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach (obecnie Uniwersytet Preszowski), a w 1986 r. odbywałem staż naukowy w Katedrze Psychologii Uniwersytetu Jana Evangelisty Purkyně w Brnie (obecnie Uniwersytet Masaryka) – oraz zatrudnienie na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku w latach 2008–2010. W 2008 r. uważałem medialną krytykę tego zjawiska za nierzetelną, fragmentaryczną, opartą na jednostkowych przypadkach, a być może także związaną z niezasłużoną krytyką katolickiej uczelni. Stanowisko Polskiego Stowarzyszenia Pracowników Szkół Socjalnych³ potraktowałem jako sygnał ostrzegawczy, który wymagał potwierdzenia na miejscu.

Do analiz i interpretacji danych uzyskanych w latach 2008–2016 wykorzystałem metaforyczną formułę trójkąta hermeneutycznego, na który składają się trzy problemy: Co tak naprawdę wydarzyło się w kwestii habilitacji polskich nauczycieli akademickich na Słowacji i jakie były tego powody?; Jaki status naukowy miały osoby ubiegające się o słowacką habilitację?; Kim, w perspektywie społecznej i akademickiej, byli ci, którzy konfrontując się z krajowymi samodzielnymi pracownikami naukowymi, postanowili budować własną tożsamość naukową w kategoriach INNEGO, niejako obcokrajowca? Jak pisze Michał Januszkiewicz, z którego podejścia skorzystałem w tej analizie:

Nie można jednak wskazywać tu jakiegoś „najpierw” i jakiegoś „później”: między rozumieniem, etyką i tożsamością nie zachodzi bowiem stosunek przyczynowy czy wynikowy. Trzeba tu raczej mówić o współprzynależności i współzależności strukturalnej tych trzech członów. Pojęcie rozumienia ma charakter relacyjny. [...] Rozumienie stanowi sytuację dialogiczną: to, co rozumiane indaguje rozumiejącego, interpretuje go⁴.

Zostałem niejako wrzucony w świat, którego faktyczność, a także odślaniające się w nim procesy pozwalały na coraz lepsze rozumienie faktów, bez potrzeby ustalenia jakiegoś zerowego punktu, a więc momentu, gdy wszystko się zaczęło.

3 Zob. Aneks.

4 M. Januszkiewicz, *Kim jestem Ja, Kim jesteś Ty. Etyka, tożsamość, rozumienie*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2012, s. 10.

W swoich badaniach wykorzystałem przede wszystkim analizę dokumentów, aktów prawnych oraz dostępnych w przestrzeni publicznej danych o awansach Polaków na Słowacji. Były one zamieszczane na stronach wydziałów uniwersytetów i szkół wyższych tego kraju, a dotyczyły wszczętych, przerwanych i zakończonych przewodów habilitacyjnych oraz na tytuł profesora. Każda uczelnia ma obowiązek zamieszczania ogłoszeń i dekretów dotyczących przewodów naukowych, toteż mają one publiczny charakter. Niektórzy z polskich uczestników procedur awansowych na Słowacji kierowali do mnie pisemne prośby o niepodawanie ich nazwisk lub też usunięcie ich z bloga ze względu na złą sytuację zdrowotną czy niekorzystny klimat w jednostce akademickiej, gdzie byli zatrudnieni. Przyjmowałem te argumenty ze zrozumieniem. W przypadku analizy aktów prawnych dociekałem podobieństw i różnic między nimi z punktu widzenia kategorii równoważności nie tylko dyplomów naukowych, ale także formalnego zakresu wymagań wobec kandydatów do tytułu naukowo-pedagogicznego docenta *versus* stopnia naukowego doktora habilitowanego. Natomiast badania danych biograficznych kandydatów i mianowanych docentów obejmowały następujące kwestie:

1. Wniosek kandydata;
2. Życiorys;
3. Wykaz dokonań naukowo-pedagogicznych;
4. Skład osobowy powołanej do przewodu komisji wydziałowej (uczelnianej), z uwzględnieniem przedstawicieli polskiego środowiska naukowego;
5. Treść recenzji;
6. Treść uchwały o nadaniu lub odmowie nadania tytułu naukowo-pedagogicznego docenta bądź o przerwaniu przewodu;
7. Czas trwania postępowania habilitacyjnego.

Przedmiotem analizy uczyniłem także dyskurs administracyjno-prawny, badając treść odpowiedzi władz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na pisma, uchwały lub opinie komitetów naukowych PAN oraz wypowiedzi posłów i publicystów podejmujących kwestie turystyki habilitacyjnej Polaków na Słowację. Kryteria analizy powyższych źródeł uwzględniały następujące zagadnienia:

- a) reprezentowane środowisko akademickie/naukowe lub pozaakademickie w kraju (miejsce zatrudnienia *versus* podmiot rekomendacji: wyższa szkoła zawodowa *versus* akademicka, publiczna *versus* niepubliczna; miejsce zatrudnienia po uzyskaniu docentury);
- b) czas trwania postępowania od jego wszczęcia do obrony habilitacji;
- c) jawność uzyskanego tytułu docenta w polskiej bazie danych o nauczycielach akademickich (informacja o doktoracie, habilitacji; tytuły rozpraw i miejsce ich obrony; zgodność dyscypliny naukowej w Polsce z uzyskanym tytułem docenta w zakresie kierunku kształcenia na Słowacji; informacja o wcześniejszym ubieganiu się o habilitację w kraju);
- d) rzetelność danych o i we własnych publikacjach, a także ich zakres (np. plagiat i autoplagiat pracy doktorskiej);
- e) konflikt interesów występujących przy ocenie wniosku i osiągnięć habilitanta (dobór recenzentów i członków komisji habilitacyjnej: właściwy

versus pozamerytoryczny; osobiste relacje habilitanta z recenzentem bądź władzami jednostki prowadzącej postępowanie itp.).

Kolejną metodą badań stał się *screening* stron internetowych, krajowych i zagranicznych doniesień prasowych oraz komentarzy internautów na temat turystyki habilitacyjnej, jak też publicznie dostępnych w Internecie informacji biograficznych o wypromowanych na Słowacji polskich naukowcach. W związku z tym, że turystyka habilitacyjna Polaków za południową granicę objęta jest brakiem możliwości wglądu do dokumentacji, nie sposób przeprowadzić oceny naukowej metodą *peer review*. Można analizować dane tylko i wyłącznie w oparciu o informację publiczną, która w dużej mierze była jawnie dostępna. Recenzje osiągnięć naukowych i dydaktycznych kandydatów do habilitacji słowackiej znajdują się w dużej części we wnioskach o wszczęcie postępowania składanych przez samych zainteresowanych, co pozwalało na wgląd w ich jakość z perspektywy recenzentów.

Przyjęte podejście badawcze jest tożsame z opisaną przez prawników socjologów nauki metodologią mozaikową⁵. Jej istotę stanowi gromadzenie danych i informacji dotyczących różnych aspektów funkcjonowania jakiejś instytucji – w tym przypadku Wydziału Pedagogicznego KU w Ružomberku – z założeniem, że zgromadzone informacje pozwolą na wydanie osądu w określonej sprawie, tutaj: o niepokojącym zjawisku turystyki habilitacyjnej i związanych z nim faktach. Początkowo sądziłem, że z tym problemem boryka się jedynie środowisko akademickie polskiej pedagogiki. Jednak z biegiem lat okazywało się, że obejmuje on znacznie więcej dziedzin i dyscyplin nauk niż sądziły władze resortu nauki i szkolnictwa oraz krajowe środowisko akademickie. W kraju mówiono, że to pedagodzy nadużywają możliwości szybkiego oraz łatwego awansu, zatem po pierwszej fazie badań, mającej na celu identyfikację stopnia i zakresu zaangażowania się pedagogów w ten proces, postanowiłem analizować awanse naukowe na Słowacji także w innych dziedzinach i dyscyplinach nauk.

Podczas takiego badania ważne i konieczne było uchwycenie regularnie powtarzających się procesów oraz udokumentowanie faktów, niezależnie kogo dotyczyły i jak do nich doszło. Interesowała mnie diagnoza systematycznie wzrastającej – po trzech latach od zawarcia w dn. 18 lipca 2005 r. bilateralnej Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej⁶ – liczby Polaków zainteresowanych możliwością habilitowania się lub uzyskania tytułu profesora, tak w pedagogice, jak i w innych naukach. Istotne były też hipotetyczne powody jednokierunkowej realizacji tej umowy oraz jej skutki dla polskiej nauki. O tych ostatnich kwestiach mogę jedynie pisać, posługując się

5 A. Zybortowicz, M. Gurtowski, R. Sojak, *Państwo Platformy. Bilans zamknięcia*, Wydawnictwo Fronda, Warszawa 2015, s. 18.

6 Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzona w Warszawie dn. 18 lipca 2005 r., http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/b8091f536a760eadcc5c-7686c05fcd4f.pdf (dostęp: 20.07.2017).

kategoriami sądów probabilistycznych, gdyż w naukach społecznych nie ma możliwości ustalenia związków przyczynowo-skutkowych między zjawiskami, które – w przypadku zdarzeń patologicznych lub jako takie postrzeganych – są trudne do uchwycenia i zarejestrowania. „W przypadku wielu zjawisk społecznych [...] badani ludzie i instytucje nierzadko sprzeciwiają się takim, a nie innym sposobom ich nazywania (zatem: klasyfikowania) i opisu”⁷. Socjologowie powinni badać tego typu zjawiska na różne sposoby. Tak się jednak nie stało, ponieważ od samego początku tę sprawę bagatelizowano, nie dostrzegając żadnego problemu.

Zasięg prowadzonego przeze mnie badania diagnostycznego i monitoringu tego zjawiska bardzo szybko potwierdził, że wyrażany w 2008 r. niepokój części środowisk akademickich w kraju był w pełni uzasadniony. Po latach wielostronnego analizowania zakresu realizacji międzyrządowej umowy o uznawaniu w kraju tytułów naukowo-pedagogicznych rosnącej z każdym rokiem liczby Polaków, a także po rozpoznaniu w tym procederze również działań wątpliwych etycznie czy nawet naruszających prawo – o czym na bieżąco informowane były Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów, a także media – nabierałem uzasadnionego przeświadczenia, że doszło do instytucjonalizacji zjawiska turystyki habilitacyjnej w wyniku wprowadzenia go „[...] w pewne względnie trwałe ramy społeczne, gdy zostaje uporządkowane za pomocą powtarzalnych wzorców działania, czasem sformalizowanych procedur, regulacji zapisanych prawnie”⁸. Część danych dotyczących tego procesu można było uzyskać za pomocą stron internetowych każdej szkoły wyższej na Słowacji, której jednostka miała uprawnienia do nadawania tytułu naukowo-pedagogicznego docenta w określonym kierunku kształcenia. Jednak większa część tych procesów jest (i zapewne będzie) w dużej mierze ukryta dla rodaków, gdyż władze słowackich uczelni nie udostępniają dokumentacji przewodów obcokrajowców. Mamy tu do czynienia ze zjawiskiem maskowania danych, być może także ze względu na samoświadomość władz wydziałów czy samych zainteresowanych, uczestniczących w postępowaniach obciążonych niedoskonałością lub nierzetelnością.

7 A. Zybertowicz, M. Gurtowski, R. Sojak, dz. cyt., s. 31.

8 Tamże, s. 86.

2. Uwarunkowania rozwoju turystyki habilitacyjnej Polaków na Słowację w latach 2005–2016

Przed laty Jacek Czabański w jednym ze swoich artykułów pisał o generacji PRL, która, wychowana w czasach komunizmu, została odpowiednio zabezpieczona na czas zderzenia się z wprowadzaniem do Polski mechanizmów gospodarki rynkowej i demokratycznego ustroju.

Ponadto generacja trzydziesto- i czterdziestolatków lat osiemdziesiątych wiedziała, że przełom roku 1989 przynosi im szanse zajęcia eksponowanych pozycji w społeczeństwie, szanse, których nie dawał już zbutwiał PRL. Podskórnie czując jednak swoje nikłe kompetencje w nowych warunkach, musieli zaprojektować system, który gwarantowałby im wysoką pozycję bez względu na konkurencję¹.

Takim systemem, najszybciej dostosowanym do ich potrzeb, było szkolnictwo wyższe. Jeszcze przed upadkiem socjalizmu Wojskowa Akademia Polityczna im. Feliksa Dzierżyńskiego w Warszawie zdołała wypromować doktorów i doktorów habilitowanych w naukach wojskowych z dodaną do nich specjalnością (np. pedagogika, dydaktyka wojskowa, socjologia, ekonomia, zarządzanie, historia czy psychologia), która w nowym ustroju została upelnomocniona ustawą.

Tym samym także oficerowie wojskowych służb specjalnych mogli zakładać prywatne szkoły wyższe oraz lokować się w strukturach uczelni akademickich jako samodzielni pracownicy naukowci. Dodatkowo habilitowała Akademia Nauk Społecznych przy Komitecie Centralnym PZPR, zatem nomenklatura partyjna miała zabezpieczone schronienie i przywilej posady. Po 27 latach tę sytuację przywołuje socjolog Barbara Fedyszak-Radziejowska:

Przejście z PRL do III RP, zwane procesem transformacji, nie gwarantowało pluralistycznej rywalizacji elit. Wręcz odwrotnie: nie jest przypadkiem, że wolny rynek (tzw. ustawa Wilczka z 1988 roku), prywatyzacja i komercjalizacja ruszyły jeszcze przed Okrągłym Stołem. To pozwoliło rozwinąć prywatne biznesy elitom PRL (władzy, służbom, administracji, przemysłowcom) wcześniej niż innym środowiskom. Bo mieli łatwiejszy dostęp do własności, dochodów, lepsze kontakty. Ci, którzy tracili monopol władzy, mieli do swojej dyspozycji także służby... Nie mówię tego z oburzeniem, bo to jest

---

1 J. Czabański, *Generacja PRL*, „Rzeczpospolita” 2002, nr 114, s. A12.

w życiu społecznym naturalne i nieuchronne. Elity zawsze mają łatwiejszy dostęp do rzadkich dóbr i nie może to dziwić, że wykorzystują posiadane instrumenty, by swojej pozycji skutecznie bronić².

Doskonale zdawano sobie sprawę, że część elit postsolidarnościowych będzie chciała obłowić się w nowych warunkach społeczno-gospodarczych, toteż nie przeszkodzono różnym lobby i grupom nacisku w tak radykalnym zwiększeniu liczby niepublicznych szkół wyższych, które potrzebowały samodzielnych kadr akademickich. Stworzono im takie szanse, m.in. poprzez otwarcie im drogi do niemalże bezkosztowego tworzenia prywatnego szkolnictwa wyższego. Przegrana Lecha Wałęsy w wyborach prezydenckich 1995 r. z liderem formacji postkomunistycznej Aleksandrem Kwaśniewskim umocniła przeciwników lustracji, a zarazem zwolenników czerpania korzyści przez monopartyjne rządy. Jak pisał Adam Michnik:

Powrót do władzy formacji postkomunistycznej przyniósł powrót „aparatuwej” mentalności i odnowienie dawnych skorumpowanych układów. [...] Dziś sami budują [...] „Rzeczpospolitą skorumpowanych towarzyszy”. Przemawiają językiem pragmatycznego cynizmu. Uparcie blokują decentralizację państwa i poszerzenie uprawnień samorządu lokalnego. Realizują model państwa rządzonego przez urzędników rozdających koncesje, ulgi podatkowe i przywileje³.

Tym samym grupa towarzyszy partyjnych z PRL opanowała większość stanowisk kierowniczych w wyższych szkołach, a koalicja rządząca: Sojusz Lewicy Demokratycznej (sam będący koalicją różnych ugrupowań lewicowych, z dominującą rolą SdRP) i Polskie Stronnictwo Ludowe pilnowała, by ich interesy mogły być realizowane bez jakichkolwiek zakłóceń ze strony zwolenników rekonkwisty, upominających się o rozliczenie z przeszłością i szybkie dokończenie rewolucji ustrojowej w Polsce. Socjolog Ireneusz Krzemiński zauważył:

Ludzie, którzy osiągnęli tytuły i pozycje w naukowym „establiszmencie” w latach 80. byli szczególnie dyspozycyjni wobec władzy, co nie ulega wątpliwości. Ale nabyli też umiejętności politycznej mimikry i można wskazać wiele przykładów, jak służebność wobec PZPR szybko i sprawnie zamieniono na służebność wobec nowej władzy, łącznie z tą najnowszą, „awuesowską”⁴.

W dużej mierze niedouczeni i niewykształceni w przypisanych do nauk wojskowych dyscyplinach, musieli zapewnić sobie osłonę, kryjąc własny status i wykształcenie także w oficjalnych danych. Aleksander Kwaśniewski umacniał ich poczucie odrzucenia po 1989 r. jako tych, których dorobek i uczciwa praca zostały zakwestionowane przez władze postsolidarnościowe. Mówił: „Macie pełne prawo chodzić z podniesionym czołem. Dzięki wam odbudowano i budowano, kształcono miliony ludzi, rozwijano gospodarkę, zapewniono zewnętrzne i wewnętrzne bezpieczeństwo”⁵.

O poziomie wykształcenia i jakości dorobku „naukowego” mówili, nie obawiając się negatywnych reakcji, sami nauczyciele akademicki, którzy weszli do

2 Elity muszą ze sobą rywalizować. Rozmowa Michała Płocińskiego z Barbarą Fedyszak-Radziejowską, socjolog, „Rzeczpospolita. Plus Minus” 2016, nr 206, s. 6.

3 A. Michnik, *Teren zaminowany*, „Gazeta Wyborcza” 1995, nr z 21 listopada, s. 18.

4 I. Krzemiński, *Nierozliczona nauka*, „Życie” 1998, nr z 7 lipca, s. 9.

5 Cyt. za: A. Smolar, *Polska rewolucja*, „Gazeta Wyborcza” 1994, nr z 5–6 listopada, s. 10.

lewicowego, postsocjalistycznego rządu, tworzonego przez SLD i PSL. Wypowiedź Krzysztofa Janika – ministra spraw wewnętrznych i administracji w latach 2001–2004, posła SLD (1993–2005), od 1981 r. adiunkta Wydziału Nauk Politycznych Uniwersytetu Śląskiego, członka kierownictwa ZSMP, współzałożyciela SdRP w 1990 r., a od 1986 r. etatowego kierownika zespołu inteligencji KC PZPR⁶ – dobrze ilustruje powyższy stan rzeczy:

Zajmowałem się ruchem młodzieżowym. Pisałem dla chleba takie książki jak *Kultura polityczna młodzieży*, gdzie zachwycałem się ideami Lenina i wartościami socjalizmu. Nie wstydzę się tego. Taka była wtedy doktryna. [...] Nie wierzyłem w to, co pisałem, musiałem tak pisać, inaczej nikt nie przyjąłby tekstu do druku. Częściowo pisałem to cynicznie, dla kasy. [...] Najlepszy rok miałem chyba 1978, może 1979. Wtedy byłem naprawdę bogatym człowiekiem. [...] Zajmowałem się m.in. kulturą polityczną. I na tym się nieźle zarabiał, zwłaszcza, że taki raport pisało się jeden, a następnie nicowało na sześć różnych wariantów⁷.

Towarzyszowi Krzysztofowi Janikowi podlegały w tym czasie służby wewnętrzne. W okresie powrotu do władzy po roku 1993 dawnych działaczy PZPR – którzy przeszli nagle zdumiewającą przemianę z aktywistów komunistycznych w socjaldemokratów – możliwe było odroczenie, a następnie jedynie wybiórcze przeprowadzenie lustracji. Pisali o tym w *Liście*, opublikowanym w „Gazecie Wyborczej” (1996, nr 18), Jacek Kuroń i Karol Modzelewski, traktując tę sytuację jako niebezpieczną, ze względu na możliwą prowokację służb specjalnych, obarczonych esbecką przeszłością. Krzysztof Kruszewski – minister oświaty w latach PRL, profesor pedagogiki, jako sekretarz Komitetu Warszawskiego PZPR uczestniczył w napadach bojówkarskich na wykładowców i słuchaczy opozycyjnego Towarzystwa Kursów Naukowych (1978–1981)⁸ – pisał o przekształcaniu się jego partii w SdRP, zgodnie z dobrze już opisanym w naukach społecznych zjawiskiem mimikry:

Jednostki próbują przystąpić do partii i partyjek najbliższych ich dawniejszym wierzeniom. A więc socjalistycznych, narodowych, jeśli to nadzieja na spełnienie narodowych racji doprowadziła ich kiedyś do PZPR, katolickich, jeśli w nich upatrują szanse ratowania najważniejszych dla nich wartości ideologii lewicowej. [...] Dla tych, którym szczególnie bliska jest własna rola zawodowa, upadek starego i powstanie nowego systemu to tylko zmiana zewnętrznych okoliczności, które jednym może utrudniając, innym może ułatwiać pracę i awanse, w każdym razie wymagają pewnych emocjonalnie obojętnych działań przystosowawczych. A w atmosferze wymuszenia deklaracji lojalności czuli by się dobrze, jakże jest im bowiem znajoma, gdyby nie czynnik całkiem nowy: nieufność wobec deklaracji i konkurencja tych, których deklaracje są bardziej wiarygodne lub zręczne⁹.

Jak twierdzą politologowie, na ukryte zamówienie służb specjalnych minionego ustroju politycy otworzyli ścieżkę dostępu do tzw. szybkich habilitacji poza granicami kraju. Nie dysponuję narzędziami do ustalenia takich faktów. Traktuję to jako hipotezę, która wydaje się – jako przyczyna takiego rozwiązania politycznego

6 Krzysztof Janik, https://pl.wikipedia.org/wiki/Krzysztof_Janik (dostęp: 23.02.2018).

7 Trzeba umieć wysiąść z Lancii. Krzysztof Janik w rozmowie z Agnieszką Kublik i Moniką Olejnik, „Gazeta Wyborcza” 2002, nr z 13–14 lipca, s. 9.

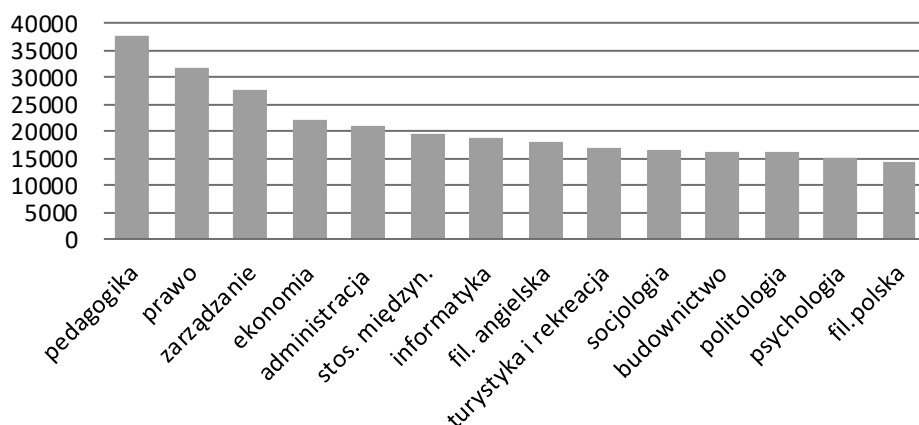
8 Zob. Krzysztof Kruszewski, https://pl.wikipedia.org/wiki/Krzysztof_Kruszewski (dostęp: 2.04.2014); E. Kotarska, *Marcowe donosy*, „Gazeta Wyborcza” 1994, nr z 12–13 marca, s. 14.

9 K. Kruszewski, *Co niewoli*, „Polityka” 1991, nr 48, s. 3.

– realna i możliwa do udowodnienia, ale tym powinni się już zająć historycy i politologowie. Niezwykle dynamiczny rozwój szkolnictwa wyższego w naszym kraju od lat dziewięćdziesiątych umożliwiła zmiana prawa o szkolnictwie wyższym, przeprowadzona już w 1990 r. Znowelizowana ustawa dopuszczała do rynku nowe niepaństwowe podmioty w sektorze kształcenia akademickiego. Niezwykle szybko zaczęły pojawiać się szkoły niepaństwowe, które zawarły w swojej misji i planach rozwojowych – obok procesu kształcenia – prowadzenie badań naukowych, a także inwestowanie w rozwój naukowy nauczycieli akademickich. W ciągu pierwszych 20 lat transformacji ustrojowej liczba studentów wzrosła czterokrotnie, podobnie jak liczba uczelni, natomiast przyrost liczby nauczycieli akademickich o najwyższych kwalifikacjach naukowych, czyli profesorów i doktorów habilitowanych, wyniósł zaledwie 40% w stosunku do stanu z roku 1990.

Zwiększenie się liczby studentów pedagogiki z jednej strony sprzyjało turystyce habilitacyjnej, gdyż dzięki niej można było pozyskać samodzielnych pracowników nauki do tzw. minimów kadrowych, z drugiej strony wynikało z niewielkiej kosztocłonności kształcenia na tym kierunku oraz z nisko określonego przez resort i PKA limitu kadrowego w grupie nauczycieli akademickich. Okoliczności te musiały rzutować na niski poziom procesu kształcenia, skoro popyt na studiowanie pedagogiki znacznie przewyższał możliwości kadrowe wszystkich uczelni w Polsce. Nic dziwnego, że dochodziło do łamania bądź obchodzenia nie tylko prawa, ale i zwykłych norm przyzwoitości. Niektórzy pedagodzy wykorzystywali sytuację i zatrudniali się w pięciu, sześciu, a nawet ośmiu szkołach wyższych, by zaspokoić „głód” finansowego nienasyceńca osobistego. Od 2013 r. nie jest to już możliwe, bowiem MNiSW ustawowo wprowadziło – z opóźnieniem, ale jednak – ograniczenie do dwóch miejsc pracy.

2007/2008

Wykres 1. Liczba osób studiujących na poszczególnych kierunkach studiów. Źródło: R. Czeladko, *Polska pełna pedagogów i prawników*, <http://www.rp.pl/artukul/112774.html> (dostęp: 30.03.2008).

W świetle analizy dyskursów zarządzania oświatą, o której w tym okresie pisał Tomasz Szkudlarek, można dostrzec pewne prawidłowości umożliwiające ocenę sytuacji w niepublicznym szkolnictwie wyższym, gdzie zatrudniano adiunktów rotowanych z uczelni państwowych i wspomagano ich w habilitowaniu się na Słowacji. Ze względu na rywalizację na rynku o klienta, a więc przede wszystkim o studentów, finansujących utrzymanie i rozwój szkoły wyższej, pojawiła się tendencja do postrzegania kadr akademickich „[...] w kategoriach towaru, a więc jako jednostki, które wytwarzają pewien dochód, ale które też generują większe lub mniejsze koszty”¹⁰. Prowadzona przez założycieli (właścicieli) tych szkół staranna kalkulacja przychodów i kosztów prowadziła do takiego stanu zatrudniania kadr, by zysk uczelni stał się możliwie największy w jak najkrótszym czasie, gdyż nie wiadomo, jak długo potrwa hossa przy naborze studiujących na danym kierunku.

Wydany w 2009 r. raport Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich i Fundacji Rektorów Polskich dotyczący stanu, uwarunkowań i perspektyw polskiego szkolnictwa wyższego musiał – podobnie jak każda tego typu publikacja – z jednej strony bazować na bardzo ogólnych wskaźnikach edukacyjnych, z drugiej zaś powielać generalne wnioski natury bardziej politycznej niż *stricte* akademickiej¹¹. Jego niewątpliwie zaletą było udostępnienie, rozproszonych w różnych, cząstkowych ekspertyzach, dość bogatych danych statystycznych na temat szkolnictwa wyższego w Polsce na tle porównawczym z tym sektorem edukacji w krajach Unii Europejskiej. Sformułowane diagnozy są zasmucające. Okazuje się bowiem, że w świetle kilkudziesięciu wskaźników odnoszących się do różnych składników kapitału intelektualnego nasz kraj zajmuje ostatnie miejsce. Pod względem kapitału ludzkiego jesteśmy na 21 miejscu w Europie, w przypadku kapitału społecznego na miejscu przedostatnim, jeśli chodzi o kapitał strukturalny zajmujemy ostatnią lokatę, natomiast wskaźnik kapitału rozwojowego plasuje Polskę na miejscu 21¹².

Najgorzej wypadamy pod względem liczby opublikowanych artykułów naukowych na milion mieszkańców, bowiem polscy naukowcy zajmują najniższą pozycję w kategorii cytowania ich publikacji naukowych czy zgłaszania przez nich patentów. Tym samym osiągamy relatywnie niskie wyniki. Fatalnie przedstawia się również sytuacja w zakresie takiego wskaźnika kapitału społecznego, jak pozytywne postawy wobec innych ludzi, gdyż w tej dziedzinie zajmujemy przedostatnie miejsce pośród krajów Unii Europejskiej¹³. Nie powinno to dziwić, skoro nie bez powodu mówi się o typowo polskiej, bezinteresownej zawiści i wrogości w relacjach międzyludzkich. Mamy też – w związku z niepromowaniem w toku kształcenia aktywnych postaw wobec samorozwoju i ciągłego doskonalenia – niskie wskaźniki dotyczące ustawicznego doksztalcania się i kształcenia. Co gorsza,

10 T. Szkudlarek, *Ekonomia i etyka: przemieszczenia dyskursu edukacyjnego*, [w:] *Pytanie o szkołę wyższą. W trosce o człowieczeństwo*, red. B.D. Gołębiak, Wydawnictwo DSW, Wrocław 2008, s. 42.

11 *Polskie szkolnictwo wyższe. Stan, uwarunkowania i perspektywy*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, KRASP i FRP, Warszawa 2009.

12 M. Roszkiewicz, *Diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w Polsce. Wyzwania w obszarach strategicznych*, [w:] *Polskie szkolnictwo wyższe...*, s. 13–14.

13 Tamże, s. 15–16.

w Polsce prawie 60% studentów uczelni publicznych i niepublicznych płaciło za swoje studia. Nie bez znaczenia są także rażąco niskie nakłady na naukę (0,5% PKB), co wyklucza naszych naukowców z internacjonalizacji badań i konkurowania na rynku światowym¹⁴.

Polska zajmuje drugie miejsce wśród państw UE pod względem udziału w ogólnej liczbie ludności osób w wieku 25–64 lata z wykształceniem co najmniej średnim. Jesteśmy rekordzistami w Europie, jeśli chodzi o liczbę szkół wyższych. W 2007 r. było ich 457, w tym 326 niepublicznych. W świetle przygotowanej dla resortu nauki i szkolnictwa wyższego *Diagnozy* w roku 2009 działało w Polsce 456 szkół wyższych (wśród nich 131 publicznych), gdzie profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni stanowili 22% wszystkich nauczycieli akademickich, adiunkci zaś 40%¹⁵. W roku akademickim 2008/2009 aż 12% wszystkich studiujących w Polsce podjęło studia na kierunku „pedagogika”. Kształcenie na nim prowadziło w tym okresie 127 szkół wyższych¹⁶. Nic dziwnego, że:

Jakość kształcenia na najpopularniejszych, masowych kierunkach studiów nie może być zadowalająca. Na jednego nauczyciela akademickiego z tytułem doktora habilitowanego przypada nawet kilkuset studentów! To w tych obszarach skala wielozatrudnienia nauczycieli akademickich w postaci dodatkowych etatów lub umów jest największa. Odbija się to fatalnie na działalności naukowej oraz możliwościach modernizacji dydaktyki¹⁷.

W 2015 r. zjawisko to nie uległo szczególnym zmianom, ponieważ w miejsce jednej likwidowanej wyższej szkoły niepublicznej pojawiała się następna. Tak pisał o tym Andrzej Koźmiński w jednym z częściowych raportów na temat szkolnictwa niepublicznego:

Podstawową kwestią w tworzeniu nowego systemu zarządzania szkołami wyższymi jest odpowiedzialność organów kolegialnych i jednoosobowych za realizowanie misji uczelni, za jakość nauczania, za wyniki działalności i za efektywność wykorzystania środków finansowych (publicznych i niepublicznych). Uczelnie ze swej istoty nie mogą imitować podmiotów gospodarczych, ani ewoluować w kierunku podmiotów biznesowych czy rynkowych. [...] Uczelnie to przede wszystkim szkoła i efekty nauczania są najważniejsze¹⁸.

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w Ministerstwie Edukacji Narodowej kontrolę badającą sposób sprawowania nadzoru nad niepaństwowymi szkołami wyższymi i wyższymi szkołami zawodowymi. NIK interesowała się rozpoznaniem sytuacji w szkołach, wynikającym z tego nadzoru, a zarazem dociekała, jakie działania podejmowano w reakcji na sygnały o występujących tam nieprawidłowościach. Już wówczas okazało się, że król jest nagi, że polskie państwo jest beznadziejnie słabe wobec tego, na co pozwalali sobie wówczas niektórzy prywatni

14 Tamże, s. 33.

15 *Diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w Polsce*, Ernst & Young Business Advisory, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2009, s. 3.

16 Tamże, s. 80.

17 Tamże, s. 6–7.

18 A. Koźmiński, *Przyszłość niepublicznego szkolnictwa wyższego w Polsce*, [w:] *Polskie szkolnictwo wyższe...*, s. 277.

właściciele instytucji, które miały służyć edukacji młodych pokoleń, a w istocie przekształcały się albo w „pralnię brudnych pieniędzy”, albo „przykrywkę” dla pseudoedukacyjnych interesów. Tylko część z nich podjęła rzeczywisty trud na rzecz kształcenia wyższego z zachowaniem akademickich standardów¹⁹.

Z powyższego raportu wynika, że założycielami uczelni niepaństwowych były w większości przypadków osoby prawne, tj.: spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne, stowarzyszenia i fundacje. Osoby fizyczne założyły ok. 30% ogółu szkół wyższych w sektorze niepublicznym. W kilku przypadkach inicjatorami powołania uczelni stały się gremia profesorskie, np. pracownicy naukowcy Polskiej Akademii Nauk lub nauczyciele akademicy uczelni państwowych. Już wówczas edukację w tych szkołach pobierało 25% wszystkich studiujących w naszym kraju, co w żadnej mierze nie znajdowało porównywalnego odpowiednika w szkołach podstawowych, gimnazjalnych czy ponadgimnazjalnych. Oznaczało to, że o ile niepaństwowa edukacja powszechna zagospodarowała niewielki odsetek dzieci i młodzieży, których koszty kształcenia ponosili rodzice – mający zresztą nadzieję, że dzięki inwestycji w rozwój dziecka w lepszych warunkach zagwarantują mu dostęp do bezpłatnych i najlepszych państwowych uczelni – o tyle niepaństwowe szkolnictwo wyższe stało się rajem dla osób dorosłych, które nie miały szans na bezpłatne kształcenie w uniwersytetach czy akademiach, ale mogły sobie zapewnić dostęp do indeksu, pracując i płacąc za własną dalszą edukację.

Badana przez NIK dokumentacja szkół wyższych, wyniki kontroli prowadzonych przez MEN w tym sektorze edukacji, a także ocena uczelni dokonana przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego wykazały występowanie w niektórych uczelniach niepaństwowych istotnych odstępstw od obowiązujących norm prawnych. Nieprawidłowości te dotyczyły m.in.:

- niewypełniania przez te uczelnie minimum kadrowego;
- kwalifikacji kadr nauczycielskich, które były nieodpowiednie do prowadzonych kierunków i specjalności;
- niewłaściwego prowadzenia dokumentacji;
- wprowadzania uproszczonych form kształcenia;
- prowadzenia zajęć dydaktycznych w niepełnym wymiarze²⁰.

Zdecydowana większość uczelni niepaństwowych korzystała wyłącznie z etatowej kadry dydaktycznej uczelni państwowych, co przy dynamicznym wzroście potrzeb doprowadziło do wyczerpania rezerw, zwłaszcza na najbardziej popularnych kierunkach i specjalnościach, do jakich zaliczały się m.in. pedagogika czy psychologia. W konsekwencji niektóre uczelnie niepaństwowe nie spełniały wymogów kadrowych. Obowiązujące regulacje prawne upoważniały ministra właściwego resortu – w przypadku stwierdzenia, że prowadzona jest działalność niezgodna z przepisami ustawowymi, statutem uczelni lub zezwoleniem – do wezwania uczelni, aby ta usunęła nieprawidłowości, a w razie ich nieusunięcia pozwalały

---

19 NIK – P/99/019 *Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania nadzoru państwa nad niepaństwowymi szkołami wyższymi i wyższymi szkołami zawodowymi*, Warszawa 2000. Cyt. za: <http://psrp.org.pl/attachments/article/1419/4.%20o%20wynikach%20kontroli%20funkcjonowania%20nadzoru%20państwa%20nad%20niepanstwowymi%20szkolami> (dostęp: 19.07.2011).

20 Tamże.

zawiesić jej działalność lub nakazać likwidację. Regulacje te nie zapewniały resortowi nauki i szkolnictwa wyższego dostatecznych uprawnień do sprawowania skutecznego nadzoru nad bieżącą działalnością uczelni niepaństwowych, zwłaszcza w obszarze jakości nauczania oraz przestrzegania przepisów ustaw, postanowień statutów i warunków udzielonych zezwoleń.

NIK oceniła zatem krytycznie tryb postępowania ministerstwa w przypadkach, gdy zostały ujawnione nieprawidłowości w działaniach uczelni niepaństwowych. Postępowanie to sprowadzało się do informowania uczelni o stwierdzonych uchybieniach i obowiązujących przepisach.

Nie formułowano natomiast jednoznacznych wezwań mogących stanowić podstawę do zastosowania surowych, przewidzianych prawem, sankcji. Ograniczano się co najwyżej do odmowy udzielenia dodatkowych uprawnień lub do relatywnego skrócenia okresu ważności zezwolenia na prowadzenie działalności. Nie stwierdzono natomiast przypadku skutecznego zawieszenia działalności lub likwidacji uczelni niepaństwowej nawet w sytuacjach uporczywego łamania przepisów, nieprzestrzegania obowiązujących wymogów programowych i kadrowych oraz niereagowania na wezwanie do wyeliminowania tych nieprawidłowości²¹.

Szczególną uwagę NIK zwróciła na brak zdecydowanych reakcji ze strony MEN w sytuacjach – ujawnionych bezpośrednio w toku kontroli lub sygnalizowanych z zewnątrz – nielegalnego prowadzenia przez niektóre uczelnie zamiejscowych jednostek organizacyjnych o nieokreślonym (nieznanym MEN) poziomie kształcenia. Ministerstwo nie doprowadziło do wstrzymania tej działalności i nie skierowało sprawy do organów ścigania. Tym samym tolerowało fakt masowego wyłudzenia opłat od wprowadzonych w błąd studentów, uczestniczących nieświadomie w nielegalnych i nienadzorowanych formach kształcenia. Aprobowano zatem sytuację, w której tysiące takich studentów uzyskuje honorowane w całym kraju dyplomy ukończenia studiów wyższych. Pozwolono właścicielom prywatnych uczelni przekraczać prawo bez ponoszenia jakichkolwiek konsekwencji z tego tytułu przez którąś ze stron (tak kontrolującą, jak i kontrolowaną). Jak stwierdzili inspektorzy NIK:

Sprawami nadzoru nad uczelniami niepaństwowymi w MEN przy rosnącej z roku na rok liczbie tych uczelni zajmuje się zaledwie 6 osób, w tym 3 zatrudnione na niepełnych etatach. Większość z tych osób realizuje także zadania z zakresu nadzoru nad uczelniami państwowymi. Niedostateczna obsada kadrowa powodowała obniżenie sprawności prowadzonego przez Ministra Edukacji Narodowej nadzoru²².

W wyniku rządowego przesunięcia stymulatorów finansowych dla uczelni i finansowania przede wszystkim procesu kształcenia (np. pełna swoboda tworzenia szkolnictwa niepublicznego, do 2002 r. brak kontroli jakości kształcenia, a po powołaniu Państwowej Komisji Akredytacyjnej niemożność skutecznej egzekucji zaleceń pokontrolnych) nastąpił statystycznie znaczący wzrost poziomu wykształcenia wyższego obywateli – z kilku do kilkunastu procent. Tak więc kolejne rządy III RP z jednej strony skutecznie ograniczały dopływ środków finansowych do

21 Tamże, s. 8.

22 Tamże, s. 9.

publicznych szkół wyższych, degradując możliwy poziom prowadzenia w nich badań naukowych niemalże do zera, a z drugiej „puszczały oko” do akademików, tak konstruując prawo o szkolnictwie wyższym, by możliwe stało się zakładanie szkoły wyższej w każdej wsi. Wyraźnie zatem zasugerowano naukowcom, aby przestali zajmować się nauką, tylko zwiększyli swoje dydaktyczne zaangażowanie i kształcili kogo się da i gdzie się da – bez zwracania uwagi na jakość procesu, byleby wzrósł współczynnik skolaryzacji.

Koszty tego stanu rzeczy przerzucono na społeczeństwo, rozbudzając w nim aspiracje, podgrzewając ambicje i obiecując złote góry po uzyskaniu przez naiwną większość młodych ludzi dyplomu magistra, do niedawna jeszcze trudnego do zdobycia. Po co było podwyższać naukowcom pensje, przekazywać im z budżetu państwa środki na badania własne, na rozwój ich dyscyplin naukowych, skoro na płace nauczycieli złożyli się ich studenci: w szkołach niepublicznych – wszystkich form studiów, zaś w szkolnictwie publicznym – studiów niestacjonarnych (zaocznych)? Kto chciał mieć środki na badania własne, realizować swoje pasje, składał wnioski do Komitetu Badań Naukowych i jeśli projekt był wartościowy, uzyskiwał nań stosowne środki. Pozostała większość musiała pocieszyć się możliwością dodatkowych zarobków w szkolnictwie niepublicznym, gdzie zabiegała o finanse na swoje mniej lub bardziej ambitne badania naukowe. Kto miał jeszcze dużo czasu, sił i możliwości, ten albo łączył w swojej działalności oba rodzaje aspiracji – dydaktyczne i naukowo-badawcze – aplikując o środki na badania, by znaleźć zrozumienie dla projektów naukowych, albo pocieszał się wyjątkową szansą, jaką stworzył mu rynek nieograniczonych miejsc dodatkowej pracy i poprzestawał tylko na kształceniu innych.

Można powiedzieć, że wszyscy byli z tego zadowoleni:

- rząd, ponieważ oszczędzał w budżecie na nauce i szkolnictwie wyższym, przerzucając ciężar kosztów na młodzież i jej rodziców;
- nauczyciele akademicki, bo nawet jeśli byli rotowani z uczelni publicznych – w związku z brakiem postępu w pracach awansowych (doktoraty, habilitacje, profesury) – to zatrudniano ich w szkolnictwie prywatnym, w głównej mierze nie po to, aby tworzyć alternatywne względem sfery publicznej akademie i uniwersytety, ale by zarabiać na naiwności i kompleksach swoich klientów;
- młodzież, gdyż mogła spełniać swoje marzenia, podwyższyć prestiż i poczucie własnej wartości, czy też zdobyć nowe kwalifikacje.

Racjonalność ekonomiczna neoliberalizmu kolonizowała myślenie pedagogiczne, usuwając – zdaniem Tomasza Szkudlarka – z obszaru zainteresowań badawczych kwestie etyczne, a więc związane z wychowaniem społeczno-moralnym.

Pedagogika i edukacja znalazły się obecnie w paradoksalnym skrzyżowaniu dyskursów, w polu przemieszczonych pozycji władzy/wiedzy. Z jednej strony starają się w dość naturalny sposób wykorzystać zainteresowanie ekonomistów problematyką ludzkiego i społecznego kapitału. Wystarczy przejrzeć ofertę 5 Programu Ramowego Unii Europejskiej, by dostrzec bogactwo perspektyw stających przed badaniami edukacyjnymi – hasła „potencjału ludzkiego”, „społeczeństwa wiedzy” i „przyjaznego środowiska informacyjnego” przewijają się tam bardzo często. Wydziały pedagogiczne uruchamiają studia w zakresie zarządzania oświatą, specjalizacje andragogiczne dryfują w kierunku zarządzania zasobami ludzkimi. Taka sytuacja niejako nobilituje prześladowaną

poczuciem niższości edukację i badania edukacyjne, budzi też nadzieje na przyciągnięcie do systemu oświatowego prywatnego kapitału. Ta sama orientacja powoduje jednak swoistą „depedagogizację” pedagogiki. Dobrowolne włączenie się myślenia edukacyjnego w logikę ludzkiego kapitału, jako dominującą logikę systemu oświatowego, wiąże się ze zmianą języka, za pomocą którego opisywane są procesy oświatowe²³.

Traktowanie edukacji w szkole wyższej jako okazji czy środka do maksymalizowania ekonomicznej efektywności podmiotu prowadzącego uczelnię prowadziło do eksploataowania kadr naukowych kosztem ich potencjalnego wkładu w rozwój nauki. Nie tylko w uniwersytetach zaczyna dominować model rywalizacji antagonistycznej, w świetle której czyjś sukces musi być podyktowany czyjąś stratą. Rywalizacja między wydziałami zaczęła niszczyć efektywną współpracę oraz rodzić wzajemną wrogość i podejrzliwość. Antagonistyczny klimat, złe stosunki międzyludzkie w szkolnictwie wyższym powodowały upadek dobrych obyczajów, a także obniżenie się aktywności zawodowej, co prowadziło do częściowego wypalenia zawodowego lub pozorowania pracy przez akademickie kadry. Żle też służyła nauce wyniszczająca rywalizacja pomiędzy uczelniami państwowymi a niepaństwowymi, brak wspólnych projektów i wzajemnej współpracy. Studia na kierunku „pedagogika” stały się „wysypiskiem śmieci”, eliminując powinność formacyjną młodzieży. Mieczysław Krąpiec określał imperatyw wobec członków społeczności uniwersyteckiej mianem „wewnętrznego” nakazu. Jest to „powinność (samo)wychowania studentów i profesorów do odpowiedzialnego uprawiania nauki, do rzetelności i dociekliwości w badaniach naukowych, do poddawania swych osiągnięć osądowi kompetentnego gremium, wysłuchania krytyki i chętnego udziału w dyskusjach naukowych”²⁴.

O upadku etosu świadczyły obłuda i cynizm niektórych profesorów, którzy pełniąc funkcje kierownicze w uniwersytetach czy akademiach, składali deklaracje o gotowości zatrudnienia się w uczelni niepaństwowej, by ta mogła uzyskać na takiej podstawie uprawnienia do prowadzenia studiów II stopnia czy nadawania stopni naukowych. W istocie jednak była to tylko gra na jednostronne wykorzystanie którejś z jednostek akademickich do realizacji ekonomicznych interesów kadr uczelnianych. Zanikała twórczość naukowa, skoro z roku na rok zmniejszała się liczba rozpraw naukowych – zarówno monografii, jak i artykułów w renomowanych czasopismach. Niepokoiły coraz częstsze doniesienia o pojawiających się plagiatach i autoplagiatach rozpraw naukowych, mających na celu zaspokojenie oczekiwań władz zwierzchnich w obszarze oczekiwanej „produkcji” wiedzy.

Uczelnie publiczne i niepubliczne zmuszone zostały do poszukiwania własnego miejsca w gospodarce rynkowej, zaś fundusze z programów rządowych tylko w minimalnym zakresie adresowano do przedstawicieli nauk humanistycznych i społecznych, gdyż te nie przyczyniają się bezpośrednio do zwiększenia innowacyjności gospodarki i wzrostu jej siły konkurencyjnej w warunkach globalizacji. Analizując zmiany w polityce szkolnictwa wyższego najbardziej rozwiniętych

23 T. Szkudlarek, *Ekonomia i etyka: przemieszczenia dyskursu edukacyjnego*, s. 46.

24 M. Krąpiec, *Człowiek. Kultura. Uniwersytet*, wybór i opracowanie ks. A. Wawrzyniak, KUL, Lublin 1982, s. 482.

krajów świata, Ryszard Pachociński pisał, że także rządy innych krajów zaczęły ograniczać wydatki publiczne na humanistykę.

Dziedziny wiedzy, które nie znalazły miejsca na rynku (filozofia, teologia, filologia) lub te, które służyły realizacji funkcji państwa dobrobytu (oświata, zdrowie, pomoc społeczna) wiele straciły. Po prostu brakło dla nich pieniędzy, które trafiały do dziedzin rozwojowych (nauki przyrodnicze, inżynieria, technologie). [...] Nie ma jednak pewności czy reformy w szkolnictwie wyższym zmierzające w kierunku urynkowania przyniosą spodziewane rezultaty, przekładające się na wysoki wzrost gospodarczy²⁵.

Nieskuteczna akredytacja

Powołana do życia 1 stycznia 2002 r. Państwowa Komisja Akredytacyjna (obecna nazwa – Polska Komisja Akredytacyjna) została wyposażona w pozornie instrumenty wywierania wpływu na nieuczciwych właścicieli niepaństwowych szkół wyższych, by ustrzec kolejne roczniki studentów przed wykorzystaniem ich niewiedzy w tej kwestii i współfinansowaniem przez nich nieuczciwej działalności. Ani część nauczycieli pracujących w tych pseudoakademickich szkołach wyższych, ani sami studenci nie mogli być świadomi tego, jak i na co wykorzystywane są wpłaty za studia, nie wiedzieli, czy prowadzący „szkółkę wyższą” rzeczywiście inwestują w akademicką kadre (kompetentnych i niepozorujących pracy naukowo-dydaktycznej specjalistów), w infrastrukturę (sale dydaktyczne, wyposażenie multimedialne, bibliotekę, prowadzenie badań naukowych itp.) oraz jakość procesu kształcenia.

Wielu właścicieli niepublicznych szkół wyższych na kilka miesięcy przed akredytacją zatrudniało nauczycieli akademickich, których stopnie naukowe formalnie odpowiadały obowiązującym standardom, a kiedy akredytacyjny zespół opuszczał mury szkoły po przeprowadzeniu audytu, zwalniano część kadry (w wielu wypadkach stanowiło to element ukrytego kontraktu) i/lub wymieniano ją na tzw. trzeci garnitur. W toku prowadzonych kontroli okazywało się, że najmniej błędów i nieprawidłowości występowało w tych niepaństwowych szkołach wyższych, które były prowadzone nie przez osoby prywatne, ale przez stowarzyszenia, kościoły lub towarzystwa oświatowe. W nich bowiem obowiązywała dodatkowa kontrola ze strony prowadzącego je organu, społeczności, która zgodnie z celami statutowymi musiała kierować się dobrem wspólnym. Tam też funkcje kontrolne spełniały organy władzy akademickiej, takie jak rady wydziałów czy senaty, czego nie można powiedzieć o pozostałych wyższych szkołach prywatnych.

W trakcie konsultowania projektu nowelizacji prawa o szkolnictwie wyższym w 2010 r. rektorzy publicznych i niepublicznych wyższych szkół zawodowych zgłaszali swoje uwagi, istotne i negatywne znaczenie przypisując zamiarom ograniczenia przez resort szkolnictwa wyższego wieloletowości nauczycieli akademickich.

---

25 R. Pachociński, *Przeobrażenia szkolnictwa wyższego w dobie globalizmu*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia Paedagogica I” (2008), Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, s. 89.

To wbijanie noża w plecy tym uczelniom niepublicznym, które nie posiadają własnej kadry. Szczególnie dotyczy to szkół, które prowadzą studia na poziomie licencjackim – mówi prof. Waldemar Tłokiński, szef Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich. – Jeśli rektor uczelni macierzystej nie wyrazi zgody pracownikom na dalszą pracę w naszych uczelniach, to wiele kierunków przestanie istnieć, bo z dnia na dzień nie wychowamy własnej kadry²⁶.

Na stronie internetowej Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich nie było jednak żadnej merytorycznej analizy tego problemu, odniesienia do jakichkolwiek diagnoz czy badań naukowych wskazujących, że istniejące w Polsce niepubliczne wyższe szkoły zawodowe uczyniły cokolwiek, aby zatroszczyć się o rozwój naukowy swoich kadr, o prowadzenie badań oraz promocję lub publikowanie własnego dorobku naukowego. Właściciele szkół tego sektora woleli zadowolić się przejmowaniem dorobku, który zatrudnieni przez nich profesorowie wypracowali w szkolnictwie publicznym, by następnie, pozorując wsparcie dla ich dalszych badań, uzyskać zgodę MNiSW na prowadzenie studiów II stopnia.

Z obietnic dotyczących inwestowania we własną bibliotekę, w finansowanie własnych badań naukowych, w rozwój awansu naukowego własnych pracowników niewiele po uzyskaniu owych uprawnień pozostało. Wszystko chciano mieć niejako za darmo, bez wysiłku, wniesione przez studiujących (w postaci chesnego) i akademickie kadry szkolnictwa publicznego. Tak więc „nóż w plecy” wbijali pracownikom niepublicznych szkół wyższych ci właściciele, którzy skupiali się przede wszystkim na własnym biznesie. Od lat bowiem wiadomo, że prowadzenie wyższej szkoły prywatnej stało się najbardziej rentownym przedsięwzięciem w tej dziedzinie życia społecznego. Inwestowanie w tzw. rozwój akademicki natrafiało na bariery związane z poziomem nieuczciwości wobec zapowiadanej przez właścicieli misji, a także arogancją, jaką niektórzy z nich okazywali zatrudnianym kadrom akademickim.

Większość niepublicznych szkół wyższych stała się hurtowniami świadectw, swoistym Allegro, gdzie handluje się dyplomami, które nie mają pokrycia w rzeczywistej wiedzy i umiejętnościach absolwentów. Wyższe szkoły i uczelnie koncentrujące swoją aktywność na kształceniu licencjackim nie zapewniały naukowcom możliwości prowadzenia badań, nie były też dla nich atrakcyjnym miejscem pracy. Jeśli nawet takimi się stawały, to tylko na krótko, najczęściej przed spodziewaną wizytacją Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Kiedy przyjrzymy się jednak analizom dotyczącym dynamiki wzrostu lub spadku przyjęć na poszczególne kierunki studiów w tamtym okresie, okaże się, że pedagogika wcale nie była kierunkiem wiodącym. Wręcz przeciwnie, znajdowała się na dole rankingu wskazującego kierunki, które odnotowały wzrost zainteresowania ze strony młodzieży. Największy przyrost liczby studentów w roku akademickim 2003/2004 zanotowały bowiem: informatyka (+7,9 tys.), stosunki międzynarodowe (+5,7 tys.) oraz zarządzanie i inżynieria produkcji (+5,2 tys.); w przypadku pedagogiki wskaźnik ten wyniósł tylko +1 tys. Wyraźny był spadek na pedagogice specjalnej (-944), ale nie zwracano uwagi na to, że jedynie kilka uczelni w kraju spełnia wymogi do kształcenia na tym

---

26 R. Czeladko, *Rektorzy chcą poprawić ustawę*, <http://www.rp.pl/artukul/19,561291-Rektorzy-chca-poprawic-ustawe.html> (dostęp: 10.11.2010).

kierunku. W wyższych szkołach zawodowych największy wzrost liczby studentów I roku w roku akademickim 2003/2004 – w porównaniu z rokiem akademickim 1999/2000 – wystąpił na specjalnościach związanych z pedagogiką (o 7 tys.), turystyką, hotelarstwem i rekreacją (o 6,8 tys.) oraz informatyką (o 6,4 tys.)²⁷. Nie dostrzega się jednak faktu, iż uczelnie te w większości nie spełniają minimalnych wymogów kadrowych i podtrzymywane są jedynie mocą decyzji politycznych.

Normą w naszym kraju stało się niespełnianie obowiązku posiadania minimum kadrowego przez uczelnie niepubliczne. Większość lekceważyła ten wymóg w sposób, który w pierwszej kolejności wskazywał na nieetyczność postępowania zarówno władz takich szkół wyższych, jak też ich nauczycieli akademickich. W toku akredytacji okazywało się, że albo nie zatrudniano minimalnej liczby nauczycieli akademickich, niezbędnej do kształcenia na danym kierunku, albo też angażowano ich wbrew obowiązującym normom prawnym, czyli na etacie wykraczającym poza dopuszczalny limit (podwójne zatrudnienie). Wieloletowość i tzw. „oscylator kadrowy” okazały się największą plagą szkolnictwa wyższego w Polsce. Wieloletowość wynikała z faktu, że w niektórych regionach kraju – także w dużych ośrodkach akademickich, jak np. Łódź, Warszawa, Gdańsk czy Katowice – zatrudniano doktorów habilitowanych, dla których etat w niepublicznej szkole wyższej czy państwowej wyższej szkole zawodowej był co najmniej trzecim, a zdarzały się przypadki zatrudnienia nawet na siódmym pełnowymiarowym etacie! Dziesiątki nowo powstających uczelni potrzebowały samodzielnych pracowników naukowych, by móc się ubiegać o uprawnienia do prowadzenia studiów magisterskich. Sprzyjało to m.in. „turystyce habilitacyjnej”, która stała się gwarantem uzupełniania składu minimum kadrowego.

Wspomniany przeze mnie – i tak też nazywany – „oscylator kadrowy” polegał na tym, że część nauczycieli akademickich bądź wykładowców na stanowisku profesorskim, posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego, deklarowała gotowość zmiany dotychczasowego miejsca pracy na inne, dopiero powstające czy uruchamiające kierunek studiów, a następnie, kiedy szkoła już uzyskała uprawnienie, za odpowiednią opłatą rezygnowała z zatrudnienia. Założyciel wyższej szkoły prywatnej, jako wnioskodawca, uzyskiwał dzięki temu w PKA stosowne zezwolenie, a MENiS wydawało mu uprawnienie do prowadzenia kształcenia na danym kierunku, choć wspomnianej kadry *de facto* już nie miał, albo, jeśli już, było to dla niej zatrudnienie poza dopuszczalną normą prawną. Generatorem tego demoralizującego stanu rzeczy – oprócz chęci zaspokojenia w ten sposób potrzeb materialnych, wykazywanej przez część kadr naukowych – stała się konieczność przyrostu samodzielnych pracowników naukowych w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych, szczególnie w pedagogice, tak by powyższe placówki mogły zabiegać o nowych klientów – studentów opłacających własne studia.

Tę nieprawidłowość już na początku 2002 r. sygnalizowała Maria Czerepaniak-Walczak, która wyliczyła, że co prawda przyrost liczby samodzielnych pracowników naukowych w dyscyplinie „pedagogika” między rokiem 1987 a 2000

---

27 *Kierunki studiów i specjalności kształcenia w podziale na województwa i typy uczelni w roku akademickim 2003/2004*, http://www.menis.gov.pl/szk-wyz/aktualnosci/kier_stud_03_04.php (dostęp: 11.12.2004).

wyniósł 55,4%, ale wskaźnik liczby studentów pedagogiki przypadających na jednego samodzielnego pracownika naukowego uległ w tym samym okresie niemalże czterokrotnemu pogorszeniu – wzrósł bowiem z 86 studentów na jednego dr. hab. w 1987 r. do 369 na jednego w 2000 r.²⁸. Tymczasem w świetle ówczesnego prawa wskaźnik ten nie mógł przekroczyć stosunku 120 studentów na jednego profesora (doktora habilitowanego). Tak więc zanim powstała PKA, już mieliśmy do czynienia z trzykrotnym przekroczeniem dopuszczalnej normy w tym zakresie. Sytuacja musiała ulegać regresowi, ponieważ do 2004 r. wzrost liczby samodzielnych pracowników naukowych był niewielki, natomiast liczba studiujących wielokrotnie wyższa. U negatywnego „rekordzisty” w tej dziedzinie stosunek liczbowy studentów do pełnoetatowych pracowników wyniósł 367:1. Niewłaściwy okazał się też tryb zatrudnienia pracowników, bowiem nie angażowano ich w oparciu o umowę o pracę i na czas nieokreślony, tylko traktowano jak sezonowych robotników, przyjmując ich np. na okres dziewięciu miesięcy.

Taki stan rzeczy musiał negatywnie odbić się na jakości kształcenia. Studenci nie mieli bowiem kontaktu z profesorami czy doktorami habilitowanymi, nie mogli skorzystać z konsultacji, zaś na jednego promotora prac magisterskich przypadało w niektórych uczelniach ponad 100 studentów rocznie! Jak można było w takich warunkach dopilnować, by prace dyplomowe spełniały odpowiednie standardy merytoryczne lub metodologiczne, nie wspominając już o tym, jak bardzo taki stan przeciążenia kadr profesorskich sprzyjał rozwojowi „czarnego rynku” na prace magisterskie, plagiaty itp.? Zdziwiwał brak zainteresowania rektorów tych uczelni skalą deprecjacji, jakiej doświadczali – ze względu na masowość kształcenia – przyjmowani studenci. Opisywana sytuacja dotyczyła także pedagogiki. Jak zauważa Marii Czerepaniak-Walczak:

W roku 2000 kierunek ten ukończyło 22 236 osób. Wśród nich 45% stanowili absolwenci wyższych szkół niepublicznych. W tej liczbie nie są uwzględnieni absolwenci studiów II stopnia, co wypacza prezentowany przeze mnie obraz. Niemniej jednak nawet tylko takie dane pozwalają z niepokojem patrzeć na warunki pisania prac dyplomowych i magisterskich. Faktu, że na 1 samodzielnego pracownika nauki przypadało 60 absolwentów nie zmienia to, że prace licencjackie nierzadko powstają pod kierunkiem doktorów²⁹.

Studia na pedagogice oferowały, w sektorze usług publicznych, wszystkie uniwersytety w Polsce, wszystkie akademie pedagogiczne i wyższe szkoły pedagogiczne, większość państwowych wyższych szkół zawodowych oraz wszystkie zakłady kształcenia nauczycieli, ale także politechniki i uniwersytety czy akademie medyczne. Jednak zdecydowana większość wyższych szkół zawodowych – publicznych i niepublicznych – prowadzi studia pedagogiczne tylko i wyłącznie na poziomie licencjackim, w przeważającej mierze w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym. Nieliczne rozpoczęły także działalność edukacyjną w systemie studiów eksternistycznych, na odległość. Niepubliczne szkoły wyższe funkcjonowały w tym okresie w przeszło 100 miejscowościach naszego kraju, przy czym najwięcej znajdowało

28 M. Czerepaniak-Walczak, *Pedagogika – studia i studenci. Niektóre aspekty kształcenia na kierunku pedagogika*, „Forum Oświatowe” 2002, nr 1, s. 71–72.

29 Tamże, s. 72.

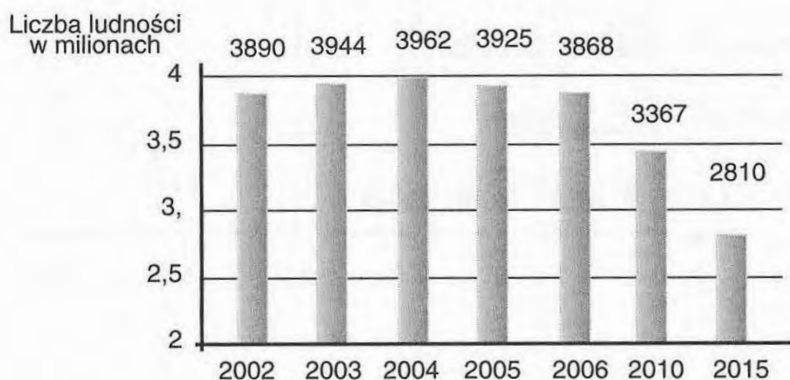
się w Warszawie (65), Poznaniu (14), Łodzi (13), Wrocławiu (12), Szczecinie (11) i Krakowie (10). Pedagogikę można było studiować w uczelniach niepaństwowych zlokalizowanych w tak małych miejscowościach, jak Chojnice, Józefów czy Żary. Popyt na studia musiał być duży, skoro z każdym rokiem znacząco wzrastała liczba osób gotowych finansować własną edukację. Wybór pedagogiki jako kierunku studiów stawał się wprawdzie przedmiotem analiz ujmujących procesy rynkowe w kategoriach popytu i podaży, ale mało kto dociekał powodów wysokiej motywacji, jaką kierowali się kandydaci, nie tylko zresztą na pedagogikę. Opinie na ten temat generalizowano konstatacją wartościującą, że taki wybór jest po prostu zły, błędny, ponieważ na rynku nie ma adekwatnej do popytu liczby miejsc pracy.

Środowiskowa ocena jakości kształcenia na kierunku „pedagogika”, zrealizowana w ramach audytu prowadzonego przez Uniwersytecką Komisję Akredytacyjną, wykazała, że tylko w sześciu uniwersytetach zostały spełnione progowe standardy jakości kształcenia i podjęto działania zmierzające do jej podwyższenia. Były to: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Jagielloński, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II i Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Pozostałe uczelnie, także te cieszące się w kraju mniejszą lub większą renomą, nie zdołały osiągnąć wyznaczonych norm w obszarze jakości uniwersyteckiego kształcenia. Na ekstensywny rozwój polskiego szkolnictwa wyższego w pierwszej dekadzie XXI w. wskazuje fakt, że o ile w 2002 r. PKA rozpatrywała 149 wniosków dotyczących kierunku pedagogika (24,2% wszystkich wniosków w Zespole Kierunków Studiów Społecznych i Prawnych), to już w 2006 r. było ich nieco mniej, bo 125 (16% ogółu wniosków)³⁰. Jakie mogły być tego powody, skoro w sektorze niepublicznym z każdym rokiem powstawały nowe szkoły wyższe lub otwierano w nich nowe kierunki studiów?

W świetle raportów Państwowej Komisji Akredytacyjnej, w latach 2002–2006 nastąpiło zmniejszenie się liczby wniosków, przedstawianych do zaopiniowania przez Zespół Kierunków Studiów Społecznych i Prawnych PKA, w sprawie utworzenia uczelni niepublicznych oraz prowadzenia kierunku studiów „pedagogika”. Zostało to spowodowane następującymi czynnikami:

- nałożenie na nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego obowiązku osobistego prowadzenia zajęć dydaktycznych na kierunku studiów w wymiarze co najmniej 60 godzin rocznie w przypadku samodzielnych pracowników naukowych i 90 w przypadku doktorów;
- zaliczanie do minimum kadrowego jedynie tych nauczycieli akademickich, którzy są zatrudnieni w uczelni w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku roku akademickiego;
- zmniejszenie się dynamiki wzrostu liczby studentów ze względu na niż demograficzny. W świetle prognoz Głównego Urzędu Statystycznego z 2006 r. populacja ludności w wieku studiów (19–24 lat) miała zmniejszyć się w ciągu kilku lat z 3,86 mln w 2006 r. do 3,36 mln w 2010 r. i 2,81 mln w 2015 r.;

30 *Działalność Państwowej Komisji Akredytacyjnej w 2006 roku*, PKA, Warszawa 2007, s. 62–63.

Wykres 2. Prognoza GUS dotycząca struktury ludności w wieku 19–24 lat w latach 2002–2015.
Źródło: *Działalność Państwowej Komisji Akredytacyjnej w 2006 roku*, PKA, Warszawa 2007, s. 64.

- wprowadzenie regulacji ustawowej ponadtrzykrotnie zwiększającej (ze 150 tys. do 500 tys. zł) kwotę minimalną środków finansowych, jakie założyciel musiał przeznaczyć na utworzenie i funkcjonowanie nowej uczelni³¹.

Mimo tych tendencji najczęściej opiniowanym kierunkiem w roku 2008 okazała się właśnie pedagogika (22 wnioski), zaś na drugim miejscu ułożyła się administracja (12 wniosków). Tylko w 2009 r. PKA rozpatrywała 11 nowych wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku „pedagogika” na poziomie studiów I stopnia i dziewięć wniosków o nadanie takich uprawnień na poziomie studiów II stopnia. Tylko dwukrotnie wnioskowano o przyznanie uprawnienia do prowadzenia kształcenia na pedagogice dla istniejącej lub nowo tworzonej zamiejscowej podstawowej jednostki organizacyjnej. Drugim kierunkiem cieszącym się wysokim zainteresowaniem – i zbliżonym do pedagogiki, gdyż także korzystał z zasobów jej kadr akademickich (pozyskiwanych głównie z grona pedagogów społecznych) – była praca socjalna (11 nowych wniosków)³². Wzrost wniosków o prowadzenie kształcenia na studiach uzupełniających magisterskich musiał spowodować częściowe przechodzenie kadr naukowych z uczelni publicznych do niepublicznych. W tych ostatnich konieczne jest, aby móc prowadzić studia na tym poziomie, zatrudnienie w pierwszym miejscu pracy.

Do kierunku „pedagogika” włączano zbyt wiele specjalności, które z tym zawodem nie miały nic wspólnego. Na lub przy pedagogice znalazło się ponad 100 specjalności, np. wychowanie obronne z problematyką przestępczości; zarządzanie i ekonomika oświaty; profilaktyka psychopedagogiczna z elementami terapii; psychopedagogika z metodyką detektywistyki; pedagogika opiekuńczo-wychowawcza

³¹ *Działalność Państwowej Komisji Akredytacyjnej w 2006 roku*, r. III.

³² *Działalność Państwowej Komisji Akredytacyjnej w 2008 roku*, PKA, Warszawa 2009, s. 110–111.

z wychowaniem fizycznym i elementami rehabilitacji; wczesnoszkolna edukacja zintegrowana z pedagogiką przedszkolną i logopedią itp. Kłamstwo edukacyjne takich ofert polega na tym, że pod szyldem specjalności pozoruje się łatwiejszy dostęp do studiowania dyscyplin, które są odrębnymi kierunkami studiów, np. pedagogika z wychowaniem fizycznym (zamiast studiów w AWF na kierunku wychowanie fizyczne); psychopedagogika (zamiast studiów na kierunku psychologia); pedagogika zdolności i informatyka (zamiast studiów na kierunku informatyka), pedagogika z turystyką i krajoznawstwem (zamiast studiów na geografii), pedagogika wczesnoszkolna z nauczaniem języka angielskiego (zamiast studiów na specjalności nauczycielskiej w ramach filologii angielskiej), edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna z bibliotekoznawstwem (zamiast studiów na bibliotekoznawstwie) itp. Oferuje się kształcenie i w jego ramach wydaje dyplomy, które mają poświadczać nabycie kwalifikacji sprzecznych z kompetencjami wymaganymi w ramach poszczególnych dyscyplin.

Jednym ze wskaźników pseudokształcenia na tym kierunku studiów były tytuły i treść rozpraw magisterskich, mających niewiele wspólnego z pedagogiką: *Rynek kart płatniczych Banku PEKAO*; *Ptaki lęgowe jako element walorów rekreacyjnych parku wiejskiego w H.*; *Wpływ czynników środowiskowych na kiełkowanie nasion w nauczaniu przyrody*; *Gniazdowanie siewkowców w obrębie łąk podmiejskich nad Nidą*; *Rola seksu w historii Kościoła Katolickiego*; *Dlaczego dwadzieścia lat po ślubie nie potrafimy już rozmawiać ze swoimi partnerami*; *Rola i funkcje związków zawodowych w okresie restrukturyzacji przedsiębiorstwa PKP*; *Wykorzystanie ulg i odliczeń w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2000 roku*; *Kryminologiczne i prawno-karne aspekty działalności sekt w Polsce*; *Kasa Chorych – propagator polskiego bluesa*; *Prawdy i mity o menopauzie i hormonalnej terapii zastępczej*; *Transformacja Chińska. Droga Chin do WTO*.

Reasumując, do wskaźników występowania patologii w szkołach wyższych, szczególnie w sektorze niepublicznym, trzeba zaliczyć m.in.:

- brak nauczycieli akademickich w tzw. minimum kadrowym, który postanowiono uzupełniać adiunktami z dyplomami docentów uzyskanymi na Słowacji;
- prowadzenie kształcenia w nielegalnie utworzonych wydziałach bądź jednostkach zamiejscowych (także poza granicami kraju);
- pogarszającą się pozycję naukową nauczycieli akademickich w związku z ograniczaniem i zaniechaniem finansowania ich badań naukowych przez właściciela;
- limitowanie zakupu literatury specjalistycznej do biblioteki czy prenumeraty czasopism naukowych;
- zwiększanie zatrudnienia w administracji i obsłudze technicznej szkoły przy jednoczesnym nieangażowaniu wysokiej klasy nauczycieli akademickich;
- obsadzanie zajęć dydaktycznych nauczycielami zatrudnianymi na umowy o dzieło lub zlecenie, a nie na stałe bądź co najmniej kilkuletnie umowy o pracę;

- zatrudnianie przede wszystkim naukowców w wieku emerytalnym, często pozbawionych jakiejkolwiek motywacji lub możliwości prowadzenia badań naukowych i publikowania ich wyników;
- niereagowanie władz uczelni na skargi i zażalenia studentów;
- wysoką fluktuację kadr naukowych;
- spadek poziomu rekrutacji, szczególnie na studiach stacjonarnych;
- niski poziom prac dyplomowych, wśród których wiele nosi znamiona plagiatów;
- nieskreślanie „wiecznych” studentów;
- przyznanie przez PKA jednostce akademickiej warunkowej lub negatywnej oceny jakości kształcenia na danym kierunku;
- tworzenie przy szkole quasi-akademickich firm pozorujących funkcje związane z edukacją na danym kierunku, po to, by przeznaczać środki na działalność gospodarczą, a nie tę o charakterze akademickim;
- przyjmowanie studentów z innych uczelni bez wyrównywania różnic programowych i niewydawanie dokumentów studentom własnej jednostki, którzy chcieliby się z niej wycofać;
- powoływanie marionetkowych władz jednostek organizacyjnych lub organów władzy jednoosobowej w uczelni niepublicznej;
- skracanie obowiązującego czasu nauki, nieprzestrzeganie dyscypliny studiowania i prowadzenia zajęć dydaktycznych;
- przeprowadzenie zajęć głównie w formie wykładów i w licznych grupach;
- wysoką liczbą bezrobotnych lub pracujących niezgodnie z wykształceniem wśród absolwentów danego kierunku itp.

Skutki akademickiej patologii

Diagnoza Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o niskim poziomie kształcenia i badań naukowych była słuszna, gdyż potwierdziła ją analiza wyników badań polskich naukowców na arenie międzynarodowej. Jednak zaproponowany sposób zmiany tej sytuacji okazał się więcej niż chybiony. Skrętnie pomijano te wszystkie dane, które wskazywały na powody złego stanu rzeczy, ponieważ częściowo przyczyniła się do tego niewłaściwa polityka w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki każdego z kolejnych rządów od początku transformacji ustrojowej! Nie miało znaczenia, czy u władzy byli konserwatyści, liberałowie czy lewica, bowiem żadna opcja polityczna nie uczyniła nauki jednym z istotnych priorytetów w strategii reformowania państwa i budowania bezpiecznej przyszłości dla jego obywateli. Nie chodzi tu, rzecz jasna, tylko o zagwarantowanie uczelniom na te cele właściwych środków finansowych, ale przede wszystkim o egzekwowalność ich efektywnego spożytkowania. Nie zapewniła tego także reforma minister Barbary Kudryckiej z 2011 r., w sytuacji gdy jej głównym stymulatorem miała być ocena parametryczna osiągnięć naukowych pracowników poszczególnych jednostek. Tymczasem Polską Komisję Akredytacyjną, Polską Akademię Nauk

i Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów podporządkowano ministrowi nauki i szkolnictwa wyższego.

Pokolenie studentów III RP wyrastało w zupełnie innych warunkach ustrojowych niż ich rodzice. To nie jest generacja deficytu dóbr materialnych i kulturowych, ograniczenia dostępu do informacji, a więc i do prawdy. To już nie pokolenie kryzysu wartości, niedostatku, cenzury, murów czy dystansów. Ono dojrzewało w warunkach wolności i w związku z tym ze strony części nauczycieli czy rodziców – w jakiejś mierze doświadczonych przemocą i ograniczeniami czasów PRL – natrafią na opór, skrywany za maską władzy, dystansu lub formalizmu. Zajęcia dydaktyczne w szkolnictwie wyższym, szczególnie na kierunkach nauk humanistycznych i społecznych, odbywały się w licznych grupach, z przewagą form wykładowych. Nic dziwnego, że studenci nie sięgali do lektur naukowych, hołdując raczej tekstom popularnonaukowym, a nawet wiedzy potocznej. Ponieważ część zajęć z nimi prowadziły osoby spoza kierunkowej dyscypliny nauk, trudno było od nich oczekiwać, żeby w sposób kompetentny wprowadzały młodzież w proces naukowo-badawczy. W pracach magisterskich pojawiały się odniesienia do stron internetowych typu www.ściąga.pl. Ujawniane przypadki naukowej nieuczciwości niektórych profesorów czy doktorów (plagiaty, korupcja) wskazywały na upadek akademickiego etosu. Uniwersytety stawały się czymś w rodzaju „korytarza”, gdzie studenci tworzą swoją „kulturę ciszy”, przyzwalając zarazem na taki sposób ich traktowania.

Choć rzadko, to jednak na łamach czasopism naukowych pojawiały się krytyczne opinie pedagogów na temat przemocy strukturalnej, która sprowadzała się do umasowienia edukacji akademickiej jako upozorowania nie tylko procesu kształcenia, ale także sprawdzania jego jakości przez samych nauczycieli. Piotr Zamojski pytał, jak egzekwować od studentów wiedzę i umiejętności, skoro w semestrze zimowym musiał poddać egzaminowi 436 osób, a przewidziano na to zadanie 14 dni sesji egzaminacyjnej i 13 sesji poprawkowej. Pisał:

[...] zostałem strukturalnie zmuszony do rezygnacji z ustnej formy egzaminowania ze względu na relatywnie małą ilość czasu, jakim dysponowałem na przeegzaminowanie takiej liczby osób. Jeśli jednak przyjrzeć się temu bliżej, okaże się, że również typ formy pisemnej został niejako narzucony. [...] Przyjmując normę 20 minut na każdą pracę pisemną, okazuje się, że pracując po 8 godzin dziennie potrzebowalbym ponad 18 dni na samo sprawdzenie 436 prac egzaminacyjnych (razem ze 108 pracami poprawkowymi jest to ponad 22 dni). W tym sensie instytucja zmusza mnie albo do sprawdzania i oceniania tych prac w sposób urągający elementarnej przyzwoitości egzaminatora, albo do przyjęcia innego rodzaju pisemnej formy egzaminu, której sprawdzenie zajmuje dużo mniej czasu. Naturalnie pod tym względem bezkonkurencyjny jest test wyboru³³.

W świetle powyższej relacji można stwierdzić, że umasowienie kształcenia wyższego – choć sprzyjało procesom egalitaryzacji społeczeństwa – z kształceniem miało niewiele wspólnego, gdyż sprowadzało się do jego pozorowania.

Głównym celem przyjętej przez Radę Europejską strategii lizbońskiej – najważniejszego programu społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej – miało być stworzenie do roku 2010 dynamicznej, opartej na wiedzy i najbardziej

33 P. Zamojski, *Cynizm i donkiszoteria. Etyczne konteksty masowego kształcenia w szkole wyższej*, „Człowiek – Teraźniejszość – Edukacja” 2009, nr 4, s. 134.

konkurencyjnej gospodarki świata. W dokumencie koalicyjnego rządu PO–PSL pt. *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2010 roku* odnotowano, jak wielkim sukcesem stało się umasowienie kształcenia na poziomie wyższym. W ciągu pierwszych 10 lat transformacji współczynnik skolaryzacji w grupie wiekowej 19–24 lata wzrósł z 13,1% do 43,7%.

W minionym dziesięcioleciu Polska przeszła z etapu elitarnego szkolnictwa wyższego do jego etapu masowego. I mimo ujawnianych słabości niektórych uczelni i kierunków, jest to niewątpliwy sukces. Nigdy w swej historii Polacy nie byli tak wykształceni, nigdy wykształcenie wyższe nie było tak silnie związane ze zwiększaniem szans na zatrudnienie oraz uzyskanie wyższych niż średnie zarobków. Utrzymanie dynamicznego rozwoju, a zwłaszcza stałe polepszanie jakości kształcenia staje się zasadniczym wyzwaniem pierwszej dekady XXI wieku dla szkolnictwa wyższego w Polsce³⁴.

W strategii rozwoju kraju sformułowano cele szkolnictwa wyższego: **Więcej (studentów) – Lepiej (studiujących) – Wyżej (wykształconych)**³⁵. Rynek pracy dla humanistów był jednak ograniczony, a mimo to zainteresowanie studiami na tych kierunkach utrzymywało się na bardzo wysokim poziomie. Wzrastała zarazem presja na mobilność zawodową, czyli umiejętność adaptowania się do zmiennych potrzeb rynku pracy. Celem kształcenia w każdej szkole wyższej i na każdym kierunku – a na pedagogice być może nawet w stopniu szczególnym – stawało się nie tylko odkrywanie i przekazywanie prawdy, ale także wpływanie na postawę moralną człowieka, a tym samym na rozwój ludzkiego ducha w wymiarze intelektualnym, społecznym i moralnym.

Nauka winna czynić człowieka nie tylko zasobniejszym w wiedzę, nie tylko mądrzejszym, ale także moralnie lepszym. [...] postępu w nauce nie można mierzyć jedynie nowymi odkryciami, twierdzeniami, wynalazkami, ilością stopni i tytułów naukowych, ilością i jakością publikacji, ocenami w indeksie. Nauka ma sprzyjać tworzeniu się w nas bogatszego człowieczeństwa. Ten cel zaś osiąga się między innymi przez wspólne, przyjacielskie, akademickie poszukiwanie prawdy, dążenie do niej, dzielenie się nią, jej obronę i życie według niej. Jednakże dodajmy tu, iż w domenę prawdy, która daje radość i szczęście, wchodzi nie tylko odkryte i wyuczone prawa naukowe, teorie, różnego rodzaju wiadomości o świecie, ale także mądrość tycząca życia, zasady moralnego postępowania, mądrość odślanająca sens naszego życia³⁶.

Większość studentów znajduje się w wieku wczesnej dorosłości, a więc w najlepszym okresie do inwestowania w siebie. Młodzi ludzie zdają już sobie sprawę z tego, że dyplom szkoły wyższej, który jeszcze ich rodzicom gwarantował udany start życiowy, teraz stanowi tylko punkt wyjścia do dalszej drogi zawodowej i społecznej. Wybory tworzą los, a zatem w ciąg zdarzeń związanych z własnym życiem, aspiracjami edukacyjnymi i możliwościami osobistego rozwoju część młodzieży włącza swoje oczekiwania dotyczące studiowania pedagogiki, a także

34 *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do roku 2010*, cyt. za: www.menis.gov.pl z 16.10.2002.

35 Tamże.

36 *Przypatrzmy się powołaniu naszemu. Znamiona powołania człowieka nauki*. Homilia wygłoszona przez księdza biskupa Ignacego Deca 18 października 2007 r. w katedrze rzeszowskiej w czasie Mszy św. inauguracyjnej rok akademicki 2007/2008 w wyższych uczelniach Rzeszowa, <http://www.naszdziennik.pl/index.php?typ=my&dat=20071030&id=my11.txt> (dostęp: 30.10.2007).

środki na ten cel przeznaczone. Dzięki temu może w murach wybranej uczelni uporządkować dotychczasowy pogląd na świat, zrealizować swoje wyobrażenia, myśli czy nadzieję na lepsze życie. Studenci podejmują niewątpliwy wysiłek, by zdobywając wykształcenie, zapewnić sobie zarazem jak najlepsze kwalifikacje do pracy zawodowej. Zdaniem Mieczysława Ryby, ważne jest, na jakiej bazie rozumienia człowieka, świata i życia społecznego odbywa się kształcenie studenta w obszarze nauk humanistycznych.

Może to być na fundamencie różnych współczesnych filozofii, w większości relatywistycznych, a więc stojących na gruncie kreowania postaw egoistycznych, kosmopolitycznych oraz liberalnych. W tym przypadku studenci kształcą się w duchu zupełnie sprzecznym z oczekiwaniami społecznymi: zamiast służebności, patriotyzmu spotykają się z egoizmem w różnych wydaniach, bo przecież kosmopolityzm też jest egoizmem. [...] Żyjemy w totalnym zamęcie ideologicznym i jeśli ktoś chce wiedzieć, co się dzieje na uczelniach, niech zobaczy, co się dzieje w mediach. Ta mozaika ideologiczna, niestety, w wielu uczelniach łączy się też z chaosem ideologicznym. Zatem jest ważne, jaką uczelnię wybieramy, bo chodzi o to, jakich mistrzów chcemy naśladować i jaka towarzyszy temu idea, myśl i filozofia³⁷.

Autonomia szkół wyższych powinna przejawiać się tym, że w przypadku nauk humanistycznych i społecznych, nauk niededukcyjnych, kadry uczelniane same stanowią o przyjętej przez siebie misji kształcenia, a więc i antropologii filozoficznej. W takiej sytuacji nie mogą stać się przykładem postaw toksycznych czy nieetycznych.

Nie wszystkie szkoły wyższe realizowały tak ważne dla jakości edukacji zadania społeczne, jak prowadzenie badań naukowych nad podstawami natury człowieka i środowiska jego życia, nad istotą i zakresem socjalizacji, wychowania i kształcenia człowieka, nad rozwojem kultury i technologii działalności pedagogicznej. Nie wszystkie też kształciły elity intelektualne społeczności pedagogów, mające służyć zachowaniu transmisji wartości kulturowych i cywilizacyjnych, zapewnieniu wolności w prowadzeniu badań naukowych oraz praktycznej aplikacji ich wyników, jak również generowaniu innych form działalności twórczej. Nie wszystkie miały tradycje tak długie, jak najstarsze polskie uniwersytety, wybitnych przedstawicieli nauki, swoich mistrzów, odpowiednią infrastrukturę czy specyficzny klimat personalistycznego kształcenia. Zanik prowadzenia badań naukowych w uczelniach publicznych – albo prowadzenie ich jedynie *pro forma* – świadczył o pozorantwie części środowisk akademickich. Pedagodzy zaczęli przegrywać konkursy o finansowanie badań własnych z przedstawicielami innych nauk humanistycznych i społecznych. Tylko nieliczne wnioski o granty badawcze uzyskiwały pozytywne opinie i dofinansowanie z budżetu państwa. Dezintegracja stała się tak silna, że już nikt nie wiedział, jakie problemy badawcze w danej dyscyplinie naukowej są podejmowane przez naukowców z innych ośrodków akademickich.

---

37 *Jakich mistrzów wybieramy?* Z dr. Mieczysławem Rybą, wykładowcą w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w Wyższej Szkole Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu, członkiem Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej, rozmawia Katarzyna Cegielska, <http://www.naszdziennik.pl/index.php?typ=my&dat=20080419&id=my41.txt> (dostęp: 19.04.2008).

Nie pozyskiwano również do własnych badań partnerów spośród przedstawicieli nauk społecznych, humanistycznych czy przyrodniczych.

Powodem złego stanu kształcenia kadr naukowych okazał się średni wiek kadry akademickiej i powstała w związku z tym luka pokoleniowa. W świetle diagnozy Ernst & Young z 2009 r.:

Uzupełnienie kadry nie następuje w pożądanym sposób: liczba habilitacji utrzymuje się od lat na stałym poziomie, natomiast liczba doktoratów od 2006 r. przestała szybko wzrastać. Kształcenie doktorów jest bardzo rozdrobnione. Zatrudnianie doktorów wypromowanych na innych uczelniach przez uczelnie mające uprawnienia do nadawania tego tytułu jest rzadkością. Skala zatrudniania własnych doktorów przez uczelnie jest nieporównywalnie duża w porównaniu z krajami Europy Zachodniej. Mobilność międzyuczelniana, międzysektorowa i międzynarodowa w Polsce jest śladowa w porównaniu z innymi krajami³⁸.

W 2008 r. liczba nadanych stopni doktora spadła do poziomu najniższego od roku 2001, zaś liczba nadawanych tytułów profesora spada od 2002 r. Względnie stała była w latach 2002–2008 liczba uzyskiwanych habilitacji³⁹.

Na zbyt niską efektywność kształcenia młodych kadr naukowych w polskich uczelniach wpłynęły zapewne regulacje prawne z 1991 r., dotyczące organizacji czteroletnich studiów doktoranckich w uczelniach i instytucjach naukowych, których podstawowe jednostki posiadały uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego. Doktorantom powierzono – zgodnie z ich nowym statusem – nie tylko zadania naukowe, ale także obowiązki dydaktyczne na zasadach niekorzystnych dla nich socjalnie i ekonomicznie. Nie przysługiwały im żadne ulgi i zwolnienia z części obciążeń fiskalnych, podobne do tych, jakie posiadają pracownicy nauki lub studenci, a zatem starali się uzyskać dodatkowe zatrudnienie poza swoimi uczelniami lub w powstających niepublicznych szkołach wyższych.

Uczelniom posiadającym pełne prawa akademickie opłacało się organizowanie studiów doktoranckich i znaczne powiększanie liczby doktorantów. Ich udział w dotacji był 5 razy większy niż studentów według podobnych przeliczników. Doktorant na wydziałach humanistycznych i prawnych posiadał wagę 5 razy większą w stosunku do studentów tych wydziałów [...]. Dopiero likwidacja formuły algorytmu doprowadziła do zahamowania przyjmowania doktorantów na ten rodzaj studiów. Ich liczba w roku 2005 w Polsce przekroczyła 30 tysięcy osób⁴⁰.

Ta sytuacja – bardzo niekorzystna dla doktorantów, choć dogodna ekonomicznie dla ich uczelni – musiała rzutować na motywację do pracy naukowej, na chęć angażowania się w doraźne zadania naukowo-badawcze. Pozostawała ona na niskim poziomie, ze względu na niskie płace, krótkotrwałą perspektywę związania się z uczelnią i niewielkie szanse na dalsze zatrudnienie w niej w charakterze pracownika naukowego. Tylko niektórzy spośród absolwentów studiów

38 *Diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w Polsce*, s. 7.

39 Tamże, s. 47.

40 J. Górniewicz, *Kształcenie wysoko kwalifikowanych kadr naukowych w Polsce na tle porównawczym – założenia teoretyczne i stan prawny*, [w:] *Oferta edukacyjna studiów doktoranckich a zapotrzebowanie na wysoko kwalifikowaną kadrę w różnych sektorach gospodarki. Raport z badań*, red. J. Górniewicz, M. Maciejewska i H. Mizerek, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski. Katedra Pedagogiki Ogólnej. Katedra UNESCO, Olsztyn 2006, s. 12.

doktoranckich mogli mieć zaliczony do okresu bezskładkowego ZUS czas nauki, o ile po uzyskaniu stopnia naukowego doktora zostali zatrudnieni w sektorze nauki i szkolnictwa wyższego. Badania zespołu Józefa Górniewicza z Olsztyna, przeprowadzone wśród studentów i absolwentów studiów doktoranckich uczelni i placówek naukowo-badawczych Warmii i Mazur w 2006 r., wykazały, że w warstwowo dobranej próbie badawczej doktorantów reprezentujących nauki humanistyczne 4% (z próby 5%) uzyskało stopień naukowy doktora. Wśród nich znaleźli się doktoranci reprezentujący dyscyplinę „pedagogika”, którzy mieli nadzieję na zatrudnienie w uniwersytecie. Przykładowo w 2004 r. na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie spośród 34 uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich (studenci IV roku i po IV roku łącznie) 18 absolwentów uzyskało stopień naukowy doktora⁴¹. Stan upowszechniania poza granicami kraju wyników badań naukowych, znaczących i porównywalnych jakościowo z tymi prowadzonymi w świecie, pozostaje w dziedzinie nauk społecznych niezadowolający – głównie dlatego, że wyniki są publikowane w języku polskim i nie trafiają tym samym do społeczności międzynarodowej. Wprawdzie w rankingu produkcji i widoczności 171 uniwersytetów znajdowały się Uniwersytet Jagielloński (133 miejsce) i Uniwersytet Warszawski (134 pozycja), ale w tym pierwszym nie przeprowadzono w latach 2006–2007 ani jednego przewodu habilitacyjnego z pedagogiki, a w UW odbyły się zaledwie 4 (Tabela 1). Poprawie tego stanu rzeczy nie sprzyjał nieczytelny system obliczania kosztów prowadzenia badań naukowych, jak też brak długofalowego planowania rozwoju i finansowania uczelni oraz szkół wyższych.

W grupie badanych doktorzy nauk humanistycznych stanowili 14,5%, zatrudnienie znajdowali w instytucjach edukacyjnych oraz administracji rządowej i samorządowej.

Wyjątkiem w grupie doktorów zatrudnionych w oświacie są doktorzy, którzy zajmują stanowiska administracyjne i kierownicze. Ten typ kariery w resorcie edukacji umożliwia przekroczenie blokad związanych z możliwością kreowania i inicjowania zmian o charakterze innowacyjnym. Wśród tej grupy znalazły się osoby, które w sposób aktywny przyczyniają się do kreowania zmian zmierzających ku promowaniu innowacyjnych rozwiązań⁴².

Brakuje jednak syntetycznych danych o środowisku naukowym pedagogów i stanie jego rozwoju naukowego. W dwóch Załącznikach Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 24 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu nadanych stopni doktora habilitowanego znajdujemy jedynie dane za rok 2006 i 2007, wraz z uzupełnieniami dotyczącymi lat 2003–2006. W wymienionym okresie stopień doktora habilitowanego uzyskało łącznie 28 doktorów (13 w 2006 r. i 15 w 2007 r.)⁴³. Najwięcej

41 *Oferta edukacyjna studiów doktoranckich...*, s. 33 i 123.

42 K. Białobrzaska, M. Maciejewska, *Doktor jako innowator zmian*, [w:] *Między adaptacyjnością a innowacyjnością. Możliwości wykorzystania potencjału naukowego specjalistów ze stopniem doktora w instytucjach i przedsiębiorstwach Warmii i Mazur*, red. J. Górniewicz, Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Olsztyn 2007, s. 82.

43 Załącznik Nr 12 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 24 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu nadanych stopni doktora habilitowanego; Załącznik Nr 13 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 24 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu nadanych stopni doktora habilitowanego, za: <http://gamma.infor.pl/zalaczniki/u16/2009/003/u16.2009.003.055.0001.pdf> (dostęp: 7.03.2018).

przewodów habilitacyjnych z wynikiem pozytywnym przeprowadziły kolejno: Wydział Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu (8), Wydział Humanistyczny UMK w Toruniu (7) oraz Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego (4). Biorąc pod uwagę, że łącznie we wszystkich dyscyplinach nauk społecznych habilitację w latach 2006–2007 uzyskało 577 doktorów, okazuje się, iż promocje habilitacyjne z pedagogiki stanowiły zaledwie 4,8%⁴⁴. Ze sprawozdania Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów za rok 2008 wynikał wzrost zainteresowania doktorów pedagogiki wszczęciem przewodu habilitacyjnego, bowiem tylko w tym analizowanym roku rozpatrzono 24 wnioski o wyznaczenie recenzentów z pedagogiki⁴⁵. Nawet jeżeli nie wszystkie przewody habilitacyjne zakończyły się dla kandydatów pozytywnie, to i tak postęp w stosunku do lat minionych był widoczny.

Tabela 1. Liczba nadanych stopni doktora habilitowanego w dyscyplinie „pedagogika” w latach 2006–2007

Jednostki dysponujące uprawnieniami	2006	2007	Łącznie
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – Wydział Studiów Edukacyjnych	5	3	8
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu – Wydział Humanistyczny (obecnie Wydział Nauk Pedagogicznych)	5	2	7
Uniwersytet Warszawski – Wydział Pedagogiczny	0	4	4
Uniwersytet Gdański – Wydział Nauk Społecznych	0	3	3
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – Wydział Pedagogiki i Psychologii	1	1	2
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – Wydział Nauk Społecznych i Sztuki (obecnie Wydział Nauk Społecznych)	2	0	2
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy – Wydział Pedagogiki i Psychologii	0	1	1
Uniwersytet Wrocławski – Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych	0	1	1
Uniwersytet Jagielloński – Wydział Filozoficzny	0	0	0
Uniwersytet Śląski w Katowicach – Wydział Pedagogiki i Psychologii	0	0	0
Razem	13	15	28

Źródło: opracowanie własne.

Brakowało w tym czasie powszechnie dostępnych, porównywalnych danych za analogiczny okres w odniesieniu do liczby pozytywnie zamkniętych przewodów na stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Z Załącznika Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 24 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu nadanych stopni doktora, uwzględniającego tylko rok 2007 wraz

44 *Dane o habilitacjach*, [w:] *Mały Rocznik Statystyczny GUS za rok 2009*, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_oz_maly_rocznik_statystyczny_2009.pdf, s. 287 (dostęp: 8.11.2011).

45 *Sprawozdanie Centralnej Komisji za rok 2007*, <http://www.ck.gov.pl/images/PDF/sprawozdania/2007/zal5.pdf> (dostęp: 15.03.2008).

z uzupełnieniami za lata 2003–2006, wynikało, że wypromowano łącznie 161 doktorów pedagogiki. Porównując to z danymi GUS za rok 2007, kiedy to stopień naukowy z nauk społecznych (obejmujących także pedagogikę) uzyskało łącznie 2238 osób, zauważymy, że pedagodzy stanowili w tej grupie 7,2% wszystkich wypromowanych doktorów⁴⁶. Dane te przedstawiam w poniższej tabeli (Tabela 2), prezentującej podział na jednostki akademickie, które miały uprawnienia do przeprowadzania przewodów doktorskich. W liczbie przeprowadzonych przewodów przodował nie Uniwersytet Jagielloński czy Warszawski, lecz podporządkowany resortowi edukacji państwowy Instytut Badań Edukacyjnych, który rocznie przeprowadzał 25 obron rozpraw doktorskich z pedagogiki. W wyniku przeprowadzonej w 2009 r. przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów kontroli tej jednostki, obejmującej m.in. rok 2007, i stwierdzenia rażącej nieprawidłowości w toku przeprowadzanych przewodów nałożono na IBE sankcję w postaci zawieszenia powyższych uprawnień na trzy lata. Spośród jednostek naukowych w liczbie postępowań doktorskich z pedagogiki celował Wydział Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu, prowadzący w ciągu roku 23 takie przewody. Na dalszych miejscach lokowały się: Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego (17), Wydział Historyczno-Pedagogiczny Uniwersytetu Opolskiego (14) oraz Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (12).

Trzy jednostki organizacyjne, które dysponowały uprawnieniami w tym zakresie – Wydział Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego, Wydział Pedagogiczny Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN) oraz Wydział Pedagogiczny i Artystyczny Akademii Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach (obecnie Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Kochanowskiego) – nie przeprowadziły w roku 2007 ani jednego przewodu doktorskiego. Brak postępowań na uczelni kieleckiej był uzasadniony, gdyż właściwy dla przewodów z pedagogiki wydział uzyskał stosowne uprawnienia dopiero 29 października 2007 r.⁴⁷ Po raz pierwszy wśród jednostek przeprowadzających przewody doktorskie z pedagogiki pojawiła się jednostka uczelni niepublicznej, jaką jest Wydział Nauk Pedagogicznych Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu.

Instytut Badań Edukacyjnych promował (a może „produkował”?) w ciągu jednego roku więcej doktorów niż najlepsze w kraju wydziały pedagogiczne, prawie trzykrotnie więcej od Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie można było doktoryzować się z pedagogiki, psychologii czy socjologii. Nikt nie śledził losów wypromowanych w IBE doktorów nauk, ale w wyniku moich analiz okazało się, że byli oni głównymi uczestnikami turystyki habilitacyjnej. W latach 2008–2010 docenturę słowacką uzyskało aż 16 doktorów wypromowanych w Instytucie Badań Edukacyjnych, którego uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora zostało zawieszono w 2009 r. decyzją Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, a jednostka ta do dnia dzisiejszego nie podjęła działań

46 Tamże.

47 *Początki uczelni*, http://www.ujk.edu.pl/poczatki_uczelni.html (dostęp: 6.03.2018).

naprawczych, by je odzyskać⁴⁸. Zapewne oznacza to, że doktorzy wypromowani w IBE nie posiadali rzeczywistych kwalifikacji naukowych, a być może właśnie tam nabyli doświadczenia przydatne do realizowania „łatwiejszej ścieżki” awansu. Dlaczego mieliby ubiegać się o habilitację w kraju, w uniwersytetach czy akademiach pedagogicznych, skoro ich „mistrzowie” przekazali im kod „ucieczki” od odpowiedzialności i uczciwości naukowej? Mam tu na myśli tych doktorów, którzy po obronie rozprawy w IBE postanowili – dzięki słowackiej habilitacji – kontynuować pracę w szkolnictwie wyższym, pomimo braku faktycznych osiągnięć naukowych. To oni, już ze słowackim dyplomem, przyczynili się w dużej mierze do kryzysu w postępowaniach awansowych ich macierzystych wydziałów.

Tabela 2. Wykaz liczby nadanych stopni doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki w 2007 r.⁴⁹

Lp.	Jednostka nadająca stopień doktora i posiadająca w 2007 r. uprawnienia	Liczba promocji doktorskich 1.01.2005–31.12.2007
1	Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie	25
2	Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	23
3	Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego	17
4	Wydział Historyczno-Pedagogiczny Uniwersytetu Opolskiego	14
5	Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu	12
6	Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego	9
7	Wydział Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II	8
8	Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego	8
9	Wydział Nauk Społecznych i Sztuki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	8
10	Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Szczecińskiego	8
11	Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie	8
12	Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku	5
13	Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach	5
14	Wydział Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego	4

48 Raport z przeprowadzonej w 2008 r. oceny części jednostek posiadających uprawnienia habilitacyjne i doktorskie w dziedzinach i dyscyplinach naukowych objętych zasięgiem działania Sekcji I Nauk Humanistycznych i Społecznych Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (źródło: Archiwum CK).

49 Wykaz nadanych w 2007 r. stopni doktora wraz z uzupełnieniami. Załącznik do Komunikatu Nr 11 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 24 czerwca 2009 r., http://www.nauka.gov.pl/fileadmin/user_upload/56/53/56531/20091102_zalacznik_do_komunikatu_nr_11.pdf (dostęp: 7.03.2012).

15	Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego	4
16	Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	3
17	Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	1
18	Dolnośląska Szkoła Wyższa Edukacji Towarzystwa Wiedzy Powszechnej we Wrocławiu	1
19	Razem	163

Źródło: opracowanie własne.

Analizując liczbę wniosków składanych przez pedagogów do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach sześciu konkursów na finansowanie projektów badawczych (własnych, habilitacyjnych i promotorских), jakie odbyły się w latach 2007–2009 (konkursy 33–38), stwierdziłem niekorzystny dla rozwoju pedagogiki stan zaangażowania naukowego nauczycieli akademickich. Dała się zaobserwować przede wszystkim niska aktywność twórcza doktorantów, doktorów i doktorów habilitowanych nauk humanistycznych w dyscyplinie „pedagogika”, którzy mogliby aplikować o środki finansowe na realizację projektu badawczego. W przypadku badań habilitacyjnych – a więc podstawowych dla danej dyscypliny naukowej – największe natężenie tego procesu datuje się na rok 2007, kiedy o grant ubiegało się 12 kierowników projektów habilitacyjnych z pedagogiki, natomiast rok później spadło ono aż sześciokrotnie⁵⁰. Powody, dla których wnioski pedagogów o granty promotorские, habilitacyjne i na badania własne w konkursach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie uzyskały pozytywnej akceptacji były następujące:

1. Niestaranne przygotowanie wniosków, tak jakby ich autorzy nie czytali poleceń ze zrozumieniem (przykładowo przy wnioskach o granty promotorские należy podać numer uchwały rady wydziału potwierdzającej otwarcie przewodu doktorskiego);
2. Pomijanie koniecznych elementów wniosku (np. metodologii, celu badań). Recenzenci wskazują na: brak problemu badawczego i jego uszczegółowienia, niewyłonienie i niezdefiniowanie zmiennych, brak ich operacjonalizacji, nieuzasadnienie metod i doboru próby; zawężenie próby badawczej najczęściej do własnych studentów lub nauczycieli w lokalnym środowisku; brak kwalifikacji merytorycznych członków zespołów badawczych, nie mających nic wspólnego z badanym problemem; banalne tematy badawcze;
3. Wprowadzanie zadań, które wykluczają projekt z konkursu, np. kwerenda literatury, opracowanie założeń badawczych, opracowanie koncepcji badań itp.;

⁵⁰ Szerzej: B. Śliwowski, *Autodegradacja pedagogiki jako nauki i kierunku kształcenia*, [w:] *Kultura – edukacja. Ciągłość i tendencje zmian*, red. J. Szempruch, M. Wojciechowska, J. Karczewska, Wydawnictwo LIBRON, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2011, s. 25–40.

4. Zlekceważenie konieczności uzasadnienia celu, założeń badawczych i metodologii badań;
5. Niewłaściwa konstrukcja kosztorysu – wyróżnione zadania nie były zbieżne z kosztorysem, brakowało w nich uzasadnień dla planowanych wydatków (np. nieuwzględnienie zasad przewidywanych honorariów; brak argumentacji dla wyjazdów zagranicznych czy zakupu sprzętu; przeznaczanie całych kosztów – zamiast części – na wydawnictwa; zamiar pokrycia kosztów przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego, co jest niedopuszczalne; podanie „wziętej z sufitu” wysokości środków).

Dociekając powodów tak niskiego poziomu zaangażowania pedagogów w badania naukowe, a także w aplikowanie o fundusze unijne lub ministerialne na ich sfinansowanie, można odnieść się do danych, które uwzględniały kolejne raporty o stanie i uwarunkowaniach rozwoju szkolnictwa w Polsce. To właśnie w uczelniach prowadzących kształcenie na kierunkach pedagogicznych występowało najbardziej niekorzystne dla prowadzenia badań naukowych zjawisko wieloetatowości kadr profesorskich. Z danych raportu przygotowanego przez konsorcjum Ernst & Young Business Advisory i Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową wynikało, że w 456 szkołach wyższych (w tym 131 publicznych), gdzie profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni stanowili 22% a adiunkci 40% ogólnej liczby pracowników, wielozatrudnienie etatowe w grupie profesorów wynosiło 66%, zaś w grupie adiunktów 35%⁵¹. Niniejszy raport nie zawierał szczegółowych analiz, które pozwalałyby na zidentyfikowanie takiego zjawiska w środowisku pedagogicznym. Można jednak przypuszczać, że było ono obciążone tym problemem, skoro pedagogika należała do najbardziej popularnych i obciążonych dydaktycznie, a zarazem niskonakładowych kierunków studiów w naszym kraju.

---

51 *Diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w Polsce*, s. 4.

3. Geneza i ewolucja turystyki habilitacyjnej Polaków na Słowacji

Po zmianach ustrojowych w Polsce w roku 1989 i uchwaleniu nowej ustawy o szkolnictwie wyższym w 1990 r. okazało się, że w naukach ekonomicznych, technicznych, humanistycznych oraz społecznych część doktorów została „ofiarami” poprzedniego ustroju, bowiem podjęta przez nich i latami finalizowana problematyka badawcza nagle stała się nieaktualna i nie do zaakceptowania. Trudno bowiem, by uznawano wartość naukową dysertacji dotyczących gospodarki centralistycznej czy badań wygaszanego ewolucyjnie społeczeństwa socjalistycznego. W naukach technicznych – jak wynika z analiz Czesława Grabarczyka – w tym właśnie okresie znacznie

[...] wzrosła liczba nadanych stopni doktora, z których znaczna część przerwała aktywność naukową prowadzącą do uzyskania kolejnego stopnia: stopnia doktora habilitowanego. W konsekwencji wzrosła liczba adiunktów sfrustrowanych brakiem możliwości uzyskania kolejnych awansów naukowych, co doprowadziło do tzw. nabrzmiałego problemu adiunktów. Zbyt wolno w stosunku do potrzeb wzrasta liczba osób uzyskujących stopień doktora habilitowanego i wzrósł wiek jego uzyskiwania¹.

Pojawienie się w zasięgu możliwości „oferty” habilitowania się poza granicami kraju trafiło zatem na podatny grunt.

Sprzyjały temu także władze niektórych jednostek akademickich, kierujące wykładowców i adiunktów najpierw do krajów b. ZSRR², a po wejściu do UE na Słowację. Mieli oni tam zdobywać „łatwiejsze”, bo tzw. dydaktyczne, metodyczne habilitacje, by zapewnić swoim wydziałom minimum kadrowe, niezbędne do utrzymania lub uzyskania uprawnień do nadawania stopni naukowych. Z biegiem lat polskiej transformacji także politycy wywodzący się ze środowisk

---

1 C. Grabarczyk, *Rozwój kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich nauk technicznych*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012, s. 211.

2 Jarosław Raszewski opisał przypadek docenta Ryszarda C. z Instytutu Studiów Politycznych PAN, który doktorat i habilitację uzyskał w Moskwie już po 1990 r., lecz jego rozpraw nie odnotowano w krajowych bazach nauki. Wielu samodzielnych pracowników naukowych podaje w bazie OPI jedynie swój stopień czy nawet tytuł naukowy, ale już bez wskazania miejsca i czasu jego uzyskania, a także recenzentów rozpraw naukowych w ramach kolejnych awansów. Zob. J. Raszewski, *Docent związkowiec*, „Życie” 1997, nr z 29 sierpnia, s. 11.

postsolidarnościowych formułowali oceny, które czynią realną moją hipotezę o zawłaszczaniu szkolnictwa wyższego przez nomenklaturę PRL. Socjolog Paweł Śpiewak tak wypowiedział się na ten temat:

Weźmy świat nauki. Ile osób korzysta dzisiaj z nieuczciwie lub nierzetelnie zdobytej w czasach PRL-u pozycji? Można wskazać po nazwiskach profesorów szkół wyższych, którzy mają prawo nadawania tytułów doktorskich, habilitacyjnych, a którzy w tamtej epoce byli po prostu oficerami, pracownikami Akademii Spraw Wewnętrznych. [...] SdRP stała się partią w przybliżeniu socjaldemokratyczną dopiero wtedy, kiedy w 1993 r. objęła władzę. To dało wielu ludziom dawnej nomenklatury poczucie komfortu i pogodzenia się z nowym porządkiem. Przestali się tak bardzo bać³.

Porozumienia z rządami niektórych krajów socjalistycznych w sprawie m.in. równoważności uzyskiwanych stopni i tytułów naukowych zawierano jeszcze w czasach PRL, jak np.:

1. Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej w sprawie równoważności dokumentów o wykształceniu, stopniach i tytułach naukowych, wydawanych w PRL i CSRS, sporządzone w Warszawie dn. 16 grudnia 1987 r. (nieopublikowane; zatwierdzone Uchwałą Rady Ministrów Nr 1 8/89 z dn. 20 lutego 1989 r.);
2. Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Ludowej Republiki Bułgarii o wzajemnym uznawaniu równoważności dokumentów o wykształceniu i przyznawaniu stopni i tytułów naukowych, wydawanych w PRL i LRB, podpisane w Sofii dn. 28 października 1977 r. (Dz.U. z 1983 r. Nr 12, poz. 58 i 59);
3. Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rządem Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii o wzajemnym uznawaniu równoważności świadectw szkolnych i dyplomów szkół wyższych, uzyskanych w obu państwach, podpisane w Belgradzie dn. 15 września 1978 r. (Dz.U. z 1981 r. Nr 8, poz. 32 i 33);
4. Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Węgierskiej Republiki Ludowej o wzajemnym uznawaniu równorzędności dokumentów o wykształceniu i stopniach naukowych, wydawanych w PRL i WRL, podpisane w Warszawie dn. 25 kwietnia 1980 r. (Dz.U. z 1981 r. Nr 1, poz. 1 i 2);
5. Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o równoważności dokumentów o wykształceniu, stopniach i tytułach naukowych, wydawanych w PRL i ZSRR, podpisane w Warszawie dn. 10 maja 1974 r. (Dz.U. z 1975 r. Nr 4, poz. 14 i 15)⁴.

Po przyjęciu Polski do grona państw Unii Europejskiej musiała utracić ważność konwencja, którą rząd PRL zawarł 7 czerwca 1972 r. w Pradze z Ludową

³ *Nie każdy musi być politykiem*. Paweł Śpiewak w rozmowie z Arturem Domostławskim, „Gazeta Wyborcza” 2002, nr z 24–25 sierpnia, s. 14.

⁴ *Akty prawne dotyczące uznawania wykształcenia*, <http://www.nauka.gov.pl/uznawanie-wykształcenia/akty-prawne.html#Ukraina> (dostęp: 22.03.2016).

Republiką Bułgarii, Węgierską Republiką Ludową, Demokratyczną Republiką Wietnamu, Niemiecką Republiką Demokratyczną, Republiką Kuby, Mongolską Republiką Ludową, Socjalistyczną Republiką Rumunii, Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich, Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną i Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną (od 1987 r.)⁵. W kwietniu 2000 r. konwencja praska została wypowiedziana jedynie przez Czechy, właśnie dlatego, że sukcesorzy traktatowi po obu stronach nie istnieli już jako państwa. 6 sierpnia 2004 r. konwencja ta przestała obowiązywać w Polsce. Tymczasem, zgodnie z jej treścią, do tego czasu ciągle obowiązywało automatyczne uznawanie dyplomów uzyskiwanych przez Polaków w jednym z byłych państw socjalistycznych.

Sytuację na tym obszarze wyjaśnia MNiSW:

Podstawę prawną do uznawania świadectw maturalnych, dyplomów ukończenia studiów oraz stopni naukowych doktora (*PhD.*, *ArtD.*) uzyskanych na terenie Słowacji stanowi obecnie zmieniona Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rep. Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w RP i Rep. Słowackiej, podpisana 18 lipca 2005 r. (pierwotna umowa weszła w życie z dniem 1 lutego 2006 r., zmiany weszły w życie z dniem 1 czerwca 2016 r.). Wszystkie słowackie dyplomy stwierdzające uzyskanie stopnia naukowego *doktora vied*, tytułu naukowo-pedagogicznego *docent* oraz tytułu naukowego profesora, wydane do dnia 31 maja 2016 r., będą nadal uznawane za równoważne z ich polskimi odpowiednikami na podstawie obowiązującej w tamtym czasie pierwotnej treści umowy. Możliwość uznania stopnia *doktora vied* i tytułu naukowo-pedagogicznego *docent* uzyskanego na Słowacji po 31 maja 2016 r. określa natomiast odpowiednio art. 24 i art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2014 r. poz. 1852 oraz z 2015 r. poz. 249)⁶.

Umowa między rządami Polski i Słowacji, państw będących członkami Unii Europejskiej, została zawarta przez lewicowy rząd III RP (koalicja SLD–UP) 18 lipca 2005 r. Nastąpiło to tuż przed jesiennymi wyborami parlamentarnymi, w których lewica spodziewała się sromotnej porażki ze względu na liczne skandale, afery gospodarcze, a także koniec kadencji prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Jak wynika z rozprawy Zdzisława Wołka, lewica przygotowywała nowy wariant zagranicznej ścieżki habilitacyjnej, skoro w latach 1999–2003 działała powołana przez MEN Międzynarodowa Komisja Polsko-Słowacka do spraw porozumienia o wzajemnym uznawaniu okresu studiów oraz równoważności dyplomów o wykształceniu uzyskiwanym w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej⁷.

Podobną umowę zawarto z rządem Republiki Czeskiej, ale – jak wynika z moich badań – w tym kraju, podobnie jak w Polsce, dba się o wysokie standardy naukowych kwalifikacji uczonych. Jednak dzięki bilateralnej umowie między rządami Czech i Słowacji dziesiątki czeskich naukowców skorzystały

5 Konwencja o wzajemnym uznawaniu równoważności dokumentów ukończenia szkół średnich, szkół zawodowych i szkół wyższych, a także dokumentów o nadawaniu stopni i tytułów naukowych (Dz.U. Nr 5, poz. 27, 28 i 29), http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/9021b2ff35b-24b40386429559216ffb9.pdf (dostęp: 23.03.2016).

6 *Akty prawne dotyczące uznawania wykształcenia*, <http://www.nauka.gov.pl/uznawanie-wykształcenia/akty-prawne.html#Słowacja> (dostęp: 20.07.2017).

7 Z. Wołek, *Socjologia versus pedagogika Andrzeja Radziejewicz-Winnickiego (zarys akademickiej aktywności)*, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2017, s. 21.

z dobrodziejstw turystyki habilitacyjnej właśnie na Słowację. Nie powinno się tworzyć odrębnych regulacji w dziedzinach, które i tak wymagały poszanowania odrębności praw państw narodowych, zgodnie z sugerowaną przez Komisję Europejską wspólną strategią rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego. Komuś bardzo zależało, aby takie regulacje zostały wprowadzone. Oznaczało to, że pomimo istotnych różnic między krajami, innych tradycji i odmiennych procedur przeprowadzania postępowań na stopnie i tytuły naukowe, były one na mocy powyższej konwencji traktowane jako równoważne polskim stopniom i tytułom naukowym.

Ani MNiSW, ani GUS nie gromadziły danych informujących o tym, jaką skalę osiągnęło uzyskiwanie przez Polaków stopni naukowych i tytułu naukowego profesora poza granicami kraju, także w innych państwach niż Słowacja. Pierwsze sygnały o zdobywaniu przez niektórych Polaków habilitacji w krajach b. ZSRR pojawiły się w przestrzeni publicznej w 2001 r., ale zostały zignorowane zarówno przez resort szkolnictwa wyższego, jak i środowisko akademickie. Jak pisał Jerzy Sadecki:

Pewna pani doktor przybiła na drzwiach swego pokoju wizytówkę z dumnie brzmiącym tytułem „doktor habilitowany”. Wkrótce musiała ją zdjąć ze wstydem, bo przypadkiem wydało się, że to, co miało być habilitacją zrobioną w Odessie, jest tylko doktoratem. – Wizytówki nie widziałem, ale poza tym wszystko się zgadza – mówi profesor Stanisław Musielak. Pełniąc funkcję prorektora Uniwersytetu Szczecińskiego, pojechał do Odessy, aby podpisać umowę z tamtejszym uniwersytem pedagogicznym. Wtedy okazało się, że uczelnia ta nie ma prawa do prowadzenia przewodów habilitacyjnych, a pani doktor ze Szczecina uzyskała tam po prostu drugi doktorat i była przekonana, że należy go uznawać za habilitację. Takich osobliwych historii związanych z kontaktami z Rosją i Ukrainą można usłyszeć na Uniwersytecie Szczecińskim więcej. Jak choćby tę, o innej pani doktor, która od dawna już podaje się za habilitowaną za wschodnią granicą, choć władze uczelni nic o tym nie wiedzą⁸.

Słowacki szlak awansów naukowych przecierano jednak już wcześniej. Dowiadujemy się o tym dzięki artykułom i publikowanym w mediach komentarzom „łowcy plagiatów”, Marka Wrońskiego, który natknął się na akademików-plagiatorów wyjeżdżających poza granice kraju, by na Słowacji uzyskać przepustkę do akademickiej samodzielności. Dziennikarze „Gazety Wyborczej” natrafili na przypadek naukowca z Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach (obecnie Uniwersytet Jana Kochanowskiego), który w 2001 r. na Uniwersytecie w Nitrze uzyskał habilitację na podstawie monografii będącej plagiatem trzech rozpraw nieżyjącego już profesora. Redaktor Wroński wniosł do rektora Akademii Świętokrzyskiej oraz do ministra nauki o wszczęcie postępowania także wobec dwóch kolejnych, wypromowanych na Słowacji polskich nauczycieli. Ziemowit Nowak pisał wówczas:

Profesor Henryk Budzeń w chwili obecnej jest w Bańskiej Bystrzycy, gdzie w tamtejszym Uniwersytecie Mateja Bela pełni funkcje promotora pracy doktorskiej. Jest to wielki skandal! Podobnym promotorem w Bańskiej Bystrzycy jest prof. Andrzej Słomka z Politechniki Radomskiej, który swoją habilitację z Nitry uzyskał, przedstawiając swoją starą pracę doktorską z Warszawy. Z moich informacji wynika, iż do Bańskiej Bystrzycy na dzień obrony, czyli na 3 listopada przyjedzie też doc. Gabriela Porubska. Ma ona całą dokumentację plagiatu, którą wysłał jej prof. Białczyk 14 czerwca 2005. Rektor

8 J. Sadecki, *Do kariery na skróty*, http://archiwum.rp.pl/artykul/337812_Do_kariery_na_skroty.html (dostęp: 6.03.2018).

Uniwersytetu Mateja Bela, jak i dziekan Wydziału Pedagogicznego, prof. Beata Kosova (gdzie jest obrona w tamtejszym Studium Doktoranckim) wiedzą o skandalu, bowiem pisałem do nich w czwartek... Czy coś zrobią, aby uniemożliwić promocje doktoratów promotorom, którzy wytłudzili stopnie docentów na podstawie nierzetelnych prac? Zobaczmy...⁹

Jak to możliwe, że władze resortu, mając wiedzę na temat nierzetelności Polaków habilitujących się za południową granicą, przygotowały mimo to porozumienie z rządem Republiki Słowacji, które miało legitymizować te praktyki i dyplomy jako równoważne polskim stopniom naukowym? Jeden z czytelników artykułu poświęconego temu tematowi komentował:

Przecież już dawno miało być tak, że tytuły uzyskane za granicą (wtedy jednak rzecz dotyczyła przede wszystkim krajów byłego ZSRR) nie będą się liczyć, jeśli jest możliwość przeprowadzenia procedury habilitacyjnej w Polsce. Nadal to ustalenie nie obowiązuje? Czyli niedługo doczekamy się, że prace polonistyczne będą powstawać u promotorów Rosjan, Ukraińców, Białorusinów lub Słowaków? A swoją drogą... ciekawe, że ludzie nie wierzą w obrony w Polsce i szukają tych „obejść zagranicznych”? Czy to pośrednio nie informuje, że coś z przeprowadzaniem przewodów w Polsce jest nie tak?¹⁰

Być może umowa bilateralna ze Słowacją została zawarta ze względu na konieczność wypełnienia minimów kadrowych do kształcenia na tanich kierunkach studiów, otwieranych w kilkuset prywatnych szkołach wyższych, oraz przekształcania w imię partykularnych interesów niektórych wyższych szkół zawodowych czy pedagogicznych w uniwersytety lub akademie, także potrzebujące odpowiedniej liczby samodzielnych pracowników naukowych. Powodem głębszej, a niedostrzegalnej w środowisku, zapaści moralnej szkolnictwa wyższego, głównie w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych, był także brak rozliczenia z okresem PRL. Jak pisał w 1998 r. Piotr Gontarczyk: „[...] W niektórych państwowych uczelniach wyższych odsetek >>naukowców<< pochodzących z podejrzanych szkółek partyjnych, aparatu bezpieczeństwa, pionu polityczno-wychowawczego LWP przekracza 50 proc.!”¹¹. Podobnie oceniał tę sytuację historyk Jerzy Eisler; jego zdaniem, w wyniku przyjętej przez Tadeusza Mazowieckiego zasady „grubej kreski”, w szkolnictwie wyższym zostali przechowani dawni funkcjonariusze partyjni i przedstawiciele służb specjalnych z okresu PRL. Wśród nich nie mało

[...] osób dobieranych wedle zasady BMW (bierny, mierny, ale za to wierny) do dziś doskonale funkcjonuje w środowisku naukowym, nierzadko – jak to już napisano – zajmując się społeczną nauką Kościoła katolickiego, względnie liberalną myślą polityczną i ekonomiczną. Są w praktyce nieusuwalni, zręcznie zaplątani w nowe układy polityczne i niejednokrotnie posiadając poparcie lokalnych władz kościelnych, cieszących się szczerze z rozwoju szkolnictwa wyższego na terenie danej diecezji. I chociaż może irytować owe „miękkie lądowanie” tych ludzi po zmianie ustroju, to jednak pewną pociechą może być to, iż nie do nich należy przyszłość polskiej nauki i przyszłość szkolnictwa wyższego¹².

9 Z. Nowak, *Czy kielecki naukowiec popełnił plagiat?*, <http://miasta.gazeta.pl/kielce/1,35255,2992953.html> (dostęp: 31.10.2005).

10 Gość: turek 31.10.05, 07:58, tamże.

11 P. Gontarczyk, *Tukidydes w komunizmie?*, „*Życie*” 1998, nr z 4 września, s. 9.

12 J. Eisler, *Nauka – krajobraz po bitwie*, „*Życie*” 1998, nr z 4 sierpnia, s. 9.

Czy politycy wykorzystywali władzę, by w wyniku ukrytego lobbingu doprowadzić do prawnych rozwiązań, jakie będą chronić interesy wąskiej grupy nauczycieli akademickich? Tego typu hipotezę powinni zweryfikować politologowie i historycy. Sprawa umowy ze Słowacją leżała w kompetencjach Departamentu Strategii, który był wiodącą komórką organizacyjną Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W bazie OPI przy nazwiskach większości Polaków habilitowanych na Słowacji widnieje stopień doktora habilitowanego, ale już nie ma informacji, gdzie ową habilitację uzyskali i na podstawie jakich osiągnięć naukowych. Zdarza się, że brakuje danych o miejscu i temacie przeprowadzenia obrony pracy doktorskiej.

Posłowie Parlamentu Republiki Słowacji przyjęli na posiedzeniu w dn. 10 sierpnia 2010 r. Uchwałę programową rządu na lata 2010–2014, akceptując założenia polityki nowej władzy i obdarzając ją pełnym zaufaniem. Mnie zainteresowała ta część rządowego programu, która dotyczy szkolnictwa wyższego. Stwierdza się tam m.in., że w ostatnich latach pogorszeniu uległa zdolność konkurencyjna słowackiego szkolnictwa wyższego w skali międzynarodowej. Władze nie tylko zamierzały podjąć działania sprzyjające większej dynamice rozwojowej w sferze badań naukowych i jakości kształcenia, ale także obiecały przywrócić procesowi akredytacyjnemu, jaki dotychczas odbywał się we wszystkich uczelniach. Aby przełamać istniejące w środowisku akademickim „układy”, do oceny jakości kształcenia i badań naukowych włączono ekspertów zagranicznych. Co ciekawe, w dokumencie tym po raz pierwszy tak jednoznacznie stwierdzono, że w niektórych szkołach wyższych występowały działania patologiczne, sprowadzające się m.in. do **wyłudzenia stopni naukowych**.

Rząd Republiki Słowackiej podejmie odpowiednie kroki w związku z mającym miejsce obniżeniem administracyjnych wymogów wobec szkół wyższych w procesie akredytacyjnym, włączając do oceny ekspertów zagranicznych. W tym celu dokumentacja akredytowanych uczelni będzie tłumaczona na język angielski. [...] Władze państwowe będą też aktywnie przeciwdziałać nieprawidłowościom i oszustwom, które zakorzeniły się w słowackim szkolnictwie wyższym nie tylko na poziomie jednostkowym, ale także instytucjonalnym. Władze Republiki Słowackiej stworzą mechanizmy umożliwiające odebranie stopni i tytułów naukowych wyłudzonych przez pracowników naukowo-dydaktycznych. Ograniczy zarazem w sposób systemowy możliwość uzyskiwania w ten sposób awansów naukowych przez osoby kierujące się nieuczciwą motywacją¹³.

W porównaniu z innymi postsocjalistycznymi krajami-członkami UE Słowacja bardziej demokratyzuje obszar szkolnictwa wyższego, gdyż wszystkie decyzje Ministerstwa Szkolnictwa, Nauki, Badań i Sportu, które dotyczą akredytacji kierunków kształcenia oraz uprawnień naukowych do prowadzenia postępowania awansowego na stopnie i tytuły naukowe, publikowane są w pełnej formie na stronie internetowej ministerstwa. Znajdują się tam więc nie tylko kopie uchwał przyznających lub odbierających uczelniom określone uprawnienia, ale także treść pełnego uzasadnienia.

13 <http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=6596> (dostęp: 19.08.2010).

Procedura habilitacyjna na Słowacji

Zgodnie z §12 Prawa o szkołach wyższych z dn. 21 lutego 2002 r.¹⁴ rada naukowa publicznej szkoły wyższej na Słowacji określa m.in.: kryteria wyższych szkół publicznych dotyczące oceny spełnienia wymagań na naukowo-pedagogiczny lub artystyczno-pedagogiczny tytuł „docent” oraz kryteria oceny spełnienia wymagań dla uzyskania naukowo-pedagogicznego tytułu „profesor”. Rada podejmuje uchwałę o nadaniu tych tytułów. W 2014 r. wprowadzono do powyższego prawa §62a, gdzie stwierdza się m.in., że praca habilitacyjna nie może naruszać praw autorskich osób trzecich ani w sposób nieuzasadniony łamać prawa tych osób do ochrony ich tajemnic czy danych osobowych. W §63 stwierdza się, że Ministerstwo Szkolnictwa tworzy centralny rejestr prac dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych, a także zobowiązuje uczelnie do ich weryfikowania za pomocą systemu antyplagiatowego. Prace są przechowywane w centralnym rejestrze przez 70 lat, licząc od dnia ich rejestracji w wersji elektronicznej.

Na Słowacji istnieją dwa rodzaje habilitacji¹⁵:

1. habilitacja naukowo-pedagogiczna (dydaktyczna) związana jest ze stanowiskiem docenta (doc.) w szkole wyższej. Uprawnia zarówno do wykładania na konkretnym kierunku kształcenia, jak i promowania w jego zakresie studentów studiów licencjackich i magisterskich, doktorów, a także recenzowania wniosków na stanowiska docenta. Tak rozumiana habilitacja określana jest na Słowacji mianem tytułu naukowo-pedagogicznego lub artystyczno-pedagogicznego.
2. habilitacja *stricte* naukowa, akademicka – określana mianem DrSc. (*Doctor of Science*; słowac. *Doctor Scientarum*) i nadawana w ramach dziedzin oraz dyscyplin naukowych określonych przez Słowacką Akademię Nauk. Na Słowacji akademicką habilitację posiadają nieliczni naukowcy. Zdaniem przewodniczącego tamtejszej Komisji Akredytacyjnej, w 2010 r. stanowili oni niespełna 10% wszystkich habilitowanych w tym kraju¹⁶. Tytuł *doktor vied* (DrSc.) uzyskuje się tylko i wyłącznie na podstawie dorobku naukowego. Nie mają tu żadnego znaczenia osiągnięcia dydaktyczne czy popularnonaukowe. Dlatego ten stopień nie uprawnia do podjęcia zatrudnienia w słowackiej uczelni w charakterze nauczyciela akademickiego.

Doktor vied może zostać tam zaangażowany dopiero po przeprowadzeniu postępowania habilitacyjnego na tytuł naukowo-pedagogiczny. Pod tym względem różni się od polskiego stopnia naukowego *doktor habilitowany*, który uprawnia do podjęcia zatrudnienia w uczelni jako nauczyciel akademicki (i wliczenia do

14 Zakon z 21. februára 2002. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_zak/jaspiw_zak_print.asp, s. 11 (dostęp: 18.08.2014).

15 Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej Republiky č. 6/2005 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor, Ministerstvo školstva Slovenskej Republiky, dostęp w Internecie: http://minedu.sk/data/USERDATA/Legislativa/Vyhlasiky/2005_006.pdf (dostęp: 10.12.2008).

16 V. Jancura, *Morálne bahno univerzítam nesvedčí*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/165549-moralne-bahno-univerzitam-nesvedci/> (dostęp: 6.03.2018).

minimum kadrowego). Jednak tytuł ten pozostaje równoważny polskiej habilitacji, skoro o jej uzyskaniu stanowią przede wszystkim osiągnięcia naukowe. W Polsce recenzenci oceniają merytorycznie rozprawę habilitacyjną, monografię naukową i pozostałe publikacje. To one stanowią warunek uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Tytuł DrSc. nadawany jest w dziewięciu dziedzinach nauk: nauki społeczne i humanistyczne, nauki matematyczne, nauki fizyczne, nauki geograficzne (*Geovedy*), nauki chemiczne (z wyłączeniem biochemii), nauki biologiczne, nauki rolnicze, leśnicze i weterynaryjne, nauki techniczne oraz nauki medyczne.

Jednostki przeprowadzające postępowanie na tytuł naukowo-pedagogiczny docenta muszą uzyskać zgodę słowackiej Komisji Akredytacyjnej, gdyż został on podporządkowany kierunkom kształcenia wyższego i skorelowany z nimi, a nie z klasyfikacją dyscyplin naukowych. O tytuł naukowo-pedagogiczny docenta można ubiegać się nie tylko z dyscyplin naukowych, które, jak w Polsce, mają swoje naukowe uzasadnienie, ale także – i tu różnimy się od Słowacji – w zakresie kierunków kształcenia. Te ostatnie mają swoje administracyjne oznakowanie. Przykładowo są to (podaję oryginalne nazwy i kody, a w nawiasie tłumaczenie): 1.1.4. *Pedagogika* (Pedagogika); 1.1.5. *Predškolská a elementárna pedagogika* (Pedagogika przedszkolna i elementarna); 1.1.6. *Špeciálna pedagogika* (Pedagogika specjalna); 1.1.7. *Liečebná pedagogika* (Pedagogika lecznicza); 1.1.8. *Logopédia* (Logopedia); 1.1.9. *Andragogika* (Andragogika); 1.1.10. *Odborova didaktika* (Dydaktyka przedmiotowa, szczegółowa, metodyka kształcenia), w tym: – *didaktika hudobneho umenia* (dydaktyka edukacji muzycznej), – *teória vzdelávania náboženskej výchovy* (teoria kształcenia i wychowania religijnego); 2.1.2. *Systematická filozofia* (Filozofia systematyczna); 2.1.5. *Etika* (Etyka); 2.1.13. *Katolícka teológia* (Teologia katolicka); 2.1.33. *Všeobecná jazykoveda* (Językoznawstwo ogólne); 3.1.5. *Medzinárodné vzťahy* (Stosunki międzynarodowe); 3.1.8. *Teória politiky* (Teoria polityki); 3.1.14. *Sociálna práca* (Praca socjalna); 3.3.16. *Ekonomika a manažment podniku* (Ekonomika i zarządzanie przedsiębiorstwem); 3.4.2 *Teória a dejiny štátu a práva* (Teoria oraz historia państwa i prawa); 5.2.6. *Energetické stroje a zariadenia* (Urządzenia energetyczne); 5.2.7. *Strojárske technológie a materiály* (Maszynoznawstwo i materiałoznawstwo); 5.2.11 *Silnoprúdová elektrotechnika* (Elektrotechnika wysokich napięć); 5.2.26. *Materialy* (Materiałoznawstwo); 5.2.59. *Doprava* (Transport); 8.1.1. *Cestovný ruch* (Ruch turystyczny); 8.1.3. *Športová edukológia* (Edukologia sportowa); 8.1.4. *Športová humanistika* (Humanistyka sportowa); 8.1.5. *Športová kinantropológia* (Antropomotoryka sportowa).

Na prezentowane zróżnicowanie słowackich habilitacji zwracał uwagę prof. Osman Achmatowicz z Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów podczas wspólnego posiedzenia z przedstawicielami słowackich ekspertów 21 stycznia 2009 r. w Bratysławie. W protokole z tych rokowań odnotowano m.in.:

Prof. Achmatowicz poinformował następnie, że stopień „dr hab.” jest w Polsce stopniem naukowym, wzgl. z nauk o sztuce, bez wymogów związanych z pedagogicznymi zasługami (działalnością). Tytuł „prof.” wiąże się wprowadzie ze spełnieniem kryterium aktywności pedagogicznej, ale dotyczy ona jedynie spełnienia minimalnego wymogu wypromowania co najmniej jednego doktora¹⁷.

17 Zob. Aneks.

W świetle art. 7 Umowy między Rządem RP a Rządem RS z 18 lipca 2005 r. o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w RP i RS:

Dyplomy nadania stopnia naukowego „doktor habilitowany” lub stopnia naukowego „doktor habilitowany sztuki” uzyskane w RP oraz dokumenty nadania tytułu naukowo-pedagogicznego lub artystyczno-pedagogicznego „docent” (w skrócie: „doc.”) oraz dyplomy o nadaniu stopnia naukowego „doktor wied” (w skrócie „DrSc.”) uzyskane w Republice Słowackiej **uznaje się za równoważne** [podkreśl. B.Ś.].

Tytuł naukowo-pedagogiczny „doc.” nie jest równoważny stopniowi naukowemu „DrSc.”, chociaż oba są habilitacją. Umowa bilateralna zawiera jednak zapis o równoważności obu tych tytułów, mimo że nawet na Słowacji są one uznawane za nierównoważne. W Polsce nie ma stopni i tytułów naukowo-pedagogicznych, chociaż w ostatnich latach coraz częściej wskazuje się w debacie publicznej na potrzebę wprowadzenia nie tylko doktoratów zawodowych, ale także habilitacji.

W przypadku tytułu naukowego profesora istnieją zasadnicze różnice między naszymi krajami. Na Słowacji tytuł ten można uzyskać albo po uprzednim awansie do godności DrSc., albo po otrzymaniu tytułu naukowo-pedagogicznego doc. Art. 9 obustronnej umowy stwierdza: „Dokumenty o wykształceniu oraz nadaniu stopni i tytułów wydane zgodnie z wcześniej obowiązującymi przepisami będą uznane za równoważne zgodnie z prawem obowiązującym w tym zakresie w państwie każdej z Umawiających się Stron”. Art. 10 porozumienia gwarantuje polskim nauczycielom równoważność uprawnień ze słowackimi docentami czy profesorami:

Osoba, której przyznano

1) w RP tytuł zawodowy, stopień lub tytuł,

2) w RS – akademicki tytuł, naukowo-pedagogiczny tytuł, artystyczno-pedagogiczny tytuł lub stopień naukowy,

[...] ma prawo używania go w formie zgodnej z przepisami prawnymi państwa każdej z Umawiających się Stron¹⁸.

W Republice Słowackiej odpowiednikiem polskiej Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów jest Słowacka Komisja dla Godności Naukowych (*Slovenská komisia pre vedecké hodnosti*), działająca przy Słowackiej Akademii Nauk. Komisja ta nie ma kompetencji do weryfikowania awansów na tytuły naukowo-pedagogiczne (docenta) – tym zajmuje się Komisja Akredytacyjna. Różnice między oboma krajami w procedurach kwalifikacyjnych – na stopień naukowy „dr. hab.” (w Polsce) i tytuł naukowy „doc.” (na Słowacji) – są radykalne, ze względów merytorycznych i jakościowych. Do dnia dzisiejszego żaden polski pedagog, teolog, psycholog, biolog, matematyk, ekonomista czy przedstawiciel nauk technicznych nie uzyskał na Słowacji naukowej godności DrSc., dlatego też polscy nauczyciele akademicy przeprowadzali tam postępowanie habilitacyjne na tytuł naukowo-pedagogiczny.

18 Por. Aneks.

Regulacje prawne, na podstawie których mogli ubiegać się o otwarcie przewodu habilitacyjnego bądź przewodu na tytuł profesora są publikowane na stronach internetowych każdego uniwersytetu w zakładce „Nauka” (o ile dany wydział ma stosowne uprawnienia). Z tych zapisów wynika jednoznacznie, że każdy przewód ma charakter publiczny, jawny, otwarty (w odróżnieniu od rozwiązań przyjętych w Polsce, gdzie przewody habilitacyjne i profesorskie są zamknięte). Każdy może zatem wziąć w nich udział, mając pełne prawo do zabrania głosu – zadania pytania, sformułowania komentarza, opinii, a także oceny krytycznej. Uwagi dotyczące danego przewodu mogą również zostać przekazane drogą pisemną do dziekana lub do ministerstwa, gdzie każdy przewód podlega zatwierdzeniu.

Kryteria oceny parametrycznej osiągnięć habilitanta

W §76 Prawa o szkołach wyższych wskazuje się wymogi, jakie należy spełnić, by móc ubiegać się o tytuł naukowo-pedagogiczny „docent”. Zaliczają się do nich przede wszystkim: posiadanie stopnia naukowego doktora, przygotowanie pracy habilitacyjnej oraz pomyślnie zakończenie postępowania habilitacyjnego, na które składa się obrona pracy habilitacyjnej i pozytywne przyjęcie wykładu habilitacyjnego przez radę naukową jednostki. Habilitant musi jeszcze prowadzić kształcenie studentów w zakresie kierunku, w ramach którego ubiega się o docenturę, swoimi pracami naukowymi przyczynić się do rozwoju danego kierunku, a także być uznaną osobowością naukową w jego ramach i w odpowiadającym mu środowisku akademickim¹⁹. Warunkiem ubiegania się o tytuł naukowo-pedagogiczny jest posiadanie dorobku naukowego (bądź artystycznego) oraz pedagogicznego. Tytuł docenta wiąże się z pracą na uczelni i wykonywaniem zawodu nauczyciela akademickiego. Kryteria postępowania są tu zróżnicowane w zależności od dziedziny nauk i dyscypliny naukowej oraz dydaktycznej. Każda jednostka (wydział) może określać własny standard wymagań, z uwzględnieniem minimum krajowego.

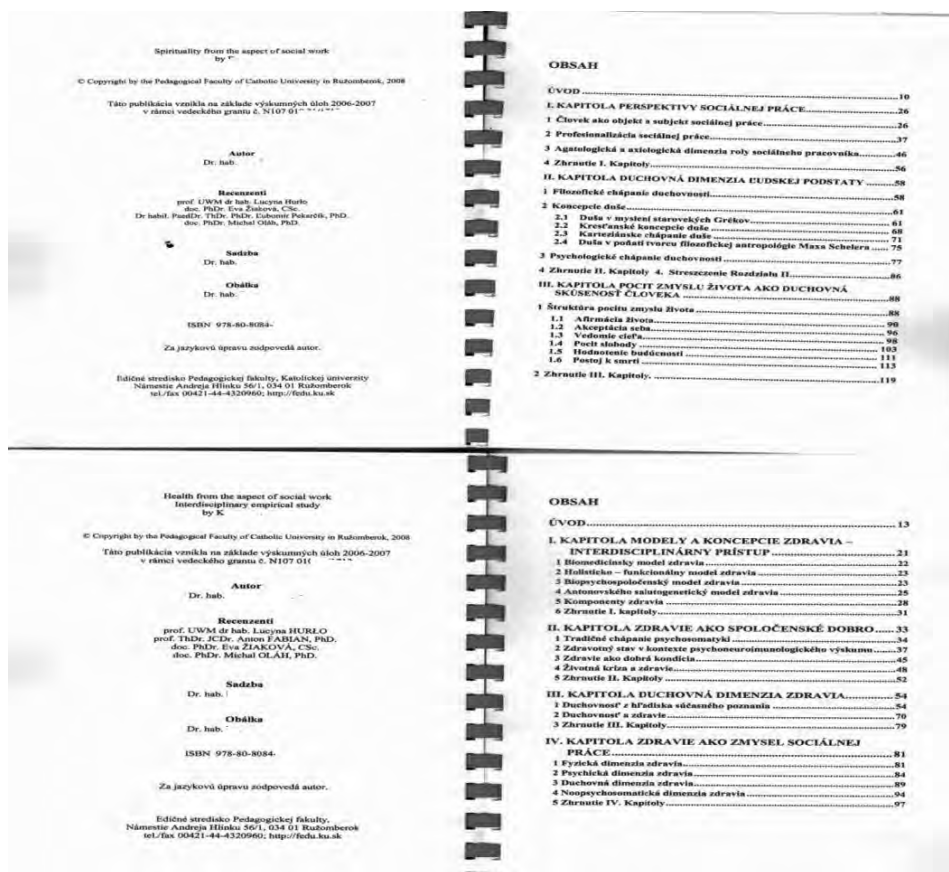
Część wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego na słowackich uniwersytetach stanowi praca habilitacyjna, którą można przedkładać – w czterech egzemplarzach i w wersji elektronicznej – jako maszynopis, a nie już wydaną monografię naukową. Niektóre uniwersytety były tak bardzo zainteresowane habilitowaniem się Polaków na swoich wydziałach, że publikowały na stronach internetowych zasady ubiegania się o tytuł docenta już w tłumaczeniu na język polski²⁰. Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze wymagał przedłożenia przez habilitanta publikacji książkowych, ale tylko w celu sprawdzenia, czy są zgodne z przedstawionym wykazem, a nie do zapoznania się z nimi przez członków komisji. W Wyższej Szkole Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie do habilitacji z pracy socjalnej nie trzeba było w ogóle przedkładać monografii. Zgodnie z przyjętym regulaminem, dopuszczano zamienniki, którymi mogły być dwa

19 Zakon z 21. februára 2002..., s. 59–60.

20 Zob. Aneks.

rozdziały z pracy zbiorowej czy współautorskiej lub pięć artykułów. Jeśli ktoś nie był autorem pracy metodycznej, dydaktycznej (np. skryptu dla studentów), to mógł chociaż być jej współautorem. Już w Ustawie o szkolnictwie wyższym z 2004 r. zapisano, że habilitant musi przedłożyć cztery egzemplarze pracy habilitacyjnej, ale jeśli nie będzie to możliwe, ma prawo zastąpić ją albo monotematycznym cyklem artykułów, albo zbiorem rozpraw naukowych dopełnionych komentarzem²¹.

Poniżej zamieszczam skan kilku stron zbindowanych prac habilitacyjnych, którym w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku nadano nawet numer ISBN. Niestety, nie można ich kupić w księgarni, ani znaleźć w bibliotekach naukowych na Słowacji.

Skan 1. Rozprawy habilitacyjne z pracy socjalnej w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku.

Źródło: Archiwum autora.

21 VYHLÁŠKA Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 8. decembra 2004. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor, www.zbierka.sk (dostup: 24.04.2010).

Z analizy publicznie dostępnych danych o składzie komisji habilitacyjnej polskich nauczycieli akademickich wynikają następujące kwestie:

1. Recenzentem w przewodzie habilitacyjnym była osoba nieposiadająca kwalifikacji naukowych z dyscypliny naukowej i przedmiotu badań habilitanta. Słowackie komisje powoływały na recenzentów osoby zupełnie niekompetentne, które w Polsce nie mogłyby pełnić tej roli. Najczęściej byli to Polacy legitymujący się uzyskaną uprzednio słowacką docenturą, przy tym ich specjalność bywała niezgodna z dokonaniem naukowymi habilitanta. Zdarzało się, że słowacka rada naukowa na recenzenta osiągnięć naukowych powołała rodzica habilitanta albo jego bezpośredniego przełożonego czy pracodawcę. Recenzja dorobku naukowego i dydaktycznego okazywała się bardzo często powierzchowna – streszczała jedynie zawartość monografii, bez odniesienia się do wkładu habilitanta w rozwój nauki.
2. W wielu przypadkach podstawą uznania dorobku naukowego na Słowacji była opublikowana przez polskiego akademika rozprawa (po-)doktorska, która została przez kandydata wydana w kraju jako monografia naukowa, stanowiąca warunek wszczęcia tam przewodu. W ostatnich latach niemalże powszechną praktyką, także w postępowaniach habilitacyjnych w Polsce, stało się nieinformowanie we wstępie czy nocie redakcyjnej do wydawanych monografii podoktorskich o ich rzeczywistym, niesamodzielnym statusie. Tym samym wchodzi one w obieg publikacji akademickich jako rzekomo samodzielne, napisane już po doktoracie książki, co narusza dobre obyczaje w nauce. Dysertacja doktorska jest przecież przygotowywana pod kierunkiem promotora, a zatem nie powinna być – na dalszych etapach awansów naukowych – brana pod uwagę jako nowa, autorska praca. Może właśnie z tego powodu niektóre osoby nie ujawniają w bazie Nauki Polskiej tytułu własnej rozprawy doktorskiej, a także habilitacyjnej, by nie można było identyfikować zachodzącej między nimi zbieżności?
3. Na Słowacji można habilitować się nie wcześniej niż po trzech latach od uzyskania stopnia naukowego doktora. Tymczasem niektórzy nauczyciele akademicy z Polski uzyskiwali tytuł docenta nawet po kilku miesiącach od wszczęcia przewodu habilitacyjnego. Zdarzało się, że czas trwania postępowania w przewodzie habilitacyjnym wynosił zaledwie miesiąc.
4. Część polskich akademików habilitowała się na Słowacji na podstawie tego samego dorobku, który został już wcześniej negatywnie oceniony uchwałą rady jednostki naukowej jednego z polskich uniwersytetów. Fakt ten nie był – bo w świetle słowackiego prawa nie musiał być – w ogóle ujawniany. Tym samym takie publikacje uznawano tam za spełniające wymogi. Uznawano także dorobek naukowy z innej dziedziny nauk, np. medycznych czy teologicznych, jako równoważny tej dziedzinie, w której Polak ubiegał się o słowacką docenturę.
5. Za monografię naukową w naukach humanistycznych i społecznych uważa się na Słowacji książkę o objętości minimum trzech arkuszy wydawniczych. W Polsce norma ta jest dwukrotnie wyższa. Jeden z warunków habilitowania się stanowi tam przedłożenie publikacji o charakterze

metodycznym, dydaktycznym, np. skryptu akademickiego, podręcznika szkolnego czy zeszytu ćwiczeń. U nas tego typu publikacje traktuje się jako popularyzatorskie, dydaktyczne, a więc pozanaukowe.

6. Nie było żadnej formy weryfikowania osiągnięć Polaków pod kątem ich uczciwości akademickiej w kraju, nie badano np. kwestii popełnienia przez nich plagiatu.
7. Z przeglądu problematyki rozpraw i wykładów habilitacyjnych z pedagogiki, dydaktyk przedmiotowych bądź pracy socjalnej, jakie Polacy przedstawiali za południową granicą wynika, że większość z nich nie stanowi żadnego wkładu w naukę. Ich problematyka jest typowa dla prac magisterskich, czy wręcz licencjackich, naszych studentów, czego najlepszym przykładem są tytuły maszynopisów prac habilitacyjnych Polaków na Słowacji: *Współczesny model autorytetu nauczyciela*; *Profilaktyka i terapia uzależnień wśród młodzieży*; *Formy spędzania czasu wolnego przez dzieci katolickiego wyznania*; *Kara fizyczna a agresywność dziecka*; *Selekcje szkolne w szkolnictwie zawodowym*. Na niektórych wydziałach słowackich uniwersytetów w ciągu jednego roku habilitowało się z określonego kierunku kształcenia więcej Polaków niż Słowaków (uwaga ta dotyczy nauk technicznych, a nie humanistycznych).

Wraz z narastaniem w przestrzeni publicznej krytyki turystyki habilitacyjnej do Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku, została ona częściowo ograniczona. Polacy bardzo szybko dokonali zmiany kierunku, preferując inne słowackie uczelnie państwowe i prywatne, których rady naukowe nie widziały niczego niepożądanego w pojawiających się wnioskach o wszczęcie procedury habilitacyjnej. Polacy uzyskali na Słowacji habilitacje naukowo-pedagogiczne łącznie z 39 kierunków kształcenia, w tym z – porównywalnych do polskich dyscyplin naukowych – pedagogiki, teologii, filozofii, biologii czy psychologii. Pozostałe kierunki nie odpowiadają dyscyplinom naukowym w Polsce²², gdyż są pochodną kształcenia w ramach przedmiotów realizowanych na różnych kierunkach studiów i częściowo zgodnych z subdyscyplinami nauk społecznych, ekonomicznych, technicznych, nauk o zdrowiu i humanistycznych. Odpowiednie dane przedstawiam w poniższej tabeli:

---

22 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. Nr 179, poz. 1065.

Tabela 3. Liczba nauczycieli akademickich z Polski wypromowanych z kierunku kształcenia jako przedmiotu habilitacji na Słowacji a posiadany przez nich w dyscyplinie stopień naukowy doktora

Kierunek kształcenia /doktorzy nauk	Ch.	Biol.	Eko-nom.	Fi-loz.	Fiz.	Geo.	Hist.	Jęz.	Kult. fiz.	Lit.	Mat.	Med. woj.	N. Ped.	N. polit.	Pra-wo	Psy-chol.	Soc.	N. tech	Teol.	b.d.	Suma	
Praca socjalna (3.1.14. <i>Sociálna práca</i>)			1	1			2		1			2	1	27			7	5		4	1	52
Pedagogika; Pedagogika przedszkolna i elementarna (1.1.4. <i>Pedagogika</i> ;			1	1				1		1			2	23			2		1			32
1.1.5. <i>Predškolská a elementárna pedagogika</i>)																						
Teologia – Teologia katolicka (2.1.13. <i>Katolícka teológia</i>)				2										1						25		28
Dydaktyka przedmiotowa – dydaktyka edukacji muzycznej, teoria kształcenia i wychowania religijnego (1.1.10. <i>Odborová didaktika – didaktika hudobného umenia, teória vzdelávania náboženskej výchovy</i>)				2			1	1												5		18

<p>Ekonomia – Ekonomia sektorowa i międzysektorowa; Zarządzanie; Ekonomia i zarządzanie przedsiębior- stwem; Ekonomia publiczna i usługi (3.3.11. Odvetvové a prerezové ekonomiky; 3.3.15. Manažment; 3.3.16. Ekonomika a manažment podniku; 3.3.23. Verejná ekonomika a služby)</p>	15
	15

Największym powodzeniem cieszył się kierunek „praca socjalna”, który stał się przedmiotem habilitacji aż 52 doktorów różnych nauk. Najczęściej był on wybierany przez pedagogów – łącznie 27 z naszego kraju. Z pracy socjalnej habilitowali się jednak także psychologowie (siedem osób), socjologowie (pięć osób), teologowie (cztery osoby), po dwóch doktorów nauk medycznych i historii, a także po jednym z ekonomii, filozofii, nauk o kulturze fizycznej i nauk wojskowych. Jedną osobą nie podała w bazie OPI informacji, z jakiej dyscypliny naukowej uzyskała promocję doktorską. Drugim najczęściej wybieranym przedmiotem habilitacji okazała się pedagogika (32 osoby), z której docenturę słowacką uzyskało 23 doktorów pedagogiki oraz dziewięciu innych nauk – po dwóch z psychologii oraz nauk wojskowych i po jednym z filozofii, językoznawstwa, matematyki, a nawet ekonomii i nauk technicznych. Trzecią najbardziej popularną dyscypliną-kierunkiem kształcenia na Słowacji była teologia, na którą zdecydowało się 28 naszych nauczycieli akademickich – przede wszystkim księża, doktorzy nauk teologicznych (25 osób), a także dwaj doktorzy filozofii i jeden pedagog. Czwartą pozycję (18 osób) zajęły dydaktyki przedmiotowe, a więc metodyki nauczania różnych przedmiotów szkolnych. Na piątym miejscu natomiast znalazły się nauki ekonomiczne, w ramach których habilitowało się 15 osób (z takich kierunków jak ekonomia zarządzania, ekonomia i finanse, ekonomia i zarządzanie przedsiębiorstwem czy zarządzanie). Dużym zainteresowaniem cieszyły się jeszcze: nauki techniczne, które były podstawą habilitacji dla 13 osób, filozofia – 12 osób i nauki o kulturze fizycznej – 11 osób. W śladowej liczbie występują zaś habilitacje z takich kierunków kształcenia jak matematyka – sześć osób, nauki o prawie oraz ruch turystyczny – po pięć osób, nauki o polityce – cztery osoby, religioznawstwo, psychologia, językoznawstwo i fizyka – po trzy osoby, biologia – dwie osoby oraz logopedia, massmedia, nauki o bezpieczeństwie, stosunki międzynarodowe i geografia – po jednej osobie. Nie są to zapewne pełne dane, bowiem 13 doktorów habilitowanych na Słowacji nie podało kierunku kształcenia, jaki był przedmiotem i podstawą ich awansu.

Przewody habilitacyjne nie dotyczyły wyłącznie pedagogiki jako dyscypliny naukowej, gdyż ta ma w słowackim prawie swój odrębny kod i związane z tym wymagania. Nie jest zatem prawdą, że słowackie habilitacje były tylko i wyłącznie z pedagogiki, skoro dotyczyły one zaledwie 32 Polaków, czyli 13,7% wszystkich habilitantów z naszego kraju. Pozostałe awanse związane były z habilitacjami na 38 kierunkach studiów. W KU w Ružomberku było ich łącznie 87, zaś w pozostałych uczelniach, także prywatnych – 145.

W gronie wyjeżdżających po habilitację za południową granicę znalazła się zapewne grupa reprezentująca tzw. pokrzywdzoną mniejszość. Mam tu na myśli adiunktów, wykładowców, którymi w ich uniwersyteckich jednostkach lub wyższych szkołach prywatnych nikt się nie interesował, nie wspomagał w dalszej pracy naukowo-badawczej. Bywały – i zapewne nadal się zdarzają – takie jednostki (katedry, zakłady, pracownie), gdzie osoba ze stopniem naukowym doktora miała przede wszystkim prowadzić wykłady i seminaria dyplomowe, nie tylko własne, ale również... za profesorów, którzy w tym czasie zatrudniali się na kilku etatach. Tym samym wielu doktorów – szczególnie na psychologii, socjologii, pedagogice,

politologii – zamiast zajmować się badaniami naukowymi i uczestniczyć w międzynarodowej wymianie naukowo-badawczej, stawało się zniewolonymi przez swoich zwierzchników lokajami, mającymi za nich wykonywać ich własne obowiązki. Niektórzy wykładowcy żalili się na swoich zwierzchników-profesorów, którzy ustalali „kolejkę”, a więc prawo dostępu do przeprowadzenia przewodu habilitacyjnego na własnym wydziale. Ktoś mógł mieć przeprowadzone badania, napisaną, a nawet opublikowaną, dysertację habilitacyjną, ale musiał czekać, aż habilitację uzyska inny adiunkt, namaszczony przez szefa. Kolejność dziobania w niektórych jednostkach miała charakter trwały, szczególnie w dziedzinie nauk przyrodniczych i medycznych.

Z oferty słowackich habilitacji korzystali zatem także ci, którzy mieli dorobek, ale nie chcieli czekać. W wielu przypadkach zdarzali się jednak tacy klienci, którzy dorobku nie mieli, ale też nie zamierzali go powiększać, bo przecież musieli zarabiać na własnych dwóch-trzech etatach, a także prowadzić zajęcia za swojego pryncypała. Kiedy jednak w swojej uczelni państwowej uzyskali przyzwolenie na skorzystanie ze słowackiego dobrodziejstwa, nie mieli już żadnych skrupułów. Trzeba było tylko spełnić odpowiednie wymogi u południowych sąsiadów. Na Słowacji, mimo istnienia przyjętych ramowych wymogów na docenturę, każda uczelnia i jej wydział z uprawnieniem do promocji ustala samodzielnie kryteria oceny. Pierwsi podróżnicy bardzo szybko odkryli świat w Polsce im niedostępny, bo trudny, wymagający, kontrolowany, ale także przyczyniający się do ludzkich krzywd. Wieści o nowym łądzie rozeszły się lotem błyskawicy, ale... w podziemiu. Nikt nigdzie nie ogłaszał że dla dobra polskiej nauki można/warto/powinno się wyjeżdżać na Słowację, by tam uzyskać potwierdzenie swoich wybitnych osiągnięć.

Słowackie uczelnie habilitujące Polaków

Na Słowacji działa 18 uniwersytetów: Uniwersytet Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie, Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach, Uniwersytet Preszowski, Uniwersytet Świętych Cyryla i Metodego w Trnawie, Uniwersytet Medycyny Weterynaryjnej w Koszycach, Uniwersytet Konstancy Filozofa w Nitrze, Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Uniwersytet Trnawski, Uniwersytet Trenczyński Alexandra Dubčeka, Uniwersytet Katolicki w Rużomberku, Uniwersytet Jánoša Selyego w Komárnii, Słowacki Uniwersytet Medyczny w Bratysławie, Uniwersytet Ekonomiczny w Bratysławie, Słowacki Uniwersytet Techniczny w Bratysławie, Uniwersytet Techniczny w Koszycach, Uniwersytet Žyliński, Słowacki Uniwersytet Rolniczy w Nitrze i Uniwersytet Techniczny w Zwoleniu. Są też trzy wyższe szkoły artystyczne: Wyższa Szkoła Sztuk Scenicznych w Bratysławie, Wyższa Szkoła Sztuk Pięknych w Bratysławie oraz Akademia Sztuk w Bańskiej Bystrzycy. Służby bezpieczeństwa dysponują w celach kształcenia kadr wyższymi szkołami wojskowymi i policyjnymi: Akademią Sił Zbrojnych Generała Milana Rastislava Štefánika w Liptowskim Mikuluszu oraz Akademią Korpusu Policyjnego w Bratysławie.

Powstały w tym kraju także liczne szkoły prywatne, takie jak: Paneuropejska Szkoła Wyższa w Bratysławie, Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania w Bratysławie, Wyższa Szkoła Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie, Bratysławska Międzynarodowa Szkoła Studiów Artes Liberales, Dubnicki Instytut Technologiczny w Dubnici nad Váhom, Wyższa Szkoła Bezpiecznego Zarządzania w Koszycach, Wyższa Szkoła Zarządzania Przedsiębiorstwami Instytut Studiów Menedżerskich Słowacja w Preszowie, Środkowoeuropejska Szkoła Wyższa w Skalicy, Wyższa Szkoła w Sládkovičovie, Wyższa Szkoła Zarządzania w Trenczynie, Akademia Muzyki i Sztuki Jana Albrechta w Bańskiej Bystrzycy oraz Wyższa Szkoła Goethego w Bratysławie. Nie wszystkie jednak uczelnie, jak również nie każda ich podstawowa jednostka organizacyjna, uzyskały uprawnienia do nadawania tytułów naukowo-pedagogicznych doktora, docenta czy profesora. W 2015 r. funkcjonowały na Słowacji 23 szkoły wyższe, w tym 13 prywatnych. Na milion obywateli przypada tam 6,67 szkół wyższych. Podobny wskaźnik nasycenia wyższymi uczelniami występuje w Republice Czeskiej – 6,95 takich szkół na milion mieszkańców. Wśród europejskich krajach postsocjalistycznych góruje Polska, gdzie wskaźnik ten wynosi 10,47. Co ciekawe, Słowacja ma zdecydowanie niższy współczynnik publicznych szkół wyższych na milion obywateli (2,41) niż Polska (6,54), Czechy (4,29) czy Węgry (4,14)²³.

Na Słowacji jest dziewięć dziedzin nauki, w których wyróżnia się po kilkadziesiąt kierunków kształcenia. W dziedzinie nauk humanistycznych uprawnienia do nadawania stopni naukowych docenta miało 68 jednostek uczelnianych, w dziedzinie „Nauki informatyczne, matematyka” – 18 wydziałów, w dziedzinie „Konstruowanie, technologia, wytwory i komunikacja” – 114 jednostek, w dziedzinie „Nauki rolnicze i weterynaryjne” – 26 jednostek; w naukach przyrodniczych – 72 jednostki, w dziedzinie „Służby” – 17, „Nauki społeczne, ekonomiczne i prawne” – 65, „Wychowanie i kształcenie” – 16, zaś „Nauki medyczne” – 58 jednostek²⁴. Spójrzmy, w których uczelniach promowali się polscy akademicy.

Tabela 4. Liczba przeprowadzonych przewodów habilitacyjnych i profesorskich w uczelniach słowackich w latach 2005–2016

Uczelnia promująca docentów i profesorów z Polski	Habilitacja	Profesor	Razem przewodów naukowych
Uniwersytet Katolicki w Ružomberku	87	11	98
Uniwersytet Preszowski i Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach	56	6	62
Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy	43	0	43
Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze	16	0	16
Uniwersytet Žyliński	12	1	13
Uniwersytet Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie	7	2	9

23 Blog Jozef Hvorecký, <https://www.etrend.sk/> (dostęp: 20.08.2017).

24 <https://www.portalvs.sk/sk/hai> (dostęp: 22.08.2017).

Tabela 4 (cd.)

Wyższa Szkoła Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie	7	2	9
Słowacki Uniwersytet Techniczny w Bratysławie	3	0	3
Paneuropejska Wyższa Szkoła w Bratysławie	1	0	1
Razem	232	22	254

Źródło: opracowanie własne.

Można analizować dane na temat słowackich habilitacji, rozważając, które uczelnie były temu procesowi najbardziej przyjazne. Liderem okazał się Uniwersytet Katolicki w Rużomberku, gdzie z czterech kierunków kształcenia wypromowano 87 Polaków (na pozostałych uczelniach 145), co stanowiło 37,5% wszystkich postępowań habilitacyjnych naszych nauczycieli akademickich. Tym samym nie może być uprawnione lokowanie tego procesu tylko i wyłącznie w jednym uniwersytecie. Problem turystyki habilitacyjnej Polaków – wbrew błędnym informacjom, jakie docierały do kraju – nie dotyczył tylko Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku, skoro większość docentur uzyskano w pozostałych uczelniach, w tym także dwóch prywatnych. W naukach społecznych i humanistycznych dużą popularnością cieszyły się jeszcze dwie szkoły wyższe – Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach wraz z Uniwersytetem Preszowskim (ten drugi wyłonił się z pierwszego), który wypromował 56 Polaków, oraz Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, nadający tytuł docenta 43 osobom z naszego kraju.

W 2009 r. słowacka Komisja Akredytacyjna opublikowała, na podstawie kontroli przeprowadzonej we wszystkich uczelniach, informację o groźbie zawieszenia uprawnień uniwersyteckich niektórym spośród nich. Kompleksowa akredytacja odsłoniła wiele słabości uczelni, które nie spełniały ustawowych norm w wielu obszarach swojej działalności.

Tabela 5. Wyniki kontroli słowackiej Komisji Akredytacyjnej z 2009 r. wskazujące na zachowanie lub utratę praw uniwersyteckich przez uczelnie

1	Uniwersytet Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie	Pozostaje uniwersytetem
2	Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach	Pozostaje uniwersytetem
3	Uniwersytet Preszowski	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
4	Uniwersytet Świętych Cyryla i Metodego w Trnawie	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
5	Uniwersytet Medycyny Weterynaryjnej w Koszycach	Pozostaje uniwersytetem
6	Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze	Redukcja do kategorii szkoły wyższej

7	Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
8	Uniwersytet Trnavski	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
9	Słowacki Uniwersytet Techniczny w Bratysławie	Pozostaje uniwersytetem
10	Uniwersytet Techniczny w Koszycach	Pozostaje uniwersytetem
11	Uniwersytet Žyliński	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
12	Uniwersytet Trenczyński Alexandra Dubčeka	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
13	Uniwersytet Ekonomiczny w Bratysławie	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
14	Słowacki Uniwersytet Rolniczy w Nitrze	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
15	Uniwersytet Techniczny w Zwoleniu	Pozostaje uniwersytetem
16	Wyższa Szkoła Sztuk Scenicznych w Bratysławie	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
17	Wyższa Szkoła Sztuk Pięknych w Bratysławie	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
18	Akademia Sztuk w Bańskiej Bystrzycy	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
19	Uniwersytet Katolicki w Ružomberku	Redukcja do kategorii szkoły wyższej
20	Uniwersytet Jánoša Selyego w Komárníe	Redukcja do kategorii szkoły wyższej

Źródło: J. Glovičko, *Titul univerzita si zaslúži sedem škôl*, <http://www.sme.sk/c/4984671/titul-univerzita-si-zasluzi-sedem-skol.html> (dostęp: 11.03.2018).

Równoważność słowackich dyplomów docenta względem polskiej habilitacji była potwierdzana przez Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej w Warszawie, a od 2011 r. – przez zastępcę dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej MNiSW, mgr Danutę Czarnęką. To ona rozstrzygała, czy i w jakim zakresie nadany na Słowacji tytuł docenta odpowiadał istniejącym w naszym kraju stopniom bądź tytułowi naukowemu. Profesor prawa, była Rzecznik Praw Obywatelskich Ewa Łętowska opublikowała w kwartalniku Polskiej Akademii Nauk artykuł, w którym stwierdza: „Z tego, że jest prawny obowiązek traktowania czegoś jako równoważne, nie wynika, że to coś rzeczywiście jest równoważne”²⁵. Jej zdaniem, widać tu perwersyjny efekt automatycznego uznawania stopni naukowych, pogłębiający deficyt aksjologii. Nieuczciwe praktyki awansowe są przecież niebezpieczne dla samej nauki, a formalna zgodność czyjegoś dyplomu ze wzorcem, którym ministerstwo *de facto* nie dysponowało, wystarczała do uznania, że w sensie etycznym „wszystko jest w porządku”.

²⁵ E. Łętowska, *Perwersyjne efekty automatycznego uznawania stopni naukowych w UE*, „NAUKA” 2012, nr 3, s. 31.

Miejsce promocji doktorskiej i zatrudnienia habilitujących się na Słowacji

Podczas badania procesu awansowego poza granicami kraju ważne było ustalenie, które jednostki akademickie w Polsce nadały habilitantom stopień naukowy doktora, a także jakie szkoły wyższe są miejscem ich zatrudnienia. Być może powodem zbudowania własnej tożsamości akademickiej stało się niedostateczne przygotowanie metodologiczne, brak wsparcia w prowadzeniu własnych badań naukowych, czy też przeciążenie pensum dydaktycznym, pozbawiające wielu adiunktów, wykładowców szans na doskonalenie własnego warsztatu naukowo-badawczego. Identyfikacja miejsca promocji doktorskiej i zatrudnienia może też stanowić przyczynek do odpowiedzi na pytanie, czy przypadkiem habilitujący się na Słowacji nie byli zakorzenieni w środowiskach akademickich głównie dla celów dydaktycznych i organizacyjnych, a nie badawczych. Silne wydziały w uniwersytetach czy uczelniach technicznych, medycznych lub ekonomicznych same troszczyły się o rozwój i kształcenie młodych kadr naukowych. Nie potrzebowały zatem delegować kogokolwiek na Słowację czy do innego kraju postsocjalistycznego, skoro nowoczesność, zróżnicowanie i najwyższą jakość można odnaleźć w uczelniach Europy Zachodniej, USA, Kanady bądź Azji. Czy Słowacja miała być miejscem niemożliwego w kraju awansu naukowego, szansą na zdobycie dyplomu, osiągnięcie wyższego statusu akademickiego? Czy może służyła zapewnieniu własnej jednostce akademickiej minimum kadrowego do kształcenia na studiach II stopnia, czy też uzyskania lub utrzymania uprawnień do nadawania stopni naukowych? Na te pytania nie znajdziemy prostej i jednoznacznej odpowiedzi, bowiem wymagałyby one przeprowadzenia z tymi osobami badań jakościowych.

W poniższej tabeli przedstawiam liczbę habilitantów z Polski, którzy w momencie składania wniosku byli zatrudnieni w jednej z uczelni akademickich lub wyższych szkół zawodowych (państwowych i prywatnych). Dane te dotyczą różnych wydziałów (także zamiejscowych). Często osoby te po uzyskaniu habilitacji zmieniały miejsce zatrudnienia. Zdarzało się, że wnioskujący o wszczęcie postępowania habilitacyjnego za południową granicą podawali miejsce zatrudnienia, ale nie informowali o tym procesie swoich przełożonych. Nie można zatem traktować poniższego zestawienia jako informacji o delegowaniu przez te szkoły swoich adiunktów czy wykładowców na Słowację. Zamieściwszy w blogu informację o zapowiedzianych przez słowacki uniwersytet obronach pracy habilitacyjnej Polaków, otrzymywałem listy od władz ich jednostek, w których proszono mnie o przesłanie jakiegokolwiek dokumentu mogącego poświadczyć ten stan rzeczy. Niektórzy dziekani nie dowierzali, że ich pracownik wzięł urlop bezpłatny, by w tym czasie sfinalizować postępowanie habilitacyjne na słowackiej uczelni.

Tabela 6. Szkoły wyższe w Polsce, z których nauczyciele akademicy ubiegali się o habilitację w szkołach wyższych na Słowacji

Nazwa uczelni w Polsce	Liczba habilitantów
UNIwersYTETY	
Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II w Krakowie (d. Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie)	16
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II	15
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach	13
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie	12
Uniwersytet Rzeszowski	10
Uniwersytet Śląski w Katowicach	10
Uniwersytet Zielonogórski	7
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	5
Uniwersytet Szczeciński	5
Uniwersytet Opolski	4
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach (d. Akademia Podlaska)	4
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	3
Uniwersytet Łódzki	2
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	2
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	2
Uniwersytet Gdański	2
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	2
Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu	2
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	1
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	1
Uniwersytet Wrocławski	1
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1
Politechnika Częstochowska	6
Politechnika Świętokrzyska	4
Politechnika Rzeszowska	3
Politechnika Białostocka	3
Politechnika Radomska	3
Politechnika Śląska w Gliwicach	2
Politechnika Opolska	2

Tabela 6 (cd.)

Politechnika Śląska	2
Politechnika Warszawska	1
Politechnika Lubelska	1
Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie	3
Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach	2
Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku	1
Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu	1
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	1
Akademia Jana Długosza w Częstochowie	5
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej	2
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie	1
Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte	1
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	3
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Grodka w Sanoku	1
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu	1
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. rtm. Witolda Pileckiego w Oświęcimiu	1
Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie (ob. Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie)	1
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu	1
Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu	1
Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki (ob. Akademia Wojsk Lądowych im. generała Tadeusza Kościuszki)	1
WYŻSZE SZKOŁY NIEPUBLICZNE	
Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie	6
Akademia Ignatianum w Krakowie	4
Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi (d. Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi)	4
Akademia Polonijna w Częstochowie	3
Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych w Łodzi (d. Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej w Łodzi)	3
Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi (ob. Społeczna Akademia Nauk)	2
Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie	2
Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie	2
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (d. Krakowska Wyższa Szkoła im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego)	2

Ateneum – Szkoła Wyższa w Gdańsku	2
Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie. Wydział Zamiejscowy w Szczecinie (ob. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie. Wydział Zamiejscowy w Szczecinie)	po 1
Uczelnia Łazarskiego (d. Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie)	1
Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Fryderyka Skarbka w Warszawie	1
Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej	1
Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu	1
Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku	1
Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku (ob. Kujawska Szkoła Wyższa we Włocławku)	1
Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy	1
Wyższa Szkoła Teologiczno-Humanistyczna w Podkowie Leśnej	1
Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki w Częstochowie	1
Podkarpacka Wyższa Szkoła Medyczna	1
Bydgoska Szkoła Wyższa	1
Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Lesznie	1
Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor	1
Wyższa Szkoła Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie	2
Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach	2
Wyższa Szkoła Finansów i Prawa w Bielsko-Białej	1
Szkoła Wyższa. Warmińska Kapituła Katedralna	1
Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie	1
Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach	1
Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego. Wydział Zamiejscowy w Elblągu	1
Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Sieradzu (ob. Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi. Wydział Zamiejscowy w Sieradzu)	1
Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi	1
Podkowińska Wyższa Szkoła Medyczna im. Zofii i Jonasza Łyko	1
Wyższa Szkoła Komunikowania i Mediów Społecznych im. Jerzego Giedroycia w Warszawie	1
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie	1
Brak danych	9

Źródło: opracowanie własne.

Aż 121 osób składało wnioski o habilitację na Słowacji, będąc pracownikami uniwersytetu. W gronie habilitowanych znalazło się też 27 zatrudnionych na politechnice, dziewięciu w akademii, 10 w państwowej wyższej szkole zawodowej oraz 58 pracowników niepublicznej szkoły wyższej. Dziesięć osób nie ujawniło w bazie danych, gdzie było zatrudnionych przed uzyskaniem habilitacji. O ile nie budzą szczególnego

zdumienia aplikacje pracowników akademickich, najczęściej wykładowców, z uczelni niepublicznych czy nawet państwowych wyższych szkół zawodowych – gdyż te nie musiały troszczyć się o rozwój naukowy swoich kadr – o tyle zaskakuje tak duża liczba habilitantów z uniwersytetów, które w swojej misji mają kształcenie młodych kadr naukowych. Czyżby zatem na taki stan rzeczy rzutowały niewłaściwe stosunki międzyludzkie, czy może jednak chodzi o niski poziom osiągnięć naukowych części nauczycieli akademickich, którzy nie rozwijali się naukowo i nie prowadzili rzetelnych badań? Na te pytania nie znajdują jednoznacznej odpowiedzi.

Temporalny wymiar postępowań habilitacyjnych Polaków na Słowacji

Brakuje w naszej literaturze analiz poświęconych dynamice rozwoju kadr naukowych na Słowacji. Jedynie w rozprawie Grażyny Rzepki znajdziemy wykaz tytułów naukowo-pedagogicznych doktora habilitowanego, które zostały w tym kraju nadane między rokiem 1994 a 2006. Podczas obowiązywania porozumienia z Polską w sprawie uznawalności powyższego tytułu w naszym kraju, czyli w latach 2005–2006, nadano łącznie 32 tytuły, przy czym – jak podaje autorka – żaden nie został nadany Polakom²⁶. Tymczasem rzeczywistość okazała się inna, co ilustruję w tabeli zamieszczonej na następnej stronie.

Rok 2007 przyniósł początek pozytywnie przeprowadzanych postępowań habilitacyjnych na Słowacji, a z danych w tabeli wynika, że istotnie dominował tu Uniwersytet Katolicki w Rużomberku. W latach 2007–2008 wypromowano w tej uczelni 24 nauczycieli akademickich z Polski. W 2009 r. odnotowujemy lekki spadek (dziewięć przewodów), prawdopodobnie związany z ostrą krytyką w prasie krajowej, ale po akceptacji ze strony polskich władz i uznaniu tego procesu za właściwy nastąpił kolejny wzrost liczby przewodów w tym uniwersytecie: w latach 2010–2014 przeprowadzono łącznie 47 przewodów habilitacyjnych doktorów z Polski. Z tabeli możemy także odczytać, że fala krytyki w latach 2008–2009 spowodowała, że część Polaków skierowała swoje wnioski habilitacyjne na Uniwersytet Mateja Béla w Bańskiej Bystrzycy. Między rokiem 2010 a 2014 wypromowano tam bowiem 35 polskich wykładowców akademickich, jednak biorąc pod uwagę cały analizowany okres, okazuje się, że liczba doktorów habilitowanych w Bańskiej Bystrzycy jest o połowę niższa od liczby tych, którzy uzyskali promocję w KU w Rużomberku. Trzecią uczelnią, która przejęła Polaków w latach 2008–2012 stał się Uniwersytet Preszowski, który wypromował wówczas 28 polskich nauczycieli. Łącznie w całym okresie ich liczba wyniosła 36. Pozostałe uczelnie słowackie wypełniały lukę w kształceniu i promowaniu specjalistów w bardzo wąskiej specjalności specjalności nauczycielskiej. Lata 2007–2015 należą do najbardziej owocnych dla Polaków, bowiem w tym czasie na wszystkich uczelniach Słowacji wypromowano łącznie 214 osób z Polski.

26 G. Rzepka, *Kariera akademicka w Republice Słowackiej*, „Zarządzanie Publiczne” 2009, nr 3, s. 110.

Tabela 7. Liczba Polaków habilitowanych w słowackich uniwersytetach w latach 2004–2016

	KU Ružomberok	UMB Bańska Bystrzyca	UPr	UPJS Koszyce	UKF Nitra	ŽU	WSZIPS św. Eizb. Bratysława	UJAK Bratysława	SUT Bratysława	PWS Bratysława	Razem
2004	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	2
2005	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
2006	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
2007	10	0	0	1	0	0	0	1	0	0	12
2008	14	2	5	1	0	0	0	1	0	0	23
2009	9	3	5	0	1	0	0	0	0	0	18
2010	13	7	6	1	1	0	0	1	0	0	29
2011	8	5	7	2	2	1	0	0	0	0	25
2012	9	10	5	3	2	0	1	0	2	0	32
2013	8	10	1	1	4	2	1	1	0	0	28
2014	9	3	4	5	0	4	2	1	0	0	28
2015	4	2	1	1	2	4	3	1	1	1	20
2016	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Brak danych	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	3
Razem	87	43	36	17	12	12	7	6	3	1	226

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z prawem, do przewodu habilitacyjnego na Słowacji można przystąpić najwcześniej trzy lata po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Zastanawia zatem, jak to możliwe, że nieliczni Polacy byli traktowani w szczególny sposób i nie musieli spełnić tego wymogu. Czterech doktorów uzyskało dyplom docenta w okresie krótszym od powyższej normy. Analiza różnicy czasu między promocją doktorską a habilitacyjną na Słowacji jest o tyle interesująca, że można odnieść ją do sytuacji polskich nauczycieli akademickich, którzy ubiegali się o słowacką habilitację w okresie znacznie krótszym niż w kraju – aż 67 osób uzyskało ją przed upływem ośmiu lat od własnej promocji doktorskiej. Jeśli uwzględnimy natomiast – gwarantowany w Polsce ustawowo – przywilej możliwego przedłużenia czasu na habilitację do 12 lat, to zauważymy, że w tej grupie akademików znalazło się kolejnych 66 osób. Pozostali wnioskodawcy wywodzą się ze sfery tzw. wyrotowanych lub zagrożonych rotacją adiunktów, bądź też z grona wykładowców zatrudnionych na niższym stanowisku, dla których słowacka habilitacja stawała się szansą na uzyskanie samodzielności naukowej, awansu w szkolnictwie wyższym. Do tej grupy zaliczało się 64 Polaków. Jeden z blogerów, komentując zjawisko turystyki habilitacyjnej, potwierdził ten rodzaj motywacji:

Mam znajomą, która na dniach (na pewno w tym roku) będzie startowała z habilitacją na Słowacji, rodzina ją wspomogła finansowo, sprzedała auto. Powiedziała do mnie tak:

– Wiesz, chciałabym jeszcze do emerytury (około 10 lat) normalnie popracować.

Pytam się, co masz na myśli mówiąc: normalnie?

– Aby mieć składki emerytalne odprowadzane, mieć trzynastkę, jakieś socjalne sprawy. Przecież jak pójde na emeryturę z tej szkoły co teraz pracuję na umowę śmieciową, to mi na czynsz nie starczy.

Ja ją rozumiem. Startowała od wielu lat we wszystkich konkursach od gór do wybrzeża do szkół publicznych – zawsze z wiadomym skutkiem, wygrywali ci, co mieli wygrywać. Pytam się jej, ale wiesz, Słowacja jest teraz passe.

– Mam to w ..... (tu użyła brzydkiego wyrażenia), mogą mnie potem po habilitacji zatrudnić nawet w jakiejś lokalnej „WSP”, ale publicznej, będę miała normalnie, ambicji na „wiodące uczelnie” już nie mam. Po co tak wielu rzuca się na te habilitacje gdzie popadnie? Aby mieć „normalnie”, jakaś pewność pracy przynajmniej na 3–4 lata, z socjałem, z normalnością²⁷.

Nie wiadomo, która z tych kategorii i motywacji byłaby liczniej reprezentowana, gdyż brak danych w bazie Nauka Polska uniemożliwia ustalenie różnicy lat między promocją doktorską a habilitacyjną u 35 osób. Warto wreszcie zwrócić uwagę na 22 nauczycieli akademickich habilitujących się na Słowacji po upływie 20 lat od własnej promocji doktorskiej. Spośród takich osób jedna uzyskała habilitację po 40 latach, pięć po 30 latach a 16 po 20 latach w stopniu doktora. Jeden z pracowników uniwersyteckich napisał do mnie:

W odniesieniu do Pańskiego wpisu *Zdolna młodzież opuszcza Polskę – studium przypadku* chciałem podzielić się smutną refleksją spowodowaną zadziwiającymi wydarzeniami, jakie kilka dni temu miały miejsce na Uniwersytecie [...]. Przedstawienie z cyklu „jak promuje się swoich”. Zjechała habilitacja XX. Absolutnie przekroczone wszystkie możliwe terminy, z teoretycznym przymusem wyjazdu z uczelni państwowej. I nagle okazuje się, że dr XX zostaje jeszcze 2 lata i będzie robił

27 Cyt. za: *Naga prawda o habilitacjach (nie tylko) made in Slovakia?*, 18.03.2012, <http://sliwewski-pedagog.blogspot.com/search?q=Naga+prawda+o+habilitacjach+%28nie+tylko%29+made+in+Slovakia%3F+> (dostęp: 28.08.2017, pisownia oryginalna).

habilitację turystyczną na Słowacji. Bo szkoda, żeby taki „geniusz” się zmarnował. I tak obstawia się stanowiska swoimi, blokując dostęp innym. Miejsce miało być, ale już miejsca nie ma²⁸.

Jeśli porównamy okres 12 (9+3) lat po doktoracie – jaki ustawowo przysługuje polskim akademikom na habilitowanie się – z czasem, w jakim krajanie zdobywali habilitację w poszczególnych uniwersytetach czy szkołach wyższych na Słowacji, to przekonamy się, że grupa osób przekraczających ten termin jest bardzo liczna. W Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku zalicza się do niej łącznie 38 osób, co stanowi 52% ogółu awansujących na tej uczelni. Słowacką docenturę po upływie okresu wyznaczonego na habilitację w kraju, a więc po 12 latach, uzyskało w tej uczelni 18 Polaków, czyli 25% wszystkich doktorów habilitowanych. Wśród ubiegających się o habilitację na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy najstarsze stażem były dwie osoby, które docenturę otrzymały po 35 latach od uzyskania stopnia naukowego doktora. Do równie zaskakujących danych można zaliczyć informację o nauczycielu akademickim habilitującym się rok po doktoracie. Na Uniwersytecie Konstantyna Filozofa w Nitrze i Uniwersytecie Žylińskim znalazły się dwie osoby z docenturą otrzymaną 27 lat po promocji doktorskiej. Na Uniwersytecie Preszowskim najstarsza stażem z grona ubiegających się o habilitację po uzyskaniu stopnia naukowego doktora była osoba, która zdobyła docenturę po 35 latach. Także w tej uczelni można odnotować fakt uzyskania przez jedną osobę habilitacji w ciągu roku od obrony pracy doktorskiej. Co ciekawe, temat obu jej prac na stopień naukowy jest niemalże tożsamy. Znajdziemy tu również jedno negatywne głosowanie rady jednostki odmawiające nadania stopnia docenta. Sumarycznie dane przedstawiają się następująco:

Tabela 8. Liczba lat od promocji doktorskiej Polaków do ich habilitacji na Słowacji

Liczba lat między uzyskaniem stopnia doktora a otrzymaniem stopnia doktora habilitowanego	Ogółem
do lat 3	4
4–6	32
7–8	31
9–10	32
11–12	34
13–14	23
15–16	11
17–20	8
Powyżej 20	16
Powyżej 30	5
Powyżej 40	1
Brak danych	35

Źródło: opracowanie własne.

28 Nie ujawniam danych na prośbę autora listu.

Najstarszą z osób habilitowanych na Słowacji jest akademik wypromowany w 1974 r. w Wojskowej Akademii Politycznej im. Feliksa Dzierżyńskiego, który uzyskał doktorat w zakresie nauk o polityce. Swoje postępowanie z dziedziny „praca socjalna” przeprowadził w Wyższej Szkole Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie, obecnie pełni funkcję prezydenta Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie²⁹. Także rektor tej uczelni, po wcześniejszej habilitacji z etyki mediów w Uniwersytecie Preszowskim, uzyskał we wspomnianej prywatnej szkole tytuł naukowo-pedagogiczny profesora. Redaktor Marek Wroński publikował na łamach „Forum Akademickiego” artykuły o popełnieniu przez niego plagiatu w pracy doktorskiej³⁰. Nie sposób nie wspomnieć tu o dr. hab. Wojciechu Gulinie, który 25 lutego 2014 r. habilitował się na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku z pracy socjalnej, ale w bazie Nauka Polska informuje, że jest psychologiem. Istotnie, doktoryzował się przed 24 laty z psychologii, lecz jego słowacka habilitacja nie ma z nią nic wspólnego. Ten akademik ma problemy z własną tożsamością naukową, skoro w różnych miejscach informuje, że jest doktorem habilitowanym pedagogiki, chociaż nim nie jest³¹. W Wikipedii figuruje już tylko jako psycholog, nauczyciel akademicki³², podobnie jak w bazie Nauka Polska³³.

Innym z „seniorów”, habilitujących się po upływie przeszło 30 lat od promocji doktorskiej, okazał się dr hab. Zygmunt Kruczek. Stopień naukowy doktora geografii uzyskał jeszcze w PRL, w roku 1977, habilitował się zaś 12 listopada 2012 r. na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy z kierunku opatrzonego numerem 8.1.1. „Ruch turystyczny” (*Cestovny ruch*). Kolejnym psychologiem, habilitującym się na Słowacji (Uniwersytet Preszowski) po 35 latach od doktoratu, jest dr hab. Józef Szopiński. Pracę doktorską z psychologii obronił w 1976 r., habilitował się zaś z psychologii ogólnej i eksperymentalnej 10 czerwca 2011 r. Przywołam jeszcze przypadek dr hab. Zofii Brańki, która także uzyskała habilitację z pedagogiki 35 lat po doktoracie (z roku 1978). Jej przewód habilitacyjny odbył się 16 stycznia 2013 r. na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Konstantyna Filozofa w Nitrze, w dyscyplinie oznaczonej kodem 1.1.4. „Pedagogika”. Mimo negatywnej recenzji polskiej profesor Rada Naukowa Wydziału nadała dr Brańce tytuł naukowo-pedagogiczny docenta pedagogiki³⁴.

29 W. Żyszkiewicz, *Rzutki edukator młodzieży*, http://waldemar-zyszkiewicz.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=256&Itemid=56 (dostęp: 26.08.2017); *Wygrany proces „Gazety Polskiej”. Można podawać fakty*, <https://lustronauki.wordpress.com/2009/01/08/stanislaw-dawidziuk/> (dostęp: 21.07.2015).

30 M. Wroński, *Nierzetelny doktorat rektora*, <https://forumakademickie.pl/fa/2014/02/nierzetelny-doktorat-rektora/> (dostęp: 21.07.2015).

31 *Dr hab. Wojciech Gulin – pedagog, b. wojewoda wrocławski*, <http://www.tsw.edu.pl/kadra-uczelnia> (dostęp: 14.08.2015).

32 *Wojciech Edward Gulin*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojciech_Gulin (dostęp: 22.08.2017).

33 *Dr hab. Wojciech Gulin*, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=11630&k=usnxf> (dostęp: 22.08.2017).

34 <https://www.ukf.sk/veda-a-vyskum/habilitacne-konania/pedagogicka-fakulta/2728-dr-Zofia-Braňka> (dostęp: 14.12.2013).

Walory habilitacji na Słowacji

Żadna procedura awansowa w nauce nie jest dla środowiska akademickiego ani jednoznacznie pozytywna, ani wyłącznie negatywna. Można przecież znaleźć bardziej satysfakcjonujące rozwiązania w innym kraju niż własny. Spośród publicznie komentowanych koncepcji uwzględnionych w procedurze i wymaganiach na stopień naukowy doktora habilitowanego na Słowacji można wydobyc następujące walory:

1. Koszty – w porównaniu z postępowaniem habilitacyjnym w Polsce koszty przewodów habilitacyjnych publikowane oficjalnie na stronach uniwersytetów słowackich są zasadniczo niższe. Różnią się one jednak w zależności od uczelni, ponieważ każda ustala własne stawki. Tak np. na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy koszty postępowania trzeba uznać za wysokie, bowiem dla obcokrajowca przedkładającego pracę habilitacyjną we własnym języku stawka jest dwukrotnie wyższa – w roku akademickim 2014/2015 było to łącznie 4387,- €, z czego najwięcej wynosiły koszty recenzji (1405,- €). Pozostałe składowe tej sumy obejmowały m.in. koszty pośrednie uczelni (960,- €), zwrot wydatków na podróż dla recenzentów i członków komisji (400,- €) czy honoraria dla członków komisji habilitacyjnej (97,- €). Wyższe szkoły prywatne na Słowacji pobierają jednak znacznie wyższe opłaty za postępowanie habilitacyjne³⁵. Postępowanie na tytuł naukowy profesora kosztowało w Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy 5670,- €. Znacznie taniej było na Uniwersytecie Preszowskim, gdzie opłata za przewód habilitacyjny dla cudzoziemców w roku akademickim 2015/2016 wynosiła 3000,- €.
2. Zdefiniowanie w regulaminach uczelni poszczególnych rodzajów prac naukowych, jakie są wymagane do ubiegania się o tytuł naukowo-pedagogiczny docenta. Piotr Stec podaje przykład takich opisów w swoim blogu, dotyczą one jednego z regulaminów obowiązujących w Akademii Korpusu Policyjnego w Bratysławie³⁶.
3. Ocena parametryczna osiągnięć naukowych i pedagogicznych kandydatów, zamiast analizy ich dorobku *peer review*³⁷. Wskaźnikiem potencjalnego sukcesu stały się jednoznaczne kryteria i obiektywna

35 W Paneuropejskiej Szkole Wyższej opłata za przewód habilitacyjny wynosi 7500,- €; <http://www.paneurouni.com/prava/habilitacne-a-inauguracne-konanie/kriteria/> (dostęp: 5.03.2018), podczas gdy w uczelni państwowej, jaką jest Słowacki Uniwersytet Techniczny, pobiera się opłatę w wysokości 700,- €, http://www.stuba.sk/new/docs//stu/pracoviska/rektorat/odd_pravne_organizacne/Poplatky%20-%20habilitacie.pdf. (dostęp: 14.03.2018).

36 *Charakteristika publikácií a citácií*, <https://www.akademiapz.sk/sites/default/files/OVVP/03%20Charakteristika%20publik%3%a1ci%3%ad%20HaIK%20%2018.3.2014.pdf> (dostęp: 23.08.2017).

37 P. Stec, *Habilitacja po słowacku – czy warto, żeby ustawodawca zerknął na południe?*, <https://piotr-stec.pl/2014/09/30/habilitacja-po-slowacku-czy-warto-zeby-ustawodawca-zerknal-na-poludnie/> (dostęp: 22.08.2017).

wymierność dokonań. Habilitant wie, jakie ilościowe wymogi musi spełnić, aby mieć pewność zasadności i sensu pracy dydaktycznej i naukowej. Jestem przekonany, że to właśnie klarowne kryteria czyniły osiągnięcie wyższego stopnia realnym i możliwym, gdyż nie były one wcale tak trudne czy niemożliwe do spełnienia, jeśli pracuje się w szkolnictwie wyższym.

4. Przedłożenie pracy habilitacyjnej w języku ojczystym, w postaci masyzynopisu ze streszczeniem rozdziałów w języku słowackim. Praca nie musiała być opublikowana, a zatem poddana wcześniejszym recenzjom wydawniczym.
5. Względna gwarancja pozytywnych recenzji osiągnięć naukowych i pedagogicznych, skoro można było samemu wskazywać recenzentów spośród tych, którzy już wcześniej przetarli szlak słowackiego awansu.
6. Na obronę pracy habilitacyjnej wraz z wykładem komisje wydziałowe przewidywały maksymalnie 90 minut, toteż jednego dnia mogły odbywać się dwie, a nawet trzy takie obrony. Poniżej kopia komunikatu w sprawie obron prac habilitacyjnych na Wydziale Pedagogicznym KU w Rużomberku oraz Uniwersytetu Konstantyna Filozofa w Nitrze:

15.10.2012 | Habilitačné prednášky na Pedagogickej fakulte

Dekan Pedagogickej fakulty Univerzity Konstantína Filozofa v Nitre oznamuje, že dňa 8. novembra 2012 sa v zasadajúcej miestnosti dekana PF UKF, Dražovská cesta 4, Nitra, uskutoční:

- a. o 9.00 h habilitačná prednáška Dr. Zofie Braňky (Univerzity Pedagogickej im. KEN v Krakove, Poľsko) v odbore 1.1.4 Pedagogika na tému „Kara Fyzická a agresivníostí dieťaťa“ („Trestný trest a agresívna dieťaťa“) a obrana habilitačnej práce „Karama i napradzanie dieťaťa v rodzine a jeho funkcionovanie spoločne“ („Trestanie a odmietovanie dieťaťa v rodzine a jeho spoločenské fungovanie“).
- b. o 11.00 h habilitačná prednáška PhDr. Kateriny Veselkej PhD. (Pedagogická fakulta, Univerzita Konstantína Filozofa v Nitre) v odbore 1.1.10 Odborová didaktika na tému „Konektivizmus v súčasnom cudzojazyčnom vzdelávaní“ a obrana habilitačnej práce „Teaching ESP in New Environments CA-CUL“ („Využívanie odborného anglického jazyka v novom prostredí CA-CUL“).
- o 12.00 h habilitačná prednáška PhDr. Ivany Šimonovej PhD. (Fakulta informatiky a managementu, Univerzita Hradec Králové v Hradci Králové, Česká republika) v študijnom odbore 1.1.10 Odborová didaktika na tému „Stylы ubeni a jich vliv na afektivní a-lustrovu v oblasti teoretického jazykového vzdelávání“ a obrana habilitačnej práce „E-learning v kontextu vybraných metód oborové-disaklického výzkusu se zaměřením na anglický jazyk“.

Oznam o habilitačných prednáškach na PF KU

Prezentačné prednášky na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku, v sále vyhlásky č. 4/2005 16.09 za dňa 8.12.2012 oznámujú sa:

- dňa 22. 1. 2010 o 9.30 h sa na Pedagogickej fakulte KU, námestí A, Hlinku 56/1, uskutoční habilitačná prednáška dr. Anny Agresty Sochevkej (odborná asistentka AN v Gyry) pod názvom *Intermedialnost ako generická kategória* zameraná na *fungovanie rolnej a obsahovej habilitačnej práce* pod názvom *Profesionálne aktivácie ako pedagogicko-profesionálny prvek mobility vzdelávateľskej aktivity*.
- dňa 22. 3. 2010 o 10.30 h sa na Pedagogickej fakulte KU, námestí A, Hlinku 56/1, uskutoční habilitačná prednáška dr. Bejany Marie Zbojny (odborná asistentka UPHJ v Kvitčoch) soď názvom *Smery rozvoja dchodovej praxnosti, vzťahy star. sýchov prí budúcnosti a obrana habilitačnej práce* pod názvom *Staré ľudia v inkluzívnych odborových starostlivosti*.
- dňa 23. 3. 2010 o 8.30 h sa na Pedagogickej fakulte KU, námestí A, Hlinku 56/1, uskutoční habilitačná prednáška dr. Mariny Vojtechovskej (odborná asistentka UPHJ v Kvitčoch) soď názvom *Súdžetné spádne hodnotenie rollov so vzťahom hodnotí KS steti a ich predpoklady a obrana habilitačnej práce* pod názvom *Hodnoty mladšej a staršej generácie Polákov v období transformácie zriadenia*.
- dňa 22. 3. 2010 o 10.30 h sa na Pedagogickej fakulte KU, námestí A, Hlinku 56/1, uskutoční habilitačná prednáška dr. Hany Wagner (odborná asistentka AUJ v Čechoviciach) soď názvom *Chudoba a prirany sociálnej marginalizácie a inkluzívna habilitačnej práce* pod názvom *Objektívna a subjektívna perspektiva chudoby v rodine - diagnóza sociálnych nerovností*.
- dňa 23. 3. 2010 o 13.00 hod. sa na Pedagogickej fakulte KU, námestí A, Hlinku 56/1, uskutoční habilitačná prednáška dr. Heleny Marczak (odborná asistentka UPHJ v Kvitčoch) soď názvom *Otvorené hodnoty v súčasnej rodine a obrana habilitačnej práce* pod názvom *Operatívne-výrobná činnosť v kolektívne a individuálnych rodinách v aspektu porovnania*.

<http://www.ku.sk/index.php/ouniverzite/kalendar-podujati/66016-oznam-o-habilitanych-konaniach.html>

Print screen 1. Komunikaty o wykładach habilitacyjnych i obronach prac habilitacyjnych na Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku (źródło: <http://www.ku.sk/index.php/ouniverzite/kalendar-podujati/66016-oznam-o-habilitanych-konaniach.html> [dostęp: 4.03.2010]) i Uniwersytecie Konstantyna Filozofa w Nitrze (źródło: <http://www.ukf.sk/oznamy/2659-10-12-2012---Habilitacna-prednaska-Dr--Zofie-Braňky> [dostęp: 26.12.2012]).

Zasady uznawania wykształcenia na Słowacji od 1 czerwca 2016 r.

Jak podały 22 listopada 2016 r. słowackie media, minister szkolnictwa Peter Plavčan proponuje wprowadzenie dość radykalnych zmian w szkolnictwie wyższym³⁸. W procesie akredytacji kierunków kształcenia i przyznawania uprawnień naukowych planuje się zupełną likwidację wymogu posiadania przez jednostki organizacyjne (wydziały) tzw. minimum kadrowego jako gwaranta studiów. Kierunki kształcenia również mają zostać poddane reorganizacji i nowej klasyfikacji, gdyż jest ich zbyt dużo i są rozdrobnione, co uniemożliwia rozwój interdyscyplinarnych studiów i dyscyplin naukowych. Stanowiska docenta lub profesora nie będą obsadzone adekwatnie do posiadanych przez kandydatów tytułów naukowych, a nawet przewiduje się ich całkowitą likwidację w przyszłości. Słowacy zatem chcą zrezygnować z habilitacji i nominacji profesorskich. Niektórzy politycy tak już zapędzili się w krytyce swojego szkolnictwa, że twierdzą: „My nie potrzebujemy kolejnych wydziałów nauk o polityce czy uniwersytetów gier i zabaw, ale musimy wzmacniać szkolnictwo średnie. Brakuje w kraju rąk do pracy, rzemieślników, mechaników, inżynierów budowlanych”³⁹.

Ci, którzy uzyskali tytuły naukowo-pedagogiczne lub profesorskie zachowają swój status, ale resort pragnie, by w charakterze nauczycieli akademickich w szkolnictwie wyższym zatrudniani byli przede wszystkim profesjonaliści, praktycy – najlepiej powracający do kraju po zdobyciu nowych doświadczeń i kompetencji zagranicą. Tym samym uniwersytety powinny bardziej otwierać się na zagranicznych studentów i specjalistów. Planuje się także wprowadzenie możliwości uzyskiwania punktów kredytowych przez studentów nie tylko za udział w zajęciach na uczelni, ale także dzięki wolontariatowi czy praktycznym doświadczeniom w firmach lub zakładach pracy. Zmian w środowisku akademickim Słowacji będzie rzecz jasna więcej. Przewiduje się bowiem całkowite usamodzielnienie Komisji Akredytacyjnej, tak by mogła w sposób niezależny od ministerialnych struktur władzy podejmować uchwały, które będzie trzeba bezwzględnie respektować. Niezadowolonym będzie oczywiście przysługiwało prawo do odwołania się od decyzji komisji. Powinno również nastąpić wzmocnienie studiów doktoranckich i podoktorskich, zaś szkolnictwo wyższe ma reorientować swoją misję na rozwój makroregionu i środowisk lokalnych. Zakłada się także zwiększenie nakładów na szkolnictwo wyższe do średniego poziomu państw należących do OECD.

38 S. Harkotová, *Koniec profesorov na Slovensku? Chcu' menit' vysoké školy*, <https://www.aktuality.sk/clanok/392529/koniec-profesorov-na-slovensku-plavcan-chce-menit-vysoke-skoly/> (dostęp: 9.03.2018).

39 *Koniec pochybným univerzitám? Vysoké školy čakajú veľké zmeny*, <https://aktualne.atlas.sk/slovensko/skolstvo/koniec-pochybnym-univerzitam-vysoke-skoly-cakaju-velke-zmeny.html> (dostęp: 13.03.2018).

Źródło: www.nauka.gov.pl.

Fotografia 1. Podpisanie przez wicepremiera Jarosława Gowina i ambasadora Słowacji Dušana Krištofika Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o zmianie umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzonej w Warszawie dn. 18 lipca 2005 r.

4. Maskowanie aktywności i danych

Maskowanie to jedna z ważniejszych sztuk znikania z pola walki przeciwnikowi – jakim staje się nasz krytyk i grupa społecznego oraz profesjonalnego odniesienia – dzięki wprowadzeniu go w błąd. W środowisku akademickim jest ono wykorzystywane przez tych, którzy chcą zabezpieczyć swoje interesy tak, by nie było to dla innych widzialne. Praktyka ta wymaga kreatywności, umiejętności improwizacji, a także przebiegłości w różnych dziedzinach i miejscach, pozwalającej ukryć to, co powinno pozostać niewidoczne dla oczu innych. Kamuflaż ma pozwolić niektórym nauczycielom akademickim na wtopienie się w strukturę uczelni, szkoły wyższej, jak też zapobiec dostrzeżeniu tego, co mogłoby i/lub powinno skutkować zakończeniem okresu zatrudnienia. Zastosowanie efektu kameleona przez pozorantów pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej w szkołach wyższych staje się możliwe, ponieważ kierujący nimi sprzyjają rozwiązaniom organizacyjno-prawnym, w wyniku których każdy nieprzydatny naukowiec, zajmujący miejsce zdolniejszym i bardziej ambitnym, przyjmuje różne barwy ochronne. Nie bez przyczyny Krzysztof Zanussi wyreżyserował w okresie PRL film fabularny o takim tytule, *Barwy ochronne*, poświęcając go powyższemu problemowi¹. Maskowanie danych nie trwa jednak wiecznie i nigdy nie jest w pełni skuteczne, o czym najlepiej przekonują się osoby publiczne, kiedy ich własne mniemania i dokonania oraz przebieg życia zostają skonfrontowane z pamięcią historyczną i społeczną otoczenia lub badaczy ich biografii.

Ani MNiSW, ani prowadzona przez resort baza „System Informacji o Szkolnictwie Wyższym POL-on” nie przygotowują zbiorczego zestawienia danych na temat liczby osób ubiegających się w poszczególnych latach o stopień naukowy doktora lub doktora habilitowanego bądź o tytuł naukowy profesora. Można wprawdzie samodzielnie wyszukać osoby o interesujących nas kwalifikacjach, ale dane w bazach są częściowo niewiarygodne ze względu na to, że niektórzy nauczyciele akademicki podali informacje na temat swojej habilitacji według własnego uznania, nie zaś adekwatnie do treści dyplomu uzyskanego poza granicami kraju (np. na Słowacji). O tych przypadkach piszę w innym miejscu².

---

1 *Barwy ochronne*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Barwy_ochronne (dostęp: 10.08.2016).

2 B. Śliwerski, *Pedagogika wobec banalizacji makropolityki szkolnictwa wyższego i nauki*, [w:] *Na rozdrożu biurokratycznej arbitralności*, red. E.J. Kryńska, M. Głoskowska-Soldatow, A. Kienig,

Zainteresowani liczbą osób z tytułem naukowym sami muszą dokonać analizy baz resortowych, o ile orientują się, który z mianowanych przez prezydenta RP profesorów – ich wykazy publikowane są na bieżąco w portalu www.prezydent.pl oraz na łamach miesięcznika „Forum Akademickie” – przeprowadzał swoje postępowanie na bazie osiągnięć z pedagogiki. Tytuł naukowy uzyskujemy bowiem w dziedzinie nauki, w przypadku pedagogiki – w dziedzinie nauk społecznych.

O patologicznych skutkach akademickiej technobiurokracji pisze Tadeusz Sławek w swoim posłowie do książki Krzysztofa Maliszewskiego. Trafnie opisuje toksyczne następstwa dominujących w szkolnictwie wyższym procedur ewaluacyjno-kategoryzacyjnych, które sprzyjają także pozorantwu w kształceniu studentów i nauce. W edukacji studentów znaczenia nie ma już wykładanie jako afirmacja i animacja rozumienia, dociekania, poszukiwania prawdy,

[...] lecz zgoła odwrotnie: „wyłożyć” to efektywnie opakować, opatrzeć stosownym kodem i ustawić przed oczami klienta-studenta, tak samo, jak w sposób zachęcający „wykłada się” towary na półkach wielkiego magazynu. Tak pojęta kultura edukacyjna neutralizuje możliwość osobistego i osobowego angażowania się zarówno studenta, jak i profesora³.

Uczelnie mają wytwarzać produkty na sprzedaż, a zatem nie jest już istotna autoteliczna wartość rozpraw naukowych, jeśli nie odpowiadają one zapotrzebowaniu rynku i jego klientów. „Gdy zarządzanie podporządkowuje sobie dociekanie, namysł i błędzące poszukiwanie będące istotą kształcenia muszą ustąpić przed nerwowym zabieganiem o spełnienie administracyjnych wymogów ustalonych przez technobiurokrację”⁴.

Aktywność maskowania polega na nieustannym wprowadzaniu w błąd zwierzchników, by można było korzystać z różnego rodzaju przywilejów, osłon i środków do życia. Co ciekawe, w przypadku maskowania sami wojskowi używają określenia „wiarygodność”, opisując prowadzenie go w taki sposób, aby sprawiało wrażenie prawdopodobieństwa, autentyczności⁵. Tak właśnie dzieje się, kiedy ktoś przesiaduje u przełożonego i opowiada o tym, jak bardzo dużo pracuje albo jak wiele czeka nań przeszkód na drodze do zrealizowania określonych celów. Skoro ten, kto nie chce, nie potrafi lub z różnych powodów nie może wywiązywać się ze swoich powinności akademickich traktuje swoich przełożonych jako wroga, przeciwnika, przed którym trzeba ukryć rzeczywiste powody słabych (lub wręcz żadnych) wyników własnych działań i ich zaniechań, to nic dziwnego, że wykorzystuje różne regulacje, także te dostępne w prawie. Podobnie jak w wojsku, dla maskowania działań sprzecznych z oczekiwaniami władzy korzysta się z technik kamuflażu, osłony, pozorowania i ukrycia. Przykłady dezinformacji staną

Centrum Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu w Białymstoku, Instytut Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów PAN, Warszawa 2015.

3 T. Sławek, *Wielki magazyn edukacji. Sokratesi i Hipiasze*, [w:] K. Maliszewski, *Pedagogika na pograniczu światów. Eseje z cyklu „Medium Mundi”*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2015, s. 281.

4 Tamże, s. 284.

5 R. Kubiński, *Niewidzialni. Maskowanie na polu walki*, Bellona, Warszawa 2014.

się możliwe, jeśli rozbuduje się (lub pomoże stworzyć) taki regulamin, zasady czy procedury, że to, co ktoś zamierza ukryć nie będzie dostrzegalne.

Kamuflażem w środowisku akademickim (nie tylko krajowym) jest organizowanie konferencji, w czasie których nie odbywa się żadna prezentacja wyników czyichś badań, ale można przedstawić udokumentowaną programem obrad informację o rzekomym w nich udziale. Organizowanie konferencji stało się już dominującą formą pozorowania pracy naukowo-badawczej, pozwala bowiem odwrócić uwagę od faktu, że samemu niewiele się robi, od braku rzeczywistych osiągnięć własnych. Podobną funkcję pełni wydawanie prac zbiorowych bez merytorycznej ich redakcji. Redagowanie prac zbiorowych, materiałów pokonferencyjnych nie ma wiele wspólnego z badaniami naukowymi, gdyż wiąże się jedynie z upowszechnianiem i popularyzacją wyników pracy innych osób. Tego typu aktywność ma pozorować rzekomo naukowe osiągnięcia i dokonania, mimo że w istocie mają one wyłącznie organizatorski charakter. Kamuflażem jest również przedłożenie cudzej pracy jako własnej, co określa się mianem plagiatu. Takie maskowanie musi być skuteczne, skoro w wielu jednostkach zatrudnieni są niewidzialni dla nauki i praktyki oświatowej nauczyciele akademicy. Za wskaźnik ich obecności służy udział w obowiązkowych zebraniach, w prowadzeniu zajęć dydaktycznych itp. – a więc wszystko to, co muszą robić, aby nie zostały wykryte inne okoliczności, a także osoby, które zaprzeczają sensowi nauki i akademickiej powinności. W sytuacjach naruszenia prawa czy dobrych obyczajów w nauce, niektórzy zacierają ślady swoich niegodnych postaw albo działań.

Skrywanie słowackich habilitacji oraz krajowych doktoratów

Portal Nauka Polska zmodernizował swoją stronę internetową, zmieniając zarazem dotychczasową lokalizację danych. Warto zajrzeć w tę zakładkę, gdzie znajdują się formularze aktualizacyjne. Jak podaje administrator portalu:

Podane w formularzach dane osobowe będą przetwarzane przez **Ośrodek Przetwarzania Informacji** – Instytut Badawczy z siedzibą w Warszawie, przy al. Niepodległości 188 b, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 Nr 101, poz. 926 z późniejszymi zmianami), w celach związanych z tworzeniem bazy Nauka Polska, **upowszechnianiem i promocją nauki polskiej. Każda osoba ma prawo dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania.** Podanie danych jest dobrowolne, ale niezbędne do wypełniania zadań związanych z przedstawianiem aktualnej i kompleksowej informacji o nauce polskiej, jej upowszechnianiem i promocją, realizowanych w ramach działalności statutowej administratora danych oraz zadań dla dobra publicznego⁶ [podkreśl. B.Ś.].

Z bazy OPI bardzo często korzystają różne podmioty i osoby. W związku z tym, że dane w bazie POL-on nie są dostępne statystycznemu Polakowi, to właśnie dzięki OPI można znaleźć informacje o naukowcach ze wszystkich dziedzin i dyscyplin

---

⁶ Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, <https://www.opi.org.pl/> (dostęp: 31.07.2017).

naukowych. Jeżeli zespół, komisja czy rada jednostki akademickiej zamierza zgłosić kogoś na recenzenta, eksperta, członka zespołu, a nawet zatrudnić u siebie, to wystarczy tylko wpisać imię i nazwisko interesującej nas osoby, by otrzymać kluczowe dane. W kategorii „Ludzie nauki” znajdziemy informacje o osobach związanych z nauką w Polsce i posiadających co najmniej stopień naukowy doktora oraz osobach bez stopnia naukowego, które są kierownikami prac badawczych lub pełnią funkcje zarządcze w jednostkach zaplecza naukowego. Z tej bazy regularnie korzystają władze jednostek akademickich bądź komisji w postępowaniach habilitacyjnych. Odnaleźć tam można takie dane jak: dyscyplina, z której określona osoba uzyskała stopień naukowy doktora czy doktora habilitowanego (w przypadku profesorów tytularnych będzie to dziedzina nauki); data uzyskania stopnia naukowego i/lub tytułu naukowego profesora; tytuł pracy doktorskiej i/lub habilitacyjnej, a także instytucja, w jakiej naukowiec jest zatrudniony (zarówno poprzednie, jak i aktualne miejsca pracy) oraz jednostka akademicka nadająca stopień naukowy.

Samodzielni pracownicy naukowcy informują tu o wypromowanych przez siebie pracach badawczych (doktoraty) i pełnieniu roli recenzenta w przewodach/postępowaniach na stopnie naukowe lub na tytuł naukowy profesora. Stronę zamyka wykaz publikacji danej osoby, o ile został przez nią przekazany. Jak informuje administrator:

Nauka Polska to najstarsza baza danych Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego. Prowadzona od 1990 roku, a od 1999 roku udostępniana bezpłatnie w sieci internetowej. Z przyjemnością obserwujemy stale wzrastające zainteresowanie naszymi zasobami, zarówno ze strony użytkowników indywidualnych, jak i instytucji. Na podstawie naszego serwisu tworzone są chociażby wpisy Wikipedii dotyczące świata nauki. Dane pochodzące z serwisu służą również do analizy polskiej aktywności badawczej, a także wspierają decydentów w kreowaniu polityki naukowej naszego kraju.

We współpracy ze środowiskiem naukowym, czyli badaczami oraz osobami i instytucjami wspierającymi ich pracę, dokładamy wszelkich starań, aby zbierane w bazie dane były wiarygodne i aktualizowane na bieżąco⁷.

Świat nauki stałby się wiarygodny, gdyby wszyscy naukowcy i/lub ich zwierzchnicy podawali prawdziwe dane i je aktualizowali. Twórcy portalu piszą: „Posiadasz profil w bazie Nauka Polska? Dbaj, aby dane w Twoim profilu były pełne i aktualizowane na bieżąco”⁸. Niestety, nadal są tacy nauczyciele akademicy, którzy powyższy apel lekceważą, a zdarza się też, że wprowadzają opinię publiczną w błąd odnośnie do własnego statusu naukowego. Trudno powody takiego działania zinterpretować inaczej niż podejrzewając próbę ukrywania faktów lub ich zniekształcania. Najczęściej fałszowane lub ukrywane dane dotyczą takich kwestii jak: informacja o miejscu, terminie i temacie obronionej rozprawy doktorskiej bądź będącej przedmiotem oceny rozprawy habilitacyjnej, a także personalia recenzentów w tych przewodach; niezgodne ze stanem faktycznym informacje o reprezentowaniu dyscypliny naukowej, z której nigdy nie uzyskało się stopnia naukowego doktora czy doktora habilitowanego (także docenta poza

7 O *Nauce Polskiej*, http://nauka-polska.pl/#/home/about?_k=7hsty1 (dostęp: 1.08.2017).

8 Tamże.

granicami kraju, np. na Słowacji). Doktorzy habilitowani za południową granicą, którzy pełnią w kraju kierownicze funkcje w uniwersytetach, akademiach czy politechnikach, są członkami Polskiej Komisji Akredytacyjnej lub innych organów centralnych w szkolnictwie wyższym naruszają etos akademicki, jeśli nie ujawniają rzeczywistych danych o swojej karierze naukowej. Dają tym samym powód do rozważań nad możliwymi przyczynami tego stanu rzeczy. Z bazy OPI zniknęły tabele słowackich uczelni, które wypromowały Polaków, oznaczone w Aneksie numerami od 15 do 23. Nie pozostaje więc nic innego, jak wpisywać nazwiska nauczycieli akademickich, aby przekonać się, czy zamieszczone dane zawierają pełny lub częściowy zakres informacji (bądź ich brak) na temat statusu naukowego akademików. Chodzi tu o wiadomości dotyczące awansu naukowego Polaków uzyskujących docenturę na słowackich uniwersytetach, miejsca i terminu obrony ich pracy doktorskiej i/lub habilitacyjnej oraz jej problematyki badawczej.

Ponieważ największa liczba habilitowanych Polaków ubiegała się o słowacką docenturę na KU w Ružomberku, to zestawienie danych na ten temat, uzyskanych na podstawie bazy OPI, może być dość charakterystycznym wskaźnikiem celowego ich ukrywania przez niektórych nauczycieli akademickich⁹. Potwierdza się w ten sposób komunikowany nie tylko medialnie zarzut „ucieczki” ubiegających się o habilitację na Słowacji od zweryfikowania rzeczywistej wartości swoich dokonań naukowo-badawczych w kraju. Skoro w bazie OPI ktoś informuje o posiadanym stopniu doktora habilitowanego, ale nie zamieszcza danych mówiących, gdzie i kiedy został on uzyskany, w jakiej uczelni i na podstawie jakiego dorobku, to można przypuszczać, że polski akademik nie ma powodu do podzielenia się powyższymi danymi. Co gorsza, zamieszczenie danych o habilitacji na Słowacji przy jednoczesnym pominięciu wiadomości o temacie rozprawy habilitacyjnej czy doktorskiej – a zdarza się, że jednej i drugiej – może prowadzić do zasadnego przypuszczenia, że dana osoba habilitowała się u sąsiadów na podstawie tego samego dorobku, który stał się już podstawą uzyskania w kraju stopnia naukowego doktora.

W Aneksie (Tabela 15) zamieszczam dane z bazy Nauka Polska dotyczące 55 Polaków, w przypadku 16 osób odnoszą się one do promocji doktorskiej w tej uczelni¹⁰. Wynika z nich zatem, że tylko 39 osób habilitowało się w tym uniwersytecie. Tymczasem nie są to pełne dane, bowiem przewody habilitacyjne wszczęło tam – na Wydziale Pedagogicznym i Wydziale Teologicznym – 86 Polaków. Z analizy rekordów osobowych wynika, że o nadaniu stopnia naukowego doktora nie informuje w powyższej bazie 15 osób, o temacie rozprawy doktorskiej – również 15, o nadaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego – 50 osób, o temacie rozprawy habilitacyjnej – 48 osób, zaś o nieadekwatnym do słowackiego kierunku kształcenia, stanowiącym rzekomo odpowiednik polskiej dyscypliny – 63 osoby. Ukrywanie danych dotyczących zakresu tematycznego doktoratu i habilitacji w bardzo wielu przypadkach, bo aż u 47 osób, łączy się z informacją o uzyskaniu habilitacji w dyscyplinie, która pozostaje sprzeczna nie tylko z polską, ale i ze słowacką klasyfikacją nauk. Niepokojące jest, że aż 47 nauczycieli akademickich w naszym

9 Por. Tabele 15–23 w Aneksie z Tabelą 4, zamieszczoną w rozdziale 3.

10 Catholic University in Ružomberok (aktualna) ID: 21609, http://nauka-polska.pl/#!/profile/institution?id=21609&_k=bg7t7l (dostęp: 2.03.2018).

kraju ukrywa dane na temat stopnia naukowego uzyskanego przez nich na tym uniwersytecie. W wielu przypadkach nie można określić przedziału czasowego pomiędzy uzyskaniem stopnia naukowego doktora a zdobyciem stopnia doktora habilitowanego. Wśród osób, które nie ujawniły żadnych danych na temat swojej habilitacji znajdują się pełniący kluczowe funkcje organu władzy jednoosobowej, jak rektor czy dziekan państwowego uniwersytetu oraz aż trzech członków Polskiej Komisji Akredytacyjnej w jednym tylko Zespole nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych. Uwaga ta dotyczy też kierowników wydziałowych jednostek organizacyjnych, takich jak dyrektor instytutu czy kierownik katedry.

Jak przedstawia się jawność habilitacji Polaków w kolejnej słowackiej uczelni, Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy? Łącznie wszczęto tam przewody habilitacyjne 43 osób na następujących wydziałach: Wydziale Pedagogicznym (35), Wydziale Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych (1), Wydziale Nauk Humanistycznych (4) i Wydziale Filozoficznym (3). W bazie OPI widnieje niepełna informacja, jakoby przewodów tych było jedynie 20¹¹. Tymczasem tytuł docenta otrzymało tam 42 spośród 43 Polaków. Z analizy rekordów osobowych naszych nauczycieli akademickich wynika, że w powyższej bazie o nadaniu stopnia naukowego doktora nie informuje dziewięć osób, o temacie rozprawy doktorskiej – trzy osoby, o nadaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego – 22 osoby, o temacie rozprawy habilitacyjnej – 12 osób, natomiast 20 podaje nieadekwatny do słowackiego kierunku kształcenia, rzekomo odpowiadający polskiej dyscyplinie naukowej. Z ewidentnym wprowadzeniem w błąd przy zamieszczeniu danych na temat własnej kariery naukowej mamy do czynienia w przypadku doktor habilitowanej z nauk politycznych, która podaje w OPI, że habilitację uzyskała w Instytucie Studiów Politycznych PAN w 2008 r., podczas gdy recenzent jej dorobku, w toku starań o nadanie tytułu naukowego profesora, jednoznacznie stwierdził, że habilitację z nauk o polityce otrzymała w Bańskiej Bystrzycy¹².

W pozostałych uczelniach na Słowacji habilitujących polskich nauczycieli akademickich (Uniwersytet Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie, Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze, Uniwersytet Żyliński, Słowacki Uniwersytet Technologiczny w Bratysławie, Uniwersytet Świętych Cyryla i Metodego w Trnawie, Wyższa Szkoła Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie oraz Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach) sześć osób nie informuje w OPI o nadaniu im stopnia naukowego doktora, siedem osób – o temacie rozprawy doktorskiej, 17 – o nadaniu stopnia docenta, zaś 19 – o temacie pracy habilitacyjnej. Aż 30 osób podaje niezgodny z klasyfikacją polskich dyscyplin naukowych tytuł słowackiego docenta.

W latach 2005–2011 obowiązywała w Polsce Uchwała Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dn. 24 października 2005 r. w sprawie określenia dziedzin nauki i dziedzin sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych¹³, która informowała, że:

11 Matej Bel University in Banská Bystrica, Nadane stopnie i tytuły, http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=205078&_k=93tgq3 (dostęp: 20.07.2017).

12 Zaświadczenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego Nr 7457 z dn. 10 lipca 2008 r. (źródło: Archiwum CK)

13 M.P. z 2005 r. nr 79, poz. 1120 ze zmianą w M.P. z 2008 r. nr 97, poz. 843 oraz w M.P. z 2010 r. nr 46, poz. 636 oraz w M.P. z 2011 r. nr 14, poz. 149. Na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dn.

§1. Dziedzinami nauki i dziedzinami sztuki oraz wchodzącymi w ich skład dyscyplinami naukowymi i artystycznymi są: [...]

6. Nauki humanistyczne:

- 1) archeologia
- 2) bibliologia i informatologia
- 3) etnologia
- 4) filozofia
- 5) historia
- 6) historia sztuki
- 7) językoznawstwo
- 8) kulturoznawstwo
- 9) literaturoznawstwo
- 10) nauki o polityce
- 11) nauki o poznaniu i komunikacji społecznej
- 12) nauki o sztuce
- 13) nauki o zarządzaniu
- 14) pedagogika
- 15) psychologia
- 16) religioznawstwo
- 17) socjologia

Nie ma w tej klasyfikacji takich dyscyplin jak „praca socjalna” czy „dydaktyka zawodowa/przedmiotowa”. Typologia uległa zmianie z dniem 1 października 2011 r., kiedy weszło w życie rozporządzenie, jakie minister Barbara Kudrycka wydała w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych. W interesującym mnie obszarze nauk humanistycznych, obejmującym także dziedzinę nauk teologicznych, znalazły się tylko takie dyscypliny naukowe:

- 1) archeologia
- 2) bibliologia i informatologia
- 3) etnologia
- 4) filozofia
- 5) historia
- 6) historia sztuki
- 7) językoznawstwo
- 8) kulturoznawstwo
- 9) literaturoznawstwo
- 10) nauki o rodzinie
- 11) nauki o sztuce
- 12) nauki o zarządzaniu
- 13) religioznawstwo

Także w dziedzinie nauk społecznych, do których wpisano w 2011 r. pedagogikę, nie znalazła się „praca socjalna”, ani też „dydaktyki szczegółowe/specjalnościowe”. Po dzień dzisiejszy nauki społeczne obejmują takie dyscypliny jak:

- 1) nauki o bezpieczeństwie
- 2) nauki o obronności
- 3) nauki o mediach

- 4) nauki o polityce
- 5) nauki o polityce publicznej
- 6) nauki o poznaniu i komunikacji społecznej
- 7) pedagogika
- 8) psychologia
- 9) socjologia

W obszarze nauk społecznych wyróżniona została jeszcze dziedzina nauk ekonomicznych wraz z dyscyplinami:

- 1) ekonomia
- 2) finanse
- 3) nauki o zarządzaniu
- 4) towaroznawstwo

oraz dziedzina nauk prawnych z dyscyplinami:

- 1) nauki o administracji
- 2) prawo
- 3) prawo kanoniczne¹⁴.

W bazie Nauka Polska – OPI i POL-on Polacy ze słowackimi habilitacjami podają sprzeczną zarówno z nomenklaturą polską, jak i słowacką nazwę dyscypliny, w ramach której uzyskali tytuł naukowo-pedagogiczny. Wpisują oni odnotowaną w dyplomie specjalność zamiast dyscypliny naukowej: zamiast „praca socjalna” – „socjologia”, „pedagogika społeczna” albo „nauki humanistyczne”; zamiast „dydaktyka nauczania filozofii” – „filozofia”; zamiast „dydaktyka nauczania i wychowania religijnego – katechetyka” – „pedagogika”, w miejsce „turystyki religijnej” – „nauki o zarządzaniu” albo „nauki ekonomiczne”; zamiast „humanistyka sportowa” czy „edukologia sportowa” – „kultura fizyczna”, zamiast „materiałoznawstwo” – „nauki techniczne” itd. Większość podających nieprawdziwe dane o rzekomo przez siebie reprezentowanej dyscyplinie naukowej promuje w kraju doktorów oraz uczestniczy w przewodach habilitacyjnych. Dyplomy przedkładane przez te osoby zostały poświadczane przez Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, a następnie Departament Współpracy Międzynarodowej MNiSW jako równoważne obowiązującym w naszym kraju dyplomom potwierdzającym stopień naukowy doktora habilitowanego¹⁵.

Komisja Wyborcza Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk skierowała pismo do minister nauki i szkolnictwa wyższego, informując, że w trakcie prac komisji – powołanej na mocy Uchwały Zgromadzenia Ogólnego PAN z dn. 6 grudnia 2011 r., w celu przeprowadzenia wyborów do KNP PAN na kadencję

14 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. Nr 179, poz. 1065.

15 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 3 czerwca 2005 r. w sprawie nostryfikacji stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki uzyskanych za granicą z późn. zm., Dz.U.05.104.874 2007.12.29 zm. Dz.U.07.233.1714 §1.

2015–2018 – napotkano na problem związany z formalną i merytoryczną stroną wydawanych przez MNiSW zaświadczeń ekwiwalencji do dyplomów, uzyskanych przez polskich naukowców w Republice Słowackiej. Jak się okazało, w zaświadczeniach tych występuje informacja o równoważności do stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk pedagogicznych, którego polskie przepisy prawa – zarówno w chwili wydania zaświadczenia, jak i obecnie – nie przewidywały i nie przewidują. W związku z tym pojawia się wątpliwość, czy wspomniane zaświadczenia są ważne z mocy prawa, skoro nie zostały oparte na żadnej podstawie formalnej.

Drugi problem dotyczył zaliczania przez wicedyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej dyplomów z zakresu pracy socjalnej do dziedziny nauk społecznych lub humanistycznych. Tutaj również nie można wskazać podstawy prawnej do tego typu kwalifikacji, gdyż w Polsce praca socjalna nie figuruje w wykazach ani dziedzin, ani dyscyplin naukowych. Pani wicedyrektor od lat wystawiała zaświadczenia na podstawie dokumentów, z których część nie była przekładana na język polski przez tłumacza przysięgłego. Sama zatem przypisywała ten sam kierunek kształcenia – z którego Polacy uzyskiwali na Słowacji tytuł naukowo-pedagogiczny docenta – raz do dziedziny nauk, innym razem do dyscypliny, z jaką wydany tytuł nie ma nic wspólnego itd. Czasami natomiast w ogóle nie określała tożsamości słowackiej habilitacji z polskim odpowiednikiem dyscyplin naukowych. Brak kontroli nad poprawnością wydawanych zaświadczeń budził poważne zastrzeżenia nie tylko wśród członków komitetów naukowych PAN – Komitetu Nauk Pedagogicznych, Komitetu Nauk Filozoficznych i Komitetu Socjologii. Coraz częściej dziekani wydziałów uczelni akademickich wprowadzani są w błąd przez zainteresowanych tym nauczycieli, przedkładających dowolne tłumaczenia i zaświadczenia, które ze stopniami i tytułami naukowymi w Polsce nie mają wiele wspólnego.

Kazusy

Zwracam uwagę na indywidualne przypadki dotyczące nauczycieli akademickich z Polski naruszających w różnych obszarach albo prawo, albo dobre obyczaje w nauce.

Jak być uczonym różnych dyscyplin po pracy socjalnej

Pani Barbara Błaszczuk uzyskała stopień naukowy doktora nauk medycznych w roku 1985 w Akademii Medycznej w Krakowie. Jej praca doktorska nosiła tytuł: *Napady padaczkowe w uszkodzeniach mózgu pochodzenia naczyniowego*. Nie znamy powodów, dla których nie uzyskała habilitacji z nauk medycznych. Wiemy natomiast, że udała się na Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku, gdzie 29 września 2009 r. przeprowadziła przewód habilitacyjny, ale nie z medycyny, tylko z pracy socjalnej. Jej rozprawa nosi tytuł częściowo zbieżny z problematyką polskiego doktoratu, bo dotyczący osób chorych na

epilepsję – *Kvalita života osoby chorej na epilepsiu (Jakość życia osoby chorej na epilepsję)*, zaś temat wykładu habilitacyjny brzmiał: *Stigmatizácie a diskriminácie pacientov s epilepsiou (Stygmatyzacja i dyskryminacja pacjentów z epilepsją)*. Nie ma wątpliwości, że dyplom docenta z kierunku kształcenia „praca socjalna” dr Błaszczyk otrzymała na Słowacji zgodnie z obowiązującym tam prawem. Jedną z rozpraw, przedłożoną jako monografia naukowa, była wydana w Kielcach praca pt. *Spoločnosť wobec chorych na padaczkę – rys historyczny*¹⁶. Z tytułu nie wynika, by mogła być to praca habilitacyjna z nauk medycznych. Zresztą KU w Ružomberku nie miał prawa do nadawania tytułu docenta w tej dziedzinie nauk.

Od tego czasu, jako docent pracy socjalnej, leczy w Polsce pacjentów prof. dr hab. Barbara Błaszczyk – neurolog lub prof. nadzw. dr hab. Barbara Błaszczyk. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach umożliwił jej spełnienie się w roli promotorki pracy doktorskiej lekarza medycyny Rafała Juchy, któremu otworzono przewód doktorski na temat: *Analiza jakości życia i śmiertelności chorych po przebytym udarze mózgu w latach 2003–2004 i 2013*¹⁷. II Wydział Lekarski na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie dopuścił ją do recenzowania doktoratu z neurologii, mimo że nie była ona i nie jest doktorem habilitowanym nauk medycznych. Praca doktorska Beaty Korzeniewskiej, której temat brzmiał: *Stężenie żelatynaz oraz ich inhibitorów u pacjentów z wtórną postępującą postacią stwardnienia rozsianego w trakcie leczenia kladrybiną*¹⁸, dotyczyła obszaru nauk medycznych w zakresie medycyny, specjalność: neurologia. Barbara Błaszczyk recenzowała również na tym wydziale pracę doktorską z farmakologii. Temat w sam raz dla pani docent pracy socjalnej: *Wpływ trzech pochodnych imidów bursztynowych (HMIPPS, MMIPPS i AIPPS) na ochronne działanie klasycznych leków przeciwpadaczkowych w teście maksymalnego wstrząsu elektrycznego u myszy*. Na Wydziale Pielęgniarskim Uniwersytetu Medycznego w Lublinie recenzowała natomiast doktorat zatytułowany *Strategie radzenia sobie z bólem u chorych z zespołem korzeniowym*¹⁹.

Zaplanowane na 29 września 2009 r. postępowanie habilitacyjne adiunkt z UHPJK w Kielcach dr Barbary Błaszczyk zostało wstrzymane – na skutek przekazania władzom wydziału informacji o braku merytorycznych podstaw do jego kontynuowania – ale przeprowadzono je po moim odejściu z KU w Ružomberku w roku 2010. Na podstawie przedłożonego wykazu dorobku naukowego ekspert KNP PAN stwierdził, że habilitantka nie miała żadnego dorobku z pedagogiki, a przedstawiony przez nią wykaz publikacji nie odpowiada dyscyplinie naukowej, jaką jest praca socjalna. Kandydatka była doktorem nauk medycznych, a jej praca naukowo-badawcza nie miała nic wspólnego z kierunkiem kształcenia i dyscypliną naukową. Dziekan Amantius Akimjak w liście do mnie stwierdził, bagatelizując sprawę, że w szpitalach też są pracownicy socjalni. Mimo wniesionego protestu,

16 B. Błaszczyk, *Spoločnosť wobec chorych na padaczkę – rys historyczny*, TOMOGRAF, Kielce 2008.

17 *Doktoraty obronione*, <http://wnoz.ujk.edu.pl/wydzial/doktoraty/doktoraty-obronione/> (dostęp: 6.03.2016).

18 *Dr hab. Barbara Błaszczyk*, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=67485&k=zknyn0n> (dostęp: 2.03.2018).

19 Tamże, jak również: *Przewody doktorskie*, <http://www.umlub.pl/studenci-i-doktoranci/sprawy-naukowe/sprawy-naukowe-ii-wydzialu-lekarskiego/przewody-doktorskie/> (dostęp: 2.03.2018).

dr Błaszczyk została dopuszczona do kolokwium i nadano jej – odpowiadający polskiej habilitacji – stopień docenta w zakresie pracy socjalnej. W bazie danych OPI habilitowana z pracy socjalnej niezgodnie z prawdą informuje, że jest doktorem habilitowanym nauk medycznych, o specjalności – neurologia. Podjętą przez siebie prywatną praktykę medyczną firmowała jako prof. nadzw. dr hab. n. medycznych, neurolog. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – pomimo posiadanej wiedzy na ten temat – nie podjęło skutecznej interwencji, która była konieczna, skoro doktor habilitowana pracy socjalnej promowała rozprawy doktorskie z nauk medycznych, a także recenzowała doktoraty w tej dziedzinie nauk.

Specjalistyczny Gabinet Neurologiczny prof. nadzw. dr hab. n. med. Barbara Błaszczyk

ul. Karłowicza 4/1
41-200 Katowice
tel. 76 729 729
specjalistyczny.gabinety@op.pl
telefon: 503 788 940; 41 380 43 13

biuro głowy, pedzacja, mediacja, praca głowny, balneokryzoterapia

Mapa google:

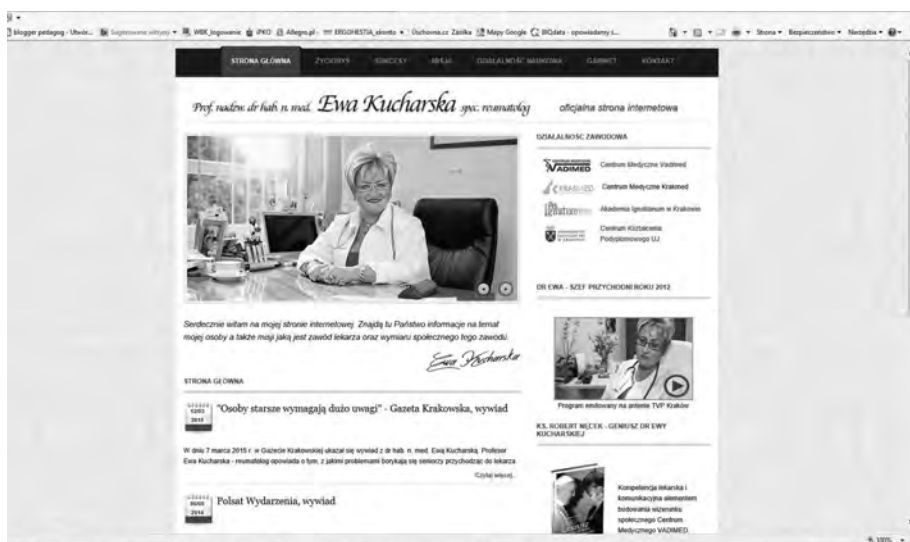
Opis: Specjalistyczny Gabinet Neurologiczny prof. nadzw. dr hab. n. med. Barbara Błaszczyk. Gabinet neurologiczny, pedzacja, balneokryzoterapia, praca głowny, mediacja, biuro głowy, balneokryzoterapia, gabinet neurologiczny. Specjalistyczny Gabinet Neurologiczny prof. nadzw. dr hab. n. med. Barbara Błaszczyk. Gabinet neurologiczny, pedzacja, balneokryzoterapia, praca głowny, mediacja, biuro głowy, balneokryzoterapia, gabinet neurologiczny.

dr hab. Barbara Błaszczyk	
Identyfikator:	67485
Profil osoby w systemie wspomagania wyboru recenzentów:	Barbara_Blaszczyk Edytuj mój profil
Adres e-mail:	barbarablaszczyk@op.pl
Dyscypliny	KBN: nauki medyczne ● zobacz więcej
Specjalności:	neurologia

Print screen 2. Strony z danymi o statusie naukowym dr hab. Barbary Błaszczyk

Źródła: <http://medicpolska.pl/index.php/baza-lekarzy/6441-specjalistyczny-gabinet-neurologiczny-prof-nadzw-dr-hab-n-med-barbara-blaszczyk> (dostęp: 7.08.2015); <http://nauka-polska.pl/dhtml/raporty/ludzieNauki?rtype=opis&objectId=67485&lang=pl> (dostęp: 31.07.2015).

W podobny sposób zdobytego na Słowacji dyplomu docenta pracy socjalnej nadużywała również pani Ewa Kucharska, która w 1998 r. na Wydziale Lekarskim UJ uzyskała stopień doktora nauk medycznych w zakresie medycyny, specjalność: choroby wewnętrzne. Jej rozprawa doktorska nosi tytuł: *Wartość trzypunktowego pomiaru densytometrycznego w ocenie osteodystrofii nerkowej u chorych leczonych powtarzanymi dializami*²⁰. Może zatem prowadzić praktykę medyczną, mogła także zostać zatrudniona w Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego na stanowisku adiunkta. Upłynął jednak określony Statutem UJ okres, kiedy powinna uzyskać habilitację z nauk medycznych. Zapewne ten fakt spowodował rozstanie się uczelni z wykładowniczą, która obecnie jako swoje miejsce pracy wskazuje niepubliczną akademię w Krakowie – ta jednak nie kształci medyków. W Internecie znaleźć można ogłoszenia o aktywności medycznej pani doktor habilitowanej z pracy socjalnej. Także w bazie OPI natrafiamy na dane wprowadzające w błąd czytelników. W główce rekordu widnieje stopień naukowy – dr hab., a w rubryce „dyscyplina zgodna z KBN” – medycyna. Tym samym każdy, kto będzie szukał doktora habilitowanego nauk medycznych, otrzyma informację, że jednym z nich jest pani dr hab. Ewa Kucharska. Tymczasem habilitowała się ona w zakresie pracy socjalnej, w 2014 r. w Uniwersytecie Katolickim w Ruzomberku, na podstawie pracy pt. *Opieka hospicyjna i paliatywna w RP*. W tym postępowaniu recenzentem z Polski również był pedagog po słowackiej habilitacji – dr hab. Stanisław Lipiński z prywatnej szkoły wyższej.

Print screen 3. Strona informująca o praktyce lekarskiej dr hab. n. med. Ewy Kucharskiej

Źródło: <http://www.ewakucharska.pl> (dostęp: 20.03.2018).

²⁰ Dr hab. Ewa Kucharska, http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=82100&_k=6escm9 (dostęp: 2.03.2018).

Największym problemem stały się habilitacje licznej grupy Polaków z kierunku „praca socjalna”, niebędące na Słowacji tożsamymi ani z pedagogiką, ani z socjologią. Tymczasem wicedyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej, mgr Danuta Czarnecka ten sam dyplom z nadanym tytułem naukowo-pedagogicznym docenta pracy socjalnej uznawała jednym osobom jako odpowiadający polskiej habilitacji z pedagogiki, innym – z socjologii, a jeszcze innym za równoważny z dyplomem doktora habilitowanego nauk humanistycznych. Tyle tylko, że w Polsce nie ma takiej dyscypliny naukowej jak „nauki humanistyczne” – to dziedzina nauk, w ramach której wyróżnione są poszczególne dyscypliny. Wśród nich próżno natomiast szukać pracy socjalnej. A zatem na jakiej podstawie prawnej urzędniczka MNiSW tak swobodnie konstruowała zaświadczenia? Wątpię, by nie rozróżniała tych nauk od kierunku kształcenia, skoro brała udział w obradach wspólnych, polsko-słowackich komisji w sprawie skandalu towarzyszącego turyście habilitacyjnej. O nierzetelności wydawania tego typu zaświadczeń była też wielokrotnie informowana przez Komitet Nauk Pedagogicznych PAN oraz Komitet Socjologii PAN i Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów.

Spójrzmy na kopie dekretów nadania tytułu w zakresie „pracy socjalnej” bądź katechetyki, którym urzędniczka MNiSW Danuta Czarnecka nadała wartość równoważną polskiej habilitacji z... dziedziny, a nie dyscypliny naukowej. To ewidentne naruszenie prawa, bowiem w Polsce jedynie tytuł naukowy profesora można przypisać do dziedziny nauki, natomiast każdy doktor habilitowany musi być identyfikowany z odpowiadającą polskiemu prawu dyscypliną naukową. Komitet Nauk Pedagogicznych PAN zwracał ministerstwu uwagę na tę kwestię, lecz nie doczekał się żadnej reakcji. Skoro ktoś jest doktorem habilitowanym w dziedzinie nauk humanistycznych, to równie dobrze może być – po katechetyce – historykiem, archeologiem, filozofem czy językoznawcą. Podobnie przedstawia się sytuacja z wydawaniem zaświadczeń w zakresie pracy socjalnej, które urzędniczka przypisywała do... dziedziny nauk humanistycznych lub społecznych. Tym samym ktoś, kto uzyskał doktorat z socjologii czy psychologii mógł informować władze uczelni, że jest doktorem habilitowanym socjologii bądź psychologii – mimo że wcale nim nie był.

Skan 2. Mianowanie na Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku polskiego nauczyciela z pracy socjalnej oraz zaświadczenie z MNiSW o odpowiedności z polskim stopniem doktora habilitowanego

Źródło: Archiwum KNP PAN.

Skan 3. Mianowanie polskiego nauczyciela z pracy socjalnej w prywatnej Wyższej Szkole Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie oraz zaświadczenie z MNiSW o odpowiedności z polskim stopniem doktora habilitowanego

Źródło: Archiwum KNP PAN.

KOPIA

Katolícka univerzita v Ružomberku

Slovenská republika Číslo: 26

Dekrét

Podľa § 30 odssek 7 zákona čísla 131/2002 Zb. o vymáňkách štátnych a o zмене a doplnení niektorých zákonov a v rámci vnútroštránkových predpisov:

je

Dr. **, Ph.D.**

narodený

v y m e n o v a n ý

za docenta pre odbor
odborová didaktika
teória vzdelávania náboženskej výchovy katolíckej
v účinnosti od 21. marca 2007

Miesto habilitačnej práce:

Miesto a dátum obhajoby: **Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku,**

Pracovník habilitačnej komisie: **prof. PaedDr. ThDr. ICLC. Ján Duša, Ph.D.**

prof. PhDr. Boris Hanárik, CSc.
Rektor KU

Warszawa, 2007-04-05

REPUBLIKA POLSKA
MINISTER
NAUK I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
(DZIAŁ 2304 - 2710, PEW.07)

Z A Ś W I A D C Z E N I E N r 7311

Stwierdza się, że dokument	dekrét
numer	26
wydany przez	Katolícka Univerzita v Ružomberku (Republika Słowacka)
o którym tytuł	docenta
tema	
awansowany	tytuł
jest równoważny z dyplomem	doktora habilitowanego nauk pedagogicznych

wydanym w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zaświadczenie w tym jest łączne z oryginałem dokumentu.

Zastępca Dyrektora
Departamentu Wzrostu Mądrości i Nauki
TERESA JURA
Dyrektor CZASZNECKA

Wzrost Mądrości i Szkoły w Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie w ramach struktury organizacyjnej Departamentu Wzrostu Mądrości i Nauki został zrealizowany w Departamentu Wzrostu Mądrości i Nauki w Warszawie w dniu 14.04.2007 r.

Skany 4. Mianowanie na Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku polskiego nauczyciela z katechetyki oraz zaświadczenie z MNiSW o odpowiedniości z polskim stopniem doktora habilitowanego

Źródło: Archiwum KNP PAN.

Zwracam uwagę, że nie był to drobny błąd w klasyfikacji dokonywanej przez urzędniczkę MNiSW. Nie odnosił się on wyłącznie do pedagogiki, pracy socjalnej czy katechetyki, lecz dotyczył także innych dyscyplin naukowych w naszym kraju. Oto kopia zaświadczenia z nauk o polityce:

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

DWM.ZUW.185.757.2014.MT
DWM-2-0681-3636/14/MT

Warszawa, 2014-08-18

ZAŚWIADCZENIE Nr 8187

Stwierdza się, że dekret numer **1285**
wydany w dniu **1 czerwca 2014 r.**
przez **Uniwersytet im. Komeńskiego w Bratysławie
(Republika Słowacka)**
o nadaniu tytułu **docenta w dziedzinie teorii polityki**
Panu
urodzonemu
jest równoważny z dyplomem **doktora habilitowanego
 nauk społecznych**
wydawany w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zaświadczenie ważne jest łącznie z oryginałem dokumentu.

Zastępca Dyrektora
Departamentu Współpracy
Międzynarodowej
Janusza
Dziurka CZARNICKA

(podpis ministra lub osoby upoważnionej)

Podstawa prawna:

- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzona w Warszawie dnia 18 lipca 2005 r. (M. P. z 2006 r. Nr 14, poz. 187).

ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa
tel. centr.: (22) 529 27 18, faks: (22) 628 09 22, www.nauka.gov.pl

Skan 5. Zaświadczenie mianowania na Uniwersytecie Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie polskiego nauczyciela z teorii polityki oraz zaświadczenie z MNiSW o jego odpowiedności z polskim stopniem doktora habilitowanego nauk społecznych

Źródło: Archiwum KNP PAN.

Tłumaczenie jest zupełnie dowolne, w tekście dyplomu nie znalazła się żadna podstawa do użycia sformułowania o uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych.

Poniżej przedkładam jeszcze kopię zaświadczenia, jakie wydał dziekan Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku, poświadczając w nim nieprawdę. Przeprowadzone w tej jednostce kolokwium habilitacyjne nie dotyczyło bowiem pedagogiki, tylko pracy socjalnej. W roku 2012 KU nie miał prawa do habilitowania z pedagogiki. Władzom polskiego uniwersytetu nie przeszkodziło to w zatrudnieniu osoby przedstawiającej takie zaświadczenie jako doktor habilitowanej w dyscyplinie „pedagogika”.

Skan 6. Zaświadczenie wydane polskiej adiunkt jako rzekomo habilitowanej z pedagogiki w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku oraz dekret o jej mianowaniu w zakresie pracy socjalnej

Źródło: Archiwum KNP PAN.

Falszowanie dokumentów mistrzów błyskawicznej habilitacji

Inny przypadek wprowadzania środowiska akademickiego w błąd dotyczył dr Anny Agnieszki Suchockiej, adiunkt z Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, a zarazem dyrektor Instytutu Pedagogiki AMW, której dokumentacja – bez skierowania jej przez dziekana do recenzji profesorów z KNP PAN – decyzją komisji KU w Rużomberku została uznana za poprawną. Podjęto zatem uchwałę

o dopuszczeniu dr Suchockiej do kolokwium habilitacyjnego w dniu 22 marca 2010 r.²¹ Po wyraźnym żądaniu przekazania zgłoszonego przez nią wykazu rzekomych osiągnięć naukowych, udało się nie tylko powstrzymać postępowanie, ale i uniemożliwić dalsze procedowanie. Jak się okazało, mieliśmy tu do czynienia z próbą wyłudzenia stopnia naukowego na podstawie przedłożonych przez habilitantkę fałszywych danych. Kandydatka – pełniąca wszak w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni funkcję kierownika jednostki naukowej, a zarazem członek Senatu AMW – usunęła ze spisu swoich publikacji nazwiska współautorów, sama bowiem nie napisała i nie wydała żadnej monografii. Rzekomo opublikowana przez nią monografia naukowa pt. *Statystyka dla pedagogów. Podstawowe pojęcia i techniki opracowywania wyników badań* w rzeczywistości została napisana i wydana wspólnie z Wiesławem Kubielskim²². Podobnie postąpiła habilitantka, usuwając nazwiska dwóch współredaktorów książki metodycznej *Wykorzystanie podstawowych metod statystycznych w opisie i analizie wyników badań pedagogicznych*, współtworzonej przez Wiesława Kubielskiego i Michała Topola²³. Co ciekawe, o tej właśnie rozprawie jako plagiacie pisał w „Forum Akademickim” Marek Wroński²⁴. Oszustwo w wykazie publikacji było na tyle jednoznaczne, że poinformowane o nim władze KU przerwały postępowanie habilitacyjne. O próbie wyłudzenia stopnia został zawiadomiony także rektor Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, kontradmirał dr inż. Czesław Dyrzc. Nie wiem jednak, czy wobec dr Suchockiej wszczęto postępowanie dyscyplinarne, gdyż rektor nie powiadomił o podjętych w tej sprawie krokach. Natomiast z danych zamieszczonych na stronie internetowej uczelni wynikało, że dr Anna A. Suchocka – mimo udowodnienia dokonanego przez nią fałszerstwa – pozostawała członkiem Senatu Akademii Marynarki Wojennej w latach 2008–2012²⁵.

Tabela 9. Fragment przedłożonego przez dr Annę A. Suchocką wykazu rzekomo własnych publikacji

Vedecký výskum a publikačná aktivita	4 +	Vedecké monografie SUCHOCKA, A.: <i>Statystyka dla pedagogów</i> . Słupsk: Dziewiątka. 2003. 204 s. ISBN 83-917648-1-8.	1	1
--------------------------------------	-----	--	---	---

Źródło: Prehľad vedecko-pedagogickej činnosti. Meno: dr Anna Agnieszka Suchocka, Podkladový materiál na habilitačné konanie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita v Ružomberku 2009, s. 11.

21 *Oznam o habilitačných prednáškach na PF KU*, <http://www.ku.sk/index.php/ouniverzite/kalendar-podujati/66016-oznam-o-habilitanych-konaniach.html> (dostęp: 4.03.2010).

22 W. Kubielski, A.A. Suchocka, *Statystyka dla pedagogów. Podstawowe pojęcia i techniki opracowywania wyników badań*, Dziewiątka, Słupsk 2003.

23 W. Kubielski, A. Suchocka, M. Topol, *Wykorzystanie podstawowych metod statystycznych w opisie i analizie wyników badań pedagogicznych*, Pomorska Akademia Pedagogiczna, Słupsk 2002.

24 M. Wroński, *Bezczelność pedagogiczna*, http://www.forumakad.pl/archiwum/2006/09/29_bezczelnosc_pedagogiczna.html (dostęp: 30.12.2011).

25 *Senat Akademii Marynarki Wojennej kadencji 2008–2012*, http://www.amw.gdynia.pl/title,Sklad_Senatu,pid,631.html (dostęp: 22.12.2011).

Ks. prof. Tadeusz Zasępa (b. rektor Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku) najwidoczniej nie uwierzył swoim współpracownikom oraz „habilitacyjnym klientom” w ich wybitny talent pisarski i naukowy, skoro osobiście udał się do Szwajcarii, by sprawdzić, czy faktycznie istnieje tam międzynarodowe wydawnictwo, w którym od pewnego czasu mieli publikować kandydaci do słowackich docentur i profesur. Okazało się, że rzekoma firma wydawnicza była... wykreowaną fikcją z adresem na *poste restante*, choć jej strona internetowa zawierała – i nadal zawiera – okładki książek, informacje o radzie wydawniczej itd.

Nauczyciel akademicki z KUL, który 3 kwietnia 2006 r. obronił pracę doktorską na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku, dwa miesiące później habilitował się w tej samej jednostce z pedagogiki, o czym informuje także w bazie OPI²⁶. Formalnie miał ku temu prawo, gdyż w roku 1991 uzyskał stopień naukowy doktora w naukach teologicznych. W Polsce do habilitacji z pedagogiki musiałby wykazać odrębnie dorobek z tej właśnie dyscypliny, a nie z nauk teologicznych. Inny nauczyciel akademicki, dr hab. Barbara Kiereś 2 czerwca 2014 r. otworzyła w powyższej uczelni przewód habilitacyjny z dydaktyki nauczania i wychowania religijnego, a 25 września tego samego roku była już po obronie pracy habilitacyjnej²⁷. Recenzentem z Polski okazał się wspomniany profesor z kraju, który przeszedł równie szybką ścieżkę awansu. Już dwa tygodnie po wszczęciu postępowania habilitacyjnego tej adiunkt (18 czerwca 2014 r.) przekazał on władzom słowackiej uczelni treść recenzji, gdzie napisał m.in.: „Wprawdzie praca nie jest z dydaktyki, gdyż praca ma charakter filozoficzno-historyczny, ale jej celem ostatecznym jest zarysowanie perspektywy dla dydaktyki...”²⁸. Recenzowana habilitacja była z katechetyki, lecz w bazie Nauka Polska Barbara Kiereś informuje, że jest doktorem habilitowanym w zakresie pedagogiki. Filozof, dr hab. Remigiusz Rzyziński uzyskał promocję doktorską 28 kwietnia 2011 r., a już 23 października miał obronę pracy habilitacyjnej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Preszowskiego²⁹. Nie kwestionuję jego osiągnięć, tylko zwracam uwagę na wyjątek od obowiązującego na Słowacji prawa.

Plagiarizm

Z biegiem czasu na jaw wychodzą kulisy uzyskiwania tytułu naukowo-pedagogicznego docenta przez niektórych Polaków, ubiegających się o to na słowackich uniwersytetach bądź w wyższych szkołach prywatnych w tym kraju. Przywołam teraz przypadek z dziedziny nauk prawnych, by potwierdzić sens wieloletnich

---

26 Ks. prof. dr hab. Jan Zimny, http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=97601&_k=xjhs3m (dostęp: 23.08.2017).

27 http://www.ku.sk/images/stories/habilitacne_a_inauguracne_konania/Dancák_K.pdf (dostęp: 19.10.2014).

28 http://www.ku.sk/images/stories/habilitacne_a_inauguracne_konania/Zimny_K.pdf (dostęp: 19.10.2014).

29 Dr hab. Remigiusz Rzyziński, http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=250917&_k=4xb7a7 (dostęp: 2.03.2018).

analiz turystyki habilitacyjnej na Słowację, która – jak się okazuje – służyła nie tylko rozwojowi i umiędzynarodowieniu badań naukowych. Bloger Wiesław Poszewiecki opisał przeobrażenia w środowisku sędziowskim, ze ścieżką habilitacyjną na Słowację w tle. „Bohaterem” jego wpisów jest mec. Jarosław Szczechowicz. Jak pisze bloger, wobec akademika zostało wprawdzie wszczęte postępowanie dyscyplinarne, ale ten – po ujawnieniu skandalu – porzucił stan sędziowski i przeniósł się do Białegostoku, gdzie został radcą prawnym w miejscowej Okręgowej Izbie Radców Prawnych. Tymczasem jeden z pracowników Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie informuje, że Jarosław Szczechowicz nadal pracuje na tym wydziale, gdzie jest kierownikiem Katedry Postępowania Cywilnego, zaś urzędu sędziego zrzekł się 15 kwietnia 2005 r. – co wynika z treści stenogramu z posiedzenia komisji sejmowej!³⁰ Tak więc mec. Szczechowicz wpisał się tylko na listę radców prawnych OIRP w Białymstoku, a w rzeczywistości całą swoją działalność prowadzi w Olsztynie. Dlaczego w sieci pojawia się takie przekłamanie?

Zdaniem przywoływanego blogera, prawnik ten był pełnomocnikiem rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i senatora Platformy Obywatelskiej, prof. dr. hab. Ryszarda J. Góreckiego, a zarazem kierownikiem Katedry Postępowania Cywilnego WPIA UWM, zatrudnionym na stanowisku profesora UWM. Mleko wylało się w lutym 2017 r., kiedy redaktor Marek Wroński – „łowca plagiatorów”, jak nazywany jest w środowisku akademickim – wytropił sprawę nieuczciwości mecenasa. 15 lutego 2017 r. na stronie internetowej TVP3 Olsztyn ukazał się komunikat z informacją, że do prokuratury trafiło zawiadomienie o plagiacie na UWM³¹. Tekst na ten temat zachował się w blogu Wiesława Poszewieckiego, gdzie autor dokumentuje sposób uzyskiwania stopni naukowych w Polsce i na Słowacji. Znajdziemy tam dowody na nieuczciwość akademicką i naruszanie prawa³².

Równie bulwersująca jest sprawa dr. hab. Henryka Budzenia – akademika po słowackiej habilitacji na Uniwersytecie w Nitrze. Jak pisał o tym przypadku Marek Wroński:

Cała sprawa zapewne do dzisiaj nie ujrzała by światła dziennego, gdyby nie fakt, że nowopowosowany doktor habilitowany Henryk Budzeń z miejsca zaczął domagać się powołania na stanowisko profesora uczelnianego i wiosną 2003 opublikował kolejną, tym razem „profesorską” monografię, „**Usprawnienie procesu nauczania**”, o której mówiono, że jest kopią słowackiej habilitacji. Dziekan Olszewski powołał więc kiluosobową komisję, do której uszu szybko doszło, że słowacka praca habilitacyjna dra Budzenia jest przepisana z dwóch książeczek nieżyjącego już jego byłego szefa, prof. Wacława Kazimierskiego. Są to: „**Środki dydaktyczne w szkolnictwie zawodowym. Zarys teorii**

30 Biuletyn Sejmowy 4540/VI, z dn. 4.01.2011, Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka /nr 250/, <http://orka.sejm.gov.pl/Biuletyn.nsf/0/7E4B60A3B7C272C3C125781D0028A326?OpenDocument> (dostęp: 20.07.2017).

31 W. Poszewiecki, *Polka się zaczęła*, <http://poszwa.blogspot.com/2017/02/polka-sie-zaczea.html> (dostęp: 20.07.2017).

32 W. Poszewiecki, *Kronika kryminalna UWM. Odcinek – działki*, <http://poszwa.blogspot.com/2016/12/kronika-kryminalna-uwm-odcinek-dziaki.html> (dostęp: 13.03.2018); Asocha, „*Turystyka habilitacyjna*” naukowca z UWM, <https://ro.com.pl/w-sliskiej-sprawie-autorzy-podjeli-temat-tzw-turystyki-habilitacyjnej-sluchaj-o-17-15/01338817c> (dostęp: 17.06.2017).

i praktyki” wydane w Warszawie w 1984 roku, oraz „Zadania dydaktyczne z zastosowaniem miniwideofilmu. Ocena przydatności dydaktycznej” wydane w 1995 roku w Jeleniej Górze³³.

Sprawa plagiatu stała się przedmiotem licznych analiz oraz interwencji w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także u władz Uniwersytetu w Nitrze³⁴. Niestety, pomimo recenzji publikacji tego nauczyciela, sporządzonej przez polskich ekspertów, i udowodnienia mu nieuczciwości akademickiej, uczelniany profesor nie może zostać pozbawiony stopnia naukowego doktora habilitowanego, ponieważ w Republice Słowackiej nie przewiduje się procedur prawnych związanych z możliwością ponownego rozpatrzenia nieuczciwie uzyskanego awansu. Redaktor Wroński mógł więc jedynie odnotować na łamach „Forum Akademickiego”:

Plagiat jest udowodniony nie tylko opinią recenzenta, prof. dr hab. Włodzimierza Białczyka z Wrocławia, ale także opinią dr Sybilli Stanisławskiej-Kloc z Katedry Prawa Autorskiego UJ w Krakowie. Niestety, poprzez zaniechanie ustawowych kroków kolejno przez ówczesne władze dziekańskie Wydziału Nauczycielskiego Politechniki Radomskiej, ówczesne władze rektorskie tej uczelni oraz niedociągnięcia ówczesnego rektora Akademii Świętokrzyskiej, wszystko się przedawniło, zarówno od strony dyscyplinarnej, jak i od strony karnej. Plagiatorowi na uczelni nic nie można zrobić – i jak gdyby nigdy nic nadal pracuje w Instytucie Pedagogicznym AŚ w Kielcach. Władze ministerialne są również podobno bezradne. Prof. Stefan Jurga, podsekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w czerwcu br. odpowiedział rektorze Reginie Renz, że weryfikacja ministerialnego zaświadczenia o równorzędności słowackiego dyplomu docenta pedagogiki uzyskanego na podstawie plagiatowej pracy w Uniwersytecie im. Filozofa Konstantina w Nitrze, jest niemożliwa, bo podstawą wydania jest art. 217 KPA. **Rektor słowackiego uniwersytetu już wcześniej odpowiedział, że w Słowacji plagiatowych doktoratów i habilitacji się nie anuluje, bo nie ma odpowiednich przepisów prawnych.** Dodatkowy wniosek brzmi, że Słowacja to wyjątkowy raj dla naukowych oszustów w Unii Europejskiej. Pewnie tylko przypadkowo, liczba nowych „słowackich docentów” z Polski, zgłaszających się do ministra Seweryńskiego po nowe zaświadczenia, że są doktorami habilitowanymi, w każdym kolejnym kwartale rośnie...³⁵

Cała sytuacja odsłania tylko bezradność władz polskiego państwa wobec nieuczciwych nauczycieli, którzy nadal są zatrudniani w szkolnictwie prywatnym i kształcą tam młode pokolenia. Podobnych przypadków wśród habilitujących się na Słowacji jest znacznie więcej. Zdumiewa jednak, że rektorzy szkół wyższych angażują takie osoby bez jakichkolwiek konsekwencji społeczno-moralnych.

Plagiaryzm nie jest specjalnością polskich akademików. Ten rodzaj nieuczciwości akademickiej można dostrzec w wielu krajach – także w uczelniach, gdzie nasi nauczyciele uzyskiwali habilitację. Słowacki plagiator, PhD. Sławomir Laca CSc. w 2015 r. został pozbawiony tytułu docenta przez tamtejszą

33 Zob. M. Wroński, *Sprawa nierzetelnej habilitacji dr. hab. Henryka Budzenia*, „Forum Akademickie” 2005, nr 5.

34 Z. Nowak, *AŚ weryfikuje pracę habilitacyjną jednego z naukowców*, http://forum.gazeta.pl/forum/w,60,30754301,30754301,AS_weryfikuje_prace_habilitacyjna_jednego_z_nau_.html (dostęp: 20.08.2017); *Listy do redakcji*, „Gazeta Wyborcza” 2005, nr 9; *W odpowiedzi na zarzuty recenzenta*, tamże; H. Budzeń, *Przyczyny niezyczliwości*, „Forum Akademickie” 2006, nr 1; M. Wroński, *Łatwo to udowodnić. W odpowiedzi dr. hab. inż. Henrykowi Budzeniowi*, tamże; M. Wroński, *Utrata wiary w skuteczność*, „Forum Akademickie” 2007, nr 1; tenże, *Czy plagiat popłaca?*, „Forum Akademickie” 2007, nr 4.

35 M. Wroński, *Sprawy zakończone*, „Forum Akademickie” 2007, nr 10.

Komisję Akredytacyjną, ale zyskał możliwość wykładania jako profesor w naszym kraju. Znalazł bowiem wielu przyjaciół wśród Polaków, którzy wraz z nim uzyskali tytuł docenta z pracy socjalnej. Polska solidarność wobec nieuczciwego kolegi okazała się zatem wymierna. Po wcześniejszych prasowych doniesieniach o autoplagiacie dziekana Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku pojawiła się uchwała słowackiej Komisji Akredytacyjnej – pierwsza tego typu o treści dotyczącej naukowca ze Słowacji. Raport komisji stwierdza, że jest on plagiatorem rozprawy habilitacyjnej dr Lenki Pasternákovéj. Diagnoza brzmi dosłownie: „Práca habilitanta Slavomíra Lacu vyjadruje všetky znaky plagiátorstva voči habilitačnej práci Lenky Pasternákovéj”³⁶.

Rektor Wyższej Szkoły Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie, Dr. h.c. prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc. w dn. 10 maja 2013 r. zażądał od Rady Naukowej uczelni – na podstawie podejrzenia o plagiat i Protokołu z przeprowadzonej kontroli wewnątrzuczelnianej – odebrania dr. Slavomirovi Lacy naukowej godności docenta. Rada poparła to stanowisko, tym samym dr Laca utracił prawo do posługiwania się dyplomem o nadaniu mu w roku 2012 *vedecko-pedagogického titulu docenta*. Tymczasem dwie wyższe szkoły w naszym kraju – prywatna WSP TWP im. Janusza Korczaka oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Oświęcimiu – wciąż zatrudniały go u siebie na stanowisku profesora. Instytut Wydawniczy Humanum w Warszawie powołał go nawet na członka rady naukowej periodyku „Europejskie Studia Społeczno-Humanistyczne Proso-pon”³⁷, znajdującego się w wykazie czasopism punktowanych MNiSW. Dobrze że Słowacy wreszcie zaczęli reagować na własnych plagiatorów, ale powinni jeszcze zweryfikować nieuczciwych Polaków, którym nadali habilitację.

Habilitacja na podstawie obronionej w Polsce pracy doktorskiej?

Rada Naukowa Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku uchwałą z dn. 7 grudnia 2005 r. przyjęła kryteria, jakie musi spełnić kandydat do habilitacji lub tytułu naukowego profesora. W art. 3 pkt. 1 *Publikacje naukowe* jednoznacznie wskazuje się, że do tych wymogów należy jedna monografia naukowa (tj. książka o objętości minimum trzech arkuszy wydawniczych) opublikowana w oficynie krajowej lub zagranicznej. Nie można zamiast monografii naukowej przedłożyć książkowego wydania tekstu pracy licencjackiej, magisterskiej czy doktorskiej. Każda następna monografia może zostać zastąpiona pięcioma innymi publikacjami³⁸. Na straży uczciwości akademickiej stało prawo obowiązujące we wszystkich szkołach wyższych na podstawie Ustawy o ramowych kryteriach,

36 Správa pracovnej skupiny Akreditačnej komisie týkajúca sa plnenia Uznesenia 2m.8.1 c. <http://www.akredkom.sk/index.pl?tmpl> (dostęp: 21.06.2013).

37 *Rada Naukowa*, <http://www.humanum.org.pl/pl/czasopisma/prosopan/rada-naukowa> (dostęp: 22.08.2017).

38 *Vedecka rada Katolickej univerzity v Ružomberku. Kriteria na habilitácie docentov a vymenovanie profesorov Katolickej univerzity v Ružomberku, 7.12.2005* (druk wewnętrzny KU).

jakie określał słowacki resort szkolnictwa³⁹. Zastanawia zatem, jak to możliwe, że prace naukowe przedkładane przez niektórych Polaków – nie tylko zresztą w tym uniwersytecie – jako monografie wymagane do wszczęcia przewodu habilitacyjnego okazały się tożsame z ich dysertacjami doktorskimi. Czy nikt tego nie weryfikował? Czy może recenzenci nie wiedzieli, że powinni zwracać uwagę na tę kwestię?

W „Tygodniku Podhalańskim” redaktor Beata Zalot opublikowała tekst o ks. prał. płk. dr. hab. Stanisławie Gulaku, który w udzielonym jej wywiadzie przyznał, że habilitował się w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku na podstawie pracy doktorskiej:

Na pytanie o wydaną w 2011 r. książkę o Franciszku Dziasku (*Personalistyczny Wymiar Łaski*), w rozmowie mówi, że to jego praca doktorska, wzbogacona o bibliografię. Po autoryzacji dowiaduję się już, że to „praca doktorska, ale bardzo zmodyfikowana i wzbogacona o współczesną bibliografię”⁴⁰.

W wykazie osiągnięć naukowych ks. Gulak podał, że jego najnowszą monografią naukową jest wydana w 2011 r. książka pt. *Personalistyczny Wymiar Łaski według Franciszka Dziaska*. Obroniona przez niego w roku 1998 rozprawa doktorska nosiła tytuł: *Nauka Franciszka Dziaska o łasce*⁴¹. Rektor Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu habilitował się z kierunku „Dydaktyka przedmiotowa – Teoria kształcenia i wychowania religijnego” (1.1.10 *Odborová didaktika – Teória vzdelávania náboženskej výchovy*), na podstawie pracy zatytułowanej: *Étos v didaktike náboženskej výchovy budúch ošetrovateľov (Etos w dydaktyce wychowania religijnego przyszłych pielęgniarzy)*⁴². W bazie OPI uczony podaje, że habilitował się z nauk teologicznych⁴³, co stoi w sprzeczności z informacją uniwersytetu, gdyż ks. Gulak docenturę uzyskał na Wydziale Pedagogicznym, który nie posiada uprawnień do nadawania tytułu naukowo-pedagogicznego docenta z nauk teologicznych. Jak wynika z komunikatu Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku, jego habilitacja była z dydaktyki przedmiotowej – katechetyki. Nauki teologiczne mają w tym kraju inny kod, a w tym uniwersytecie można było habilitować się z teologii na Wydziale Teologicznym, czego jednak ks. Gulak nie uczynił.

Należy jednak przywołać w tym miejscu wypowiedź naukowca, uzasadniającą powód habilitowania się właśnie na Słowacji, gdyż sprawa nie jest wcale tak jednoznaczna, jak przedstawiała ją lokalna prasa:

39 §12.Ods. 1 pism. zakona č. 131/2002 Z. z. 21. februára 2002 o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, http://web.tuke.sk/lf/legislativa/131_2002.pdf (dostęp: 27.08.2017).

40 B. Zalot, *Turysta habilitowany*, „Tygodnik Podhalański” 2016, nr 43, s. 5.

41 Gulak-Životopis.pdf, <http://www.ku.sk/uradna-nastenka/habilitacne-a-inauguracne-konania/oznamenania-o-ukonenych-habilitanych-a-inauguranych-konaniach.html> (dostęp: 5.12.2014).

42 *Habilitačné prednášky a obhajoby habilitačných prác na PF KU, Vytvorené (Piatok, 19 December 2014 (10:08)*, <http://www.ku.sk/uradna-nastenka/habilitacne-a-inauguracne-konania/oznamenania-o-ukonenych-habilitanych-a-inauguranych-konaniach/67189-dr-grzegorz-uszczak-habilitacia.html>, (dostęp: 19.12.2014).

43 *Ks. dr hab. Stanisław Gulak*, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=78931&k=1two4g> (dostęp: 21.08.2017).

Nie mam nic do ukrycia. – Jestem dumny ze swojej habilitacji na Słowacji, mam uczciwie zdobyty dorobek naukowy, wystarczający, żeby habilitować się w Polsce – przekonuje ks. prał. płk. dr hab. Stanisław Gulak, rektor PPWSZ. To między innymi: 4 książki wydane w kraju, 9 zagranicznych publikacji naukowych, 33 artykuły naukowe i publikacje krajowe, 9 opracowań haseł słownikowych, udział w 14 konferencjach naukowych. 25 cytacji krajowych i 6 zagranicznych. 4 zagraniczne staże naukowe. Podkreśla, że przygotowywał habilitację na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, ale z powodu zmian w Polsce, dotyczących procesu habilitacyjnego i przechodzenia na system punktowy, wybrał uczelnię katolicką na Słowacji. – W tym całym zamieszaniu, osoby, które tak jak ja, nie były związane z żadną uczelnią nadającą tytuły habilitacyjne, były w logistycznym kłopotcie – tłumaczy. – Na Słowacji reguły są konkretne i bardzo przejrzyste (obowiązuje konkretna tabelka, ile trzeba zgromadzić dorobku), a ja ten dorobek nad stan już posiadałem – dodaje⁴⁴.

Profesor jednego ze słowackich uniwersytetów habilitujących Polaków napisał do mnie w liście:

Chcem Vám ešte povedať, dosť často sedím na obhajobách PhD. a habilitáciách, kontrolujem hlavne didakticko-metodickú stránku kolegov, ktorí obhajujú z polska a niekedy je to **žalostné a smutné**, to sa ani písať nedá, to možno niekedy viac pri osobnom stretnutí.

(Chcę Panu jeszcze powiedzieć, że dość często uczestniczę w obronach prac doktorskich i habilitacyjnych, kontrolując głównie osiągnięcia dydaktyczno-metodyczne kolegów z Polski, którzy do tych obron przystępują. Niekiedy jest to **żałosne i smutne**, tak że nie da się nawet o tym pisać, ale może w czasie spotkania na ten temat porozmawiamy)⁴⁵

Akademickie sieci recenzenckie

Założyciel niepublicznej Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, dr hab. Zbigniew Domżał jako historyk habilitował się w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku z „pracy socjalnej”, a w bazie Nauka Polska informuje o uzyskanej habilitacji z... pedagogiki. Zanim jednak przeprowadził swój przewód w KU, zatrudnił najpierw we własnej szkole dziekana Wydziału Pedagogicznego tej uczelni, prof. Amantiusa Akimjaka⁴⁶. Kilka lat później twórca łódzkiej uczelni przeszedł do pracy w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Płocku. W tej samej siedzibie i pod tym samym adresem została powołana do życia nowa prywatna szkoła, tym razem pod nazwą: Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych (obecnie Uczelnia Nauk Społecznych). Jej rektorem został prof. Adam Kołątaj, recenzujący słowackie habilitacje Polaków (był także recenzentem w postępowaniu habilitacyjnym dr. Domżała), a w 2017 r. funkcję tę przejęła habilitowana na Słowacji z pracy socjalnej dr hab. Urszula Anna Domżał. Natomiast PWSZ w Płocku zatrudniła b. dziekana Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku, prof. Amantiusa Akimjaka.

44 B. Zalot, dz. cyt.

45 Archiwum autora.

46 *Struktura uczelni*, http://wsez.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=977&Itemid=285 (dostęp: 8.03.2012).

Doktor filozofii Marek Tański wydał rozprawę pt. *Między pedagogizacją życia a ideałem wychowania*⁴⁷, która – chociaż częściowo ciekawa poznawczo – jest pracą niespójną strukturalnie, błędną metodologicznie i chaotyczną w swojej narracji, a przy tym w niewielkim stopniu odnoszącą się do współczesnej myśli pedagogicznej. Autor nie nawiązał do pedagogicznych teorii (filozofii) wartości, prób ich systematyki (K. Kotłowski, H. Muszyński, K. Sośnicki, B. Nawroczyński, Z. Myślakowski itd.), a zaledwie w niewielkim stopniu odniósł się do podejmujących problematykę aksjologiczną współczesnych pedagogów. Mogłoby to zapewne wzbudzić ostry sprzeciw recenzentów w przewodzie naukowym, gdyby ubiegał się o jego przeprowadzenie w ramach pedagogiki. Więcej tu bowiem analiz filozoficznych czy rozważań z historii myśli psychologicznej, a nie pedagogicznej. A jednak, wbrew bardzo szczegółowym uwagom krytycznym, odnoszącym się także do warstwy psychologiczno-filozoficznej tej dysertacji, dr Tański przedłożył ją. W dodatku bez uzyskania mojej zgody – jako recenzenta wydawniczego – na zamieszczenie na okładce fragmentu opinii, która była przecież wprowadzeniem w poruszaną przez niego problematykę, zarysowaniem kontekstu dla jego badań, a nie oceną publikacji. Co gorsza, w sposób nieuprawniony wydał rozprawę w drukarni, a nie w oficynie uniwersyteckiej, dla której przygotowywana była moja recenzja (na jej podstawie Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie książki tej nie opublikowało). Czy godzi się tak postępować, mając ponoć w swoim dorobku zawodowym prowadzenie zajęć z etyki?

Doktor Tański złożył następnie wniosek o habilitację w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, a gdy ze względu na naruszenie dobrych obyczajów w nauce odmówiono mu wszczęcia postępowania habilitacyjnego, postanowił wnioskować o habilitację na Słowacji. Rada Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy powołała komisję i recenzentów. Kiedy o tym zdumiewającym fakcie napisałem w blogu, otrzymałem list od jednego z polskich recenzentów, dr. hab. prof. Uniwersytetu Śląskiego Krzysztofa Wieczorka, który nie tylko odslania naruszenia dobrych obyczajów przez Słowaków, ale także potwierdza inne kwestie z tym związane:

[...] decyzja o wyznaczeniu mnie na funkcję recenzenta zapadła bez porozumienia ze mną. Dowiedziałem się o tym post factum, na razie nieoficjalnie, drogą mailową; nadawcą maila jest urzędniczka biura Dziekana jednostki prowadzącej postępowanie. Inna sprawa, że gdyby zwrócono się do mnie z zapytaniem – w terminie wcześniejszym niż dziś, gdy dowiedziałem się szokujących rzeczy o dr Tańskim – zapewne bym się zgodził; nie miałem bowiem żadnych podstaw do przypuszczeń, że cokolwiek może być nie w porządku z tą sprawą. Przeciwnie, słyszałem na jego temat pozytywne opinie z ust dwóch osób, które go znają, a które aż dotąd darzyłem zaufaniem (z oczywistych względów nie wymienię żadnych nazwisk). Tym większym ciosem była dla mnie przeczytana na Pańskim blogu informacja. Co innego, gdyby sprawa toczyła się na Uniwersytecie Rużomberkim, o którym niejednokrotnie i z różnych źródeł słyszałem bardzo niepokojące, niepochlebne opinie. Zapewniam, że z tą „zasłużoną” uczelnią nigdy nie utrzymywałem i nie zamierzam utrzymywać żadnych kontaktów.

Po drugie, nieco mnie zabolalo dotyczące mnie sformułowanie „jest zatem specjalistą w tym zakresie” (zob. koniec przedostatniego akapitu wpisu z 28.03 na Pańskim blogu). Jako specjalista w innym zakresie, mianowicie tzw. logiki nieformalnej, wiem doskonale, że sformułowanie to niesie z sobą presupozycję, której treść – niewyraźną wprost, lecz umiejętnie zasugerowaną – uważam za krzywdzącą dla mnie. Można z niej bowiem wywnioskować, że nie tylko nie mam nic przeciwko

47 M. Tański, *Między pedagogizacją życia a ideałem wychowania*, AUREUS, Kraków 2012.

nieetycznym praktykom, polegającym między innymi na zaniżaniu poziomu habilitacji i (jak się wyraził inny uczestnik internetowych dyskusji) „promowaniu miernot”, ale że sam w tego rodzaju procederach uczestniczę. Wniosek taki – uprawniony z punktu widzenia logicznej teorii presupozycji – jest głęboko nieprawdziwy i niesprawiedliwy w stosunku do mojej osoby. Na pewno nie upoważnia do jego wyciągnięcia fakt, że raz (powtórzę: RAZ) uczestniczyłem w postępowaniu habilitacyjnym polskiego uczonego na słowackim uniwersytecie (był to rzeczywiście Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, gdzie jak dotąd nie zakwestionowano żadnego awansu naukowego ani, o ile wiem, nie wyrażano żadnych wątpliwości co do rzetelności przeprowadzanych tam procedur) i jestem głęboko przekonany, że po najdokładniejszym sprawdzeniu przebiegu tamtego postępowania, którego przedmiotem był dorobek naukowy dr Jakuba Bartoszewskiego, nie da się znaleźć najmniejszego uchybienia. W przeciwnym razie nie zgodziłbym się wziąć udziału w tym przedsięwzięciu⁴⁸.

Powrócę w tym miejscu do przywołanej we wstępie metafory kleszczy. Aby mogły się one rozmnażać, niezbędne są ssaki, a więc – w świetle tej metafory – recenzenci w przewodach habilitacyjnych i promotorzy (jeśli chodzi o doktoraty). Do roku 2013 recenzenci w przewodach habilitacyjnych Polaków za południową granicą należeli do trzech grup polskich profesorów (doktorów habilitowanych): byli to ci, którzy sami habilitowali się na Słowacji (38 osób), usamodzielnieni w naszym kraju (51 osób) oraz habilitowani w krajach b. ZSRR (dziewięć osób). W dziesięciu przypadkach recenzujący habilitację pełnili już wcześniej funkcję recenzentów prac doktorskich tych samych osób, pochodzących z Polski, a promowanych na Słowacji.

Tabela 10. Liczba recenzentów z Polski biorących udział w wybranych przewodach doktorskich i habilitacyjnych Polaków na Słowacji a miejsce ich własnego rozwoju i upełnomocnienia naukowego

Recenzenci z Polski biorący udział w przewodach doktorskich i habilitacyjnych Polaków na Słowacji a miejsce ich własnego awansu naukowego	Recenzent habilitacji na Słowacji (54)	Recenzent pracy doktorskiej na Słowacji (9)
Doktorzy habilitowani i profesorowie, którzy uzyskali awans naukowy w Polsce (30)	51	0
Doktorzy habilitowani i profesorowie, którzy uzyskali awans naukowy na KU w Ružomberku (11)	33	2
Doktorat i doktor habilitowany w KU w Ružomberku (2)	5	8
Doktorzy habilitowani i profesorowie, którzy uzyskali awans naukowy w b. ZSRR (5)	9	0

Źródło: opracowanie własne.

Z przedstawionych danych wynika, że na 54 przewody naukowe Polaków na Słowacji aż w 51 przypadkach recenzentami byli samodzielni pracownicy nauki, którzy wcześniej sami habilitowali się w uczelniach słowackich (33 w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku). Dwóch polskich nauczycieli akademickich, ze stopniem doktora i doktora habilitowanego uzyskanym w tej uczelni, uczestniczyło następnie w pięciu przewodach habilitacyjnych i ośmiu doktorskich przeprowadzanych przez Polaków. Kuriozalny okazał się przypadek doktora habilitowanego, który recenzował i wypromował na Słowacji habilitację własnego syna, będąc wraz z nim zatrudnionym w tej samej niepublicznej szkole wyższej w Łodzi. Nic dziwnego. Rejonami, gdzie odnotowano największe w Polsce zagrożenie kleszczami stały się niepubliczne szkoły wyższe, których władze ubiegały się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych (kleszcze lubią żerować w ocienionych, wilgotnych miejscach). Nie ulega wątpliwości, że niniejsza ekspansja spowodowana była – przynajmniej częściowo – zwiększoną mobilnością wypromowanych już na Słowacji akademików, służących „domowym” nauczycielom, którzy mogli skorzystać z ich poparcia, recenzji itp. Obserwujemy także przesuwanie się rejonów endemicznych kleszczy w kierunku biegunów uniwersyteckich.

W toku badań prowadzonych na terenie Słowacji ujawniono sytuacje, gdy habilitant sam wyznaczał sobie recenzentów spośród zatrudnianych przez siebie (jako założyciela niepublicznej szkoły wyższej w Polsce) profesorów i doktorów habilitowanych. Innym przypadkiem był doktor habilitowany na Ukrainie z pedagogiki przedszkolnej, który recenzował habilitację kolegi z kraju, poświęconą pracy socjalnej i duchowości w edukacji zdrowotnej osób dorosłych. Tego typu zdarzenia nie występują w Polsce – w każdych okolicznościach byłyby traktowane jako naruszenie nie tylko etyki, ale i prawa. Liczne i udokumentowane są przypadki Polaków niedopuszczonych do otwarcia przewodu habilitacyjnego z psychologii, pedagogiki czy nauk medycznych w kraju (albo uzyskujących w polskich jednostkach akademickich negatywną ocenę własnych osiągnięć), którzy z tym samym dorobkiem pomyślnie habilitowali się na Słowacji w ramach pedagogiki, psychologii, socjologii, nauk o polityce lub pracy socjalnej. Właśnie to wzbudzało podejrzenia co do rzetelności przewodów, skoro dziekani słowackich uczelni angażowali na stałe Polaków, by ci byli m.in. recenzentami w każdym z przewodów naukowych innych rodaków – a zarazem aby zatrudniali słowackie władze wydziałowe w polskich niepublicznych szkołach wyższych. Można zatem było mówić o pladze „kleszczy słowackich”, których liczba z roku na rok globalnie się zwiększała. Przyczyną tego zjawiska stały się zapewne łagodne warunki „klimatyczne” w Rużomberku, Bańskiej Bystrzycy, Bratysławie, Żylinie czy Nitrze. Z roku na rok kleszcze pojawiały się na coraz wyższych terenach akademickich III RP, jeszcze niedawno im niedostępnych na skutek zbyt surowego klimatu akademickiego we własnym kraju.

5. Medialna i akademicka krytyka turystyki habilitacyjnej

W latach 2008–2016 w drukowanej i internetowej prasie polskiej oraz słowackiej pojawiły się krytyczne artykuły wskazujące, że przede wszystkim w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku odbywały się nierzetelne awanse Polaków na tytuł naukowo-pedagogiczny docenta. Wykaz takich tekstów wraz z ich tytułami będzie czytelnym wskaźnikiem tego stanu rzeczy:

Tabela 11. Zestawienie publikacji krytycznych w Polsce i na Słowacji, które dotyczyły turystyki habilitacyjnej Polaków i związanych z nią nieprawidłowości

Artykuły prasowe i internetowe			
W Polsce	Data	Na Słowacji	Data
M. Wroński, <i>Sprawa nierzetelnej habilitacji dr. hab. Henryka Budzenia</i> , „Forum Akademickie” ¹	maj 2005	Š. Daňková, <i>O údajné zinscenené smrti dobrodruha Fossetta</i> ² (O rzekomo zainscenizowanej śmierci kolegi Fossetta)	4.09.2008
Sk, <i>Ekspresowa habilitacja ze Słowacji</i> , „Dziennik” ³	3.09.2008	(zp, jar) <i>Poliaci chodia na Slovensko za lacnými titulmi</i> (Polacy jadą na Słowację po tani tytuł)	12.09.2008
K. Klinger, K. Wigura, <i>Do świata nauki tylnymi drzwiami. Słowacka fabryka polskich profesorów</i> , „Dziennik” ⁴	3.09.2008	I. Majerský, <i>Mikolajovi turistika za titulmi neprekáža</i> , „Pravda” (Mikolajovi turystyka po tytuły nie przeszkadza)	17.09.2008

1 „Forum Akademickie” 2005, nr 5.

2 http://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/491342 (dostęp: 1.10.2008).

3 <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/ekspresowa-habilitacja-ze-slowacji,69497.html> 03 września 2008 (dostęp: 25.02.2018).

4 http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article231664/Slowacka_fabryka_polskich_profesorow.html (dostęp: 25.02.2018).

Tabela 11 (cd.)

K. Klinger, <i>Burza po artykule „Dziennika”. Musimy zmienić prawo</i> , „Dziennik” ⁵	4.09.2008	<i>Na Słowacji: Poľsko: Kde ľahko prísť k titulu? Na Slovensku, „Pravda” (Na Słowacji: Polska: Gdzie ľatwo zdobyć tytuľ? Na Słowacji)</i> ⁶	25.11.2008
<i>Koniec z dyplomami ze Słowacji. Wywiad z Barbarą Kudrycką</i> , „Dziennik” ⁷	5.09.2008		
M. Wroński. <i>Koniec słowackiego eldorado?</i> , „Forum Akademickie” ⁸	marzec 2010	P. Kováč, R. Krčmárik, <i>Vysoké školy si zo študentov robia ešte väčší biznis (Wyższe szkoły robią jeszcze większy biznes na studentach)</i> ⁹	13.08.2010
<i>Ekspresowa habilitacja na Słowacji</i> ¹⁰	11.10.2010	V. Jancura, <i>Morálne bahno univerzitám nesvedčí (Moralne bagno źle świadczy o uniwersytetach)</i> , „Pravda” ¹¹	6.03.2010
B. Śliwerski, <i>Banalizacja nauki</i> , „Forum Akademickie” 2012, nr 4	kwiecień 2012	L. Lacková, <i>Komu prekázal Tadeusz Zasepa? Bývalého rektora Katolíckej univerzity zatlačili do kúta (Komu przeszkadzał Tadeusz Zasepa? Byłego rektora Uniwersytetu Katolickiego zapędzili do kąta)</i> ¹²	12.06.2014
M. Piskur, <i>Turystyka habilitacyjna na słowackie uczelnie zyskuje na popularności</i> ¹³	5.04.2013	<i>Katolícka univerzita v Ružomberku: Škandál strieda škandál (Uniwersytet Katolicki w Ružomberku: skandal za skandalem)</i> ¹⁴	11.11.2014

5 http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article232206/Musimy_zmienic_prawo.html (dostęp: 25.02.2018).

6 http://spravy.pravda.sk/tlac.asp?r=sk_svet&c=A080903_151443_sk_s... (dostęp: 25.11.2008).

7 http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article232744/Habilitacje_beda_wedlug_innych_zasad.html (dostęp: 25.02.2018).

8 <http://beta.forumakademickie.pl/fa/2010/03/koniec-slowackiego-eldorado/> (dostęp: 6.09.2010).

9 <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/167295-vysoke-skoly-si-zo-studentov-robja-este-vaecsi-biznis/> (dostęp: 25.02.2018).

10 http://www.goldenline.pl/grupy/Uczelnie_studia_studenci_absolwenci/prace-doktorskie-habilitacyjne-i-inne/ekspresowa-habilitacja-na-slowacji,1983968/ (dostęp: 25.02.2018).

11 <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/165549-moralne-bahno-univerzitam-nesvedci/> (dostęp: 6.03.2018).

12 <http://www.pluska.sk/plus-7-dni/domov/komu-prekazal-tadeusz-zasepa-byvaleho-rektora-katolickej-univerzity-zatlacili-do-kuta.html> (dostęp: 12.06.2014).

13 <http://www.student.lex.pl/czytaj/-/artykul/turystyka-habilitacyjna-na-slowackie-uczelnie-zyskuje-na-popularnosci> (dostęp: 17.03.2018).

14 <http://www.pluska.sk/regiony/stredne-slovensko/katolicka-univerzita-ruzomberku-skandal-strieda-skandal.html> (dostęp: 4.05.2017).

J. Ojczyk, <i>Na słowackiej uczelni łatwiej o habilitację</i> , „Rzeczpospolita” ¹⁵	5.04.2013		
K. Klinger, <i>Turystyka naukowa: Na Słowacji habilitację można zrobić sześćdziesiąt razy szybciej niż w Polsce</i> ¹⁶ ; K. Klinger, <i>Od doktora do profesora. W Rużomberku może to potrwać tylko dwa miesiące</i> ¹⁷	13.03.2014	M. Vrabcová, <i>Doktorát nikto nezoberie, aj keby bol získaný podvodom (Doktoratu nikt nie odbierze, nawet wówczas, gdy został zdobyty podstępnie)</i> , „SME” ¹⁸	28.07.2015
P. Stec, <i>Habilitacja po słowacku – czy warto, żeby ustawodawca zerknął na południe?</i> ¹⁹	30.09.2014	<i>Pochybné tituly pre Poliakov? Katolícka univerzita to odmieta (Wątpliwe tytuły dla Polaków? Katolicki Uniwersytet temu zaprzecza)</i> , „Pravda” ²⁰	18.08.2015
K. Klinger, <i>Słowacki docent gorszy niż marcowy</i> , „Dziennik Gazeta Prawna” ²¹ ; K. Klinger, <i>Resort nauki chce zablokować turystykę habilitacyjną</i> ²²	1.04.2015	P. Dzurilla, <i>Poliaci odmietajú pedagógom uznať tituly udelené na Slovensku (Polacy nie uznają pedagogom tytułów przyznanych na Słowacji)</i> , „Noviny” ²³	11.06.2015
G. Kucharska, J. Sidorowicz, <i>Habilitacja na Słowacji. Szybki sposób na zdobycie tytułu naukowego</i> , „Gazeta Wyborcza. Wiadomości z Krakowa” ²⁴	16.10.2015	M. Vrabcová, <i>Zberači univerzitných titulov si oblúbili Ružomberok (Kolekcjonerzy uniwersyteckich tytułów polubili Rużomberok)</i> , „SME” ²⁵	1.07.2015

15 <http://prawo.rp.pl/artykul/996654-Na-slowackiej-uczelni-latwiej-o-habilitacje.html> 05-04-2013 (dostęp: 25.02.2018).

16 <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/783643,turystyka-naukowa-na-slowacji-habilitacje-mozna-zrobic-szescdziesiat-razy-szybciej-niz-w-polsce.html> (dostęp: 25.02.2018).

17 http://biznes.interia.pl/wiadomosci/news/od-doktora-do-profesora-w-ruzomberku-moze-to-potrzac-tylko,2000882,4199?utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=other (dostęp: 13.03.2014).

18 <http://www.sme.sk/c/7936473/doktorat-nikto-nezoberie-aj-keby-bol-ziskany-podvodom.html#ixzz3mUrvU0CP> (dostęp: 28.07.2015).

19 <https://piotr-stec.pl/2014/09/30/habilitacja-po-slowacku-czy-warto-zeby-ustawodawca-zerknal-na-poludnie/>. (dostęp: 23.11.2016).

20 <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/364837-pochybné-tituly-pre-poliakov-katolícka-univerzita-to-odmieta/> (dostęp: 25.02.2018).

21 „Dziennik Gazeta Prawna” 2015, nr 63, s. A6.

22 <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/862936,slowacki-docent-gorszy-niz-marcowy-resort-nauki-chce-zablokowac-turystyke-habilitacyjna.html> (dostęp: 1.04.2015).

23 <https://www.noviny.sk/slovensko/150473-poliaci-odmietaju-pedagogom-uznat-tituly/> (dostęp: 25.02.2018).

24 <http://krakow.wyborcza.pl/krakow/1,44425,19031574,szybsza-sciezka-naukowej-kariery-w-polsce-wiedzie-przez-slowacje.html#ixzz4ITN85o8X/> (dostęp: 25.02.2018).

Tabela 11 (cd.)

A. Grabek, C. Bielakowski, <i>Turystyka habilitacyjna. Naukowe szalbiertwo</i> , „Wprost” ²⁶ ; A. Grabek, C. Bielakowski, <i>Słowaccy docenci, polski wstyd. Naukowe szalbiertwo</i> , „Wprost” ²⁷	9.08.2015 4.10.2015	K. Kováčová, <i>Draxler: Treba zmeniť zákon, aby bolo možné titul odobrať</i> (<i>Draxler: Trzeba zmienić prawo, aby można było odebrać tytuł</i>), „Pravda” ²⁸	9.08.2015
Gowin: <i>Habilitacje uzyskiwane na Słowacji będą wymagały nostryfikacji</i> , „Gazeta Prawna” ²⁹	16.03.2016	<i>Audit na Katolíckej univerzite v Ružomberku: Zlyhania a neefektivita!</i> (<i>Audyty na Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku. Porażka, zawód i nieefektywność</i>) ³⁰	17.06.2015
U. Mirowska-Łoskot, <i>Rząd blokuje turystykę naukową na Słowację</i> , „Gazeta Prawna” ³¹	22.03.2016	T. Rončáková, <i>Docentúra rýchlo a draho. Zn. Slovensko</i> (<i>Docentura szybko i drogo</i>) ³²	04.08.2015
A. Grabek, <i>Uczelnia pełna afer i patologii</i> , „Wprost” 2016, nr z 8 maja	8.05.2016	K. Kováčová, <i>Pochybné tituly pre Poliakov? Katolícka univerzita to odmieta</i> (<i>Wątpliwe tytuły dla Polaków? Uniwersytet Katolicki temu zaprzecza</i>) ³³	18.08.2015

25 <http://www.sme.sk/c/7890840/zberaci-univerzitynych-titulov-si-oblubili-ruzomberok.html#ixz-z3mUrimvP7> (dostęp: 1.07.2015).

26 A. Grabek, C. Bielakowski, *Koniec turystyki habilitacyjnej*, „Wprost” 2015, nr 33, <http://www.wprost.pl/ar/517254/SKANER/?pg=0> (dostęp: 9.08.2015).

27 A. Grabek, C. Bielakowski, *Słowaccy docenci, polski wstyd. Naukowe szalbiertwo*, „Wprost” 2015, nr z 4 października; <http://www.wprost.pl/ar/521726/Slowaccy-docenci-polski-wstyd/> (dostęp: 25.02.2018).

28 <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/364957-draxler-treba-zmenit-zakon-aby-bolo-mozne-titul-odobrať> (dostęp: 23.08.2017).

29 <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/928081.gowin-habilitacja-za-granica-slowacja.html> (dostęp: 25.02.2018).

30 http://www.pluska.sk/regiony/stredne-slovensko/audit-katolickej-univerzite-ruzomberku-zlyhania-neeefektivita.html?utm_source=Pluska-2014&utm_medium=citajteviac&utm_campaign=vb2014 (dostęp: 25.02.2018).

31 <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/929236.rzad-blokuje-turystyke-naukowa-na-slowacje.html> (dostęp: 1.03.2018).

32 <https://www.postoj.sk/5283/docentura-rychlo-a-draho-zn-slovensko> (dostęp: 25.02.2018).

33 <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/364837-pochybne-tituly-pre-poliakov-katolicka-univerzita-to-odmieta/> (dostęp: 25.02.2018).

<i>Koniec „słowackich habilitacji”. Nowe założenia dla polskich uczelni³⁴; Słowackie „habilitacje” nie będą automatycznie uznawane na polskich uczelniach³⁵</i>	31.05.2016	SITA, <i>S Polskom si nebudeme uznávať vedecko-pedagogické tituly (Nie będziemy uznawać z Polską tytułów naukowo-pedagogicznych)</i> ³⁶	24.02.2016
W. Sobierajski, <i>„Doktorskaja zaszczyta” i „turystyka habilitacyjna”³⁷</i>	30.11.2016	K. Kováčová, <i>S Poliakmi si už nebudeme uznávať tituly docent a profesor (Nie będziemy już z Polakami uznawać tytułów docenta i profesora)</i> , „Pravda”	28.02.2016

Źródło: opracowanie własne.

We wrześniu 2008 r. w mediach została rozpętana krytyka słowackich habilitacji Polaków, mimo że był to właściwie dopiero początek procesu, bo uczestniczyło w nim ok. 30 rodaków. Od samego początku został on zdefiniowany jako „droga na skróty”, „wchodzenie do naukowego świata tylnymi drzwiami”. Jak pisała Klara Klinger:

Bo choć proceder jest całkiem legalny, to jednak zdobyty w ten sposób tytuł naukowy budzi spore wątpliwości. [...] Jak wynika z informacji zamieszczonej na stronie internetowej uczelni, tylko jednego dnia – 20 maja tego roku – tytuły doktora habilitowanego uzyskało tam aż pięciu Polaków. Termin obrony prac wyznaczano co półtorej godziny, od 9.00 rano do 15.30, z krótką przerwą na obiad. Oto przykładowe tematy wykładów habilitacyjnych: *Pracownik socjalny a duchowe cierpienie współczesnego człowieka* oraz *Społeczne i moralne aspekty odpowiedzialności za ciało i zdrowie*. I kolejne: *Socjobiologia a religijność* i *Wychowanie do liturgii w katechezie*. W komisji egzaminacyjnej nie było ani jednego Polaka, choć najprawdopodobniej żaden z kandydatów nie mówił ani słowa po słowacku³⁸.

Najbardziej zdumiewały: niezrozumiała i nieznaną w naszym kraju procedura słowackich przewodów habilitacyjnych, kumulacja w ciągu jednego czy dwóch dni kilku obron w krótkim czasie oraz problematyka prac habilitacyjnych. Jeden z respondentów wypowiadał się w następujący sposób:

Kto najczęściej ucieka się do takiej metody zdobycia tytułu? Znam trzy kategorie ludzi: ci, którzy nie mają ambicji i robią to ze względów materialnych, bo pensja habilitowanego jest o 100 proc. wyższa. Drugi to nieudacznicy, którzy w Polsce nie mieliby szans zostać profesorem. A jeszcze inni to ludzie,

34 PAP: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,9251,title,Koniec-slowackich-habilitacji-Nowe-zalozenia-dla-polskich-uczelni,wid,18358169,martykul.html> (dostęp: 31.05.2016).

35 <http://biznes.interia.pl/wiadomosci/news/slowackie-habilitacje-nie-beda-automatycznie-uznawane-na,2337769,4199> (dostęp: 25.02.2018).

36 <http://www.ucn.sk/sprawy/s-polskom-si-nebudeme-uznavat-vedecko-pedagogicke-tituly> (dostęp: 4.03.2016).

37 <https://www.ngopole.pl/2016/11/30/doktorskaja-zaszczyta-i-turystyka-habilitacyjna/> (dostęp: 25.02.2018).

38 K. Klinger, K. Wigura, *Do świata nauki tylnymi drzwiami. Słowacka fabryka polskich profesorów*, http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article231664/Slowacka_fabryka_polskich_profesorow.html (dostęp: 25.02.2018).

którym ich przełożeni nie dają szansy na zrobienie habilitacji. Bo często się zdarza, że dwóch profesorów się kłóci, a ich ofiarą pada bogu ducha winny doktor, który ma zablokowaną drogę naukową³⁹.

Sprawa była zatem bardziej podejrzana niż budząca zaufanie. Klinger poprosiła uznane autorytety w dziedzinie nauk społecznych o opinię na temat licznych i szybkich awansów nauczycieli akademickich z kraju. Wypowiedzieli się na ten temat profesorowie Uniwersytetu Warszawskiego, którzy już nigdy więcej w swoich wypowiedziach publicznych bądź rozprawach naukowych nie powrócili do tematu turystyki habilitacyjnej – mimo że w ciągu kilku lat nastąpił dynamiczny wzrost liczby awansów naukowych naszych nauczycieli u południowych sąsiadów. Socjologowie zlekceważyli to zjawisko, choć w początkowym okresie nadali mu tak pejoratywne znaczenie. Jak wówczas tłumaczyli wyjazdy po habilitację?

1. Anna Giza-Poleszczuk uznała, że jest to kuriozalne zwięźczenie zapoczątkowanego w okresie PRL procesu obniżania poziomu habilitacji w kraju, związanego z degradacją elit w naukach humanistycznych i społecznych. Jego elementami stały się takie zjawiska jak: przyzwolenie na „marcowych docentów” – miernych, biernych, ale wiernych wobec partii działaczy osadzonych w strukturach uniwersyteckich – brak rzetelnej krytyki naukowej, kolesiostwo, a następnie powstawanie uczelni prywatnych, które potrzebowały kadr z dyplomami. Również Paweł Śpiewak przypisywał ów proces postsocjalistycznej spuściznie:

Przypadki otwierania przewodów habilitacyjnych w różnych dziwnych miejscach to moim zdaniem postkomunistyczne dziedzictwo. Sam znam taką sytuację na Ukrainie. Jednak to swoiste „kupowanie” habilitacji nie obciąża negatywnie polskiego środowiska naukowego. Bo trzeba rozróżnić środowisko naukowe od naukowo-biznesowego. To drugie rządzi się zupełnie innymi wartościami. Z punktu widzenia tego środowiska takie praktyki są bardzo opłacalne, bo ułatwiają poszczególnym osobom nabycie uprawnień do nauczania w małej szkole prywatnej, żywotnie zainteresowanej, by mieć w swym gronie doktorów habilitowanych⁴⁰.

2. Dla Jadwigi Staniszkis słowackie habilitacje miałyby sens, gdyby przeprowadzono je w rzadkiej specjalności naukowej, w ramach nieobecnej w kraju szkoły naukowej. W przeciwnym razie stanowią jedynie dowód na ułatwienie sobie drogi do awansu akademickiego:

[...] a wiele na to wskazuje – mamy do czynienia ze zjawiskiem demoralizującym i świadczącym o lekkomyślności. Ludzie, którzy w ten sposób bronią znacznie słabszych niż w Polsce habilitacji, odnoszą co prawda sukces, ale jest on bardzo zły. Oczywiście, mogą go kapitalizować – również w sensie dosłownym – na gorszych uczelniach, które zawsze potrzebują pracowników ze stopniem doktora habilitowanego. Ale nie ma to nic wspólnego z nauką, która jest przygodą mającą sens, tylko jeśli potrafimy dokonać nowego odkrycia⁴¹.

3. Andrzej Mencwel zauważał, że skoro postępowania habilitacyjne były zgodne z prawem, a mamy wiedzę na temat związanych z tym procesem

39 Tamże.

40 Tamże.

41 Tamże.

patologii, to należałoby zmienić prawo. Sugerował zwiększenie środowiskowego oporu wobec niewłaściwych przypadków: „Pamiętajmy jednak, że najlepszą kontrolą jakości, zarówno prac habilitacyjnych, jak i doktorskich, jest kontrola środowiskowa. Jestem pewien, że nikt w poważnej placówce naukowej nie zatrudni osoby mającej doktorat uzyskany w podejrzanym miejscu”⁴². Po ponad jedenastu latach obowiązywania umowy w tej sprawie między obu krajami wiemy już, że stało się odwrotnie. Osoby właśnie ze słowackimi habilitacjami zaczęły przejmować organy władzy jednoosobowej w słabych uniwersytetach. W wyborach 2015 r. słowaccy docenci zostali rektorami lub dziekanami w uniwersytetach w Opolu, Siedlcach, Radomiu, Krakowie i Kielcach.

4. Włodzimierz Pańków wskazywał na różne motywacje ubiegania się o habilitacje poza granicami kraju. Dokonywał jednak także oceny tego fenomenu, w kategoriach nie tylko etycznych.

Robienie habilitacji za granicą to nie jest kwestia czysto etyczna. Na dłuższą metę grozi obniżeniem kwalifikacji naszych pracowników naukowych, całego aparatu naukowego. Bo zjawisko to trzeba postrzegać w kategoriach szukania ułatwień i z tego punktu widzenia oceniać je negatywnie. W dzisiejszym systemie bowiem, który ubiegającemu się o uzyskanie tytułu doktora habilitowanego narzuca konieczność spełnienia rozmaitych, wysokich wymagań, habilitacja zagraniczna stwarza możliwość ich obejścia⁴³.

W związku z toczącą się nad Wisłą medialną dyskusją na temat promocji habilitacyjnych Polaków w KU w Ružomberku Ministerstwo Szkolnictwa, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowackiej w dn. 5 września 2008 r. zajęło oficjalne stanowisko, stwierdzając m.in. że opisywane fakty muszą zostać wyjaśnione. Kontrolę miała przeprowadzić słowacka Komisja Akredytacyjna, która łączy badanie jakości kształcenia z egzekwowaniem wymogów przestrzegania przez uniwersytety standardów naukowych⁴⁴. Niepokój wywołany prasowymi doniesieniami o turystyce habilitacyjnej pedagogów sprawił, że podjęto dwustronne rozmowy między przedstawicielami resortów obu krajów. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Barbara Kudrycka spotkała się 24 listopada 2008 r. z Dušanem Čaplovičem, Wicepremierem Rządu Republiki Słowackiej ds. Społeczeństwa Opartego na Wiedzy, Spraw Europejskich, Praw Człowieka i Mniejszości. Spotkanie to dotyczyło m.in. współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego, z uwzględnieniem realizacji umowy o uznawalności dyplomów, stopni i tytułów naukowych. 21 stycznia 2009 r. w Bratysławie odbyły się rokowania komisji ekspertów obu państw w sprawie uznawania dyplomów, stopni i tytułów

---

42 Tamże.

43 Tamże.

44 W 2008 r. podtrzymano Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej (z dn. 18 lipca 2005 r.), która stanowiła podstawę prawną do automatycznego uznawania wymienionych w jej treści dokumentów (w tym także dokumentów o nadaniu tytułu docenta) za równoważne z odpowiednimi dyplomami polskimi. Nie ma natomiast zapisów umożliwiających odniesienie dyscypliny, w zakresie której nadano słowacki tytuł docenta do dyscyplin, w ramach których nadawany jest w Polsce stopień naukowy doktora habilitowanego.

naukowych między Polską a Słowacją⁴⁵. W wyniku debaty przyjęto w dn. 10 lutego 2009 r. następujący wniosek końcowy: „Komisja doszła do wniosku, że wzajemne porozumienie między rządami Republiki Słowacji i RP odpowiada aktualnie obowiązującej legislacji obu państw i nie ma potrzeby, by je zmieniać”⁴⁶. Taki komunikat stał się jednoznacznym sygnałem stworzenia parasola ochronnego nad Polakami, bo przecież z umowy tej w ogóle nie korzystali Słowacy, którzy mogliby w naszym kraju się habilitować bądź ubiegać o tytuł naukowy profesora. Nie odnotowano jednak ani jednego takiego przypadku. W ten sposób władze RP umocniły część polskich nauczycieli akademickich w kontynuowaniu przez nich swoistych pielgrzymek do KU w Rużomberku, gdzie nadal mogli wszczynać przewody habilitacyjne z pedagogiki, katechetyki, teologii i pracy socjalnej.

7 września 2008 r. na Walnym Zgromadzeniu w Rzeszowie Polskie Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej – grupujące 39 jednostek organizacyjnych wyższych uczelni i kolegów pracowników służb społecznych – realizując wolę członków zgromadzonych, wyraziło niepokój w związku z dynamicznie rozwijającym się zjawiskiem uzyskiwania przez nauczycieli akademickich polskich wyższych uczelni stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie pracy socjalnej poza krajem i według procedury odbiegającej od standardów przyjętych w Polsce. Treść tej uchwały została upowszechniona w środowisku w formie listu otwartego dopiero w dn. 25 czerwca 2009 r.⁴⁷ W czerwcu 2008 r. podczas posiedzenia Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN odbyła się dyskusja na temat uzyskiwania przez coraz liczniejszą grupę nauczycieli akademickich z naszego kraju odpowiednika stopnia naukowego doktora habilitowanego z pedagogiki i pracy socjalnej na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku. Nikt wówczas nie wiedział, ile do roku 2008 przeprowadzono na Słowacji przewodów habilitacyjnych z udziałem Polaków. Zdziwienie wywoływały jednak przypadki osób, które wracały do Polski z dyplomami docentów, choć w momencie wszczynania przewodu nie informowały o nim władz swoich macierzystych jednostek uniwersyteckich. Niektórzy dziekani dowiadywali się o takiej habilitacji dopiero *post factum*,

45 Polska delegację reprezentowali: Danuta Czarnecka, zastupkyňa riaditeľa Odboru medzinárodnej spolupráce Ministerstva vedy a vysokého školstva PR; Andrzej Kurkiewicz, riaditeľ Odboru organizácie vysokoškolského vzdelávania Ministerstva vedy a vysokého školstva PR; Hanna Reczulska, zastupkyňa riaditeľa Strediska uznávania dokladov o vzdelaní a medzinárodných výmen; prof. Osman Achmatowicz, Ústredná komisia pre záležitosti vedeckých hodností a titulov PR; Zbigniew Machej, riaditeľ Poľského inštitútu v Bratislave. Ministerstvo Školníctva Republiky Slováckej oraz KU w Rużomberku reprezentowali: prof. Ing. Peter Plavčan, CSc., generálny riaditeľ Sekcie vysokých škôl MŠ SR; Mgr. Gabriela Jančárová, hlavný radca Strediska na uznávanie dokladov o vzdelaní MŠ SR; RNDr. Mária Slugeňová, riaditeľka Odboru bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce a programov MŠ SR; doc. PhDr. ThDr. Stanislav Košč, PhD., prorektor pre zahraničné vzťahy a mobility KU v Rużomberku; prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD., prodekan pre výchovu a vzdelávanie Pedagogickej fakulty KU v Rużomberku; prof. Ing. Ľubor Fišera, DrSc., predseda Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády SR; Mons. prof. ThDr. Jozef Jarab, PhD., člen Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády SR; RNDr. Mária Holická, riaditeľka Kancelárie Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády SR; Mgr. Martina Stiffelová, hlavný radca Odboru bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce a programov MŠ SR.

46 http://spravy.pravda.sk/moralne-bahno-univerzitam-nesvedci-d6r-/sk_domace.asp?c=A100305_171123_sk_domace_p23 (dostęp: 25.02.2018).

47 Por. Aneks.

Division of Science and Technology
International Cooperation Department in Research and Development
Stromová 1

813 30 Bratislava
Tel.: +421 (02) 59102617
Fax.: +421 (02) 59102622

Spotkanie minister Barbary Kudryckiej z wicepremierem Rządu Republiki Słowackiej

24 listopada 2008 r.

24 listopada br. minister Barbara Kudrycka spotkała się z Dušanem Čaplovičom, wicepremierem Rządu Republiki Słowackiej ds. Społeczeństwa Opartego na Wiedzy, Spraw Europejskich, Praw Człowieka i Mniejszości.

[więcej..](#)

2008-09-16

Spotkanie minister Barbary Kudryckiej z wicepremierem Rządu Republiki Słowackiej

24 listopada 2008 r.

24 listopada br. minister Barbara Kudrycka spotkała się z Dušanem Čaplovičom, wicepremierem Rządu Republiki Słowackiej ds. Społeczeństwa Opartego na Wiedzy, Spraw Europejskich, Praw Człowieka i Mniejszości.

Spotkanie dotyczyło m.in. rozwoju współpracy ze Słowacją przy pozyskaniu środków na badania naukowe i rozbudowie infrastruktury badawczej, bezpośredniej współpracy polskich i słowackich jednostek naukowych w ramach 7. Programu Ramowego UE oraz współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego z uwzględnieniem realizacji umowy o uznawalności dyplomów, stopni i tytułów naukowych.

Współpraca w dziedzinie szkolnictwa wyższego
W dziedzinie szkolnictwa wyższego współpracę regulują postanowienia „Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy kulturalnej, oświatowej i naukowej”, podpisanej w Bratysławie 23 marca 2000 r. oraz „Programu współpracy między Ministrem Edukacji Narodowej i Sportu Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Szkolnictwa Republiki Słowackiej na lata 2003-2006”, podpisanego w Warszawie, 20 grudnia 2002 r. (automatycznie przedłużany na 1-roczone okresy).

Ponadto 18 lipca 2005 r. podpisano w Warszawie „Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz

Print screen 4. Komunikat MNiSW po spotkaniu z wicepremierem rządu Republiki Słowackiej

Źródło: http://www.nauka.gov.pl/mn/index.jsp?place=Lead09&news_cat_id=682&news_id=7402&layout=2&page=text (dostęp: 30.11.2008).

kiedy wypromowani na Słowacji pedagodzy, socjologowie czy psychologowie przedkładali im dyplom oraz zaświadczenie z MNiSW o jego zgodności z polskimi normami prawa. Zapanowała totalna dezorientacja, której towarzyszyły – np. wśród władz Uniwersytetu Szczecińskiego, UAM w Poznaniu, UŁ, UMK w Toruniu, UKW w Bydgoszczy i UW – podejrzania co do rzetelności postępowania awansowego poza granicami kraju w przypadku osób nieposiadających znaczącego dorobku naukowego w Polsce.

Słowacy także nie pozostawali obojętni na negatywne sygnały dochodzące z Polski. Prasa tego kraju dokonywała najczęściej omówień artykułów polskich dziennikarzy. W 2010 r. natomiast wypowiedział się na ten temat przewodniczący słowackiej Komisji Akredytacyjnej, prof. Miroslav Urban, wskazując w jednym z wywiadów prasowych na poważny upadek moralny środowisk uniwersyteckich. „Spadek jakości słowackich szkół wyższych – jak mówił – jest alarmujący, ale jeszcze gorszy jest sygnał o upadku moralności. [...] Moralne bagno przylgnęło

nie tylko do części funkcjonariuszy szkół wyższych, ale także do tych, którzy ich wybrali”⁴⁸.

Analizowałem komunikaty zamieszczane na stronie internetowej Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku i reagowałem na zapowiedzi kolejnych postępowań, jeśli nie zostały one uzgodnione ze mną, jak też nie były recenzowane przez profesorów – członków KNP PAN. Dzięki temu wstrzymałem postępowania w przewodach habilitacyjnych, gdy kandydaci usiłowali ominąć drogę powyższej weryfikacji. Niestety, część przewodów przeprowadzano z pominięciem tej procedury, co skutkowało utratą mojego zaufania do władz Wydziału Pedagogicznego KU w Rużomberku złożeniem pisemnej rezygnacji ze współpracy z tą uczelnią. Tłumaczenie dziekana, jakoby przewody habilitacyjne niektórych polskich doktorów pedagogiki zostały otwarte w tej uczelni przed zawarciem porozumienia z KNP PAN, a zatem nie obowiązywała ich uzgodniona procedura weryfikacyjna, stanowiło dowód naruszenia dobrych obyczajów akademickich. Łamano słowackie prawo, naruszano zasady etyczne i obyczaje w nauce. Strona słowacka nie spełniła postulatów, by sprawowanie nadzoru merytorycznego nad polskimi habilitacjami przebiegało według ustalonych wspólnie procedur, z udziałem członków KNP PAN. Warunek ten uwzględniono tylko dwukrotnie, kierując prośbę o wyznaczenie dwóch recenzentów z pedagogiki społecznej.

Jak się okazało, była to słuszna decyzja, gdyż profesorowie z KNP PAN oba wnioski zaopiniowali negatywnie i habilitantki dopiero w niespełna dwa lata później – po uwzględnieniu poprawek oraz wprowadzeniu uzupełnień – mogły przystąpić do pozytywnego sfinalizowania postępowania habilitacyjnego w KU w Rużomberku. Spełniły bowiem wówczas wszystkie konieczne warunki. Swoją pomoc przy wyjaśnianiu rzetelności przewodów Polaków w Rużomberku zaoferował także prof. dr hab. Lech Witkowski z UKW w Bydgoszczy, który kilkakrotnie prowadził rozmowy z władzami Wydziału Pedagogicznego KU w Rużomberku, a nawet pozyskał kserokopie niektórych materiałów. Niestety, potwierdziły one tylko przypuszczenia o bardzo niskim poziomie naukowym części pedagogów i psychologów z naszego kraju, którzy na Słowacji habilitowali się nie z pedagogiki czy psychologii, lecz z kierunku kształcenia „praca socjalna”.

Komitet Nauk Pedagogicznych PAN zwrócił uwagę na trzy aspekty postępowań habilitacyjnych – nie tylko wywołujących niepokój, ale także stawiających całe akademickie środowisko pedagogów przed pytaniem o dalekosiężne następstwa tego zjawiska w sferze naukowej i moralno-obyczajowej. Nie bez znaczenia był tu też aspekt formalno-prawny postępowań, które w pewnych przypadkach przybierały charakter wyłudzenia stopni naukowych z naruszeniem norm prawa słowackiego i polskiego. KNP PAN nie miał możliwości reagowania na wszystkie negatywne aspekty tych zjawisk, toteż zwrócił się do ministra nauki i szkolnictwa wyższego z prośbą o podjęcie interwencji w sprawach, które tego wymagały. Stanowisko Komitetu dotyczyło trzech kwestii:

1) **Aspekt formalno-prawny:** Wśród Polaków ubiegających się o habilitację z pedagogiki w KU w Rużomberku znaleźli się doktorzy, którzy albo nie zostali

48 V. Jancurá, *Moralne bahno univerzítám nesvedčí*, http://spravy.pravda.sk/moralne-bahno-univerzitam-nesvedci-d6r-/sk_domace.asp?c=A100305_171123_sk_domace_p23 (dostęp: 7.10.2017).

dopuszczeni do otwarcia przewodu habilitacyjnego w jednej z posiadających stosowne uprawnienia uczelni w kraju, albo ich przewody zostały podważone przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów i nie uzyskali awansu. W tym gronie były również osoby, wobec których trwało postępowanie sądowe w związku z ich nieuczciwością akademicką (plagiaty, łapownictwo). O habilitację z pedagogiki lub pracy socjalnej ubiegali się psychologowie, lekarze, a nawet teologowie czy politologowie, którzy – mimo publikacji z własnych dyscyplin naukowych i niejednokrotnie niedopuszczenia do otwarcia przewodu habilitacyjnego w Polsce – podjęli na Słowacji działania dotyczące zupełnie innych dyscyplin wiedzy. Ich powrót do kraju ze słowackim dyplomem habilitacyjnym z pedagogiki czy pracy socjalnej stał się czynnikiem demoralizującym dla części środowiska, podatnego, niestety, na „łatwą” i „szybką” drogę możliwego awansu.

W powyższych postępowaniach awansowych zastanawiało uruchomienie przez Słowaków – we współpracy z polskimi nauczycielami akademickimi – „wsobnego kręgu recenzentów”, polegającego na tym, że Polacy wypromowani wcześniej w Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku stawali się jedynymi recenzentami swoich koleżanek i kolegów z kraju, stojących w kolejce do awansu. Na recenzentów pozyskiwano także samodzielnych pracowników naukowych z Polski, którzy habilitowali się w Rosji lub na Ukrainie albo nie reprezentowali dyscyplin naukowych związanych z przeprowadzaniem przewodem habilitacyjnym czy profesorskim naszych nauczycieli. W przewodzie na tytuł naukowy profesora w Polsce niedopuszczalne byłoby wyznaczenie recenzenta ze stopniem jedynie doktora habilitowanego, a tak w kilku przypadkach stało się za naszą południową granicą. Istotnym wskaźnikiem podejrzanego tempa uzyskania habilitacji na Słowacji, a także wątpliwego ich poziomu, stał się fakt, że większość Polaków nie ujawniła w bazie OPI danych ani na temat swoich rozpraw doktorskich, ani habilitacyjnych. Mimo że niektórzy habilitowali się z pedagogiki czy pracy socjalnej, we wspomnianej bazie podają, że są socjologami lub wykonują zawód psychologa bądź lekarza.

2) **Aspekt moralny** – wszyscy wiemy, że coś jest nie tak z habilitacjami czy tytułami profesora uzyskiwanymi przez część Polaków na Słowacji, ale nie możemy tego ocenić, ponieważ nie dysponujemy wglądem w dokumentację. Po przeprowadzonym postępowaniu dysertacje habilitacyjne powinny zostać opublikowane. Pozostają one jednak niedostępne dla polskich – ale i słowackich – czytelników, którzy na podstawie analizy ich treści mogliby je ocenić. Krążąca opinia, że gdy komuś nie powiedzie się habilitacja lub nie uzyska tytułu naukowego w kraju, to może udać się za południową granicę, stawała się demoralizująca dla uczciwie zaangażowanych w naukę kadr akademickich. Nie oznacza to jednak, że w Polsce postępowania na stopnie naukowe czy tytuł profesora były w pełni rzetelne i przeprowadzane z zachowaniem zasad etycznych, skoro środowisko akademickie upomniało się o zwiększenie troski i nadzoru na tym obszarze:

- *Kodeks Dobrych Praktyk w Szkołach Wyższych* opracowany przez Fundację Rektorów Polskich uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich 26 kwietnia 2007 r.⁴⁹;

49 <http://www.frp.org.pl/projekty/kodeksfinal.pdf> (dostęp: 27.12.2016).

- *Dobre obyczaje w nauce. Zbiór zasad i wytycznych*, Polska Akademia Nauk, wyd. III zmienione, Warszawa 2001⁵⁰;
- *Dobra praktyka badań naukowych. Rekomendacje*, Zespół Etyki w Nauce przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 25 maja 2004 r.⁵¹;
- *Europejska Karta Naukowca. Kodeks postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych*. European Commission. Zalecenie Komisji z dn. 11 marca 2005 r. w sprawie Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu Postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych⁵²;
- *Rzetelność w badaniach naukowych a poszanowanie własności intelektualnej*. Niniejsze opracowanie zostało przygotowane przez Zespół do Spraw Dobrych Praktyk Akademickich, który doradza Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁵³;
- *Kodeks Etyki Pracownika Naukowego*. Komisja do spraw etyki w nauce PAN. Załącznik do uchwały Nr 10/2012 Zgromadzenia Ogólnego PAN z dn. 13.12.2012 r.⁵⁴

Szczególnie w tym ostatnim dokumencie stwierdza się, że:

Kodeks etyki pracownika naukowego prezentuje zasady samoregulacji społeczności naukowej, która wprowadza je w przeświadczeniu, że podstawowym obowiązkiem środowiska naukowego jest przestrzeganie ustalonych przez siebie zasad i cnót pracy naukowej. Kodeks definiuje kryteria właściwej praktyki w prowadzeniu pracy badawczej oraz ustanawia procedury dla postępowań, które należy stosować w przypadku ujawnienia zagrożenia rzetelności w nauce. Kodeks ten obejmuje wszelką pracę naukową, niezależnie od miejsca jej wykonywania.

Wysokie standardy rzetelności i skrupulatne przestrzeganie właściwego dla nauki systemu wartości muszą stanowić nieodłączny atrybut pracy naukowej, której główną inspiracją jest pogłębianie potwierdzonej wiedzy i poszerzanie jej horyzontu poza granice tego, co jest już znane, a także dzielenie się nią z innymi. Zachowywanie tych standardów ma zasadnicze znaczenie nie tylko dla utrzymania wewnętrznej spójności nauki, ale i dla jej społecznego autorytetu i wiarygodności. System nauki jest szczególnie wrażliwy na najmniejszy nawet przejaw nieuczciwości, a prowadząc badania naukowe lub je wykorzystując, wciąż opieramy się na świadectwie innych, w związku z czym powinniśmy mieć do tego świadectwa zaufanie⁵⁵.

Senaty niektórych uniwersytetów przyjęły jeszcze własne zasady etycznego postępowania w procesie naukowo-badawczym⁵⁶. Działania naukowców, nauczycieli akademickich podlegają bowiem bezwzględnej ocenie etycznej, niezależnie od innych wymagań natury pracowniczej czy organizacyjno-dydaktycznej. Szczególnie aktywność przedstawicieli humanistyki, nauk społecznych, medycznych

50 http://www.mif.pg.gda.pl/kfamo/VARIA/dobre_obyczaje_w_nauce.pdf (dostęp: 27.12.2016).

51 <http://www.uwm.edu.pl/wnt/uploads/files/studenci/pliki/dobra-praktyka.pdf> (dostęp: 27.12.2016).

52 http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/brochure_rights/kina21620b8c_pl.pdf (dostęp: 27.12.2016).

53 http://www.uwm.edu.pl/wnz/sitefiles/file/badania/20120806_rzetelnosc_broszura_fin.pdf (dostęp: 27.12.2016).

54 http://www.kancelaria.pan.pl/images/stories/pliki/Uchwała_nr_10-2012_-ZO.pdf (dostęp: 27.12.2016).

55 Tamże, s. 2.

56 *Akademicki Kodeks Wartości* – przyjęty na posiedzeniu Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego w dn. 25 czerwca 2003 r., http://www.uj.edu.pl/c/document_library/get_file?uuid=d63b4be0-5eee-4d94-bd32-3b1ccef396f6&groupId=10172 (dostęp: 27.12.2016).

czy nauk o kulturze fizycznej jest – z racji imperatywu pracy z ludźmi – najściślej związana z wiedzą i działaniem moralnym.

Ludzki obraz tego, czym powinno się być, a więc ludzkie pojęcie o prawie i bezprawiu, o przyzwyczajeniu, odwadze, godności, solidarności itd.. [...] są w pewnym sensie przewodnimi obrazami, wedle których człowiek się orientuje. Zachodzi jednak zasadnicza różnica w porównaniu z wzorcem, jaki dla rzemieślników stanowi plan przedmiotu do wytworzenia. Np. słuszności nie sposób określić niezależnie od sytuacji, która wymaga ode mnie słusznego postępowania, gdy tymczasem eidos tego, co rzemieślnik chce wytworzyć, jest w pełni określony przez użytek, do jakiego owa rzecz jest przeznaczona⁵⁷.

Z treści załączników do corocznych sprawozdań z działalności Komisji do spraw etyki w nauce wynika, że komisja ta funkcjonuje reaktywnie, w zależności od tego, czy określony podmiot akademicki lub pozaakademicki zgłosi do niej sprawę o naruszenie etyki lub dobrych obyczajów w nauce. Wyniki jej pracy nie mają charakteru transparentnego, toteż środowisko akademickie nie wie nawet, komu i jakie zarzuty postawiono, na czym polegało ich wyjaśnienie oraz jaką sankcję zastosowano wobec sprawców⁵⁸.

3) **Aspekt naukowy** – do uczelni publicznych i (w większości) do niepublicznych szkół wyższych w Polsce trafiali także ci doktorzy habilitowani po słowackiej stronie, którzy nie posiadali rzeczywistych kompetencji samodzielnego pracownika naukowego, ale legitymowali się dyplomem docenta. Korzystali oni z przywilejów, jakie w naszym kraju z tego tytułu wynikały, a więc z możliwości wielokrotnego zatrudniania się w niepublicznych szkołach wyższych do minimum kadrowego (dydaktycznego) oraz promowania i recenzowania prac doktorskich lub habilitacyjnych. Ich dorobek naukowy w żadnej mierze nie pozwalał na uzyskanie awansu naukowego w Polsce, osoby te przyczyniały się zatem do obniżenia poziomu nauki w kraju.

Raport w powyższej sprawie, w 2011 i w 2013 r. przekazany ministerstwu przez Komitet Nauk Pedagogicznych PAN, zawierał rzeczowe informacje dotyczące wykorzystywania powyższej umowy przez część środowiska, która próbowała omijać standardy naukowe w kraju, oraz nieprzestrzegania przez słowackich akademików prawa ich własnego państwa. Ostrzegano, że jeśli na tym będzie polegać pogłębianie współpracy naukowej między obu krajami, to w ciągu najbliższych kilku lat nastąpi głęboki kryzys i upadek nauki w niektórych środowiskach uniwersyteckich, gdyż zarządzać nią i oceniać innych będą ci, którzy nie spełniają standardów naukowych i akademickich. KNP PAN wielokrotnie zwracał się do MNiSW z prośbą o zweryfikowanie zasadności dalszego utrzymywania umowy z rządem Republiki Słowackiej, a także dostosowanie jej zapisów do polskich wymogów naukowych, aby zapobiec procesowi dalszego radykalnego obniżania

57 H.-G. Gadamer, *Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej*, przeł. B. Baran, Wydawnictwo Inter Esse, Kraków 1993, s. 362; cyt. za: M. Januszkiewicz, *Kim jestem Ja, Kim jesteś Ty. Etyka, tożsamość, rozumienie*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2012, s. 16.

58 *Sprawozdania z działalności Komisji do spraw etyki w nauce*, <http://www.instytucja.pan.pl/index.php/komisja-do-spraw-etyki-w-nauce/zakres-dziaania-komisji> (dostęp: 22.03.2016).

ich poziomu i upelnomocniania kadry o niskich kwalifikacjach⁵⁹. 4 kwietnia 2013 r. obradowała w Sejmie Podkomisja stała do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, rozpatrując Informację Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nt. funkcjonowania w praktyce przepisów ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (wraz z późn. zm.), w zakresie postępowań o nadanie stopnia doktora, doktora habilitowanego i tytułu profesora wraz ze stanowiskiem wobec problemu tzw. „turystyki habilitacyjnej”⁶⁰. Uczestnicy obrad stwierdzili, że wszystko jest w jak najlepszym porządku i nie ma powodu do podejmowania jakichkolwiek rozmów z ministerstwem Republiki Słowackiej. Przewodniczącą tej podkomisji była posłanka SLD Krystyna Łybacka, której formacja polityczna w 2005 r. doprowadziła do podpisania powyższego porozumienia.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego odpowiedziało jednak na Stanowisko Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk w bulwersującej środowisko akademickie sprawie wyłudzenia przez niektórych Polaków stopni i tytułów naukowych z pedagogiki i pracy socjalnej (nie wiadomo dlaczego uznawanej przez władze niepublicznych głównie szkół wyższych za odpowiednik pedagogiki w dyscyplinie „pedagogika społeczna”). Jak stwierdził wiceminister w tym resorcie, podsekretarz stanu prof. dr hab. Zbigniew Marciniak w piśmie z czerwca 2011 r., skierowanym do Przewodniczącego KNP PAN prof. dr. hab. Stefana M. Kwiatkowskiego:

Biorąc powyższe pod uwagę, przedstawione w dokumentacji **sygnały o nieprawidłowościach budzą niepokój i wymagają wyjaśnienia**. Dlatego też, doceniając troskę środowiska naukowego pedagogów o zapewnienie wysokiej jakości uzyskiwanych stopni doktora i doktora habilitowanego z zakresu pedagogiki – zarówno w kraju jak i za granicą – pragnę zapewnić Pana Profesora, że w celu przeciwdziałania sygnalizowanym w raporcie nieprawidłowościom zwrócę się do naszych partnerów słowackich z prośbą o przedstawienie obecnej sytuacji związanej z przebiegiem procedur związanych z uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego oraz rozważę wystąpienie z inicjatywą zorganizowania kolejnego spotkania ekspertów na podstawie ww. umowy dwustronnej⁶¹.

Potem były jednak kolejne dwa lata milczenia i braku reakcji władz resortu.

26 czerwca 2013 r. doszło do wspólnego posiedzenia Prezydium Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów oraz Prezydium Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. W jego trakcie uzyskano jednoznaczne poparcie dla konieczności

59 B. Śliwerski, *Autodegradacja pedagogiki jako nauki i kierunku kształcenia*, [w:] *Kultura – edukacja. Ciągłość i tendencje zmian*, red. J. Szempruch, M. Wojciechowska, J. Karczewska, Wydawnictwo LIBRON, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2011; tenże, *Anomia akademickiej pedagogiki z jej własnym udziałem*, [w:] *Przeszkody dla rozwoju humanistyki w szkołach wyższych (z pedagogiką w tle). W perspektywie troski o uniwersytet, kulturę humanistyczną i podręczniki*, red. M. Jaworska-Witkowska, L. Witkowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011; tenże, *O przewodach habilitacyjnych i profesorskich z pedagogiki społecznej (pracy socjalnej) oraz z dydaktyk szczegółowych Polaków na Słowacji w latach 2006–2011*, „Rocznik Pedagogiczny” 2011, t. 34; tenże, *Klinika akademickiej pedagogiki*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2011.

60 http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/transmisje_arch.xsp?rok=2013&month=04#015BDC2DE-5E177ACC1257B3A003CBB4B (dostęp: 2.03.2018).

61 Archiwum KNP PAN.

powstrzymania procesu turystyki habilitacyjnej – przyczynić się do tego miały konieczne zmiany legislacyjne, a także zintensyfikowanie współpracy z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Następnie odbyły się rozmowy członków Prezydium CK w MNiSW, z udziałem m.in.: Marcina Czai, dyrektora Departamentu Nadzoru i Organizacji Szkolnictwa Wyższego oraz Ewy Sieczek, zastępcy dyrektora w Departamencie Strategii (dodatkowo uczestniczyło w nich dwóch ekspertów z tego departamentu). Dyrektor Sieczek zobowiązała się doprowadzić w IV kwartale 2013 r. do posiedzenia wspólnej Komisji Polsko-Słowackiej. Odraczenie reakcji władz państwowych w tej kwestii pogłębiało kryzys kadrowy w szkolnictwie wyższym. Spodziewano się, że kolejne jednostki organizacyjne będą występować o uprawnienia do nadawania stopni naukowych z dyscyplin, do których przypisane zostały – niezgodnie z naszym prawem – osoby ze słowacką docenturą, chociaż zakres tych dyscyplin jest radykalnie odmienny od polskich. Dyrektorzy departamentów MNiSW zobowiązali się poinformować o skali zjawiska minister Barbarę Kudrycką i zorganizować posiedzenie Komisji Polsko-Słowackiej w IV kwartale 2013 r. Niestety, obrady te nie doszły do skutku.

Słowackie uczelnie nie tylko nie ponosiły kosztów habilitowania polskich naukowców, ale nawet na tym zarabiała, dzięki pobieranym od nich opłatom. W „Dzienniku Gazecie Prawnej” b. przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, prof. Tadeusz Luty stwierdził: „Wydaje mi się, że moi słowaccy kole-dzy czasem po prostu przepuszczają habilitanta, wychodząc z założenia, że nawet jak będzie niedouczony, to przecież i tak nie będzie pracował na ich uczelni”⁶².

Władze resortu nauki i szkolnictwa wyższego odwlekały reakcję na nabrzmiały już problem. 7 października 2014 r. członkowie Prezydium CK doprowadzili do wspólnego posiedzenia w MNiSW, tym razem już z udziałem wiceminister Darii Lipińskiej-Nałęcz, która – po zapoznaniu się z kolejnymi niepokojącymi danymi na temat patologicznych zjawisk zachodzących w ramach habilitacji na Słowacji – zobowiązała się do podjęcia stosownych działań, także we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, by jednostronnie zerwać bilateralną umowę z Republiką Słowacji w sprawie uznawalności dyplomów docenta w Polsce. Do władz KU w Ružomberku i UMB w Bańskiej Bystrzycy osobiście skierowała pisma, wskazując na zachodzące nieprawidłowości i konieczność wstrzymania procedur⁶³. Ta interwencja jednak nie poskutkowała, bowiem dziekani tych uniwersytetów dopuszczali do dalszych postępowań kolejne osoby i nadawali im stopień doktora habilitowanego.

Na następny apel KNP PAN nadeszła w sierpniu 2015 r. odpowiedź z MNiSW, że prace nad zmianą uznawalności dyplomów prowadzone są w porozumieniu ze stroną słowacką⁶⁴. Ponownie jednak do krytyki włączyły się media, przede wszyst-

62 K. Klinger, *Turystyka naukowa: Na Słowacji habilitację można zrobić sześćdziesiąt razy szybciej niż w Polsce*, <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/783643,turystyka-naukowa-na-slowacji-habilitacje-mozna-zrobic-szescdziesiat-razy-szybciej-niz-w-polsce.html> (dostęp: 25.02.2018).

63 Treść listów znajduje się na stronach internetowych tych uczelni, w opublikowanej dokumentacji z całego przewodu habilitacyjnego.

64 Pismo D. Lipińskiej-Nałęcz z dn. 8 sierpnia 2015 r. Por. Aneks (Odpowiedzi MNiSW na stanowiska i protesty środowisk akademickich).

kim redakcje tygodnika „Wprost” oraz „Gazety Wyborczej”. Zastępca dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej MNiSW Danuta Czarnecka odpowiadała za wydawanie zaświadczeń Polakom habilitowanym za południową granicą. Komitet Nauk Pedagogicznych PAN skierował do ministra skargę na dowolność przypisywania przez nią tego samego tytułu naukowo-pedagogicznego na Słowacji do różnych dyscyplin naukowych w Polsce.

Należy odnotować, że w sprawie turystyki habilitacyjnej zabierali głos także posłowie Sejmu RP VII kadencji:

Poseł **John Abraham Godson** w dn. 25 maja 2012 r. złożył interpelację nr 5331 w sprawie uznawalności i nostryfikacji zagranicznych dyplomów w Polsce. 21 czerwca 2012 r. odpowiedziała na nią minister Barbara Kudrycka – w sposób administracyjny, bez rzeczowego wglądu w patologię na tym obszarze.

Poseł **Krystyna Łybacka**, przewodnicząca Podkomisji stałej do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, 21 marca 2013 r. poświęciła część posiedzenia problematyce turystyki habilitacyjnej, z celowym pominięciem mojego w nim udziału. Komisja zadowolona się rozmową we własnym gronie, bez przyjęcia jakichkolwiek wniosków.

Anna Bańkowska (Klub Poselski SLD) w dn. 8 kwietnia 2014 r. złożyła w tej sprawie interpelację nr 25967. Odpowiedź sekretarza stanu Marka Ratajczaka przekazano pismem z dn. 30 kwietnia 2014 r., lecz miała ona charakter ogólnikowy i wymijający.

Powyższe interpelacje nie odniosły, niestety, żadnego skutku prawnego, a jedynie pozorowały zainteresowanie polityków problemem. Nie dociekano istoty i zakresu procesów, które coraz silniej negatywnie rzutowały na środowisko naukowe w Polsce.

W latach 2011–2012 specjalna komisja na Uniwersytecie Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie weryfikowała autoplagiat dziekana Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku. Udokumentowano, że pełniący tę funkcję docent Tomáš Jablonský w 2005 r. obronił rozprawę doktorską pt. *Kooperatívne učenie v etickej výchove (Nauczanie kooperacyjne w wychowaniu etycznym)*, a dwa lata później przedłożył książkę zatytułowaną *Kooperatívne učenie vo výchove (Kooperacyjne nauczanie w wychowaniu)* jako swoją dysertację habilitacyjną. Obie rozprawy są treściowo tożsame. On sam oświadczył dziennikarzowi gazety „SME”, że jego

[...] rozprawa habilitacyjna była zmienionym wydaniem pracy doktorskiej. W zasadach postępowania habilitacyjnego Uniwersytetu Komeńskiego nie mówi się nigdzie o tym, na ile takie prace muszą się między sobą różnić, a przewód habilitacyjny został uznany przez radę naukową znaczącego w kraju uniwersytetu⁶⁵.

Rzecznik prasowy KU w Rużomberku ustosunkował się do nieuzasadnionego – jego zdaniem – osaczania tej uczelni przez dziennikarzy oraz manipulowania informacjami:

65 Z. Petková, *Dekan z Katolíckej univerzity zbiera tituly jednou prácou*, <http://www.sme.sk/c/5470149/dekan-z-katolickej-univerzity-zbiera-tituly-jednou-pracou.html> (dostęp: 16.02.2012).

Po pierwsze sprawa autoplagiatu dziekana była w trakcie weryfikacji, a po drugie doc. T. Jablonský habilitował się w Bratysławie, zanim został zatrudniony w KU w Rużomberku. Niesłusznie zatem łączono tę uczelnię z powyższą praktyką. W końcu – jak dodał – polskie ministerstwo nauki i szkolnictwa wyższego potwierdziło poprawność przeprowadzanych w tym uniwersytecie przewodów naukowych, w stosunku do których stawia się nawet wyższe wymagania, niż w innych uczelniach tego kraju⁶⁶.

18 grudnia 2013 r. Senat Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku podjął uchwałę o odwołaniu rektora, ks. prof. Tadeusza Zasępy. Jeszcze nie minęła nawet połowa drugiej kadencji JM Rektora (*nota bene* został on wybrany do tej godności dopiero po powtórzonych wyborach, pierwotnie przegrał w I turze), gdy członkowie Senatu postanowili dokonać zmiany⁶⁷. Ks. prof. Tadeusz Zasępa po raz pierwszy obejmował tę funkcję w roku 2008, kiedy wszystkie media – zarówno na Słowacji, jak i w Polsce – obiegała informacja na temat masowej produkcji habilitacji Polaków. Za odwołaniem rektora opowiedziało się 15 spośród 18 obecnych senatorów, dwóch było temu przeciwnych, a jeden wstrzymał się od głosu – poinformowała media przewodnicząca Senatu KU Ľudmila Krajčířiková. Rektor nie musiał jednak ustąpić ze swojej funkcji, ponieważ uchwały Senatu nie zatwierdził Wielki Kanclerz KU w Rużomberku, którym był wówczas arcybiskup koszycki – metropolita Bernard Bober. Słowacka prasa informowała, że głównym powodem podjęcia uchwały o odwołaniu JM Rektora stało się naruszenie polityki finansowej na Wydziale Pedagogicznym KU. Zwróciła na to wcześniej uwagę wewnętrzna kontrola uczelni, którą potwierdził niezależny audytor.

Rektor KU w Rużomberku zrezygnował ze stanowiska dopiero z dn. 31 maja 2014 r., być może na skutek wkroczenia na uczelnię prokuratury⁶⁸. W obronie ks. prof. Zasępy, którego kadencja powinna skończyć się dopiero dwa lata później, stanęło 290 absolwentów tej uczelni, udzielających mu moralnego wsparcia, a także kierujących petycją do Konferencji Biskupów Słowacji. Podnoszono fakt, że to właśnie rektor podjął działania na rzecz ukrócenia procedury słowackich habilitacji dla Polaków. Może okazał się niewygodny? Od czerwca 2014 r. kierownictwo uczelnią tymczasowo przejął Rektor Seminarium Duchownego Diecezji Spiskiej, ksiądz profesor nauk teologicznych Jozef Jarab. Oczekiwano od niego ustabilizowania sytuacji na uniwersytecie, przywrócenia dialogu między senatorami oraz oczyszczenia uczelni ze zjawisk przyczyniających się do negatywnych opinii na jej temat. Zapewne nie poznamy rzeczywistych powodów niechlubnych zdarzeń, jakie rozegrały się na Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku. Nieco światła na sprawę rzuca treść listu rektora, ks. prof. Tadeusza Zasępy z dn. 15 listopada 2013 r. Rektor skierował do władz Wydziału Pedagogicznego swoje stanowisko wobec interwencji polskiego ministerstwa w sprawie habilitacji Polaków z lat 2008–2013. To właśnie on wszczął wewnętrzną kontrolę w tej jednostce, na podstawie której oświadczył:

66 Tamże.

67 SITA, *Rektor Katolickej univerzity v Ružomberku zostáva vo funkcii*, <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/302982-rektor-katolickej-univerzity-v-ruzomberku-zotrva-vo-funkcii/> (dostęp: 2.03.2018).

68 SITA, *Rektor Katolickej univerzity sa vzdal funkcie*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/316704-rektor-katolickej-univerzity-sa-vzdava-funkcie/> (dostęp: 23.08.2017).

W świetle wewnętrznej kontroli w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku stwierdza się, że w przypadku zagranicznych wnioskodawców o habilitację czy profesurę wpłaty za te przewody nie były pobierane zgodnie z wewnątrzuczelnianymi regulacjami. Zaniżanie opłat za habilitacje i postępowania na tytuł profesora dotyczyło przede wszystkim kandydatów zagranicznych. Brakuje dowodów na wniesienie opłat w przypadku Marii V. [z Czech – dop. B.Š.], Mirosława K., Piotra M. W przypadku p. L, p. I. wniesiono te opłaty dopiero po trzech latach od zakończenia przewodu habilitacyjnego, a w przypadku p. P. w dokumentacji jest dowód wpłaty wniesionej dopiero 23.05.2013 r. (po dwóch latach!!). Wysokość opłat w wykazanych przypadkach została zaniżona do połowy, bez zgody rektora KU, względnie niepoprawnie zastosowano niższą taryfę z tego tylko powodu, że praca była napisana po słowacku czy czesku, podczas gdy w rzeczywistości prace te były napisane po polsku. Potwierdza to Biblioteka KU, a zatem habilitanci powinni wpłacić pełne kwoty. W związku z tym KU poniósł straty w wysokości 27 675,81 €.

Habilitant dr Krzysztof K. za pośrednictwem swojej kancelarii adwokackiej PRECEDENS zwrócił się do KU w Rużomberku z wnioskiem o wyjaśnienie jego przewodu. W dwóch pismach z tej kancelarii z 30.10.2013 i 8.11.2013 r. stwierdza się: Należy ponadto dodać, że mój klient wpłacił na ręce dziekana prof. Amantiusa A. oraz panu Bronislavovi K. więcej niż od niego żądano w związku ze wszczętym postępowaniem habilitacyjnym. Tym samym spełnił wszystkie wymogi związane z jego przewodem, by mógł ubiegać się o tytuł „docenta”. Do rąk A. A. przekazał kwotę wstępną w słowackich koronach stanowiącą ekwiwalent wysokości 1000,- €. Kolejną ratę w obecności świadków wpłacił panu dziekanowi w złotówkach, które ten schował do kieszeni, ale nie wystawił żadnego pisemnego potwierdzenia. W czasie kolejnego spotkania wręczył dziekanowi w jego gabinecie przy świadkach sumę 2000,- € z tytułu kosztów postępowania habilitacyjnego. Kolejny dziekan Wydziału Pedagogicznego KU, doc. Tomáš J. w e-mailu z 5.11.2013 r. napisał, że „nie jest zaewidencjonowane postępowanie habilitacyjne dr. Krzysztofa K. na Wydziale Pedagogicznym”. Tymczasem w kancelarii rektora KU dokumenty zostały przekazane obu panom.

Opisany w liście kancelarii adwokackiej PRECEDENS sposób pobierania opłat od kandydata do przewodu habilitacyjnego na Wydziale Pedagogicznym KU, dr. K. potwierdza podejrzenie co do praktyk na tym wydziale – pobieranie opłat za postępowanie habilitacyjne czy na tytuł profesora w kwocie niższej od tej, która była oficjalnie ustanowiona w KU i równoczesne pobieranie drugiej części opłat w gotówce „do kieszeni”. Habilitanci byli ponadto informowani, że mają wnieść opłaty dopiero po głosowaniu Rady Naukowej Wydziału Pedagogicznego KU (bezprawnie wobec obowiązującego Statutu KU, który definiuje, że muszą być wniesione przed całym postępowaniem)⁶⁹.

Mogę jedynie przypuszczać, że ujawnienie przez księdza rektora tego typu praktyk skutkowało atakiem na jego osobę w środowisku słowackich uczonych. Zdążył on jednak przekazać do kraju kopię powyższego listu. Interwencja MNiSW uruchomiła lawinę kontroli, które wykryły znacznie bardziej skandaliczne okoliczności, szeroko opisywane przez słowacką prasę. Ks. prof. Tadeusz Zasępa pozostał w Uniwersytecie Katolickim jako profesor Katedry Dziennikarstwa⁷⁰. Niestety, całą sytuację przyplacił chorobą serca i trzy lata później (18 września 2016 r.) zmarł w Rużomberku⁷¹. Dochodzenie słowackiej prokuratury wiązało się z nadużyciami finansowymi na Wydziale Pedagogicznym i Wydziale Teologicznym KU, gdzie pobierano opłaty za studia, które jednak nie wpływały do budżetu uczelni. Podobnych nadużyć dopuszczano się w związku z pobieraniem opłat za korzystanie z pokoi gościnnych wydziału. Jak stwierdziła przewodnicząca

69 Archiwum KNP PAN. Występujące w liście nazwiska zastąpiłem inicjałami.

70 *Akademický senát o rektorovi Katolíckej univerzity: Stratil našu dôveru*, <http://www.pluska.sk/spravy/z-domova/akademicky-senat-rektorovi-katolickej-univerzity-stratil-nasu-doveru.html> (dostęp: 20.08.2017).

71 *Tadeusz Zasępa*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Zas%C4%99pa (dostęp: 27.08.2017).

Senatu: „Być może do tego skandalu by nie doszło, gdyby ksiądz rektor T. Zasępa realizował uchwały Senatu, ale te podobno – mimo uchybień stwierdzonych w ramach wewnętrznego audytu – były przez niego lekceważone”⁷². Niektórzy dociekali, czy w odbywający się w tej uczelni proceder zostali włączeni także Polacy, którzy uzyskiwali tam docenturę, płacąc za nią na konto nielegalnego funduszu. W dn. 10 czerwca 2014 r. Senat KU w Ružomberku większością głosów (na 22 obecnych członków Senatu 18 głosowało „za”) podjął uchwałę o skierowaniu do prezydenta wniosku o nominację nowego rektora. 27 sierpnia 2014 r. Prezydent Republiki Słowackiej Andrej Kiska mianował Mons. prof. ThDr. Jozefa Jaraba, PhD. rektorem Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku. Akt uroczystego podpisania nominacji i przekazania dekretu odbył się w Pałacu Prezydenckim w Bratysławie, w tej ceremonii uczestniczył również przewodniczący Konferencji Biskupów Słowackich, arcybiskup Mons. Stanislav Zvolenský oraz spiski biskup diecezjalny, Mons. Štefan Sečka.

Słowacka Komisja Akredytacyjna na posiedzeniu w dn. 10–11 września 2014 r. w Bratysławie stwierdziła – w uzasadnieniu uchwały negatywnej – bardzo poważne naruszenie prawa przez władze Wydziału Pedagogicznego KU w Ružomberku. Wskazano także, że w tej jednostce:

1. Systematycznie, samowolnie nie respektowano żadnych praw;
2. Maskowano nieprawidłowe działania władz wydziału, wprowadzając w błąd również Senat KU;
3. Nie respektowano zaleceń rektora i administracji uczelni, co wyczerpuje znamiona anarchii⁷³.

Komisja ogłosiła sankcję karną wobec Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku. Wydział Pedagogiczny tej uczelni utracił kolejne prawo – tym razem do habilitowania i nadawania tytułu profesora z pracy socjalnej przez okres trzech lat. Minister szkolnictwa nie uznał odwołania od tej decyzji, złożonego przez nowego Rektora KU w Ružomberku, a zarazem byłego członka Komisji Akredytacyjnej, i podpisał wniosek o objęcie sankcją powyższej jednostki. Po raz kolejny okazało się, że wydział noszący w nazwie określenie „Pedagogiczny” – i to w dodatku w Uniwersytecie Katolickim – okazał się miejscem łamania prawa obowiązującego na Słowacji w szkolnictwie wyższym. Potwierdziły się zarazem wnoszone przez profesorów tamtejszych uniwersytetów skargi na niegodziwe nadawanie docentur – najpierw w zakresie pedagogiki, a następnie z pracy socjalnej czy dydaktyk przedmiotowych. Tytuł ten uzyskała w Ružomberku duża liczba Polaków.

Powyzsze zarzuty wzmocnił jeszcze b. rektor, ks. prof. Tadeusz Zasępa w odrębnym, liczącym aż dziewięć stron liście do Dziekana Wydziału Pedagogicznego KU w Ružomberku, doc. Tomaša Jablonsky'ego. Zauważył tam m.in., że funkcje kierownicze na wydziale (stanowiska kierowników katedr) obsadzono osobami, które nie posiadały stosownych kwalifikacji – uzyskały docenturę z pracy socjalnej,

72 SITA, *Prokuratúra preverí zastavenie vyšetrovania na Katolíckej univerzite*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/316847-prokuratúra-preveri-zastavenie-vysetrovania-na-katolickej-univerzite/> (dostęp: 23.08.2017).

73 *Zápis zo 79. zasadnutia Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády SR, konaného 10.–11. septembra 2014 v Bratislave*, <http://www.akredkom.sk/zapis/794fo/zapis79.pdf> (dostęp: 22.08.2017).

a ośmieliły się kierować jednostkami akademickimi na kierunku „pedagogika”. Ks. prof. Zasępa pisał także, że władze wydziału dopuściły się habilitowania 18 Polaków w sytuacji, gdy ich dorobek nie spełniał wymogów merytorycznych. Rektor ubolewał, że tak niegodne działania zagrażają dalszemu funkcjonowaniu umowy między obu państwami, skoro sprawa nieuczciwości akademickiej była już podnoszona nawet w polskim sejmie, a na Słowację docierają kolejne protesty. Uważał zatem, że naukowcy z Rużomberku naruszyli dobre imię słowackich środowisk akademickich i opinię na ich temat poza granicami kraju. W liście rektora poruszony został także problem fałszowania dokumentacji w przewodach doktorskich i habilitacyjnych, skracania obowiązującego okresu postępowania na stopnie pedagogiczno-naukowe, a nawet na studiach, oraz nierzetelnego recenzowania dysertacji. Na Wydziale Pedagogicznym dopuszczano się także poważnych malwersacji finansowych, np. jeden z Polaków część kosztów za przewód habilitacyjny – w kwocie niższej niż obowiązująca – przekazał na konto uczelni, a resztę wpłacił „do kieszeni” jednemu z pracowników Wydziału itd., itp.⁷⁴

Ks. prof. Zasępa ujawnił, że artykuły kandydatów do habilitacji, publikowane rzekomo w czasopiśmie zagranicznym, są fałszerstwem. Podał też nazwiska Słowaków i Polaków, którzy w zadziwiająco krótkim czasie ukończyli studia doktoranckie w tym uniwersytecie. Zamiast studiować pięć lat, uzyskali stopień doktora już po kilku miesiącach. Rektor stwierdził też fakt fałszowania dokumentacji w przewodach naukowych⁷⁵. Kontrola wykazała aż 550 naruszeń prawa i norm moralnych w tej uczelni. Dotyczyło to m.in. zawyżania wypłat z tytułu delegacji, superszybkich form nadawania tytułów 22 uczestnikom eksternistycznych studiów doktoranckich, wysokiej liczby przyznanych habilitacji (także Polakom) czy pobierania za te postępowania „na lewo” opłat, które przekazywano na tzw. czarny fundusz (*čierny fond*), a nie na konto uniwersytetu. W toku kontroli okazało się, że opłaty za habilitacje lub profesury inkasowane od Polaków bądź Czechów były o 50% wyższe niż stawki regulaminowe. Trafiały one na „czarne konta”. Odnaleziono też fałszywe pieczętki, które nie zostały zniszczone. Jak pisze w liście b. rektor: „To jeden z Polaków skierował do słowackiego Ministerstwa Szkolnictwa skargę na korupcję na Wydziale Pedagogicznym UK. Wystawiono fałszywe faktury za udział w konferencjach w Polsce w wysokości 4500,- €, a nawet 5850,- €”⁷⁶ Konferencja Biskupów Słowacji zażądała, by uniwersytet zakończył współpracę z prywatnym Funduszem Ladislava Pyrkerka i nie kontynuował kooperacji z funduszem utworzonym przez b. rektora, ks. prof. T. Zasępę. To właśnie te fundusze stały się sposobem na wyprowadzanie publicznych pieniędzy, służyły także do pobierania dodatkowych opłat od studentów, doktorantów i habilitantów. Powinny zostać również ustalone nowe zasady współpracy uczelni z fundacjami.

74 *Poplach na Katolíckej univerzite v Ružomberku: Vyhodia dekana pre odmeny?*, <http://www.pluska.sk/regiony/stredne-slovensko/poplach-katolickej-univerzite-ruzomberku-vyhodia-dekana-odmeny.html> (dostęp: 20.08.2017).

75 Pismo ks. prof. Tadeusza Zasępy do Dziekana Wydziału Pedagogicznego KU w Rużomberku z dn. 28.04.2014 r. Nr: CZ 2826/2014RE (Archiwum KNP PAN).

76 Tamże.

W 2013 r. rektor Wyższej Szkoły św. Elżbiety w Bratysławie zrezygnował ze swojej funkcji, po tym jak się dowiedział, że słowacka Komisja Akredytacyjna stwierdziła niespełnienie ustawowych wymogów w zakresie minimum kadrowego, pozbawiając szkołę szans na uzyskanie uniwersyteckiego statusu. W wyniku przekształceń przyjęła ona nową strukturę i nazwę – Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie. W dn. 28 października 2013 r. Senat Akademicki wybrał nowego rektora. To w tej prywatnej wyższej szkole siedmiu Polaków uzyskało habilitację z pracy socjalnej. Koszt przewodu habilitacyjnego wynosił tam 10 000,- €, zaś profesorskiego 20 000,- €. Za wydanie decyzji o nadaniu stanowiska „docenta” trzeba było dodatkowo zapłacić 1000,- €, natomiast za podobny dokument dotyczący nadania stanowiska profesora uczelni – 2000,- €.

W listopadzie 2014 r. do Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN wpłynął list otwarty pracowników Instytutu Filologii Angielskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego, skierowany przez nich nie tylko do JM Rektora, ale także do Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Leny Kolarskiej-Bobińskiej. Profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego dr hab. Marcin Grygiel pisał:

Szanowna Pani Minister, w związku z zamieszczeniem, jakie powstało w Instytucie Filologii Angielskiej, w którym jestem zatrudniony na etacie profesora nadzwyczajnego, zwracam się do Pani Minister o wyjaśnienia związane z rozwojem adiunktów, którzy dążą do usamodzielnienia się i otrzymania stopnia doktora habilitowanego. Jak pokazują załączone dokumenty w naszej jednostce zachęca się pracowników do zdobywania tytułu „docenta” na Słowacji i szerokiej współpracy z uczelnią w Koszycach. Na zebraniach i w wysyłanych mailach pokazuje się wyższość procedury słowackiej – jej przejrzystość i brak uznaniowości. Już trzech pracowników IFA posiada tytuły naukowe uzyskane na Słowacji, a inne osoby są w trakcie procedury lub do niej się przymierzają.

Po przeprowadzeniu procedury na Słowacji, gdzie wymagana jest tylko jedna monografia – z doktoratu – i recenzentów powołuje wyłącznie rada wydziału, osoby takie u nas w ciągu paru miesięcy zostają profesorami, dyrektorami i dziekanami. Ponieważ istnieje szereg kontrowersji, artykuły prasowe mówią nawet o „turystyce habilitacyjnej”, bardzo proszę o przyjrzenie się sprawie bliżej i udzielenie jasnej wykładni z uwzględnieniem istniejącej sytuacji w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego, czy takie osoby uzyskują te same prawa co osoby otrzymujące stopień doktora habilitowanego według polskiej procedury.

Jeśli ta procedura jest właściwa, powinna obowiązywać w całej Polsce, tak jak powszechna stała się w IFA. W szczególności proszę o odniesienie się do cytatu z listu pani dr hab. prof. UR Lucyny Falkiewicz-Wille: „Tym sposobem rodzi się pokolenie >>samodzielnych<< pracowników nauki, nieznanych w innych ośrodkach polskich i nieposiadających żadnych możliwości promowania w przyszłości młodej kadry. Są to działania osłabiające i tak już słabą pozycję rzeszowskiej anglistyki, gdzie pracowników utwierdza się w przekonaniu, że ich byt zależy od kadry słowackiej i dobrej woli Dyrektora”. Rozumiem, że troską Ministerstwa jest dbałość o jakość nauki polskiej, a Rzeszów to część Polski. W załączeniu przesyłam pełną treść otwartego listu pani dr hab. prof. UR Lucyny Falkiewicz-Wille do Rektora UR, który opisuje tę sprawę i wydruk jej maila do pracowników w Rzeszowie, Polsce i na świecie⁷⁷.

W grudniu 2014 r. także słowaccy naukowcy i publicyści mieli dość spółdzielni produkujących tytuły docentów dla Polaków i Czechów. To właśnie nauczyciele akademicki z tych dwóch państw zorientowali się, jak łatwo uzyskać tzw. tytuł naukowo-pedagogiczny docenta, odpowiadający wprawdzie normom prawnym, ale dla wielu jego „zdobywców” odległy od znaczących zasług dla

77 Archiwum KNP PAN.

nauki. O kulisach docentur i profesur pisał jeden ze słowackich blogerów, Jozef Hvorecký. Zauważał, że akademicy już od wielu lat dyskutują, jakie są

zasady udzielania tytułów profesora i docenta, jak są przestrzegane i czym skutkują. Dyskusje na ten temat bywają mniej lub bardziej dokładne. W tych pierwszych mieszczą się takie twierdzenia jak np. „nadmierna miękkość” albo „obchodzenie zasad”, bazujące na subiektywnych poglądach, doświadczeniach, zakulisowych historiach. Np. o tym, jak to dwaj akademicy umówili się, że będą nawzajem cytować publikacje, dzięki czemu polepszą swoje starania o tytuł. Idealnie, gdy są z zagranicy, najlepiej z sąsiedniego kraju, z Polski lub z Czech⁷⁸.

Dalej Hvorecký pisał o tym, jak kandydat na profesora czy docenta załatwia grant i sam finansuje sobie wydanie pracy w ramach publikacji z ISBN przydzielonym poza granicami kraju. Rzeczywiście, w Polsce jeszcze nie mówiło się, że nasz pseudoakademicki biznes może handlować także numerami ISBN. Nikt tego przecież nie kontroluje, nikt nie sprawdza, jakiej i gdzie wydanej rozprawie został nadany ten symbol. Jak zauważał Jozef Hvorecký, omijanie standardów wydawniczych przy stosowaniu tej praktyki pomaga również – paradoksalnie – spełnić warunki w określonych programach grantowych, które na Słowacji są finansowane ze środków publicznych i zobowiązują naukowców do publikowania oraz upowszechniania wyników badań uzyskanych dzięki tym kwotom. „Pikanterii w debacie na temat tego mechanizmu dodaje fakt, że w wykazie profesorskich publikacji u >>tęgo i owego<< pojawia się >>publicystyka<< prasowa. Skoro tak, to trudno o dokładne stwierdzenie, ile tytułów profesora i docenta w tak dużej liczbie uzyskali kiepscy akademicy”⁷⁹.

W sierpniu 2015 r. ówczesny Minister Szkolnictwa, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowackiej Juraj Draxler mówił w jednym z wywiadów, że trzeba zastanowić się nad możliwością ponownej weryfikacji dotychczasowych „osiągnięć” niektórych Polaków – ale także innych zagranicznych „naukowców” – na słowackich uniwersytetach. Działo się to po medialnych doniesieniach o plagiacie w habilitacji, jaka została obroniona w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku przez siostrę węgierskiego kardynała⁸⁰. Przypomniano wówczas, związany z powyższym zdarzeniem, kazus księdza profesora Jana Zimnego,

[...] który na Wydziale Pedagogicznym KU w roku 2005 obronił pracę magisterską, w kwietniu 2006 r. doktorat, a w czerwcu 2006 r. uzyskał docenturę (habilitację). Był on, przypadkiem, opiekunem pracy doktorskiej Márii Fülöp Erdő – siostry węgierskiego kardynała Erdő⁸¹.

Pod koniec października 2015 r. Polskie Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej po raz kolejny przyjęło stanowisko w sprawie przewodów naukowych z tej dziedziny przeprowadzanych na Słowacji. Oto jego treść:

78 <https://blog.etrend.sk/jozef-hvorecky.html> (dostęp: 2.03.2018).

79 Tamże.

80 K. Kováčová, *Draxler: Treba zmeniť zákon, aby bolo možné titul odobrať*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/364957-draxler-treba-zmenit-zakon-aby-bolo-mozne-titul-odobrat/> (dostęp: 23.08.2017).

81 „który na Pedagogickej fakulte KU v roku 2005 obhájil diplomovú prácu, v apríli 2006 doktorát a v júni 2006 docentúru. On bol, mimochodom, školiteľom dizertačnej práce Márie Fülöp Erdő, sestry maďarského kardinála Erdőa” (tamże).

Polskie Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej, grupujące 40 Szkół wyższych prowadzących kształcenie do pracy socjalnej wypełniając wolę członków Stowarzyszenia zgromadzonych na jubileuszowym Zjedzie XXV-lecia działalności, w dniu 22 października 2015 roku w Warszawie wyraża protest wobec nasilającego się zjawiska uzyskiwania stopni i tytułów naukowych z pracy socjalnej na Słowacji, w wyniku nadal (od 2005 r.) obowiązującej pomiędzy Polską i Słowacją umowy o uznawalności stopni i tytułów naukowych. PSSPS już 25 czerwca 2009 r. wystąpiło, w tej ważnej dla środowiska akademickiego sprawie, z listem otwartym w którym zwracano uwagę na intensywny przyrost kadry pracowników uczelni polskich, którzy mało znani w środowisku, niedysponujący znaczącym dorobkiem w zakresie pracy socjalnej uzyskali dyplom doktora habilitowanego poza krajem. Osoby te nabyły prawo do promowania dysertacji doktorskich oraz prowadzenia kształcenia na kierunku praca socjalna. Stowarzyszenie, w związku z powyższym apelowało o ochronę wartości akademickich, a szczególnie prawdy, która jest kierunkowskazem pracy akademickiej.

Stanowisko Stowarzyszenia, w przedmiotowej sprawie, w kolejnych latach poparły także Komitety Naukowe PAN zaniepokojone rozwojem sytuacji; wielokrotnie alarmował Komitet Nauk Pedagogicznych (od 2011, ostatni protest składany 3.07.2015); Komitet Nauk Filozoficznych (2013); Komitet Socjologii (2014); Interpelację poselską do Pani Leny Kolarskiej-Bobińskiej, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego 8 kwietnia 2014 r. skierowała pani Poseł Anna Bańkowska. Wszyscy zgodnie żądali (nadal to czynią) podjęcia działań w celu zmiany obowiązującej umowy. Pomimo tych licznych protestów oraz nieustannie składanej przez MNiSW deklaracji dokonania zmiany, umowa nadal obowiązuje, a kolejne rzesze docentów pracy socjalnej oraz osób z tytułami naukowymi zasilają kadrę uczelni wyższych, z wszystkimi związanymi z tym przywilejami. Fakt ten podważa fundamentalne zasady rozwoju naukowego oraz zaburza atmosferę rzetelności i obiektywności w pracy naukowej i dydaktycznej.

Czujemy się zatem zakładnikami obowiązujących procedur, które obniżają wartość uzyskiwanych stopni naukowych, a tym samym deprecjonowany jest status samodzielnych pracowników nauki, a tym samym i jakość kształcenia kadr do pracy socjalnej.

Polska praca socjalna jako dyscyplina, która jeszcze nie ma uprawnień do nadawania stopnia doktora, szczególnie jest zagrożona, gdy do grona wykładowców oraz zarządzających jednostkami organizacyjnymi na różnych uczelniach, a co więcej gremiów decydujących o jakości kształcenia przedostają się osoby o nieznanym dorobku naukowym z zakresu pracy socjalnej, lecz legitymizujące się dyplomem samodzielnego pracownika z tego obszaru wiedzy. Polska Komisja Akredytacyjna nominuje taką osobę do rangi państwowego kontrolera jakości kształcenia i prowadzonych w uniwersytetach badań naukowych. W związku z powyższym status rzetelnie budowanej dyscypliny, opartej na bogatym dorobku naukowym wielu w ten proces zaangażowanych pracowników naukowych, zostaje zdeprecjonowany, a proces kształcenia do pracy socjalnej, na tym niezmiernie wymagającym kierunku, pozostaje w rękach kadry nie posiadającej udokumentowanego dorobku naukowego z tego zakresu. Zaskakujący dla Stowarzyszenia, które od ćwierć wieku dba o jakość badań i rozwoju poziomu kształcenia do pracy socjalnej w Polsce, jest wspomniany wyżej rozwój karier naukowych osób o dorobku niezwiązanym z pracą socjalną.

Wobec powyższego żądamy:

- Po pierwsze, nostryfikacji stopni naukowych uzyskanych na Słowacji (Raport Przewodniczącego KNP PAN prof. dr hab. Bogusława Śliwerskiego ujawnia niepokojące rozmiary zjawiska, osoby z różnych ośrodków akademickich, które legitymują się dyplomem z pracy socjalnej)
- Po drugie, zmiany umowy międzynarodowej pomiędzy Polską a Słowacją, w ślad wielokrotnej deklaracji MNiSW, aby zatrzymać rozwój tego niekorzystnego zjawiska oraz by problem nie powtarzał się w przyszłości⁸².

Polskie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zaczęło skutecznie prowadzić negocjacje ze stroną słowacką w sprawie zmiany umowy, kiedy do resortu wpływały kolejne protesty, dokumenty o nieprawidłowościach w tamtejszych uniwersytetach, zaś w mediach pojawiały się coraz bardziej krytyczne i coraz lepiej udokumentowane artykuły na temat skutków tego zjawiska dla naszych środowisk

82 Archiwum KNP PAN.

akademickich i uczelni. Władze ministerialne chciały, aby do negocjacji włączyła się Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów. Jednak odpowiednikiem CK w Republice Słowackiej jest *Slovenska komisia pre vedecke hodnosti* przy Słowackiej Akademii Nauk, zajmująca się jedynie stopniami naukowymi (godnościami naukowymi – *vedecke hodnosti*), jakimi są stopnie DrSc., porównywalne z naszą habilitacją. Komisja ta nie ma kompetencji do weryfikowania procedur i przebiegu nadawania tytułów naukowo-pedagogicznych (docenta), do których odnosiły się wszystkie uwagi krytyczne zgłaszane ze strony polskich środowisk akademickich. Nie istniały zatem przesłanki, by CK spotykała się odrębnie z przedstawicielami słowackiej komisji, bowiem ci ostatni nie mogli wypowiedzieć się w sprawie znajdującej się poza ich zakresem ich kompetencji. Z drugiej jednak strony wskazane było, aby w – planowanych już od pewnego czasu – rozmowach ze stroną słowacką, tj. odpowiednikiem naszego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wziął udział także przedstawiciel wspomnianej komisji, by udzielił wyjaśnień co do różnicy między stopniami naukowymi a tytułami naukowo-pedagogicznymi. Przedstawiciele Prezydium CK pozostawali w stałym kontakcie z MNiSW, udzielając pomocy przy analizowaniu i dokumentowaniu postępowań Polaków na Słowacji, a także uczestnicząc w pracach, które miały doprowadzić do rozwiązania problemu.

W połowie listopada 2015 r. MNiSW zostało oficjalnie poinformowane przez słowackiego ministra szkolnictwa, że druga strona akceptuje podstawowe przepisy zmieniające obowiązującą umowę. W piśmie zaproponowano jeszcze drobne poprawki, nie dotyczące jednak istoty zmiany. Ze względu na różnice w porządkach prawnych obu krajów wymagały one jeszcze wyjaśnień. Słowacy wyrazili też pisemną zgodę na wyłączenie z dotychczasowej umowy przepisów dotyczących tytułów i stopni naukowych: doktor habilitowany, docent, *doktor vied*, profesor. Zmiana rządu w Polsce uniemożliwiła poprzedniemu gabinetowi dokończenie procedury wprowadzenia zmian w tej umowie, ale sprawa – uzgodniona już w zasadniczych kwestiach – została przez minister Lenę Kolarską-Bobińską przekazana wicepremierowi Jarosławowi Gowinowi.

Słowacy musieli przyznać rację polskiej stronie, że zakres patologii w ich uczelniach był zbyt duży. Tak zatem uzasadnili konieczność zmiany obopólnej umowy:

Umowa zawarta pomiędzy rządem Republiki Słowackiej a rządem Rzeczypospolitej Polskiej o wzajemnym uznawaniu części studiów i równoważności dokumentów potwierdzających uzyskane stopnie naukowe, godności i tytuły otrzymane w Republice Słowackiej i Rzeczypospolitej Polskiej, podpisana w Warszawie 18 lipca 2005 r.

Bilateralna umowa o wzajemnym uznawaniu części studiów i równoważności dokumentów potwierdzających uzyskane stopnie naukowe, godności i tytuły otrzymane w Republice Słowackiej i Rzeczypospolitej Polskiej, podpisana w Warszawie 18 lipca 2005 r., nawiązuje do wzajemnych stosunków społeczno-kulturalnych pomiędzy Republiką Słowacką a Rzeczpospolitą Polską. Republika Słowacka posiada bogate i bardzo dobre doświadczenia w realizowaniu umowy z Rzeczpospolitą Polską o wzajemnym uznawaniu dokumentów potwierdzających zdobyte wykształcenie, opublikowanej w Zbiorze Ustaw pod nr. 3/2006 Z. z. Ze względu na to, że obecnie obowiązująca umowa była podpisana w 2005 r., nie w pełni reaguje ona na zmiany, jakie się dokonały na poziomie szkolnictwa średniego i wyższego, oraz na inne sytuacje, które nie pozwalają na efektywne wykorzystywanie umowy.

Przedmiotem zmian w niniejszej umowie jest zawężenie obszaru jej obowiązywania z uwzględnieniem wyłączenia explicite uznawania dokumentów o uzyskanym wykształceniu lub

specjalistycznych kwalifikacjach dla potrzeb wykonywania profesji regulowanych. Dlatego **wyłącza się z umowy uznanie tytułów naukowo-pedagogicznych**, ponieważ na terenie Słowacji wykonywanie profesji nauczyciela akademickiego na stanowisku docenta i profesora jest profesją regulowaną. Z tego też powodu przy uznawaniu kwalifikacji nie postępowano zgodnie z umową bilateralną. Przy uznaniu kwalifikacji zawodowej nauczyciela akademickiego w Republice Słowackiej Ministerstwo Szkolnictwa, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowackiej – jako właściwy organ, według ustawy nr 422/2015 Z.z. określający warunki uznawalności dokumentów o uzyskanym wykształceniu i kwalifikacjach zawodowych oraz o zmianie i uzupełnieniu niektórych przepisów – obiera za punkt wyjścia minimalne wymagania kwalifikacyjne, jakie są ustanowione dla nauczycieli akademickich w Republice Słowackiej. Wykonywanie zawodu nauczyciela akademickiego w Rzeczypospolitej Polskiej nie jest profesją regulowaną, dlatego uznanie zawodowe nie jest tam wymagane. O uznaniu kwalifikacji decyduje pracodawca danego specjalisty.

Propozycja niniejszej umowy pozostaje w zgodzie z interesami polityki zagranicznej Republiki Słowackiej. Została opracowana zgodnie z porządkiem prawnym Republiki Słowackiej i powszechnymi zasadami prawa międzynarodowego, jak również ze zobowiązaniami Republiki Słowackiej wypływającymi z innych dokumentów międzynarodowych⁸³.

Ministerstwo Szkolnictwa, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowacji potwierdziło, że wzajemnie uznawane będą jedynie dyplomy dotyczące wykształcenia powszechnego i studiów I, II oraz III stopnia, a więc włącznie z doktoratami. Tak kończył się okres przeszło dziesięcioletniego nadużywania przez część Polaków luki prawnej, jaką celowo stworzyli lobbyści (swego rodzaju biuro turystyki habilitacyjnej), by można było habilitować „swoich”, krewnych i znajomych, a następnie osadzić ich na intratnych stanowiskach w polskich szkołach wyższych. W artykule „Pravdy” prodziekan Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie Martin Slobodník stwierdził, że „[...] to ograniczenie jest racjonalne. Przynajmniej ze względu na podejrzane praktyki przyznawania niektórych tytułów. Przykłady takich nieuczciwych docentów i profesorów stawiały przecież w niekorzystnym świetle wszystkie nasze uniwersytety”⁸⁴.

Co ciekawe, ani słowacki generał, ani sędzia nominowany przez Prezydenta Republiki Słowackiej nie ma prawa wykonywania swojego zawodu w Polsce. Nominowani przez słowackiego prezydenta profesorowie z Polski mogli natomiast takie zadania spełniać. To kuriozalne, ale prawdziwe osiągnięcie III RP, na które wielokrotnie zwracała uwagę – jako wiceprzewodnicząca Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN – prof. Maria Czerepaniak-Walczak z Uniwersytetu Szczecińskiego. Niestety, zarówno władze resortu, jak i były prezydent powoływali się na powyższe porozumienie, kiedy osłaniali tę praktykę. Szkoda, że niektórzy Polacy zdolali zniszczyć wizerunek naszej nauki poza granicami kraju, a także uchybić etosowi uczonego, wykorzystując luki i nieprecyzyjność prawa, aby pozyskać coś, co im nie przysługiwało. Na forum gazety „Pravda” możemy odnaleźć żale, że znaleźli się na Słowacji naukowcy współdziałający z Polakami w procederze, który przyniósł hańbę obu krajom. Oto jedna z wypowiedzi słowackiego czytelnika:

83 Číslo materiálu: UV-9472/2016 Rezort: MŠVVaŠ SR, Rezortné číslo: 2016-8489/1219:1-15CO. Materiál: Schválený Č. uznesenia: 68/2016.

84 K. Kováčová, *S Poliakmi si už nebudeme uznávať tituly docent a profesor*, <http://debata.pravda.sk/debata/385040-s-poliakmi-si-uz-nebudeme-uznavat-tituly-docent-a-profesor/> (dostęp: 27.08.2017).

Polacy już nie mogli patrzeć, jak przyznaje się tytuły na Uniwersytecie Katolickim, że wystarczy wyrecytować codziennie modlitwę i mieć wystarczające środki finansowe. Tak więc nie chowajmy głowy w piasek. Uniwersytet Katolicki, a niestety nie tylko on, jest hańbą naszego szkolnictwa wyższego⁸⁵.

Proceder ten dotyczył także niektórych czeskich nauczycieli akademickich, którzy – podobnie jak Polacy – uzyskiwali na Słowacji habilitację oraz tytuł profesora. Jak przyznaje słowackie ministerstwo, tamtejsze tytuły nie są uznawane w renomowanych uniwersytetach czeskich, a zatem widać wyraźnie, że Czesi szybko i skutecznie poradzi sobie z tym zjawiskiem. U nas działa się zupełnie inaczej. Mimo dalece zaawansowanych rozmów ze stroną słowacką, jeszcze 7 stycznia 2016 r. Wiceminister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Aleksander Bobko bronił rzekomej poprawności zaświadczeń, wystawianych przez urzędniczkę tego resortu i potwierdzających równoważność zagranicznego stopnia naukowego z jego polskim odpowiednikiem. W piśmie skierowanym do Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN stwierdzał:

W zaświadczeniach wydawanych przez MNiSW słowacki tytuł naukowo-pedagogiczny docenta w dziedzinie pracy socjalnej jest przyrównywany do polskiego stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych (wcześniej humanistycznych), ponieważ w polskich szkołach wyższych praca socjalna była specjalnością na kierunku pedagogika (dyscyplina: pedagogika, dziedzina – nauki społeczne, później – nauki humanistyczne) lub na kierunku socjologia (dyscyplina: socjologia, dziedzina – nauki społeczne)⁸⁶.

Trudno polemizować z interpretacją, która nie tylko była błędna, ale także potwierdzała brak wiedzy wiceministra w tej kwestii. Pracy socjalnej nie realizowano bowiem ani na pedagogice, ani na socjologii – to odrębny kierunek kształcenia obecny na wydziałach ekonomicznych, nauk społecznych, socjologicznych, ale nie pedagogicznych. Pedagogika, o czym wiceminister powinien wiedzieć, najpierw znajdowała się w dziedzinie nauk humanistycznych, a potem w naukach społecznych. Trudno mieć dobre zdanie o urzędniku, który przygotował uzasadnienie tak niezgodne z prawem i realiami.

W tej sytuacji skierowałem odpowiedź do ministra Jarosława Gowina, pisząc w dn. 18 stycznia 2016 r.:

Szanowny Panie Ministrze, z datą 7 stycznia 2016 r. otrzymałem pismo pana Aleksandra Bobko – Sekretarza Stanu, które jest odpowiedzią na Stanowisko Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk w sprawie wydawania przez urzędnika MNiSW panią Czarnecką zaświadczeń o równoważności uzyskanych przez niektórych Polaków stopni i tytułów naukowych na Słowacji z polskimi stopniami i tytułem naukowym w danej dziedzinie naukowej. Bardzo proszę o interwencję, by nie wprowadzano w błąd nie tylko naszego Komitetu Naukowego, ale całego środowiska akademickiego w Polsce, w tym rektorów uniwersytetów, akademii i akademickich szkół wyższych, twierdzeniem, że dziedzina jest tożsama z dyscypliną naukową.

Zdumiewające jest to, że w przypadku habilitacji pan Sekretarz Stanu usprawiedliwia najwzklejsze szalbierstwo, o którym trafnie pisali dziennikarze śledczy, co także potwierdził raport w tej

85 „Poliaci sa už nemohli dívať na to ako sa na Katolíckej univerzite udeľujú tituly, stačí odrecitovať základné modlitby každý deň a mať dostatočný finančný obnos. Tak nestrkajme hlavu do piesku, Katolícka univerzita, a žiaľ nielen ona, je hanbou nášho vysokého školstva” (tamże).

86 MNiSW – DWM.ZUW.185.248.2015.HR.4, Warszawa 7 stycznia 2016.

kwestii Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów oraz przeprowadzona zgodnie z prawem w PAN weryfikacja dyplomów i wydawanych zaświadczeń przez w/w osobę, że Polacy mogą uzyskiwać habilitację (tytuł naukowo pedagogiczny docenta) z pedagogiki czy z socjologii, gdyż w uniwersytetach słowackich jest taka kategoria kierunku. Doskonale Państwo to wiecie, że słowacki tytuł naukowo-pedagogiczny docenta jest wydawany nie tylko w dziedzinie, ale przede wszystkim w ramach kierunku kształcenia studentów.

Nie wolno zatem dowolnie, tak jak pani mgr Danucie Czarneckiej to się podoba lub nie, twierdzić i odnotowywać w polskich zaświadczeniach, że słowacki tytuł „praca socjalna” jest odpowiednikiem habilitacji z polskiej pedagogiki czy socjologii. Załącznik nr 1 – jest dowodem na to, że na Słowacji istnieje odrębny kierunek „pedagogika” oznakowany kodem 1.1.4. i była oraz jest tego świadoma urzędniczka resortu. Tymczasem w przypadku kopii zaświadczeń i dyplomów w załącznikach nr 2, 3, 4 mamy przykład nadużycia dyscypliny pedagogika do zupełnie innego na Słowacji kierunku kształcenia. W przekazanym MNiSW wykazie kodów dla poszczególnych kierunków kształcenia jako podstawy do uzyskania docentury na Słowacji jest to także jednoznacznie rozgraniczone. Jakim zatem prawem pani D. Czarnecka sama decyduje o tym, co – nie będąc pedagogiką także na Słowacji – jej zdaniem w Polsce nią jest?

To jest zdumiewające, że Państwo jako urzędnicy resortu zezwalacie na łamanie prawa takimi oświadczeniami. Każdy, kto chce mieć docenturę z pedagogiki może ją uzyskać na Słowacji w ramach tego właśnie kierunku. Praca socjalna ani na Słowacji, ani w Polsce nie jest żadną specjalnością ani w ramach pedagogiki, ani socjologii, o czym świadczą przekazywane od lat resortowi uchwały Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN i Socjologicznego PAN oraz rozporządzenie MNiSW o obszarach, dziedzinach i dyscyplinach naukowych (sic!). Praca socjalna nie jest też w Polsce dyscypliną naukową, a u nas habilitacja nie jest ze specjalności, tylko z dyscypliny naukowej. Podobnie jest z wwożonymi do Polski dyplomami w zakresie tzw. „dydaktyki wychowania religijnego”, która nie jest w Polsce odpowiednikiem żadnej pedagogiki, tylko katechetyki w ramach dziedziny nauk teologicznych. Słowo „dydaktyka” nie jest tożsame z pedagogiką, więc proszę – jak w powyższym przykładzie z pracy socjalnej – nie wprowadzać fałszywych interpretacji w obieg administracyjny naszego szkolnictwa.

Czy urzędnikom MNiSW trzeba wielokrotnie przypominać takie fakty? Jak długo jeszcze będziecie Państwo w resorcie sprzyjać tego typu działaniami własnych urzędników, które prowadzą do niszczenia w ten sposób polskiej nauki i pogłębiania patologicznej sytuacji w pozyskiwaniu kadr naukowców w naszych uczelniach? Dlaczego nie zwróciliście uwagi na fakt, że pani Danuta Czarnecka dyplom docenta z tego samego kierunku kształcenia na Słowacji raz potwierdza jako tożsame z socjologią, a innym razem jako tożsame z pedagogiką. To w końcu mamy już tak szerokie ramy interpretacyjne, że wszystko staje się tym samym?

Od 4 lat Komitet Nauk Pedagogicznych PAN jest nieustannie informowany o rzekomym finalizowaniu zmian w umowie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu równoważności stopni i tytułów naukowych. Od tego czasu przyrost postępowań habilitacyjnych (na tytuł docenta) na Słowacji wyniósł ponad 100%, a obecnie mamy w kraju ponad 200 docentów, którzy uzyskali w ten sposób prawo do samodzielności naukowej, nie spełniając de facto warunków, jakie są konieczne w Polsce, by prowadzić prace doktorskie i recenzować w postępowaniach habilitacyjnych. Jak długo zatem będzie niszczone polska nauka? Proszę o interwencję w tej sprawie, bo sposób wydawania niezgodnie z kryterium „dyscypliny naukowej”, a specjalności nie-nauki powinien być podstawą do wyciągnięcia co najmniej konsekwencji służbowych wobec urzędnika.

Narusza się nie tylko prawo, ale i etykę, bowiem nic tak nie demoralizuje młodego pokolenia, jak upelnomocnienie przez Ministerstwo nieuczciwych praktyk niektórych nauczycieli akademickich. Załączam kopie wydawanych przez p. Danutę Czarnecką zaświadczeń, które są dowodem w powyżej opisanej destrukcji z nadzieją na skuteczną i ostateczną interwencję w sprawie znanej a lekceważonej przez władze MNiSW od 2008 r.⁸⁷

W lutym 2016 r. wicedyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej MNiSW Danuta Czarnecka skierowała do CK pismo, prosząc o wskazanie, do jakiej

87 Archiwum KNP PAN.

dziedziny naukowej należy przypisać dorobek dwóch osób (jednej z Polski, a drugiej ze Słowacji, zatrudnionych w jednej z akademii w Polsce), które uzyskały habilitację za południową granicą⁸⁸. Wkrótce nastąpił szczęśliwy finał wieloletnich zmagañ z naruszaniem prawa i dobrych obyczajów w nauce przez część polskiego środowiska akademickiego, ubiegającą się o habilitacje na Słowacji. W środę 16 marca 2016 r. opublikowany został komunikat Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego:

Zmienia się zasady regulujące wzajemne uznawanie wykształcenia między Polską a Słowacją. Dzisiejsza umowa będzie podstawą do wzajemnego uznawania okresów studiów i równoważności dokumentów o wykształceniu, jak świadectwa maturalne czy dyplomy ukończenia studiów wyższych. Na jej podstawie uznane zostaną też stopnie naukowe uzyskane w Polsce i na Słowacji do poziomu doktora. Umowa wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po wymianie odpowiednich not dyplomatycznych pomiędzy obydwojma państwami⁸⁹.

Krytycy ujawniania patologii w ramach turystyki habilitacyjnej

W analizie zjawiska turystyki habilitacyjnej nie można pominąć wypowiedzi, komentarzy osób wyrażających sprzeciw wobec ujawniania tego proceduru opinii publicznej, a równocześnie nadających pejoratywny charakter próbom wyświeślenia związanych z nim nieprawidłowości. Odkąd tylko zająłem się tą problematyką, wskazywałem – zarówno podczas posiedzeń Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, jak i w gremiach akademickich – że część akademików habilitujących się na Słowacji i biorących udział w możliwych do udowodnienia patologiach obciążała nimi całe środowisko – a więc także tych nauczycieli akademickich, którzy rzetelnie, na podstawie uczciwie spełnionych wymagań poddawali się ocenie słowackich komisji i rad wydziałów. Nie jest zatem słuszne generalizowanie ocen, rozciąganie ich na całą populację tylko dlatego, że jakaś jej część naruszała prawo i dobre obyczaje w nauce. Być może niektórzy popełnili jakieś błędy lub czegoś nie dopełnili także w naszym kraju, chociażby w kwestii jawności wszystkich danych dotyczących swoich osiągnięć oraz uzyskiwanych stopni naukowych czy tytułu profesora. Szkoda jedynie, że nie doczekaliśmy się z ich strony merytorycznej odpowiedzi na krytykę, popartą zarazem wskazaniem rzeczywistych – i dostępnych także polskiemu środowisku akademickiemu – własnych osiągnięć naukowych.

Nie spotkałem w piśmiennictwie naukowym rozpraw, w których polscy akademicy-słowaccy docenci nie tylko dokonali autoprezentacji dokonań na miarę niższych wymagań habilitacji pedagogicznej za południową granicą, ale również pokazałoby jej uwarunkowania, wynikające z ich naukowej współpracy międzynarodowej. Od nielicznych pracowników naukowych ze słowacką habilitacją otrzymałem natomiast za pośrednictwem poczty elektronicznej

88 DWM.ZUW.185.108.2016.MT z dn. 2.02.2016 r.

89 *Nowe zasady uznawania wykształcenia zdobytego na Słowacji*, <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/nowe-zasady-uznawania-wyksztalcenia-zdobytego-na-slowacji.html> (dostęp: 28.08.2017).

korespondencję, gdzie najczęściej znajdowały się groźby, szantaże, akty agresji, obraźliwe oceny i opinie, także na temat mojej osoby. W kilku przypadkach wpłynęły wyjaśnienia bądź sprostowania ze strony doktorów habilitowanych i profesorów, którzy z moich wpisów w blogu dowiadywali się, że zostali wyznaczeni do roli recenzentów czy członków komisji przez słowacką radę naukową, co nie było ponoć zgodne z prawdą. Być może, chociaż nie wydaje się to prawdopodobne, ponieważ taka osoba mogłaby skierować skargę do władz danej uczelni. Niewykluczone, że wystąpiło tu ukryte przyzwolenie na posłużenie się danymi osobowymi polskiego naukowca, który nie musiał uczestniczyć w posiedzeniu rady naukowej uniwersytetu, ale był przypisany do jej składu. Taki wniosek można wyciągnąć na podstawie tych dokumentów z posiedzeń naukowych rad wydziałów, które zostały zamieszczone na portalu uczelni. Niechęć do opublikowania stanowiska w sprawie zasadnie uzyskanej docentury wiązała się zapewne z obawą przed uruchomieniem środowiskowego ostracyzmu. W mediach nadmiernie dominował bowiem negatywny ton publikacji na temat słowackich habilitacji Polaków. Z tym większym szacunkiem odniosłem się do osobistego listu jednego z takich docentów, zatrudnionego w znaczącym w naszym kraju uniwersytecie, który napisał do mnie m.in.:

Szanowny Panie Profesorze

Od dłuższego czasu śledzę Pańską aktywność w sprawie unieważnienia habilitacji uzyskanych na Słowacji. Należę do grona osób, które tę habilitację uzyskały [...] na Uniwersytecie Pawła Szafaryka w Koszycach). Podstawą mojej habilitacji było 9 prac naukowych, z czego 8 w czasopiśmie z listy filadelfijskiej. By tę habilitację uzyskać – jako warunek wstępny – musiałem mieć odpowiednią ilość prac w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym, w tym co najmniej 5 prac w czasopiśmie z listy filadelfijskiej i co najmniej 15 cytowań w bazie Scopus, udział w grantach naukowych i w konferencjach międzynarodowych. Świadczy to, że by zostać docentem na Słowacji trzeba było się wykazać nie tylko działalnością dydaktyczną, ale przede wszystkim odpowiednio zaawansowaną działalnością naukową. [...] Zgodzę się z tym, że zdarzały się habilitacje przeprowadzane na Słowacji, które delikatnie mówiąc były na niskim poziomie i nie kwestionuję poszczególnych przypadków wskazywanych przez Pana, ale podobne rzeczy zdarzały się i w Polsce. W Polsce z kolei zdarzały się utracenia habilitacji o bardzo wysokim poziomie naukowym (proszę poczytać na ten temat w internecie, np. sprawa dra Radosława Rudka, dra Oskara Baksalarego). Są to sprawy wręcz kryminalne, w moim przypadku było podobnie – utracono moją habilitację na [...] z naruszeniem prawa. I nic nie można zrobić, gdyż CK przegłosowuje, że takiego naruszenia nie ma. To jest główny powód, że niektórzy naukowcy decydują się robić habilitację poza Polską. Historie ich perypetii mogłyby rzeczywiście stanowić niezłą serię opowieści kryminalnych (sam znam kilka takich przypadków, poza wspomnianymi powyżej). [...] Ja się swojej habilitacji nie wstydę, informację o tym umieszczam w CV. W mojej słowackiej komisji członkiem był polski profesor, a dwóch recenzentów pochodziło z Polski – cała trójka to naukowcy o uznaniej na arenie międzynarodowej pozycji (można to sprawdzić w internecie)⁹⁰.

Wyróżniam kilka strategii obronnych – czy też prób unieważnienia krytyki patologii, jakie miały miejsce na Słowacji – podejmowanych przez anonimowych hejterów. Najczęstszą reakcją wśród osób ukrywających własną tożsamość oraz adres stała się obrona przez agresję i atak. Można przypuszczać, że nadawcami komentarzy były osoby mające poczucie krzywdy, doznanej osobiście lub przez

90 Ze zrozumiałych i wskazanych powodów nie ujawniam danych autora.

znane im osoby, w ramach starań o własną habilitację w kraju albo habilitowani na Słowacji akademicy broniący w ten sposób swojego statusu. Oto typowy komentarz tego rodzaju:

Fabryka habilitacji i profesur jest w Polsce. Nie trzeba wyszukiwać słowackich dokumentów. Wystarczy sprawdzić dorobek polskich naukowców i ich stopni uzyskanych w Polsce. W naukach ścisłych dorobek powinien być na dobrym międzynarodowym poziomie. Co reprezentuje sporo naukowców np. z AGH czy uczelni wojskowych, czy wielu innych? Mają tylko kilka dobrych publikacji z Impact Factor, albo nie mają ich w ogóle. Oni mają profesury, habilitacje i potem oni decydują komu przyznać te stopnie. Chyba tylko w Rumunii naukowcy z nauk ścisłych nie mają filadelfijskich publikacji. Polska nie jest lepsza od Słowacji. Jeżeli nie należy się do grona kolegów nawet lepszy dorobek niż sam recenzent nie pomoże (raczej zaszkodzi) i recenzja będzie negatywna. Jakim draniem trzeba być żeby zarzucić habilitantowi niski Index Hirscha samemu mając niższy i dać negatywną recenzję. Nie chce dopuścić do swojego grona lepszych od siebie. Sam zakłada sobie konto na Google Scholar żeby uzyskać cytowania z polskich publikacji (które samemu można dopisać), bo w Web of Science słabo ten recenzent wypada. A co na to Rada? NIC, bo to ich kolega i mają wzajemne zależności. Do kogo się odwołać? Nie ma do kogo, bo odwołanie ma iść przez Radę do CK, a w CK też koledzy. Kudrycka walczyła o jasne zasady, jasne kryteria którymi nie można byłoby manipulować. Niestety w tym kraju to się nie udało, wróciło tak jak było⁹¹.

Drugą strategią było odwracanie uwagi od problemu poprzez anonimowe formułowanie ocen krytycznych dotyczących praktyk habilitacyjnych w polskich uczelniach. Trudno z takimi opiniami polemizować, ponieważ mają one potoczny charakter i dotyczą incydentów oraz osób znanych autorom wpisów lub zdarzeń w ich jednostkach akademickich. Komentatorzy zwracali uwagę przede wszystkim na takie zjawiska jak: mobbing wobec niepokornych uczonych, zmowa recenzentów, by nie dopuścić habilitanta do awansu, nieczytelne kryteria oceniania dorobku kandydata do habilitacji, niskie płace adiunktów, którzy muszą pracować w wielu miejscach, jeśli chcą utrzymać siebie i rodzinę. Jedna z komentujących pisze tak:

A co jest warta habilitacja w Polsce: NIC. Witam, reprezentuję nauki techniczne. Ten nasz kraj jest bardzo smutny. Jest bardzo dużo habilitacji pozytywnie rozpatrzonych pomimo tego, że habilitanci nie mają międzynarodowego dorobku naukowego. Wystarczy odpowiednio dobrać Komisję Habilitacyjną jeżeli ma się znajomości. Proszę sobie poczytać recenzje z nauk technicznych: zero publikacji filadelfijskich i habilitacja została nadana. Jeżeli nie należy się do grona kolegów nawet lepszy dorobek niż sam recenzent nie pomoże (raczej zaszkodzi) i recenzja będzie negatywna⁹².

Każdy tekst poświęcony turystyce habilitacyjnej na Słowację opatrzone dziesiątkami komentarzy krytycznych, lecz nie wobec przejawów patologii poza granicami kraju. Nie było także jawnej afirmacji znakomitych osiągnięć polskich uczonych, jacy tam się habilitowali. Artykuł taki stawał się natomiast okazją do podzielenia się własnymi żalami, pretensjami, a nawet rozczarowaniami związanymi z sytuacją w polskim systemie kształcenia kadr akademickich. W tych komentarzach znalazło się zapewne wiele prawdy, słusznych czy trafnych zastrzeżeń,

91 Komentarz do tekstu w tygodniku „Wprost”: Poszkodowana IP 30 grudnia 2015, 10:18, <https://www.wprost.pl/tylko-u-nas/517395/Jest-reakcja-MNiSW-na-tekst-Wprost-o-turystyce-habilitacyjnej.html> (pisownia oryginalna, dostęp: 23.08.2017).

92 <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/783643,turystyka-naukowa-na-slowacji-habilitacje-mozna-zrobic-szeszcziesiat-razy-szybciej-niz-w-polsce.html>-Poszkodowana (201512-28 15:32) (pisownia oryginalna, dostęp: 2.03.2018).

a nawet propozycji zmian. Jednak omawiane wypowiedzi miały w przeważającej mierze charakter osłaniający czy wręcz usprawiedliwiający polskie środowiska akademickie i ich prawo do emigracji po awans właśnie na Słowację, a nie do Niemiec, Austrii albo nawet Francji. Cytowana powyżej komentatorka – jak wynika z treści jej wypowiedzi: przedstawicielka nauk technicznych – nie poprzestała na krytyce, ale zaproponowała również konkretne zmiany w polskiej nauce:

1. Powinny być ujednoczone kryteria przy nadawaniu stopni w ramach dziedziny. Nadanie stopnia nie powinno zależeć od humoru recenzenta, od poziomu naukowego recenzenta, od tego czy zna habilitanta. 2. Jest za mało dyscyplin wyszczególnionych i nie każdy ma szansę dobrać dyscyplinę to kolejny chory przepis w naszym kraju. Oblewa się ludzi z powodu źle dobranej dyscypliny. Powinna być wprowadzona habilitacja interdyscyplinarna. 3. Z nowej ustawy usunięto wymagania odnośnie międzynarodowego poziomu dorobku naukowego. OK, dla nauk humanistycznych, ale to jest niedopuszczalne dla nauk ścisłych. Co pozostawiono – tylko wymagania które łatwo się spełni w naukach humanistycznych i słabych ośrodkach z nauk ścisłych ale trudno w dobrych ośrodkach nauk ścisłych. Tam, gdzie masowo powstają doktoraty, habilitacje łatwo zostać recenzentem. Powstają setki słabych doktoratów i łatwo w takim gronie zostać recenzentem. Wymóg bycia polskim recenzentem aby zostać profesorem powinien zostać usunięty – albo również honorować bycie recenzentem filadelfijskiego czasopisma. Teraz ma się już konta recenzenta, więc można to udokumentować bez podawania szczegółów odnośnie recenzowanych artykułów (to jest tajne). Trzeba odblokować profesury dobrym polskim naukowcom z nauk ścisłych. To jest chore obecnie, żeby po znajomości przyznawano bycie recenzentem, a recenzent nie ma pojęcia o temacie habilitanta. 4. Odwołania od decyzji Rad w sprawie nadawania stopni powinny iść bezpośrednio do niezależnego organu gdzie powoływano by zagranicznych recenzentów w naukach ścisłych z dobrymi Indeksami Hirscha według WEB OF SCIENCE (baza w której nie ma możliwości dopisania samemu lokalnych publikacji). 5. Dorobek naukowy recenzenta nie może być niższy niż habilitanta (kryterium łatwe do określenia w naukach ścisłych)⁹³.

Gdyby jednak internautka przyjrzała się, przez pryzmat swych postulatów, warunkom, w jakich przeprowadzano postępowania habilitacyjne na Słowacji, powinna dojść do przekonania, że w Polsce nie jest jeszcze tak najgorzej.

Trzecią z najczęściej stosowanych strategii komentowania tak moich artykułów, jak i wypowiedzi opartych o raporty badające zjawisko turystyki habilitacyjnej na Słowację okazał się atak *ad personam*, pełen obraźliwych sformułowań i ocen oraz prób dyskredytowania moich osiągnięć naukowych. Z taką postawą musiałem się liczyć. W znacznie gorszej sytuacji znalazła się Dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego, prof. Barbara Kromolicka, która została pozwana przez dwoje adiunktów z tej jednostki, legitymujących się słowacką habilitacją z pracy socjalnej uzyskaną w Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku. Ewa Ryś i Karol Mausch oskarżyli prof. Kromoliczkę o to, że wyrażała negatywną opinię na temat ich słowackiego dorobku habilitacyjnego, zarówno wśród pracowników wydziału, jak i w liście do dziekana Wydziału Pedagogicznego KU w Ružomberku, a tym samym podważyła zasadność nadania im stopnia doktora habilitowanego. Sąd Rejonowy w Szczecinie nie uznał zasadności ich oskarżenia⁹⁴. Oboje docenci zrezygnowali z pracy w Uniwersytecie Szczecińskim, a przechodząc do innej uczelni, wszczęli kolejny proces przeciwko tej profesor, tym razem zarzucając jej mobbing.

93 Tamże.

94 Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie V Wydział Karny, z dn. 5 marca 2010 r. Nr sprawy V K 55/0.

Reakcje na zamknięcie ścieżki habilitacyjnej na Słowację

Na zmianę dwustronnego porozumienia zareagowały środowiska polskie i słowackie. W mediach i komentarzach do artykułów pojawiały się zarówno wyrazy zadowolenia, jak i oburzenia. Wydarzenie to stało się kolejną okazją do krytyki wymogu habilitacji w naszym kraju, a także nieprawidłowości istniejących w polskim systemie szkolnym. Akademicki bloger, dr Józef Wiczorek napisał m.in.:

W III RP nastąpił też rozwój turystyki habilitacyjnej, ale co ciekawe tu kierunek turystyki jest inny, właściwie ograniczony do krajów ościennych, z dawnego bloku demokracji ludowej. Panujący w tym bloku system tytułarny był kompatybilny, stąd dla uzyskania brakujących stopni naukowych polscy turyści naukowci podróżowali na Białoruś czy Ukrainę. Ta turystyka była bardzo korzystna dla obu stron, bo na przeprowadzaniu przewodów biedne, postkomunistyczne uczelnie mogły zarobić, a i obdarzony dyplomem habilitant te opłaty mógł sobie szybko odbić, bo wkrótce osiągał w Polsce wyższe widełki płacowe. Nieco później turystyka habilitacyjna przeniosła się na Słowację, gdzie polscy uczeni upodobali sobie leżący niemal tuż za granicą mały Rużomberok. W okresie budowy socjalizmu ta miejscowość znana była z ogromnego smrodu wytwarzanego przez fabrykę celulozy. Natomiast w ostatnich latach zaczął się tam smród roznosić z powodu produkcji słabej jakości dyplomów habilitacyjnych, na które wśród akademików polskich był duży popyt. Przez kilka lat walczono o zmniejszenie tego habilitacyjnego smrodu, ale tak jakby to było rozpylanie jedynie perfum w okolicy. Wreszcie ogłoszono tryumf – habilitacje z Rużomberku z automatu nie będą uznawane! Co prawda w obliczu tryumfu niektórzy za bardzo się zagalopowali nazywając akademików-turystów oszustami, co może rodzić konsekwencje prawne – bo przecież to była turystyka zgodna z prawem u nas ustanowionym, a ponadto prace mogły być rzetelne, choć czasem o niezbyt wysokim poziomie. Automatyczne dyskredytowanie turystów też nie jest zasadne⁹⁵.

Wydawałoby się, że sprawa została zamknięta. Tak się jednak nie stało. Do Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN i Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów docierają listy – niestety anonimowe – których nadawcami są profesoro- wie oburzeni polityką kadrową w ich uniwersytetach. Ostatni, jaki wpłynął, z datą 30 lipca 2017 r., dotyczy jednego z przymiotnikowych uniwersytetów, gdzie występują towarzysko-koleżeńskie układy z udziałem osób habilitowanych za południową granicą. Oto na kierunku „pedagogika” pedagogikę zabawy dziecka wykłada specjalista w zakresie informatyki i ekonomii, zaś pedagogiki społecznej naucza doktor habilitowany inżynier materiałoznawstwa i technologii obuwia. Członkowie CK w Sekcji I Nauk Humanistycznych i Społecznych muszą rozstrzygać trudne kwestie dotyczące odwołań habilitowanych na Słowacji profesorów uczelnianych, którym rady wydziałów odmówiły wszczęcia postępowania na tytuł naukowy profesora bądź oceniły ich dorobek negatywnie. Problem wynika z faktu, że osoby takie nie ujawniają osiągnięć naukowych niezbędnych do habilitacji i trudno ocenić, czy po uzyskaniu tego stopnia nastąpił rzeczywisty wzrost ich dorobku naukowego i wniesienie istotnego wkładu w naukę.

Jedni komentatorzy chwalili ministra Jarosława Gowina za podjętą decyzję:

95 J. Wiczorek, *Blokada turystyki naukowej, czy bohaterska walka z problemami stwarzanymi przez – do tej pory nieupadły – socjalistyczny system akademicki*, 24.03.2016, <https://blogjw.wordpress.com/tag/habilitacje/> (dostęp: 22.08.2017).

Między doktorem habilitowanym uzyskanym w Polsce a docentem dydaktycznym zdobyтым, tak zdobyтым, a nie uzyskanym na Słowacji, jest przepaść intelektualna. Kto nie miał kompetencji intelektualnych uciekał po docenturę na Słowację, najwięcej duchownych lub byłych duchownych. Dobra zmiana Panie Ministrze⁹⁶.

I bardzo dobrze, bo słowackie habilitacje to genialny sposób na habilitowanie tych, którzy nie są w stanie spełnić wymogów krajowych przy jednoczesnym transferze znacznej gotówki na tamtejsze uczelnie. Słowacka habilitacja jest fajna dla Słowaków, ponieważ między sobą trzymają poziom, ale nam sprzedają to jak kebaby w budce... w myśl zasady: niech mają, to i tak nie nasi⁹⁷.

Zgadza się z pominięciem faktu, że nadużyć było mnóstwo. Cwaniaki z plecami u wyżej postawionych osób z większą kasą mogły łatwo i szybko w taki sposób habilitację zrobić. Później baran dobrze ustawiony i utytułowany tytułem łatwo zdobyтым na Słowacji pomiata osobami z niższymi tytułami, a wielokrotnie większą wiedzą maskując swoje braki. Pozdrawiam⁹⁸.

Inni stawiali pytanie o przyszłość osób, które nabyły prawa równoważne polskiej habilitacji.

Pytanie do ministra – co zrobić z setkami pseudo Profesorów na polskich uczelniach ze słowackimi niby-habilitacjami dydaktycznymi. Propozycja – dać im szansę na „poprawkę” w Polsce w ciągu 5 lat na wytypowanych wydziałach, jak nie to degradacja na st. wykładowców. – bo tyle znaczyły faktycznie te habilitacje⁹⁹.

Jak natomiast zareagowano na tę zmianę na Słowacji? Czytając komentarze pod publikacjami prasowymi, natknęliśmy się głównie na dyskusję wokół słabości tamtejszych uczelni. Internauci krytykują organizację studiów, niskie kompetencje części kadr akademickich, ich powiązania z socjalistycznym reżimem i działalność polityczną. Jeden z komentatorów w następujący sposób odniósł się do zmian w umowie między rządami: „Nie chowajmy głowy w piasek. Uniwersytet Katolicki, ale nie tylko ten jest hańbą naszego szkolnictwa wyższego. W Rużomberku produkowali polskich docentów jak na pastwisku”¹⁰⁰.

---

96 ~*Decanus* – 31.05 (18:46), <http://biznes.interia.pl/wiadomosci/news/slowackie-habilitacje-nie-beda-automatycznie-uznawane-na,2337769,4199> (pisownia oryginalna, dostęp: 25.02.2018).

97 *Gnom* – 31.05 (16:58), tamże.

98 ~*ktoś* – 31.05 (17:34), tamże.

99 ~*Zzoł* – 31.05 (20:22), tamże.

100 <http://blogy.hnonline.sk/dominik-strecansky> (dostęp: 22.08.2017).

Zakończenie

W żadnym z państw zachodniej Europy nie powstało w ciągu kilkunastu lat tak wiele niepublicznych szkół wyższych, że ich liczba stała się niemalże trzykrotnie większa niż liczba szkół publicznych. Świadczy to o dysfunkcyjności naszego systemu akademickiego, w którym obowiązują dwa – sprzeczne ze sobą i strukturalnie podtrzymywane przez władze – systemy kształcenia, polaryzujące społeczność ze względu na ład stabilizacji lub ład zmiany i etos akademicki albo jego brak. Obydwa te porządki generują moc integrującą i motywującą lub destrukcyjną i zniechęcającą, wyznaczając zarazem kulturowe albo pseudokulturowe ramy zachowań ludzi oraz ich postaw. W ponowoczesnym kraju o otwartej, neoliberalnej polityce w szkolnictwie wyższym, państwie wychodzącym z okowów totalitaryzmu, gdzie naukowy awans mógł dla wielu osób stać się ostatnią deską ratunku służącą zachowaniu dotychczasowego statusu akademickiego i miejsca stałej pracy, trudno dociec powodu decyzji – podjętej przez rządzącą w 2005 r. postsocjalistyczną lewicę – o stworzeniu szczególnej ścieżki dostępu do akademickiej godności.

Polski ustawodawca przewidział, że merytorycznie intensywna praca naukowo-badawcza oraz organizacyjno-dydaktyczna po uzyskaniu stopnia naukowego doktora w określonej dyscyplinie i dziedzinie naukowej wymaga, w wymiarze temporalnym, maksymalnie ośmiu lat, aby możliwe było rozwiązanie problemu badawczego. Zapisano to wprost w Prawie o szkolnictwie wyższym:

Art. 120. Okres zatrudnienia na stanowisku [...] adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, a także warunki skracania i przedłużania tych okresów określa statut, z tym, że zatrudnienie [...] osoby nieposiadającej stopnia naukowego [...] doktora habilitowanego nie może trwać dłużej niż osiem lat¹.

Oczywiście okres ten może być krótszy, a w szczególnych przypadkach, określonych w statutach uczelni, nawet dłuższy.

W 2017 r. na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy habilitowała się z pedagogiki przedszkolnej wykładowczyni Państwowej Wyższej Szkoły

---

¹ *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. W. Sanetra i M. Wierzbowski, MNiSW, Warszawa 2013, s. 264.

Zawodowej w Raciborzu – dr Jolanta Gabzdyl². 11 lat temu uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Z relacji prasowych wynika, że dr Gabzdyl należy do cenionych metodyków wychowania przedszkolnego. Jediną monografią, jaką wykazała w swoim dorobku, uzasadniając wszczęcie postępowania na tytuł docenta była jej rozprawa doktorska opublikowana w Polsce (także w PWSZ)³. Jak na polską wykładowczynię, słowacka rada była wysoce odpowiedzialna, bowiem powołała na recenzentów dwóch profesorów: Jolantę Szempruch z Kielc i Stanisława Juszczyka z Katowic. Również w komisji przyjmującej obronę pracy habilitacyjnej znaleźli się dwaj samodzielni pracownicy naukowcy z naszego kraju: emerytowany prof. Wojciech Kojs (obecnie w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej, recenzent wydawniczy i promotor pracy doktorskiej) oraz dr hab. Alina Budniak z tego samego wydziału, co jeden z recenzentów.

W czerwcu 2017 r. na adres Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN wpłynął list następującej treści:

W środę na Uniwersytecie w Bańskiej Bystrzycy miało miejsce kolokwium habilitacyjne Pani dr Jolanty Gabzdyl. Właśnie jest impreza na uczelni, czyli z dużym prawdopodobieństwem śmiem twierdzić, że kolokwium obronione i z automatu habilitacja bez nostryfikacji będzie w Polsce, bo to tytuł naukowy. Niech Pan Profesor zobaczy, jakim dorobkiem może pochwalić się Pani Gabzdyl. [...] Czy nie można z tym skutecznie walczyć?⁴

Walczyć nie ma z czym i z kim, skoro minister odciął słowackie habilitacje i tytuły profesora od ich automatycznej uznawalności w Polsce. Tytuł słowackiego profesora w ogóle nie podlega nostryfikacji, więc jest nieprzydatny w naszym kraju, zaś tytuł naukowo-pedagogiczny docenta musi zostać nostryfikowany. Tym samym to rady wydziałów uniwersyteckich czy innych jednostek akademickich ze stosownymi uprawnieniami mogą takie postępowanie przeprowadzić. Do tego jednak konieczne będzie udostępnienie przez kandydata swojego dorobku naukowego.

Z recenzji autorstwa Jolanty Szempruch dowiadujemy się, że podstawą habilitacji była praca pt. *Jakość zadań dydaktycznych w edukacji wczesnoszkolnej*. Opiniująca nie podaje ani miejsca, ani roku wydania, a zatem jest to chyba maszynopis. „Składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii i aneksu. Obejmuje 131 stron tekstu, obszerną liczącą 26 stron bibliografię i 26 stron aneksów. Jest poprawna zarówno w części teoretycznej, metodologicznej, jak i empirycznej”⁵. Równie pozytywnie ocenił tę pracę Stanisław Juszczyk:

2 <https://www.umb.sk/veda-a-vyskum/vedeckovyskumna-cinnost/habilitacne-a-inauguracne-konania-umb/habilitacne-konanie-umb.html> (dostęp: 20.07.2017).

3 J. Gabzdyl, *Szkice do prakseodydaktycznej teorii celów, poleceń i pytań w kształceniu wczesnoszkolnym*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, Racibórz 2012.

4 Archiwum KNP PAN.

5 J. Szempruch, Recenzja pracy habilitacyjnej dr Jolanty Gabzdyl nt. *Jakość zadań dydaktycznych w edukacji wczesnoszkolnej – Kvalita učebných úloh v primárnom vzdelávaní*, zatrudnionej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu (Polska), starającej się o tytuł docenta v odbore 1.1.5 Predškolská a elementarna pedagogika, na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Mateja

Stwierdzam, że recenzowana praca habilitacyjna dr Jolanty Gabzdyl, zatytułowana *Jakość zadań dydaktycznych w edukacji wczesnoszkolnej*, jest oryginalnym dziełem naukowym, wnoszącym znaczący wkład do dydaktyki komunikacji w klasie wczesnoszkolnej, wskazując jednocześnie dalsze drogi eksploracji badawczych w tym obszarze, a prezentowane w niej wyniki mają dużą wartość poznawczą dla pedagogów oraz wartość praktyczną dla nauczycieli wczesnoszkolnych, a także dla studentów pedagogiki wczesnoszkolnej⁶.

Mam nadzieję, że stanowiąca podstawę słowackiej habilitacji praca zostanie wydana w Polsce i będzie można zapoznać się z wyjątkowymi zaletami tych naukowych badań. Tymczasem czas zakończyć studium turystyki habilitacyjnej, której skutki już są widoczne, ale będą jeszcze bardziej odczuwane za kilka lat. Wówczas będzie można sięgnąć do źródeł, by odpowiedzieć sobie na pytania: Po co im to było? Komu i czemu służyło?

Od 1 czerwca 2016 r. zainteresowani upełnomocnieniem w kraju słowackich habilitacji bądź profesur muszą nostryfikować swoje dyplomy, wydane na Słowacji już po tym terminie, w jednostkach dysponujących odpowiednimi uprawnieniami do nadawania stopnia doktora habilitowanego oraz opiniowania wniosków o nadanie tytułu naukowego profesora w adekwatnej do dorobku naukowego dyscyplinie i dziedzinie nauk. Nieuczciwi lub nierzetelni naukowo nauczyciele akademicki – nie tylko z Polski, ale także z Republiki Czeskiej – doprowadzili do tego, że naukowcy sumiennie współpracujący ze słowackimi uniwersytetami utracili szansę kontynuowania starań awansowych w ramach uprzedniej umowy. Teraz nadchodzi czas prawdy, odsłony realnych osiągnięć naukowych. Wśród niektórych nauczycieli akademickich w Polsce i na Słowacji, którzy byli zaangażowani w awans u naszych południowych sąsiadów znalazłem nie tylko akceptację dla potrzeby przeciwstawienia się temu procederowi, ale i pomoc przy ujawnieniu wielu faktów oraz pozyskaniu materialnych dowodów w sprawie.

Jak to dobrze, że minister Jarosław Gowin zamknął granice dla tego typu przypadków. Szkoda, że ci, którzy habilitowali się na Słowacji rzetelnie, na podstawie podoktorskiego dorobku naukowego, mają z powodu takich zdarzeń mniejsze poczucie satysfakcji. Rząd Republiki Czeskiej anulował podobne porozumienie z rządem Republiki Słowackiej już w 2014 r. i nie uznaje słowackich tytułów naukowo-pedagogicznych docenta i profesora. Głównym powodem podjęcia takiej decyzji stał się fakt, że na Słowacji można je było uzyskać z kierunków kształcenia, które nie występują w Czechach⁷. Dlaczego podobnie nie zareagowano w Polsce, skoro największy problem tworzą ci akademicy, którzy

---

Bela w Bańskiej Bystrzycy, <https://www.umb.sk/veda-a-vyskum/vedeckovyskumna-cinnost/habilitacne-a-inauguracne-konania-umb/habilitacne-konanie-umb.html> (dostęp: 20.07.2017).

6 S. Juszczak, Recenzja pracy habilitacyjnej dr Jolanty Gabzdyl nt. *Jakość zadań dydaktycznych w edukacji wczesnoszkolnej – Kvalita učebných úloh v primárnom vzdelávaní*, zatrudnionej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu (Polska), starającej się o tytuł docenta w odbore 1.1.5 Predškolská a elementárna pedagogika, na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, <https://www.umb.sk/veda-a-vyskum/vedeckovyskumna-cinnost/habilitacne-a-inauguracne-konania-umb/habilitacne-konanie-umb.html> (dostęp: 20.07.2017).

7 D. Klein, *Koniec slovenských docentov a profesorov v Čechách*, <https://www.noviny.sk/zahranicie/129869-koniec-slovenskych-docentov-a-profesorov-v-cechach> (dostęp: 22.08.2017).

uzyskali słowacką docenturę nie z dyscypliny naukowej, ale kierunku kształcenia? Już Monteskiusz pisał, że „[...] istnieją dwa rodzaje zepsucia: jedno, kiedy lud nie przestrzega praw; drugie, kiedy same prawa przynoszą ze sobą zepsucie. To zło jest nieuleczalne, bo tkwi w samym lekarstwie”⁸. Dobrze zatem się stało, że skoro nie potrafiliśmy, jako środowisko naukowe, powstrzymać turystyki habilitacyjnej w jej patologicznym wymiarze, to znalazł się wreszcie rząd, który przeciął te praktyki.

---

8 Ch. de Montesquieu, *O duchu praw*, tłum. Tadeusz Boy-Żeleński, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/o-duchu-praw.html> (dostęp: 27.07.2017).

ANEKS

POROZUMIENIE między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej w sprawie równoważności dokumentów o wykształceniu, stopniach i tytułach naukowych wydawanych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej (nieopublikowane)¹

Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rząd Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej,

- biorąc pod uwagę postanowienia Konwencji o wzajemnym uznawaniu równoważności dokumentów ukończenia szkół średnich, szkół średnich zawodowych i szkół wyższych, a także dokumentów o nadawaniu stopni i tytułów naukowych, sporządzonej w Pradze dnia 7 czerwca 1972 roku oraz
- w celu dalszego rozwoju współpracy w dziedzinie nauki i kształcenia poprzez wzajemne uznawanie równoważności dokumentów o wykształceniu i dokumentów o nadawaniu stopni i tytułów naukowych, uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Uznaje się za równoważne

- świadectwa dojrzałości (maturalne) wydawane w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej po ukończeniu liceum ogólnokształcącego, liceum zawodowego i technikum zawodowego oraz

---

1 <http://www.buwiwm.edu.pl/uzn/CSRS.htm>.

- świadectwa egzaminu maturalnego wydawane w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej po ukończeniu gimnazjum, średnich szkół zawodowych i średnich zasadniczych szkół zawodowych.

Artykuł 2

Uznaje się za równoważne dyplomy ukończenia szkoły wyższej wydane w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej.

Artykuł 3

Uznaje się za równoważne dokumenty o nadaniu stopni naukowych „doktor” („dr”) i „doktor habilitowany” („dr hab.”) wydawane w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz dokumenty o nadaniu stopni naukowych „kandidat vied” („CSc.”) i „doktor vied” („DrSc.”) wydawane w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej.

Artykuł 4

1. uznaje się za równoważne dokumenty o mianowaniu na stanowisko naukowe docenta wydawane w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i dokumenty o nadaniu tytułu naukowo-pedagogicznego i artystyczno-pedagogicznego „docent” wydawane w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej
2. uznaje się za równoważne dokumenty o nadaniu tytułów naukowych profesora nadzwyczajnego i profesora zwyczajnego wydawane w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i dokumenty o nadaniu tytułu naukowo-pedagogicznego i artystyczno-pedagogicznego „profesor” wydawane w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej.

Artykuł 5

Umawiające się Strony będą się wzajemnie informować o zmianach w swych systemach edukacyjnych oraz będą wymieniać wzory poszczególnych dokumentów, o których mowa w artykułach 1, 2, 3 i 4 niniejszego Porozumienia.

Artykuł 6

Umawiające się Strony będą rozwijać wzajemną współpracę zgodnie z niniejszym Porozumieniem i na podstawie przepisów prawnych każdego z państw.

Artykuł 7

Porozumienie niniejsze wejdzie w życie w dniu wymiany not stwierdzających jego przyjęcie zgodnie z przepisami prawnymi każdego z państw.

Porozumienie niniejsze zawarte jest na czas nieokreślony. Może być ono wypowiedziane w drodze notyfikacji przez każdą z umawiających się Stron: w takim przypadku utraci moc po upływie jednego roku od dnia wypowiedzenia.

Porozumienie niniejsze sporządzono w Warszawie dnia 16 grudnia 1987 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i słowackim, przy czym obydwa teksty posiadają jednakową moc.

**Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzona w Warszawie dn. 18 lipca 2005 r.
M.P. z 2006 Nr 14 poz. 187 • Brzmienie od 1 lutego 2006 r.**

Tabela 12. Treść Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej

UMOWA	DOHODA
między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej	medzi vládou Poľskej republiky a vládou Slovenskej republiky o vzájomnom uznávaní častí štúdiá a rovnocennosti dokladov o vzdelaní, hodnosti a titulov získaných v Poľskej republike a v Slovenskej republike
Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Republiki Słowackiej, zwane dalej „Umawiającymi się Stronami”,	Vláda Poľskej republiky a vláda Slovenskej republiky (ďalej len „zmluvné strany”),
– w duchu przyjaźni charakteryzującej stosunki między obydwojma Państwami,	v duchu priateľstva charakterizujúceho vzťahy medzi obidvomi štátmi,
– mając na celu pogłębianie współpracy w dziedzinie nauki i edukacji,	majúc na zreteli prehlbovanie spolupráce v oblasti vedy a vzdelávania,
– pragnąc ułatwić mobilność studentów i pracowników szkół wyższych obu Państw,	vyjadrując vôľu uľahčiť mobilitu študentova pracovníkov vysokých škôl oboch štátov,
uzgodniły, co następuje:	dohodli sa takto:
Artykuł 1	Článok 1
Dla celów umowy uznaje się, że:	Na účely tejto dohody sa
1) określenie „szkół wyższa” odnosi się do wszystkich instytucji, które zgodnie z porządkiem prawnym państwa każdej z Umawiających się Stron mają charakter szkół wyższych lub są uprawnione do nadawania stopni i tytułów;	(1) pojem „vysoká škola” vzťahuje na všetky inštitúcie, ktoré v súlade s právnym poriadkom štátu každej zmluvnej strany majú charakter vysokej školy alebo majú právo udeľovať vedecké hodnosti.
2) określenie „dokument o wykształceniu oraz o nadaniu stopni i tytułów”:	(2) pojem „doklad o vzdelaní, udelených hodnostiach a tituloch”

a) w Rzeczypospolitej Polskiej oznacza: świadectwo dojrzałości, dyplomy ukończenia studiów, dyplomy nadania stopni naukowych „doktor” i „doktor habilitowany”, dyplomy nadania stopni „doktor sztuki” i „doktor habilitowany sztuki”, a także dokumenty nadania tytułu naukowego „profesor” lub tytułu „profesor sztuki”,	a) v Poľskej republike vzťahuje na maturitné vysvedčenie, diplomy o skončení štúdia, diplomy o udelení vedeckých hodností „doktor” alebo „doktor habilitovaný”, diplomy o udelení hodností „doktor štuki” alebo „doktor habilitovaný štuki”, ako aj na doklady o udelení vedeckého titulu „profesor” alebo titulu „profesor štuki”.
b) w Republice Słowackiej oznacza: świadectwo egzaminu maturalnego, dokumenty ukończenia studiów, dokumenty nadania tytułów naukowo-pedagogicznych lub artystyczno-pedagogicznych „docent” i „profesor”, a także dyplomy nadania stopnia naukowego;	b) v Slovenskej republike vzťahuje na vysvedčenie o maturitnej skúške, doklady o absolvovaní štúdia, doklady o udelení vedecko-pedagogických alebo umelecko-pedagogických titulov „docent” alebo „profesor”, ako aj na diplom o udelení vedeckej hodnosti,
3) określenie „egzamin”:	(3) pojem „skúška”
a) w Rzeczypospolitej Polskiej odnosi się do egzaminów końcowych, jak również egzaminów semestralnych i rocznych złożonych w okresie studiów,	a) v Poľskej republike vzťahuje na záverečné skúšky, ako aj na semestrálne skúšky a ročníkové skúšky vykonané počas štúdia,
b) w Republice Słowackiej odnosi się do egzaminów państwowych, egzaminów końcowych, jak również egzaminów semestralnych i rocznych złożonych w okresie studiów.	b) v Slovenskej republike vzťahuje na štátne skúšky, záverečné skúšky, ako aj na semestrálne skúšky a ročníkové skúšky vykonané počas štúdia.
Artykuł 2	Článok 2
Świadectwo dojrzałości uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej i świadectwo egzaminu maturalnego uzyskane w Republice Słowackiej uznaje się za równoważne oraz dające prawo do ubiegania się o przyjęcie do szkół wyższych w państwie każdej z Umawiających się Stron.	Maturitné vysvedčenie vydané v Poľskej republike a vysvedčenie o maturitnej skúške vydané v Slovenskej republike sa uznávajú za rovnocenné a oprávňujú uchádzať sa o prijatie na vysoké školy v štáte každej zo zmluvných strán.
Artykuł 3	Článok 3
1. Na wniosek studenta będą zaliczane i uznawane przez szkoły wyższe Umawiających się Stron okresy studiów, osiągnięte wyniki oraz zdane egzaminy.	(1) Na žiadosť študenta budú vysoké školy oboch zmluvných strán započítavať alebo uznávať časti štúdia, dosiahnuté výsledky a vykonané skúšky.
2. W przypadku różnic programowych uznanie okresów studiów może być uzależnione od zdania egzaminów uzupełniających.	(2) V prípade rozdielnych programov môže byť uznanie časti štúdia podmienené vykonaním doplňujúcich skúšok.
Artykuł 4	Článok 4
Dyplomy potwierdzające uzyskanie tytułu zawodowego „licencjat” lub „inżynier” w Rzeczypospolitej Polskiej oraz dyplomy potwierdzające uzyskanie akademickiego tytułu „bakalar” (w skrócie „Bc.”) w Republice Słowackiej uznaje się za równoważne.	Diplomy potvrdzujúce získanie profesijného titulu „licencjat” alebo „inžynier” v Poľskej republike a diplomy potvrdzujúce získanie akademického titulu „bakalár” (skratka „Bc.”) v Slovenskej republike sa uznávajú za rovnocenné.

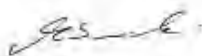
Artykuł 5	Článok 5
<p>1. Dyplomy potwierdzające ukończenie studiów magisterskich w Rzeczypospolitej Polskiej oraz dyplomy potwierdzające ukończenie studiów wyższych w programie studiów drugiego stopnia w Republice Słowackiej uznaje się za równoważne, zgodnie z tabelą porównawczą, która stanowi załącznik do niniejszej umowy.</p>	<p>(1) Dyplomy potwierdzające ukończenie magisterskiego štúdia w Polskiej republice a diplomy potvrđzujúce skončenie vysokoškolského štúdia v študijnom programe druhého stupňa v Slovenskej republice sa uznávajú za rovnocenné podľa porovnávacjej tabuľky, ktorá je prílohou tejto dohody.</p>
<p>2. Dyplomy, o których mowa w ust. 1, dają ich posiadaczom prawo do ubiegania się o przyjęcie na studia doktoranckie, nadanie stopnia naukowego „doktor” lub stopnia „doktor sztuki” w Rzeczypospolitej Polskiej oraz przyjęcia na studia doktoranckie i nadanie tytułu akademickiego „doktor” („philosophiae doctor”, w skrócie: „PhD.”) lub tytułu akademickiego „doktor umenia” („artis doctor”, w skrócie: „ArtD.”) w Republice Słowackiej.</p>	<p>(2) Dyplomy uvedené v odseku 1 oprávňujú ich držiteľov uchádzať sa o prijatie na doktorandské štúdium a udelenie vedeckej hodnosti „doktor” alebo hodnosti „doktor sztuki” v Polskej republice a o prijatie na doktorandské štúdium a udelenie akademického titulu „doktor” („philosophiae doctor”, skratka „PhD.”) alebo akademického titulu „doktor umenia” („artis doctor”, skratka „ArtD.”) v Slovenskej republice.</p>
Artykuł 6	Článok 6
<p>1. Dyplomy nadania stopnia naukowego „doktor” lub stopnia „doktor sztuki” uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej oraz dyplomy nadania tytułu akademickiego „doktor” („philosophiae doctor”, w skrócie: „PhD.”) lub tytułu akademickiego „doctor umenia” („artis doctor”, w skrócie: „ArtD.”) uzyskane w Republice Słowackiej uznaje się za równoważne.</p>	<p>(1) Dyplomy o udelení vedeckej hodnosti „doktor” alebo hodnosti „doktor sztuki” získané v Polskej republice a diplomy o udelení akademického titulu „doktor” („philosophiae doctor”, skratka „PhD.”) alebo akademického titulu „doktor umenia” („artis doctor”, skratka „ArtD.”) získané v Slovenskej republice sa uznávajú za rovnocenné.</p>
<p>2. Dyplomy, o których mowa w ust. 1, dają ich posiadaczom prawo do ubiegania się o nadanie stopnia naukowego „doktor habilitowany” lub stopnia „doktor habilitowany sztuki” w Rzeczypospolitej Polskiej oraz stopnia naukowego „doktor wied” (w skrócie: „DrSc.”) albo tytułu naukowo-pedagogicznego lub artystyczno-pedagogicznego „docent” (w skrócie: „doc.”) w Republice Słowackiej.</p>	<p>(2) Dyplomy uvedené v odseku 1 oprávňujú ich držiteľov uchádzať sa o priznanie vedeckej hodnosti „doktor habilitowany” alebo hodnosti „doktor habilitowany sztuki” v Polskej republice a o udelenie vedeckej hodnosti „doktor wied” (skratka „DrSc.”) a získanie vedecko-pedagogického alebo umelecko-pedagogického titulu „docent” (skratka „doc.”) v Slovenskej republice.</p>
Artykuł 7	Článok 7
<p>Dyplomy nadania stopnia naukowego „doktor habilitowany” lub stopnia „doktor habilitowany sztuki” uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej oraz dokumenty nadania tytułu naukowo-pedagogicznego lub artystyczno-pedagogicznego „docent” (w skrócie: „doc.”) oraz dyplomy o nadaniu stopnia naukowego „doktor wied” (w skrócie: „DrSc.”) uzyskane w Republice Słowackiej uznaje się za równoważne.</p>	<p>Diplomy o udelení vedeckej hodnosti „doktor habilitowany” alebo hodnosti „doktor habilitowany sztuki” získané v Polskej republice a doklady o udelení vedecko-pedagogického alebo umelecko-pedagogického titulu „docent” (skratka „doc.”) a diplomy o udelení vedeckej hodnosti „doktor wied” (skratka „DrSc.”) získané v Slovenskej republice sa uznávajú za rovnocenné.</p>

Artykuł 8	Článok 8
<p>Dokumenty nadania tytułu naukowego „profesor” lub tytułu „profesor sztuki” uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej oraz dokumenty nadania tytułu naukowo-pedagogicznego lub artystyczno-pedagogicznego „profesor” (w skrócie: „prof.”) uzyskane w Republice Słowackiej uznaje się za równoważne.</p>	<p>Doklady o udelení vedeckého titulu „profesor” alebo titulu „profesor štuki” v Poľskej republike a doklady o udelení vedecko-pedagogického alebo umelecko-pedagogického titulu „profesor” (skratka „prof.”) získané v Slovenskej republike sa uznávajú za rovnocenné.</p>
Artykuł 9	Článok 9
<p>Dokumenty o wykształceniu oraz nadaniu stopni i tytułów wydane zgodnie z wcześniej obowiązującymi przepisami będą uznane za równoważne zgodnie z prawem obowiązującym w tym zakresie w państwie każdej z Umawiających się Stron.</p>	<p>Doklady o vzdelaní, hodnostiach a tituloch vydané na základe predchádzajúcich platných predpisov budú uznané za rovnocenné v súlade so záväznými právnymi predpismi v uvedenej oblasti v štátoch zmluvných strán.</p>
Artykuł 10	Článok 10
<p>Osoba, której przyznano:</p>	<p>Osoba, ktorej bol udelený</p>
<p>1) w Rzeczypospolitej Polskiej tytuł zawodowy, stopień lub tytuł,</p>	<p>a) v Poľskej republike profesijný titul, hodnosť alebo titul,</p>
<p>2) w Republice Słowackiej akademicki tytuł, naukowo-pedagogiczny tytuł, artystyczno-pedagogiczny tytuł lub stopień naukowy,</p>	<p>b) v Slovenskej republike akademický titul, vedecko-pedagogický titul, umelecko-pedagogický titul alebo vedecká hodnosť,</p>
<p>o których mowa w artykułach 4, 5, 6, 7 i 8 niniejszej umowy, ma prawo używania go w formie zgodnej z przepisami prawnymi państwa każdej z Umawiających się Stron.</p>	<p>które sú vymenované v článkoch 4, 5, 6, 7 a 8 dohody, je oprávnená používať ich v podobe, ktorá zodpovedá príslušným právnym predpisom štátov zmluvných strán.</p>
Artykuł 11	Článok 11
<p>1. Kwestie wynikające z niniejszej umowy, a wymagające uzgodnień, będą rozstrzygane przez komisję specjalistów złożoną z sześciu przedstawicieli, po trzech delegowanych przez każdą z Umawiających się Stron. Członków komisji powołują ministrowie edukacji państw Umawiających się Stron. Lista specjalistów zostanie przekazana drugiej Stronie drogą dyplomatyczną.</p>	<p>(1) Otázky vyplývajúce z dohody, ktoré je potrebné objasniť, bude prerokovávať komisia odborníkov zložená zo šiestich členov, troch predstaviteľov každej zmluvnej strany. Členov komisie vymenujú ministri školstva štátov zmluvných strán. Zoznam členov komisie bude doručený druhej strane diplomatickou cestou.</p>
<p>2. Komisja specjalistów będzie aktualizować tabelę porównawczą, stanowiącą załącznik do umowy.</p>	<p>(2) Komisia odborníkov bude aktualizovať porovnávaciu tabuľku, ktorá je prílohou tejto dohody.</p>
<p>3. Posiedzenia komisji specjalistów będą odbywać się na prośbę jednej z Umawiających się Stron. Miejsce i termin spotkania będą ustalane drogą dyplomatyczną.</p>	<p>(3) Komisia odborníkov bude zasadať na žiadosť jednej zo zmluvných strán. Miesto i termín stretnutia budú dohodnuté diplomatickou cestou.</p>

Artykuł 12	Článok 12
<p>1. Niniejsza umowa podlega zatwierdzeniu zgodnie z prawem państwa każdej z Umawiających się Stron, co zostanie stwierdzone w drodze wymiany not. Za dzień wejścia w życie umowy uważać się będzie pierwszy dzień trzeciego miesiąca, który nastąpi po doręczeniu noty późniejszej.</p>	<p>(1) Táto dohoda podlieha schváleniu v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi oboch zmluvných strán, o čom sa budú zmluvné strany informovať prostredníctvom výmeny not. Dňom nadobudnutia platnosti dohody bude prvý deň tretieho mesiaca nasledujúceho po dni doručenia neskoršej nóty.</p>
<p>2. Z dniem wejścia w życie niniejszej umowy traci moc obowiązującą Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej w sprawie równoważności dokumentów o wykształceniu, stopniach i tytułach naukowych, wydawanych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej, sporządzone w Warszawie dnia 16 grudnia 1987 r., wyłącznie w stosunkach między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Słowacką.</p>	<p>(2) Dňom nadobudnutia platnosti dohody sa v slovensko-poľských vzťahoch skončí platnosť Dohody medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Poľskej ľudovej republiky o vzájomnom uznávaní dokladov o vzdelaní a udeľovaní vedeckých hodností a titulov vydaných v Československej socialistickej republike a v Poľskej ľudovej republike, podpísanej dňa 16. decembra 1987 vo Varšave.</p>
Artykuł 13	Článok 13
<p>Umowa niniejsza zawarta jest na czas nieokreślony. Może być ona wypowiedziana w drodze notyfikacji przez każdą z Umawiających się Stron. Umowa traci moc po upływie jednego roku od dnia otrzymania noty wypowiadającej przez drugą Umawiającą się Stronę.</p>	<p>Táto dohoda sa uzatvára na dobu neurčitú. Každá zo zmluvných strán ju môže vypovedať diplomatickou cestou. Platnosť dohody sa skončí po uplynutí jedného roka odo dňa doručenia oznámenia o výpovedi druhej zmluvnej strane.</p>
<p>SPORZĄDZONO w Warszawie dnia 18 lipca 2005 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i słowackim, przy czym oba teksty mają jednakową moc.</p>	<p>DANÉ vo Varšave dňa 18. júla 2005 v dvoch pôvodných vyhotoveniach, každé v poľskom a slovenskom jazyku, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť.</p>

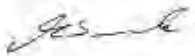
Z upoważnienia Rządu
Rzeczypospolitej Polskiej

Z upoważnienia Rządu
Republiki Słowackiej

Za vládu
Poľskej republiky

Za vládu
Slovenskej republiky

Załącznik

TABELA PORÓWNAWCZA

Rzeczpospolita Polska	Republika Słowacka
świadectwo dojrzałości	vysvedčenie o maturitnej skúške
licencjat (lic.) licencjat pielęgniarstwa (lic.) licencjat położnictwa (lic.) inżynier (inż.) inżynier architekt (inż. arch.)	bakalár (Bc.)
magister (mgr) magister pielęgniarstwa (mgr) magister położnictwa (mgr) magister inżynier (mgr inż.) magister inżynier architekt (mgr inż. arch.) magister edukacji (mgr) magister sztuki (mgr) lekarz (lek.) lekarz stomatolog (lek.) lekarz dentysta (lek.) lekarz weterynarii (lek.)	magister (Mgr.) inżynier (Ing.) inżynier architekt (Ing. arch.) magister (Mgr.) magister umenia (Mgr. art.) doktor všeobecného lekárstva (MUDr.) doktor zubného lekárstva (MDDr.) doktor zubného lekárstva (MDDr.) doktor veterinárskeho lekárstva (MVDr.)
doktor (dr) doktor nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego (dr) doktor sztuki (dr)	doktor (philosophiae doctor, PhD.) doktor (philosophiae doctor, PhD.) doktor umenia (artis doctor, ArtD.)
doktor habilitowany (dr hab.) doktor habilitowany sztuki (dr hab.)	doctor scientiarum (DrSc.) docent (doc.) doctor scientiarum (DrSc.) docent (doc.)
profesor (prof.) profesor sztuki (prof.)	profesor (prof.) profesor (prof.)

Priloha

POROVNÁVACIA TABUĽKA

Poľská republika	Slovenská republika
świadectwo dojrzałości	vysvedčenie o maturitnej skúške
licencjat (lic.) licencjat pielęgniarstwa (lic.) licencjat położnictwa (lic.) inżynier (inż.) inżynier architekt (inż. arch.)	bakalár (Bc.)
magister (mgr) magister pielęgniarstwa (mgr) magister położnictwa (mgr) magister inżynier (mgr inż.) magister inżynier architekt (mgr inż. arch.) magister edukacji (mgr) magister sztuki (mgr) lekarz (lek.) lekarz stomatolog (lek.) lekarz dentysta (lek.) lekarz weterynarii (lek.)	magister (Mgr.) inżynier (Ing.) inżynier architekt (Ing. arch.) magister (Mgr.) magister umenia (Mgr. art.) doktor všeobecného lekárstva (MUDr.) doktor zubného lekárstva (MDDr.) doktor zubného lekárstva (MDDr.) doktor veterinárskeho lekárstva (MVDr.)
doktor (dr) doktor nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego (dr) doktor sztuki (dr)	doktor (philosophiae doctor, PhD.) doktor (philosophiae doctor, PhD.) doktor umenia (artis doctor, ArtD.)
doktor habilitowany (dr hab.) doktor habilitowany sztuki (dr hab.)	doctor scientiarum (DrSc.) docent (doc.) doctor scientiarum (DrSc.) docent (doc.)
profesor (prof.) profesor sztuki (prof.)	profesor (prof.) profesor (prof.)

Źródło: <http://prawo.legeo.pl/prawo/umowa-miedzy-rzadem-rzeczypospolitej-polskiej-a-rzadem-republiki-slowackiej-o-wzajemnym-uznawaniu-okresow-studiow-oraz-rownowaznosc-dokumentow-o-wyksztalzeniu-i-nadaniu-stopni-i-tytulow-uzyskanych-w/> (dostęp: 14.09.2006).

Załącznik 2

Podstawę prawną do uznawania świadectw maturalnych, dyplomów ukończenia studiów oraz stopni naukowych doktora (*PhD.*, *ArtD.*) uzyskanych na terenie Słowacji stanowi obecnie zmieniona Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rep. Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w RP i Rep. Słowackiej podpisana 18 lipca 2005 r. (pierwotna umowa weszła w życie z dniem 1 lutego 2006 r., zmiany weszły w życie z dniem 1 czerwca 2016 r.). Wszystkie słowackie dyplomy stwierdzające uzyskanie stopnia naukowego *doktora vied*, tytułu naukowo-pedagogicznego *docent* oraz tytułu naukowego profesora, wydane do dnia 31 maja 2016 r., będą nadal uznawane za równoważne z ich polskimi odpowiednikami na podstawie obowiązującej w tym czasie pierwotnej treści umowy. Możliwość uznania stopnia *doktora vied* i tytułu naukowo-pedagogicznego *docent* uzyskanego na Słowacji po 31 maja 2016 r. określa natomiast odpowiednio art. 24 i art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2014 r. poz. 1852 oraz z 2015 r. poz. 249).

Wraz z wejściem w życie umowy z 2005 r. przestało obowiązywać Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Czecho-słowackiej Republiki Socjalistycznej w sprawie równoważności dokumentów o wykształceniu, stopniach i tytułach naukowych, wydawanych w PRL i CSRS, sporządzone w Warszawie dnia 16 grudnia 1987 r. /nieopublikowane/. Dodatkowo – do dnia 6 sierpnia 2004 r. – podstawę prawną do uznawania słowackich dokumentów o wykształceniu stanowiła tzw. Konwencja Praska z 1972 r. Wszystkie dokumenty, które spełniają warunki określone w ww. aktach prawnych, są uznawane za równoważne z ich polskimi odpowiednikami. Wyjątek stanowią dyplomy lekarza, lekarza dentystry, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, lekarza weterynarii lub architekta (dowiedz się dlaczego).

Materiál analízy Ministerstva Školníctva, Nauky, Badań i Športu Republiki Słowackej do zmián w umowie z Polsk w zakresie uznawalnořci stopni i tytułow naukowych (24.02.2016)²

Materiál programu rokowania Názov: Návrh na uzatvorenie Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o vzájomnom uznvan čast ťtdia a rovnocennosti dokladov o vzdelaní, hodnosti a titulov získaných v Slovenskej republike a v Poľskej republike, podpsan vo Varšave 18. júla 2005

slo materiálu: UV-9472/2016; Rezort: MŠVVaŠ SR; Rezortne slo:2016-8489/1219:1-15CO

Predkladateľ: minister školstva, vedy, výskumu a ťportu

Podnet: Inicitvny návrh

Rokovanie: 199/2016, 24.02.2016, 7. bod programu

Materl: Schvlen Č. uznesenia:68/2016

Predkladacia správa

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a ťportu Slovenskej republiky predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky ako inicitvny materiál Návrh na uzatvorenie Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o vzájomnom uznvan čast ťtdia a rovnocennosti dokladov o vzdelaní, hodnosti a titulov získaných v Slovenskej republike a v Poľskej republike, podpsan vo Varšave 18. júla 2005.

Bilaterálna dohoda o vzájomnom uznvan čast ťtdia a rovnocennosti dokladov o vzdelaní, hodnosti a titulov získaných v Slovenskej republike a v Poľskej republike, podpsan vo Varšave 18. júla 2005, nadväzuje na vznamne kultúrno-spoloenske vzťahy medzi Slovenskou republikou a Poľskou republikou. Slovensk republika m bohate a veľmi dobré skúsenosti v oblasti využívan dohody o vzájomnom uznvan dokladov o vzdelaní s Poľskou republikou, ktor bola publikovan v zbierke zákonov pod . 3/2006 Z. z. Vzhľadom na to vťhak, ťe v súčasnosti platn dohoda bola uzavret v roku 2005 nereaguje na zmeny v oblasti reforiem stredného a vysokého školstva a na ine skutočnosti, ktore bránia v efektívnom využívan dohody.

Predmetom zmián dohody je zuťenie oblasti pôsobnosti zmluvy s ohľadom na explicitne vyluenie uznvan dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií na uely výkonu regulovaného povolania. Z uvedeného dôvodu boli vyluene

---

² Archiwum KNP PAN; takťze: <http://sliwerski-pedagog.blogspot.com/2016/03/takze-sowacy-nie-chca-juz-dziaalnosci.html> (dostp: 11.03.2018).

z dohody aj uznávania vedecko-pedagogických titulov, keďže výkon povolania vysokoškolského učiteľa vo funkcii docent a profesor sú regulovanými povolania-mi v Slovenskej republike, preto sa pri uznávaní kvalifikácie nepostupovalo podľa bilaterálnej dohody. Pri uznávaní odbornej kvalifikácie vysokoškolského učiteľa v Slovenskej republike Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, ako príslušný orgán podľa zákona č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov vychádza z minimálnych kvalifikačných požiadaviek, ktoré sú stanovené pre vysokoškolských učiteľov v Slovenskej republike. Výkon povolania vysokoškolského učiteľa v Poľskej republike nie je regulovaným povoláním preto profesijné uznanie sa v Poľskej republike nevyžaduje. O uznaní kvalifikácie rozhoduje zamestnávateľ zamestnaním dotčného odborníka.

Návrh zmluvy zodpovedá záujmom zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Je vypracovaný v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky a všeobecnými zásadami medzinárodného práva, ako aj záväzkami Slovenskej republiky vyplývajúcimi jej z iných medzinárodných dokumentov.

Przedłożony materiał na posiedzenie RM

Ministerstwo Szkolnictwa, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowackiej przedstawia na posiedzenie rządu Republiki Słowackiej, jako materiał inicjatywny, Propozycję zawarcia Umowy pomiędzy rządem Republiki Słowackiej a rządem Rzeczypospolitej Polskiej, która zmienia i uzupełnia Umowę zawartą pomiędzy rządem Republiki Słowackiej a rządem Rzeczypospolitej Polskiej o wzajemnym uznawaniu części studiów i równoważności dokumentów potwierdzających uzyskane stopnie naukowe, godności i tytuły otrzymane w Republice Słowackiej i Rzeczypospolitej Polskiej, podpisaną w Warszawie 18 lipca 2005 r.

Bilateralna umowa o wzajemnym uznawaniu części studiów i równoważności dokumentów potwierdzających uzyskane stopnie naukowe, godności i tytuły otrzymane w Republice Słowackiej i Rzeczypospolitej Polskiej, podpisana w Warszawie 18 lipca 2005 r., nawiązuje do wzajemnych stosunków społeczno-kulturalnych pomiędzy Republiką Słowacką a Rzeczpospolitą Polską. Republika Słowacka posiada bogate i bardzo dobre doświadczenia w realizowaniu umowy z Rzeczpospolitą Polską o wzajemnym uznawaniu dokumentów potwierdzających zdobyte wykształcenie, opublikowanej w Zbiorze Ustaw pod nr. 3/2006 Z. z. Ze względu na to, że obecnie obowiązująca umowa była podpisana w 2005 r., nie w pełni reaguje ona na zmiany, jakie się dokonały na poziomie szkolnictwa średniego i wyższego, oraz na inne sytuacje, które nie pozwalają na efektywne wykorzystywanie umowy.

Przedmiotem zmian w niniejszej umowie jest zawężenie obszaru jej obowiązywania z uwzględnieniem wyłączenia explicite uznawania dokumentów o uzyskanym wykształceniu lub specjalistycznych kwalifikacjach dla potrzeb wykonywania profesji regulowanych. Dlatego wyłącza się z umowy uznanie tytułów naukowo-pedagogicznych, ponieważ na terenie Słowacji wykonywanie profesji

nauczyciela akademickiego na stanowisku docenta i profesora jest profesją regulowaną. Z tego też powodu przy uznawaniu kwalifikacji nie postępowano zgodnie z umową bilateralną. Przy uznaniu kwalifikacji zawodowej nauczyciela akademickiego w Republice Słowackiej Ministerstwo Szkolnictwa, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowackiej – jako właściwy organ, według ustawy nr 422/2015 Z. z. określający warunki uznawalności dokumentów o uzyskanym wykształceniu i kwalifikacjach zawodowych oraz o zmianie i uzupełnieniu niektórych przepisów – obiera za punkt wyjścia minimalne wymagania kwalifikacyjne, jakie są ustanowione dla nauczycieli akademickich w Republice Słowackiej. Wykonywanie zawodu nauczyciela akademickiego w Rzeczypospolitej Polskiej nie jest profesją regulowaną, dlatego uznanie zawodowe nie jest tam wymagane. O uznaniu kwalifikacji decyduje pracodawca danego specjalisty.

Propozycja niniejszej umowy pozostaje w zgodzie z interesami polityki zagranicznej Republiki Słowackiej. Została opracowana w zgodzie z porządkiem prawnym Republiki Słowackiej i powszechnymi zasadami prawa międzynarodowego, jak również ze zobowiązaniami Republiki Słowackiej wypływającymi z innych dokumentów międzynarodowych.

UMOWA między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o zmianie umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzonej w Warszawie dn. 18 lipca 2005 r.³

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Republiki Słowackiej (zwane dalej „Umawiającymi się Stronami”), pragnąc dokonać zmian w umowie o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzonej w Warszawie dnia 18 lipca 2005 r., uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

W umowie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 1 pkt. 2 otrzymuje brzmienie:

„2) określenie „dokument o wykształceniu oraz o nadaniu stopni”:

- a) w Rzeczypospolitej Polskiej oznacza: świadectwo dojrzałości, dyplomy ukończenia studiów, dyplomy nadania stopni naukowych „doktor” i „doktor sztuki”,
- b) w Republice Słowackiej oznacza: świadectwo egzaminu maturalnego, dyplom absolwenta i świadectwo o udziale w egzaminie, dyplom, dodatek do dyplomu i świadectwo zdania egzaminu państwowego,”;

2) w art. 6 uchyla się ust. 2. Znosi się oznaczenie ust. 1.

3) uchyla się art. 7 i 8;

4) po art. 8 dodaje się art. 8a:

„Artykuł 8a.

1. Uznawania dokumentów o wykształceniu, nadaniu stopni i tytułów naukowych, których niniejsza umowa nie dotyczy, dokonuje się na podstawie prawa wewnętrznego Umawiających się Stron.

2. Uznawanie kwalifikacji zawodowych i prawa do wykonywania zawodu regulują przepisy prawa wewnętrznego każdej z Umawiających się Stron.”;

---

3 Archiwum KNP PAN.

5) uchyla się art. 10;

6) w art. 11 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kwestie wynikające z niniejszej Umowy a wymagające uzgodnień będą rozstrzygane przez komisję specjalistów złożoną z sześciu przedstawicieli, po trzech delegowanych przez każdą z Umawiających się Stron. Członków komisji powołują ministrowie właściwi do spraw szkolnictwa wyższego Umawiających się Stron. Lista specjalistów zostanie przekazana drugiej Stronie drogą dyplomatyczną.”;

7) Załącznik otrzymuje brzmienie

„Załącznik

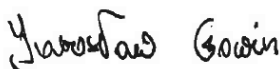
TABELA PORÓWNAWCZA

Rzeczpospolita Polska	Republika Słowacka
świadczenie dojrzałości	vysvedčenie o maturitnej skúške
licencjat (lic.)	bakalár (Bc.)
licencjat pielęgniarstwa (lic.)	
licencjat położnictwa (lic.)	
inżynier (inż.)	
inżynier architekt (inż. arch.) inżynier architekt krajobrazu (inż. arch.) inżynier pożarnictwa (inż.)	
magister (mgr)	magister (Mgr.)
magister pielęgniarstwa (mgr)	
magister położnictwa (mgr)	
magister inżynier (mgr inż.)	inžinier (Ing.)
magister inżynier architekt (mgr inż. arch.) magister inżynier architekt krajobrazu (mgr inż. arch.) magister inżynier pożarnictwa (mgr inż.)	inžinier architekt (Ing. arch.)
magister farmacji (mgr)	magister (Mgr.)
magister sztuki (mgr)	magister umenia (Mgr. art.)
lekarz (lek.)	doktor všeobecného lekárstva (MUDr.)
lekarz stomatolog (lek.)	doktor zubného lekárstva (MDDr.)
lekarz dentysta (lek.)	doktor zubného lekárstva (MDDr.)
lekarz weterynarii (lek.)	doktor veterinárskeho lekárstva (MVDr.)
doktor (dr)	doktor (philosophiae doctor, PhD.)
doktor nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego (dr)	doktor (philosophiae doctor, PhD.)
doktor sztuki (dr)	doktor umenia (artis doctor, ArtD.)

ARTYKUŁ 2

Niniejsza umowa podlega zatwierdzeniu zgodnie z prawem wewnętrznym Umawiających się Stron, co zostanie stwierdzone w drodze wymiany not. Niniejsza umowa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po doręczeniu noty późniejszej.

Sporządzono w Wawczawie ..... dnia 16.03.2016 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w języku polskim i słowackim, przy czym obydwie teksty mają jednakową moc.

**W imieniu Rządu
Rzeczypospolitej Polskiej**

**W imieniu Rządu
Republiki Słowackiej**

Wpis Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Jarosława Gowina na Twitterze z dn. 16 marca 2016 r.

Jarosław Gowin @Jaroslaw_Gowin

43 min

Dziś podpisałem porozumienie z rządem Słowacji. Habilitacje uzyskiwane u naszych Sąsiadów będą wymagać nostryfikacji w Polsce.

10

31

List otwarty Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej w sprawie stopni i tytułów naukowych uzyskiwanych poza krajem⁴

Polskie Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej

Łódź, 25 czerwca 2009

Polskie Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej, grupujące 39 jednostek organizacyjnych wyższych uczelni i kolegiów pracowników służb społecznych, realizując wolę Członków zgromadzonych w dniu 7 września 2008 roku w Rzeszowie na Walnym Zgromadzeniu, wyraża niepokój wobec dynamicznie rozwijającego się zjawiska uzyskiwania przez nauczycieli akademickich polskich wyższych uczelni stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie pracy socjalnej poza krajem i według procedury odbiegającej od standardów przyjętych w naszym kraju.

W ostatnim czasie nastąpił intensywny przyrost pracowników uczelni polskich, którzy mało znani w środowisku, nie dysponujący znaczącym dorobkiem w zakresie pracy socjalnej, uzyskali dyplom doktora habilitowanego poza krajem a następnie na mocy obowiązującego prawa, nabyli uprawnienia promowania i kształcenia do pracy socjalnej.

Powstają dylematy natury moralnej, bowiem ta sytuacja wywołuje napięcia w środowisku akademickim, z uwagi na zróżnicowaną ocenę. Sprzyja to powstawaniu konfliktów i podziałów, co ostatecznie burzy atmosferę współpracy nawet w zespołach dotychczas dobrze funkcjonujących.

Apelujemy o ochronę wartości, jakie uosabiają ci, którzy swój naukowy i dydaktyczny rozwój powiązali z wieloletnią praktyką badawczą, publikacyjną i aplikacyjną, zogniskowaną na zagadnieniach kształcenia do pracy socjalnej. Uznajemy, że uprawnia nas do tak sformułowanego stanowiska 19-letnia aktywność Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej w zakresie tworzenia instytucjonalnych ram dla kształtowania się społeczności osób związanych z obszarem pracy socjalnej w Polsce. Celem statutowym PSSPS jest dbałość o wyraźne standardy kształcenia do pracy socjalnej i poziom kadry naukowej.

Uznajemy ponadto, że w obliczu zróżnicowanych w poszczególnych krajach standardów uzyskiwania stopni naukowych słuszne byłoby podjęcie otwartej debaty. Przedmiotem jej powinny być: kryteria nadawania stopni i tytułu naukowego, standardy kształcenia oraz zasady kwalifikowania dorobku stanowiącego podstawę awansu. Sprzyjałoby to realizacji powszechnego postulatu podnoszenia jakości badań i kształcenia. O co zabiegamy i apelujemy.

W imieniu Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej w składzie: Vice-Prezes Anna Michalska, prof. Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu; Sekretarz Zofia Bnińska-Cybulska, em. nauczyciel Policealnej Szkoły Pracowników Służb Socjalnych w Łodzi; Skarbnik Piotr Sikora, adiunkt Uniwersytetu

4 Archiwum KNP PAN.

Opolskiego; Członkowie: Ewa Kantowicz, prof. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie; Hubert Kaszyński, adiunkt Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie; Barbara Kromolicka, prof. Uniwersytetu Szczecińskiego i Prezes Ewa Marynowicz-Hetka, prof. zw. Uniwersytetu Łódzkiego.

Oświadczenia członków KNP PAN o gotowości recenzowania

Łódź, 30.09.2008

Prof. zw. dr hab. Bogusław Śliwerski
Wiceprzewodniczący KNP PAN

Do
Członków Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN

W związku z powstałym w naszym kraju słusznym niepokojem o jakość i zakres przeprowadzanych przewodów doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku na Słowacji przez polskich naukowców zwracam się do Profesorów Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN o wyrażenie zgody na osobiste uczestniczenie w przeprowadzanych w tej Uczelni w/w przewodach naukowych zgodnie z obowiązującym w niej prawem i na zasadach finansowych określanych przez tę Uczelnię lub wskazanie Profesora, do którego mógłbym zwrócić się z taką prośbą. Dokonałem przekładu obowiązujących w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku dokumentów, które są wymagane od każdego kandydata do powyższego awansu. Tylko własnym, a możliwym i dopuszczanym przez władze Wydziału Pedagogicznego KU udziałem możemy zagwarantować jawność i prawidłowość prowadzonych w tej Uczelni przewodów, na podstawie których polscy naukowcy będą w przyszłości uzyskiwać m.in. w naszym kraju potwierdzenie adekwatności wykształcenia czy stopnia naukowego.

Zwracam się zatem z prośbą o wypełnienie załączonego formularza i przesłanie go na mój adres, żebym mógł przekazać te pełnomocnictwa władzom Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku.

Z poważaniem

DEKLARACJA

Wyrażam gotowość uczestniczenia w roli recenzenta w prowadzonych na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku na Słowacji przewodów doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich. Mogę opiniować dorobek naukowy z następujących dyscyplin wiedzy pedagogicznej:

- 1.
- 2.
- 3.

W sprawach organizacyjnych, związanych z ewentualnym moim uczestnictwem w przewodzie naukowym, wyrażam zgodę na kontaktowanie się ze mną pod następującym adresem (proszę zaznaczyć i wypełnić):

Adres domowy:

Adres miejsca pracy:

Adres elektroniczny:

Podpis

Stanowisko Komitetu Socjologii Polskiej Akademii Nauk w sprawie niektórych habilitacji uzyskiwanych za granicą⁵

W ostatnich latach niektórzy polscy badacze z dziedziny nauk społecznych, w tym z pedagogiki i socjologii, uzyskują habilitacje na takich uczelniach zagranicznych, w których wymagania habilitacyjne zdają się być zdecydowanie niższe niż w Polsce. Zasięg tej praktyki nie jest nam dokładnie znany, ale nie ogranicza się ona do kilku przypadków. W szczególności, jak się dowiadujemy, łatwe habilitacje otrzymuje się na niektórych uczelniach Słowacji. Habilitacje tam uzyskane nie podlegają nostryfikacji i są uznawane za równoważne z habilitacjami osiąganymi w Polsce. Co więcej, ponieważ w Polsce nie ma stopni naukowych w dyscyplinie praca socjalna, a specjaliści z tego zakresu uzyskują habilitacje z innych dyscyplin społecznych, np. z socjologii, słowackie habilitacje z tejże pracy socjalnej mogą dawać w naszym kraju takie same uprawnienia jak polskie habilitacje z socjologii.

Jak się orientujemy, o habilitację na Słowacji ubiegają się doktorzy, którzy oceniają, że ich dorobek nie wystarcza do uzyskania habilitacji w Polsce lub nie chcą przechodzić złożonej procedury krajowej, a zdarza się, że czynią to nawet osoby, których habilitacja została w Polsce odrzucona.

Komitet Socjologii PAN jak najbardziej popiera współpracę międzynarodową, w tym także uzyskiwanie stopni naukowych na cenionych uczelniach zagranicznych, jednakże praktyki tu opisane uznaje za element dysfunkcyjny, a nawet patologiczny w systemie nauki.

---

5 Archiwum KNP PAN.

Po pierwsze, łatwe habilitacje zewnętrzne zmniejszają wartość informacyjną posiadania stopnia doktora habilitowanego i utrudniają ocenę kompetencji w dyscyplinie socjologia na podstawie tego stopnia.

Po drugie, ponieważ doktorzy z łatwymi habilitacjami zewnętrznymi ułatwiają swoim jednostkom osiągnięcie minimów kadrowych wymaganych do otwierania kierunków studiów i do nadawania stopni naukowych, przyczyniają się do przedwczesnego podejmowania przez te jednostki kształcenia i doktoryzowania.

Po trzecie, ponieważ doktorzy z łatwymi habilitacjami zewnętrznymi stają się promotorami i recenzentami prac doktorskich, recenzentami następnych prac habilitacyjnych oraz uczestnikami innych procesów ewaluacyjnych, może to obniżyć poziom socjologii w ich ośrodkach, a także w szerszej skali.

Po czwarte, nie jest właściwe, by do cenionego i ważnego stopnia doktora habilitowanego prowadziły dwie drogi – wymagająca ciężkiej pracy droga przez uczelnie krajowe, a obok niej znacznie łatwiejsza droga przez niektóre uczelnie zagraniczne.

Warszawa, 7 listopada 2012 r.

(Dz.U. 179 poz. 1067). Stopień naukowy nadany przez uznaną instytucję posiadającą uprawnienie do jego nadawania, działającą w państwie członkowskim UE, państwie członkowskim OECD lub państwie członkowskim EFTA jest uznawany z równoważny z odpowiednim polskim stopniem naukowym lub stopniem w zakresie sztuki na podstawie art. 24 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

Stanowisko Komitetu Nauk Filozoficznych PAN w sprawie turystyki habilitacyjnej

Lublin 29 listopada 2013

Prof. dr hab. Piotr Gutowski
Przewodniczący Komitetu Nauk Filozoficznych PAN
Wydział Filozofii KUL
Al. Racławickie 14
20-950 Lublin

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
Przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych
Polskiej Akademii Nauk

Szanowny Panie Profesorze!

Na zebraniu plenarnym 8 listopada 2013 r. Komitet Nauk Filozoficznych jednogłośnie poparł inicjatywę Komitetu Nauk Pedagogicznych zmierzającą do eliminacji polskiej „turystyki” doktorskiej, habilitacyjnej i profesorskiej na Słowację. Dotyczy ona głównie pedagogiki, ale w pewnym zakresie także innych dyscyplin humanistycznych i społecznych, w tym filozofii. Z punktu widzenia naukowego i moralnego sprawa jest oczywista: skutki tej „turystyki” psują naszą naukę i rujną poczucie sprawiedliwości wśród uczonych zatrudnionych na polskich uczelniach. Być może wśród znaczącej już liczby Polaków, którzy zdobyli stopnie naukowe na Słowacji, są takie osoby, które uzyskałyby je także w naszym kraju. W pismach Komitetu Nauk Pedagogicznych przedstawiono jednak wystarczająco dużo wiarygodnych danych, aby uznać, że (przynajmniej w naukach społecznych i humanistycznych) dysproporcja między polskimi i słowackimi wymogami jest tak duża, że na turystyce w sprawie stopni i tytułów naukowych korzystają niemal wyłącznie osoby, które nie sprostały lub nie sprostałyby polskim standardom naukowym.

Odpowiedź Pani Minister Barbary Kudryckiej (z 26 kwietnia 2012), na pismo Komitetu Nauk Pedagogicznych (z 4 maja 2011) w sprawie konieczności powstrzymania turystyki habilitacyjnej skłania do zastanowienia się, jaką należy obecnie obrać drogę do tego celu. Stanowisko Pani Minister wyklucza weryfikację zasadności umowy Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z Rządem Republiki Słowackiej (z dnia 18 lipca 2005), dotyczącej wzajemnego uznawania stopni i tytułów uzyskanych na terenie obydwu państw lub takiego zmodyfikowania jej zapisów, aby uwzględniały polskie standardy przewidziane dla uzyskania stopnia naukowego doktora, doktora habilitowanego i tytułu profesora. Jednocześnie, Pani Minister sugeruje, że organem właściwym do powstrzymania zatrudnień osób, które bez odpowiedniego dorobku naukowego uzyskały stopnie naukowe bądź tytuł profesora na Słowacji, jest Polska Komisja Akredytacyjna.

Wydaje się, że teraz, gdy zmienia się minister nauki i szkolnictwa wyższego, należałoby, po pierwsze, ponowić pytanie o możliwość takiego uzupełnienia rządowej umowy ze Słowacją, aby polska nauka była odpowiednio chroniona. Chodziłoby w

szczegółności o zapis pozwalający na wszczęcie procedury weryfikacji uzyskanych stopni i tytułów przez powołane do tego organy państwowe. Potrzebna byłaby tu opinia dobrych prawników, bo w innym przypadku biuro prawne MNiSW powtórzy argumenty zawarte w piśmie Pani Minister Kudryckiej. Po drugie, powinniśmy zastanowić się, czy można powstrzymać lub przynajmniej zmniejszyć negatywne skutki polskiej turystyki habilitacyjnej na Słowacji, bez konieczności zmiany umów międzyrządowych. Być może prawnie dopuszczalna jest jakaś procedura weryfikująca dorobek naukowy, która formalnie nie jest nostryfikacją dyplomu (wykluczoną na mocy umowy z Rządem Republiki Słowackiej). Nie jest wykluczone, że łatwe zdobywanie stopni i tytułów naukowych na Słowacji dałoby się kontrolować przez wprowadzenie odpowiednich zapisów w nowelizowanej obecnie ustawie o szkolnictwie wyższym. Po trzecie, powinniśmy wykazać, że oczekiwanie Pani Minister, iż decydującą rolę w tej sprawie może odegrać Polska Komisja Akredytacyjna jest nierealistyczne. Działanie PKA polegałoby jedynie na (domniemanej) negatywnej ocenie całych jednostek naukowych, nierozsądnie zatrudniających osoby ze słabym dorobkiem naukowym, w tym ze stopniami naukowymi lub tytułem zdobytymi na słowackich uczelniach. Dziekan lub rektor pozostawałby jednak bezradny wobec wcześniej zatrudnionych pracowników, którzy nie mogą uzyskać odpowiednich stopni w Polsce, przywieźli je z krajów, gdzie łatwo się je uzyskuje. Sytuację ratowałaby wówczas możliwość wystąpienia w wypadku uzasadnionych wątpliwości do odpowiedniego organu państwowego (np. Centralnej komisji do Spraw Stopni i Tytułów) o weryfikację kwalifikacji pracownika.

Komitet Nauk Filozoficznych wyraża gotowość współdziałania z Komitetem Nauk Pedagogicznych w przedsięwzięciach zmierzających do powstrzymania polskiej „turystyki” doktorskiej, habilitacyjnej i profesorskiej na Słowacji.

PRZEWODNICZĄCY
Komitetu Nauk Filozoficznych PAN
Prof. dr hab. Piotr Gutowski

Skan 7. Stanowisko Komitetu Nauk Filozoficznych PAN w sprawie turystyki habilitacyjnej

Źródło: Archiwum KNP PAN.

Odowiedzi MNiSW na stanowiska i protesty środowisk akademickich

MINISTERSTWO
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
Departament Organizacji Szkolnictwa Wyższego,
Kontroli i Nadzoru

DKN.ZNU. ZNU.123.1.2012

Warszawa, 11 grudnia 2012 r.

Pan
prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
Przewodniczący
Komitetu Nauk Pedagogicznych
PAN
Wydział Pedagogiczny ChAT
ul. Miodowa 21c
00-246 Warszawa

Szanowny Panie Profesorze,

w nawiązaniu do pisma z dnia 23 listopada 2012 r. znak MNiSW-DNS-WRK-1201-24131-6/ET/12 i wcześniejszej korespondencji Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego pragnie odnieść się do kwestii uznawania słowackich habilitacji kończących się uzyskaniem tytułu docenta, jak również przyporządkowania dyscypliny pedagogika do odpowiedniej dziedziny nauki.

W piśmie z 26 kwietnia 2012 r. (znak: MNiSW-DNS-WUW-185-22174-1/MB/12) wypowiadając się na temat słowackiego tytułu naukowo-pedagogicznego docenta wskazana została podstawa prawna jego równoważności z polskim stopniem doktora habilitowanego (art. 7 *Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, podpisanej w dn. 18 lipca 2005 r. (weszła w życie 1 lutego 2006 r.)*).

Tak więc, stwierdzenia zawarte w piśmie, dotyczące drogi stwierdzenia równoważności docenta z polskim stopniem doktora habilitowanego są zgodne z obecnym stanem prawnym w Polsce.

Zgodnie z art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) nostryfikacji podlega jedynie taki stopień naukowy bądź stopień w zakresie sztuki, który nadany został przez uznaną instytucję posiadającą uprawnienie do jego nadawania, inną niż

ta, o której mowa w ust. 1 art. 24 *ustawy* i którego równoważności nie można stwierdzić na podstawie umowy międzynarodowej. Dwustronna umowa międzynarodowa ze Słowacją daje bezpośrednią podstawę do stwierdzenia równoważności słowackiego docenta z polskim doktorem habilitowanym, a zatem w świetle art. 24 ust. 3 *ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki słowacki tytuł docenta nie podlega nostryfikacji.*

W Umowie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej stanowiącej podstawę prawną do automatycznego uznawania wymienionych w jej treści dokumentów (w tym także dokumentów o nadaniu tytułu docenta) za równoważne z odpowiednimi dyplomami polskimi, nie ma zapisów umożliwiających odniesienie dyscypliny, w zakresie której nadano słowacki tytuł docenta do dyscyplin, w zakresie których w Polsce nadawany jest stopień naukowy doktora habilitowanego.

Z poważaniem

Zastępca Dyrektora Departamentu
Organizacji Szkolnictwa Wyższego,
Kontroli i Nadzoru

Marika Kwiecień-Miland

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

prof. Barbara Kudrycka

DS.185.262.2013

Warszawa, 24.03.2013 r.

Pan
Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
Przewodniczący
Komitetu Nauk Pedagogicznych
Polskiej Akademii Nauk

Szanowny Panie Profesorze,

Odpowiadając na pismo z dnia 28.01.2013 r. oraz pismo z dnia 05.03.2013 r. pragnę udzielić następujących wyjaśnień.

Istnieją dwie podstawy prawne do uznania słowackich dyplomów naukowych w Polsce:

a) *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej (M. P. z 2006 r., Nr 14, poz. 187)*, obowiązująca od **01.02.2006 r.**, która wprost stanowi o automatycznym uznaniu wymienionych w niej słowackich świadectw, dyplomów oraz stopni i tytułów naukowych z ich polskimi odpowiednikami. Celem umowy jest ułatwienie osobom, które uzyskały wykształcenie w jednym państwie, podejmowania dalszego kształcenia lub pracy w drugim państwie. *Umowa* nie zawiera przepisów umożliwiających odniesienie dyscypliny w zakresie której nadano słowacki stopień lub tytuł naukowy do dyscyplin, w zakresie których stopnie doktora, doktora habilitowanego oraz tytuł naukowy profesora są nadawane w Polsce.

b) W dniu **01.10.2011 r.** weszły w życie zmiany do *ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 696 z późn. zm.)* wśród których art. 24 ust. 1 stanowi podstawę do automatycznego uznawania stopni naukowych uzyskanych w państwach członkowskich UE, EFTA, OECD.

Niezależnie od wskazanych podstaw prawnych do uznania świadectw i dyplomów warto zwrócić uwagę, że obowiązujące obecnie przepisy umożliwiają weryfikację dorobku naukowego nauczycieli akademickich zatrudnianych w polskich uczelniach oraz sprawdzenie czy posiadana przez nich specjalność naukowa jest adekwatna do nauczanych przedmiotów.

Minimalne wymogi kwalifikacyjne jakie powinni spełniać nauczyciele akademicy są określone w art. 114 i art. 115 *ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym* ((Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742). Dodatkowo wymagania i kwalifikacje zawodowe mogą zostać określone w statucie uczelni (art. 116 *ustawy*).

Nauczyciele wliczani do minimum kadrowego powinni posiadać adekwatny dorobek naukowy. Zgodnie z przepisami § 14 – 16 *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia* (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.) minimum kadrowe stanowi odpowiednia liczba nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień doktora habilitowanego oraz odpowiednia liczba nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, którzy dodatkowo spełniają warunki określone w § 12 ww. *rozporządzenia*, a mianowicie:

- nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim, jeżeli posiada dorobek w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku.

Każdy obszar kształcenia, do którego przyporządkowano kierunek studiów, powinien być reprezentowany w minimum kadrowym przez co najmniej jednego nauczyciela akademickiego posiadającego dorobek w obszarze wiedzy odpowiadającym temu obszarowi kształcenia.

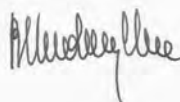
Ocena adekwatności dorobku naukowego nauczycieli akademickich, którzy tytuły docenta bądź profesora uzyskali na Słowacji, do danego kierunku studiów, a także zgodności ich wykształcenia i specjalizacji naukowej z nauczanymi przedmiotami, należy do kompetencji Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Zgodnie z art. 48 a ust. 3 *ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym* PKA dokonuje oceny jakości kształcenia na kierunkach studiów (ocena programowa). Stosownie do § 2 pkt 1 *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011 r. w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej* (Dz. U. Nr 207, poz. 1232) ocena programowa na określonym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia, obejmuje m.in. ocenę spełniania wymagań dotyczących minimum kadrowego, w tym wymagań w zakresie dorobku naukowego nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na danym kierunku studiów.

W związku z ponownym pojawieniem się wątpliwości dotyczących postępowań habilitacyjnych na Słowacji, MNiSW podjęło działania wyjaśniające, które są w toku.

Artykuł 11 *Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice*

Słowackiej stwarza możliwość przedyskutowania wszelkich kwestii spornych dotyczących *Umowy*. Po uzyskaniu wyjaśnień z Katolickiego Uniwersytetu w Ružomberku Ministerstwo rozważy zasadność zwołania takiego forum.

Z poważaniem

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. K. K.', written in a cursive style.

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

MNiSW – DWM.ZUW.185.248.2015.HR.2

Warszawa, 5. 08. 2015 r.

Pan
Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
Przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych
Polska Akademia Nauk

Szanowny Panie Profesorze.

W odpowiedzi na pismo z dnia 7 lipca 2015 r. (znak: 03/2015) pragnę udzielić następujących wyjaśnień.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa wyższego podjęło działania mające na celu zmianę postanowień *Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej.*

Jak już informowałam w piśmie z dnia 24 lutego 2015 r. w lutym br. w siedzibie MNiSW odbyło się spotkanie komisji, zwołane na wniosek Strony polskiej. Podczas spotkania dokonano przeglądu postanowień *Umowy* i stwierdzono, że istnieje potrzeba jej uaktualnienia i zmiany niektórych postanowień. Strony zgodziły się, że *Umowa* będzie obowiązywała w stosunku do świadectw uprawniających do podjęcia studiów, dyplomów ukończenia studiów wyższych oraz stopnia naukowego doktora. Pozostałe stopnie i tytuły naukowe oraz tytuły naukowo-pedagogiczne będą uznawane zgodnie z prawem wewnętrznym każdej ze Stron.

Komisja, jako nieuprawniona do dokonywania zmiany postanowień umowy, omówiła jedynie problemy dotyczące jej funkcjonowania. Zmiany do *Umowy* zostaną wprowadzone zgodnie z trybem przewidzianym dla zmian umów międzynarodowych.

Jeszcze w lutym przekazaliśmy stronie słowackiej projekt umowy zmieniającej starszą umowę. Pomimo wielokrotnych interwencji zarówno bezpośrednio w słowackim ministerstwie, jak poprzez placówki dyplomatyczne, odpowiedź otrzymaliśmy dopiero 27 lipca br. Podejmujemy obecnie intensywne prace nad jak najszybszym zakończeniem procedury zawarcia umowy międzynarodowej.

Z poważaniem

ul. Wspólna 1/5, 00-529 Warszawa
tel (22) 628 19 44, faks (22) 529 26 21, e-mail: sekretariat.minister@nauka.gov.pl, www.nauka.gov.pl

Skan 8. Odpowiedzi MNiSW na stanowiska i protesty środowisk akademickich

Źródło: Archiwum KNP PAN.

Interpelacja nr 5331 do ministra nauki i szkolnictwa wyższego w sprawie uznawalności i nostryfikacji zagranicznych dyplomów w Polsce⁶

Szanowna Pani Minister! Zwracam się do Pani Minister w związku ze sprawą uznawalności oraz nostryfikacji zagranicznych dyplomów na polskich uczelniach. Polska jest członkiem Unii Europejskiej od 2004 r., przez co zobowiązała się do podpisania wielu traktatów oraz umów międzynarodowych. Kwestie edukacyjne nie podlegają regulacjom wspólnotowym, jednak zarówno art. 126 Traktatu z Maastricht, art. 76 układu europejskiego Wspólnota Europejska oraz konwencja liżbońska z 1997 r. zachęca państwa członkowskie do współpracy w dziedzinie edukacji. Jednym z przejawów takiej współpracy miało być umożliwienie wzajemnego uznawania dyplomów oraz okresów studiów pochodzących z krajów członkowskich UE.

Zagraniczne dokumenty o wykształceniu uznawane są w Polsce na podstawie umów międzynarodowych o uznawalności wykształcenia bądź na drodze nostryfikacji. Na mocy tych umów Rzeczpospolita Polska uznaje dokumenty o wykształceniu z następujących państw: Armenia, Austria, Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Francja, Kazachstan, Kirgistan, Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna, Kuba, Libia, Litwa, Łotwa, Macedonia, Mołdowa, Mongolia, Niemcy, Rosja, Rumunia, Serbia i Czarnogóra, Słowacja, Słowenia, Syria, Tadżykistan, Ukraina, Uzbekistan, Węgry, Wietnam.

Inaczej są traktowane dyplomy z krajów członkowskich UE, inaczej z krajów, z którymi Polska podpisała umowy o wzajemnym uznawaniu dokumentów o wykształceniu, a jeszcze inaczej z krajami, z którymi nie podpisaliśmy żadnych umów. Nostryfikacji podlegają dokumenty pochodzące z krajów, z którymi Polska nie podpisała żadnej umowy dotyczącej tej kwestii. Proces nostryfikacji przeprowadza większość wydziałów uczelni państwowych, które prowadzą również dany kierunek studiów. Przebieg tego procesu zależy w dużej mierze od uczelni, najczęściej polega na porównaniu programów studiów krajowych i odbytych za granicą. Polski odpowiednik zagranicznego tytułu jest określany właśnie w drodze nostryfikacji. Uczelnia może wziąć pod uwagę intensywność studiów, wyniki lub prestiż uczelni zagranicznej i uznać zagraniczny tytuł na poziomie, jaki uzna za słuszny, może także w przypadku znaczących różnic programowych poprosić o zdanie dodatkowych egzaminów lub zaliczeń.

W swojej interpelacji chciałbym poruszyć kwestię skomplikowanego polskiego systemu uznawalności dyplomów dla studentów pochodzących z państw nieeuropejskich, tj. krajów afrykańskich, azjatyckich czy arabskich. Posiadacz zagranicznego dyplomu (stopnia naukowego), który chce kontynuować kształcenie bądź ubiegać się o otwarcie przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego w polskiej uczelni albo w placówce naukowej, w większości przypadków nie musi

⁶ <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=5451F761&view=null> (dostęp: 23.02.2018).

nostryfikować swoich dokumentów. W tym miejscu pojawia się pytanie, dlaczego więc ten, kto chce rozpocząć naukę, musi nostryfikować swoje dokumenty?

W odpowiedzi na moją interpelację z lutego br. dotyczącą działań Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego sprzyjających przyjazdom studentów zagranicznych wyjaśniała Pani, że liczba studentów obcokrajowców podejmujących naukę w publicznych i niepublicznych polskich uczelniach stale rośnie i że polityka ministerstwa jest prowadzona w taki sposób, żeby faktycznie zachęcać studentów do przyjazdów do Polski. Moim zdaniem, warto byłoby postarać się o nawiązanie kolejnych rozmów negocjacyjnych dotyczących uznawalności dyplomów pochodzących z kolejnych krajów nieeuropejskich, m.in. państw trzecich. Z wiedzy, jaką posiadam, wynika, że studenci cudzoziemcy z niektórych państw trzecich przyjeżdżają do Polski, posiadając dokument zaświadczający o tym, że zdali maturę w swoim kraju. Ten dokument jest jednak ważny tylko 2 lata, a później muszą oni dostarczyć na uczelnię oryginalny dyplom maturalny. Nie jest to jednak tak łatwe, jak mogłoby się wydawać, ponieważ nie wszystkie kraje posiadają ambasady w Polsce, m.in. Senegal i Kamerun. W związku z tym studenci muszą albo udać się do ojczyzny, albo do najbliższej położonej placówki dyplomatycznej ich kraju. Niejednokrotnie napotykać oni na swojej drodze przeszkody bardzo trudne do pokonania. Dochodzę do wniosku, że umowy międzynarodowe dotyczące edukacji ułatwiałyby znacząco komunikację między Polską a państwami nieeuropejskimi.

W związku z powyższym zwracam się z uprzejmą prośbą o odpowiedź na następujące pytania:

Czy ministerstwo ma świadomość problemów z uznawalnością dyplomów studentów cudzoziemców z nieeuropejskich państw, nieujętych w umowach międzynarodowych?

Czy ministerstwo planuje w najbliższym czasie nawiązanie umów międzynarodowych z kolejnymi państwami w zakresie edukacji?

Czy istnieje możliwość złagodzenia przepisów prawa, które regulują kwestię uznawalności i nostryfikacji dyplomów pochodzących z krajów, z którymi Polska nie podpisała umowy regulacyjnej?

Dlaczego osoby chcące kontynuować naukę na studiach doktoranckich nie muszą nostryfikować dyplomów kończących studia magisterskie, a rozpoczynający naukę mają taki obowiązek?

Z poważaniem
Poseł John Abraham Godson
Łódź, dnia 25 maja 2012 r.

Odpowiedź ministra nauki i szkolnictwa wyższego na interpelację nr 5331 w sprawie uznawalności i nostryfikacji zagranicznych dyplomów w Polsce⁷

Szanowna Pani Marszałek! W odpowiedzi na interpelację pana posła Johna Godsona (pismo z dnia 1 czerwca 2012 r., znak: SPS-023-5331/12) w sprawie uznawalności wykształcenia uzyskanego za granicą pragnę przedstawić następujące wyjaśnienia.

Zasady uznawania w Polsce zagranicznych świadectw, dyplomów oraz innych dokumentów potwierdzających wykształcenie określają umowy międzynarodowe, a w przypadku braku stosownych umów – przepisy krajowe.

Umowy międzynarodowe

Obecnie Polska ma podpisane umowy międzynarodowe z Austrią, Białorusią, Czechami, Francją, Libią, Litwą, Niemcami, Słowacją i Ukrainą. Wszystkie te umowy gwarantują osobom, które uzyskały wykształcenie w jednym z państw stron tych umów, możliwość kontynuacji kształcenia w placówkach drugiego państwa, a umowy z Czechami i ze Słowacją zapewniają dodatkowo stwierdzenie pełnej równoważności wykształcenia.

Wygasłe umowy międzynarodowe, podpisane z Czechosłowacją, Jugosławią (SFRJ), NRD i ZSRR, umożliwiają stwierdzenie równoważności dokumentów wydanych w okresie obowiązywania tych umów przez instytucje działające w systemach szkolnictwa następujących państw: Armenia, Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Estonia, Kazachstan, Kirgistan, Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna, Kuba, Litwa, Łotwa, Macedonia, Mołdowa, Mongolia, Niemcy, Rosja, Rumunia, Serbia i Czarnogóra, Słowenia, Syria, Tadżykistan, Ukraina, Uzbekistan, Węgry, Wietnam.

Przepisy krajowe

Obecnie obowiązujące przepisy krajowe w zakresie uznawalności wykształcenia:

- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. Nr 95, poz. 425, z późn. zm.),
- rozporządzenie ministra edukacji i nauki z dnia 6 kwietnia 2006 r. w sprawie nostryfikacji świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą (Dz.U. Nr 63, poz. 443),

⁷ <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=30882EDC> (dostęp: 23.02.2018).

- ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.),
- rozporządzenie ministra nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów wyższych uzyskanych za granicą (Dz.U. Nr 196, poz. 1168),
- ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.),
- rozporządzenie ministra nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie nostryfikacji stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki uzyskanych za granicą (Dz.U. Nr 179, poz. 1067).

Ustawa o systemie oświaty – czyli zasady uznawania zagranicznych świadectw szkolnych i świadectw maturalnych

Zgodnie z art. 93 tej ustawy świadectwa nieobjęte zapisami umów międzynarodowych mogą zostać w Polsce uznane na podstawie przepisów o nostryfikacji. Wyjątek stanowią świadectwa IB (świadectwa matury międzynarodowej) i EB (świadectwa matury europejskiej), które są uznawane za równoważne z polskimi świadectwami maturalnymi bez konieczności przeprowadzania ich nostryfikacji.

Organami właściwymi do przeprowadzania nostryfikacji świadectw są wojewódzkie kuratoria oświaty właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o nostryfikację, a w przypadku jego braku, właściwe ze względu na siedzibę instytucji, w której dana osoba zamierza przedłożyć świadectwo.

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym – czyli zasady uznawania zagranicznych dyplomów ukończenia studiów wyższych.

1. Art. 191a ust. 1 i 2 ustawy – stwierdzenie równorzędności poziomu studiów.

Dyplom wydany przez uprawnioną uczelnię działającą w systemie szkolnictwa wyższego państwa członkowskiego UE, państwa członkowskiego OECD lub państwa członkowskiego EFTA – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub dyplom wydany po ukończeniu studiów prowadzonych wspólnie przez uczelnie działające w systemach szkolnictwa wyższego ww. państw, potwierdzający ukończenie:

- 3-letnich studiów lub studiów pierwszego stopnia trwających co najmniej trzy lata – potwierdza w Polsce posiadanie wyższego wykształcenia na poziomie studiów pierwszego stopnia,
- studiów drugiego stopnia lub co najmniej 4-letnich studiów jednolitych – potwierdza w Polsce posiadanie wykształcenia wyższego na poziomie studiów drugiego stopnia.

2. Art. 191a ust. 3 i 4 – kontynuacja kształcenia.

Dyplom potwierdzający ukończenie studiów wyższych za granicą, uprawniający do kontynuacji kształcenia na studiach wyższego stopnia lub otwarcia przewodu doktorskiego w państwie, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa uczelnia, która ten dyplom wydała, uprawnia również do kontynuacji kształcenia odpowiednio na studiach drugiego stopnia, studiach podyplomowych, studiach trzeciego stopnia lub do otwarcia przewodu doktorskiego w Polsce.

Powyższe uprawnienia nadaje również dyplom potwierdzający ukończenie studiów wyższych prowadzonych wspólnie przez uczelnie zagraniczne, który daje prawo do kontynuacji kształcenia lub otwarcia przewodu doktorskiego w przynajmniej jednym państwie, w którego systemie szkolnictwa wyższego było prowadzone kształcenie.

W przypadku, gdy dyplom nie spełnia kryteriów stwierdzenia równorzędności poziomu studiów określonych w art. 191a ust. 1 i 2 albo nie nadaje uprawnień określonych w art. 191a ust. 3 i 4 powyższej ustawy, jego uznanie w Polsce może nastąpić w oparciu o przepisy o nostryfikacji.

Organem właściwym do przeprowadzania nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów wyższych jest rada jednostki organizacyjnej uczelni uprawnionej do nadawania stopnia doktora określonej dziedziny nauki lub sztuki, prowadząca kształcenie w obszarze obejmującym kierunek studiów wyższych, którego ukończenie potwierdza dyplom uzyskany za granicą.

Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki – czyli zasady uznawania zagranicznych stopni naukowych

Zgodnie z art. 24 tej ustawy stopień naukowy lub stopień w zakresie sztuki nadany przez uznaną instytucję posiadającą uprawnienie do jego nadawania, działającą w państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim OECD lub państwie członkowskim EFTA – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, jest równoważny z odpowiednim polskim stopniem naukowym lub stopniem w zakresie sztuki. Dodatkowo, zgodnie z Konwencją powołującą Europejski Instytut Uniwersytecki sporządzoną we Florencji dnia 19 kwietnia 1972 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 150, poz. 1236), za równoważny z odpowiednim polskim stopniem doktora uznaje się stopień doktora przyznany przez Europejski Instytut Uniwersytecki.

Stopień naukowy lub stopień w zakresie sztuki przyznany przez instytucję inną niż wyżej wspomniane może zostać uznany za równoważny z odpowiednim polskim stopniem naukowym lub stopniem w zakresie sztuki na podstawie umowy międzynarodowej, a w przypadku jej braku – w drodze nostryfikacji.

Organem właściwym do przeprowadzania nostryfikacji stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki jest rada jednostki organizacyjnej uczelni uprawniona do nadawania stopnia doktora habilitowanego danej dziedziny nauki

lub sztuki, w zakresie dyscypliny naukowej lub artystycznej, której dotyczy stopień naukowy.

Nie ma możliwości nostryfikacji uzyskanego za granicą tytułu naukowego profesora.

Zaliczanie okresu studiów

Możliwość przenoszenia osiągnięć studenta oraz zaliczania okresu studiów zostały zagwarantowane w art. 165 ust. 1 oraz art. 171 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, głoszących odpowiednio, iż:

- organizacja i tok studiów uwzględniają przenoszenie i uznawanie wyników osiągniętych przez studenta w jednostce organizacyjnej uczelni macierzystej lub w innej uczelni, w tym zagranicznej, zgodnie z zasadami systemu przenoszenia osiągnięć,
- student może przenieść się z innej uczelni, w tym także zagranicznej, za zgodą kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni przyjmującej wyrażoną w drodze decyzji, jeżeli wypełnił wszystkie obowiązki wynikające z przepisów obowiązujących w uczelni, którą opuszcza.

Dokumenty, które nie podlegają uznaniu w Polsce

Dokumenty z zakresu szkolnictwa wyższego nie podlegają uznaniu, jeżeli:

1) instytucje, które je wydały, lub instytucje, w których prowadzone było kształcenie:

- a) w rozumieniu prawa wewnętrznego państw, w których systemach szkolnictwa wyższego działają te instytucje, nie były akredytowanymi szkołami wyższymi w dniu wydania dokumentu lub realizowały program studiów nieposiadający akredytacji w dniu wydania dokumentu, lub
- b) (w przypadku stopni naukowych) nie posiadały w dniu wydania dyplomu uprawnień do nadawania stopni naukowych w rozumieniu przepisów prawa wewnętrznego kraju, w którego systemie szkolnictwa wyższego te instytucje działają, lub
- c) nie działają w systemie szkolnictwa wyższego żadnego państwa, lub

2) program studiów wyższych albo jego część były realizowane niezgodnie z przepisami państwa, na terenie którego prowadzone było kształcenie.

Dokonane zmiany przepisów z zakresu uznawalności wykształcenia wprowadziły ułatwienia dla cudzoziemców w podejmowaniu oraz kontynuowaniu kształcenia na studiach wyższych w Polsce. Zagraniczne dokumenty uprawniające do kontynuacji kształcenia na danym poziomie dają takie uprawnienia również w Polsce.

Ponadto uprzejmie informuję, że trwają prace nad treścią rozporządzenia mającego zastąpić obecnie obowiązujące rozporządzenie ministra nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 12 października 2006 r. w sprawie podejmowania

i odbywania przez cudzoziemców studiów i szkoleń oraz ich uczestniczenia w badaniach naukowych i pracach rozwojowych (Dz.U. Nr 190, poz. 1406, z późn. zm.). Celem nowego aktu prawnego jest ponowne uregulowanie sytuacji prawnej cudzoziemców pragnących podejmować kształcenie na studiach wyższych w Polsce, w związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 84, poz. 455), w tym z treścią przepisu art. 191 a ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Łączę wyrazy szacunku
Minister Barbara Kudrycka
Warszawa, dnia 21 czerwca 2012 r.

Interpelacja poseł SLD Anny Bieńkowskiej do ministra nauki i szkolnictwa wyższego w sprawie uznawalności i nostryfikacji zagranicznych dyplomów w Polsce⁸

Bydgoszcz, 8 kwietnia 2014 r.

Anna Bańkowska
Klub Poselski Sojusz Lewicy Demokratycznej

Szanowna Pani Marszałek!

Zgodnie z art. 191 i 192 Regulaminu Sejmu RP przesyłam interpelację poselską do Pani Leny Kolarskiej-Bobińskiej – Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie niepokojącego zjawiska tzw. „turystyki naukowej”. Szanowna Pani Minister! Środowisko naukowe jest zaniepokojone coraz bardziej powszechnym zjawiskiem tzw. „turystyki naukowej”, która umożliwia uzyskanie tytułu naukowego za granicą, w państwach, gdzie jest to znacznie łatwiejsze i o wiele szybsze. Szczególnie „modne” jest uzyskiwanie habilitacji naukowych na Słowacji, z którą w 2005 r. Polska podpisała umowę o wzajemnym uznawaniu tytułów naukowych. Według szacunków podanych przez media, na Słowacji w ciągu ostatnich lat tytuł naukowy uzyskało ponad 150 Polaków.

Wielu z nich, zdaniem specjalistów (m.in. naukowców PAN), nie jest wystarczająco przygotowanych do pracy naukowej, ma skromny dorobek naukowy, który często w Polsce został zakwestionowany (ich przewody zostały podważone przez centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów). Wśród tzw. „słowackich naukowców” są podobno także osoby, wobec których w polskich sądach toczy się postępowanie w związku z podejrzeniem o plagiat czy łapówkarstwo. Przeciwko wspomnianym praktykom wielokrotnie protestowały już komitety naukowe PAN – socjologii oraz nauk filozoficznych, niestety dotąd bezskutecznie.

---

8 Archiwum KNP PAN.

W związku z powyższym proszę Panią Minister o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jak Pani Minister ocenia opisane zjawisko tzw. „turystyki naukowej”? Czy nie jest to przypadkiem „furtka” w przepisach umożliwiającą znacznie szybsze i łatwiejsze uzyskiwanie tytułów naukowych?
2. Czy w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego trwają jakiegokolwiek prace nad przepisami, które ujednoliciłyby wymagania wobec naukowców zdobywających tytuły naukowe w Polsce i za granicą?
3. Jakie działania zamierza Pani Minister podjąć, aby opisane zjawisko ograniczyć?

Z poważaniem Anna Bańkowska

Opinia eksperta-członka Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dn. 30.09.2014 r. na temat słowackich stopni i tytułów naukowych dla Przewodniczącego PKA⁹

Z doświadczeń pracy w PKA, wobec trudności prawnego zakwestionowania stopni i tytułów tych osób, można posłużyć się tylko następującą argumentacją:

Uzyskiwanie przez pracowników habilitacji w skandalicznie uproszczonej procedurze na Słowacji (np. na podstawie pracy doktorskiej w Polsce, dorobku okołodoktorskiego czy kilkunastu miernych artykułów z zakresu dydaktyki) jest postrzegane przez większość środowiska naukowego jako wysoce naganne, nieuczciwe i demotywujące. Takie głosy zebrałem wielokrotnie podczas akredytacji na Uniwersytetach i „poważnych” Uczelniach niepublicznych. Często podczas akredytacji zwracano się do mnie z zarzutem, dlaczego nasza instytucja (PKA) nie podejmuje żadnych kroków, by to wyeliminować. Cześć środowiska uniwersyteckiego jako bulwersujący fakt postrzega powołanie trzech członków PKA zespołu Nauk Społecznych posiadających stopnie i tytuły uzyskane na Słowacji. Uważam, że słusznie pytają, na jakiej podstawie osoby te mają moralne prawo motywowania adiunktów do procedury habilitacyjnej lub oceniania ich jakości kształcenia i pracy naukowej, jeśli sami zdecydowali się na „pozornie naukową” procedurę słowacką. Niestety ten fakt rzutuje też na opinię PKA w środowisku nauk społecznych i humanistów.

Osoby z habilitacją uzyskaną w Słowacji w większości firmują jako samodzielni pracownicy naukowci kierunek pedagogika. Posiadają stopień naukowy najczęściej w zakresie pracy socjalnej, która u nas nie jest dyscypliną naukową. Kuriozalne jest też to, że osoby te najczęściej nie mają dorobku z pracy socjalnej i tylko posiadanie przez Uczelnię Słowacką takich a nie innych uprawnień powoduje nadanie im uprawnień w zakresie pracy socjalnej. Poziom dorobku u większości jest żenująco niski i ma charakter wyłącznie dydaktyczny, a nie naukowy. Jest to dorobek absolutnie niewystarczający do uzyskania samodzielności naukowej w Polsce.

---

9 Archiwum KNP PAN.

Zespoły oceniające PKA wielokrotnie miały wątpliwości co do dorobku samodzielnych pracowników naukowych posiadających stopnie i tytuły słowackie. Niestety stan prawny z jednej strony (uznawalność dyplomów) oraz nieprecyzyjne sformułowanie wymogów dorobku w Ustawie i Rozporządzeniu o warunkach prowadzenia studiów nie pozwalało zakwestionować te osoby w procesie akredytacyjnym. Są jednak przykłady, gdzie Rektorzy akredytowanej Uczelni, dowiadując się o wątpliwej jakości stopni naukowych zatrudnianych pracowników, nie przedłużali z nimi umowy o pracę (przykładem Wydział Artystyczno-Pedagogiczny UAM w Kaliszu, akredytacja instytucjonalna 2004 rok).

Można jedynie pośrednio wnioskować, że jeśli osoby te nie spełniają wymogów polskiej procedury habilitacyjnej (co bardzo łatwo udowodnić odrębnie w większości przypadków), to nie spełniają one też kryteriów samodzielności naukowej precyzowanej w Ustawie o Stopniach i Tytułach Naukowych. Tym samym można wnioskować, że nie formalne kwalifikacje, lecz dorobek w dyscyplinie naukowej decyduje o uznaniu samodzielności naukowej i nadanie takiej osobie uprawnień z tym związanych. Jest to zgodne z paragrafem 12.1 rozporządzenia o warunkach prowadzenia studiów. Rozporządzenie nie wskazuje wprawdzie na rozmiar tego dorobku, ale konsekwentnie można domagać się, by w przypadku pracowników samodzielnych spełnione zostały polskie kryteria habilitacyjne związane z dorobkiem. To odejście od formalnego wymogu kwalifikacji w dyscyplinie może być tak interpretowane, że posiadanie dyplomu nadającego stopień doktora habilitowanego, samo w sobie może być niewystarczające do uznania samodzielności naukowej. Tym samym brak odpowiedniego dorobku może stanowić podstawę zakwestionowania zaliczania tych osób do minimum kadrowego w gronie samodzielnych pracowników naukowych.

Instytucje do oceny takiego dorobku w Polsce już są. Ekspertki PKA w procesie akredytacyjnym bez problemu sobie z tym poradzą, pod warunkiem, że sami nie będą po takiej habilitacji. Piszę to bez złośliwości, lecz ze zwyczajnym przeżeniem. W samej tylko pedagogice blisko 200 habilitacji i profesur słowackich w ostatnich lat przyczyniło się do naukowej degradacji tej dyscypliny oraz do drastycznego spadku jakości pracy naukowej na uczelniach zatrudniających te osoby. Powstało wręcz lobby „słowackiej bylejakości”, które samo się promuje w gremiach naukowych i wzajemnie recenzuje. Tym samym nie dziwi fakt, że nauki społeczne i humanistyczne z coraz większym trudem bronią się przed zarzutem potoczności i antynaukowości. Nas powinien też niepokoić fakt, że oszukiwani są w ten sposób najczęściej studenci prowincjonalnych, małych uczelni, którzy z wielkim wysiłkiem finansując swoje studia, mają nadzieję spotkanie „prawdziwych” naukowców. Niestety ich „słowaccy” wykładowcy niewiele z nauką mają wspólnego.

Pozdrawiam serdecznie,
z wyrazami szacunku
Amadeusz Krause

W spisie znajduje się wiele osób, których dorobek został negatywnie oceniany przez Rady Wydziałów czy Centralną Komisję ds. Stopni.

Wymagane dokumenty do postępowania habilitacyjnego lub do postępowania na tytuł profesora na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku

Załącznik 1a) Procedura postępowania w przewodzie habilitacyjnym i profesorskim w: KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU (przekład własny na podstawie opracowania prof. Ing. Jána Kurucza, PhD. Prorektora ds. nauki i rozwoju, Ružomberok 2005)

Wstęp

W dn. 1 lutego 2005 r. Ministerstwo Szkolnictwa Republiki Słowackiej aktem nr 6/2005 zatwierdziło zasady zdobywania tytułów naukowych docenta i profesora w naukach pedagogicznych lub artystyczno-pedagogicznych.

KU opracował zasady metodyczne postępowania w tych przewodach, które obowiązują na wszystkich wydziałach od dn. 1 października 2005 r.

1. POSTĘPOWANIE HABILITACYJNE

[...]

Habilitacja obejmuje: postępowanie habilitacyjne i mianowanie na docenta.

1.1. Postępowanie habilitacyjne

1.1.1. Rozpoczęcie przewodu habilitacyjnego

Postępowanie w przewodzie habilitacyjnym otwiera pisemne podanie zainteresowanego o przyznanie mu tytułu docenta, skierowane do przewodniczącego rady naukowej uczelni lub wydziału, na którym prowadzony jest w jego dyscyplinie kierunek studiów. Kandydat przedkłada:

- a) maszynopis rozprawy habilitacyjnej w czterech egzemplarzach,
- b) życiorys,
- c) potwierdzoną kopię dyplomu magistra,
- d) potwierdzoną kopię dyplomu doktora nauk,
- e) charakterystykę pracy pedagogicznej w szkole wyższej i wykaz osiągnięć naukowo-dydaktycznych,
- f) wykaz oryginalnych opublikowanych prac naukowych, publikacji specjalistycznych, podręczników, skryptów, materiałów metodycznych, przegląd zrealizowanych zadań badawczych, realizowanych projektów lub prac twórczych, patentów i autorskich rozwiązań czy wynalazków naukowych, wykaz cytowań własnych publikacji i ich recenzji, opinii, wykaz wykładów prowadzonych w kraju i poza granicami.

Kandydat przedkłada jako pracę habilitacyjną:

- a) monografię naukową, albo
- b) monotematyczną pracę, która wnosi nową wiedzę do nauki, albo
- c) zbiór opublikowanych prac naukowych uzupełniony o komentarz, albo
- d) udokumentowaną pracę twórczą, dzieło artystyczne albo zbiór prac artystycznych

Praca habilitacyjna może zostać przedłożona, po wyrażeniu zgody przez przewodniczącą rady naukowej, także w języku obcym.

Streszczenie tej pracy musi być wówczas w języku słowackim.

1.1.2. Analiza dokumentacji kandydata do tytułu docenta

Jeśli przewodniczący rady naukowej stwierdzi, że dokumenty są niewystarczające, zobowiąże zainteresowanego do ich uzupełnienia, a sam przerwie postępowanie najdłużej na okres jednego roku. Jeśli w ciągu roku nie otrzyma odpowiednich materiałów, postępowanie w tej sprawie zostanie zamknięte. Kandydat musi także udokumentować powody, dla których ubiega się o ten tytuł w danej dyscyplinie, z której wydział ma uprawnienia do habilitowania.

1.1.3. Powoływanie komisji habilitacyjnej i recenzentów

Przewodniczący rady naukowej powołuje za zgodą rady naukowej, w czasie do sześciu miesięcy od rozpoczęcia postępowania, trzech recenzentów pracy habilitacyjnej i trzyosobową komisję składającą się ze specjalistów w tej dyscyplinie, przy czym jeden recenzent i jeden członek komisji musi być zatrudniony w KU, gdzie to postępowanie będzie prowadzone.

Przynajmniej jeden z recenzentów i przewodniczący komisji habilitacyjnej muszą w okresie postępowania być zatrudnieni w szkole wyższej na stanowisku profesora w dyscyplinie lub dyscyplinie pokrewnej, zaś pozostali dwaj recenzenci i członkowie komisji habilitacyjnej muszą być zatrudnieni w szkolnictwie wyższym na stanowisku profesora lub docenta (dr. hab.) jako specjaliści w dyscyplinie, z której przeprowadzany jest przewód lub w dziedzinie do niej zbliżonej.

1.1.4. Weryfikacja spełniania kryteriów

Komisja habilitacyjna w ciągu 30 dni od jej powołania weryfikuje czy zostały spełnione kryteria. Decyzję o ich spełnieniu lub niespełnieniu wyraża w formie pisemnej i przedkłada radzie naukowej wydziału.

1.1.5. Przygotowanie recenzji

Recenzenci pracy habilitacyjnej przygotowują swoją pisemną opinię w ciągu trzech miesięcy od mianowania.

1.1.6. Uchwała w sprawie przewodu habilitacyjnego – jej oznajmienie

Data, godzina i miejsce postępowania habilitacyjnego, jakim jest obrona pracy habilitacyjnej, muszą zostać opublikowane co najmniej na 14 dni wcześniej (do dziewięciu miesięcy w okresie poprzedzającym obronę) w prasie codziennej i na stronie internetowej szkoły wyższej. W komunikacie musi znaleźć się: imię i nazwisko kandydata, tytuł pracy habilitacyjnej i wykładu habilitacyjnego.

Zarówno wykład habilitacyjny, jak i obrona habilitacji muszą się odbyć najpóźniej w okresie dziewięciu miesięcy po rozpoczęciu postępowania.

Praca habilitacyjna, wykaz wszystkich osiągnięć kandydata i recenzje są do wglądu w sekretariacie wydziału. Wszelkie uwagi, opinie, pytania dotyczące dzieł habilitanta można przekazać w formie pisemnej przewodniczącemu komisji habilitacyjnej lub przewodniczącemu rady naukowej na wydziale.

1.1.7. Wykład habilitacyjny i obrona pracy habilitacyjnej

Częścią postępowania habilitacyjnego jest wykład habilitacyjny i obrona rozprawy habilitacyjnej.

Postępowanie w tym zakresie prowadzi przewodniczący komisji habilitacyjnej.

Wykładem habilitacyjnym kandydat potwierdza swoje kompetencje pedagogiczne. Wykład jest publiczny i odbywa się przy udziale co najmniej pięciu członków rady naukowej i przed komisją habilitacyjną.

W trakcie obrony pracy habilitacyjnej habilitant potwierdza własne kompetencje naukowe, znajomość specjalistycznej problematyki, która jest przedmiotem rozprawy, reaguje na uwagi krytyczne recenzentów i potwierdza swoją wiedzę z danej dyscypliny. Obrona pracy habilitacyjnej jest publiczna, odbywa się z udziałem co najmniej pięciu członków rady naukowej i przy udziale co najmniej dwóch recenzentów, przed powołaną komisją habilitacyjną.

1.1.8. Ogólna ocena

Komisja habilitacyjna dokonuje oceny spełnienia wszystkich warunków zgodnie z obowiązującym prawem (§76 ods. 1, 3, 4 i 6), na podstawie przedłożonych dokumentów, recenzji, opinii naukowej, przebiegu wykładu i obrony, ogólnej oceny osiągnięć w pracy pedagogicznej, naukowej, i w ciągu najpóźniej jednego miesiąca od wykładu i obrony przedkłada przewodniczącemu rady naukowej swoją opinię i stanowisko, czy przyznać tytuł docenta, czy też nie przyznawać tytułu w danej dyscyplinie naukowej.

1.1.9. Przedłożenie stanowiska radzie naukowej wydziału

Stanowisko w sprawie przyznania lub nieprzyznania tytułu docenta komisja przedkłada przewodniczącemu rady naukowej na wydziale, który po zapoznaniu się z nim przedstawia je na posiedzeniu rady wydziału.

1.1.10. Decyzja w sprawie mianowania docentem

Rada naukowa analizuje uchwałę – stanowisko komisji habilitacyjnej w okresie najpóźniej do 6 miesięcy od jej przekazania radzie i w obecności przewodniczącego komisji habilitacyjnej lub wskazanego przez niego członka tej komisji. Rada ocenia, czy zostały spełnione wszystkie wymogi i podejmuje uchwałę o nadaniu lub nienadaniu tytułu docenta. Jeśli kandydat nie spełnił wymogów, rada wydziału informuje go o tym pisemnie w okresie do 30 dni od podjętej decyzji. Termin ponownego złożenia wniosku o uzyskanie tytułu docenta nie może być dłuższy niż trzy lata.

Decyzję w sprawie przyznania lub nieprzyznania tytułu docenta rada wydziału podejmuje w tajnym głosowaniu [...].

1.2. Mianowanie docentem

Rektor nadaje tytuł docenta w ciągu dwóch miesięcy od doręczenia postanowienia rady naukowej. Dowodem nadania tytułu docenta jest dekret. Podpisaniem dekretu przez rektora kończy się postępowanie habilitacyjne.

[...]

2. POSTĘPOWANIE W PRZEWODZIE NA TYTUŁ PROFESORA

[...]

2.1. Przewód profesorski

2.1.1. Rozpoczęcie postępowania

Postępowanie rozpoczyna się od złożenia przez kandydata pisemnego wniosku przewodniczącemu rady naukowej wraz ze wskazaniem na dyscyplinę naukową.

Do wniosku należy załączyć:

- a) życiorys,
- b) potwierdzoną kopię dyplomu ukończenia studiów II stopnia,
- c) potwierdzony dekret nadania tytułu docenta,
- d) charakterystykę pracy akademickiej i osiągnięć naukowych (§75 ods. 5),
- e) wykaz oryginalnych i opublikowanych rozpraw naukowych, prac specjalistycznych i twórczych, podręczników, skryptów, materiałów metodycznych, przegląd zrealizowanych zadań badawczych, realizowanych projektów lub prac twórczych, patentów i autorskich rozwiązań czy wynalazków naukowych, wykaz cytowań własnych publikacji i ich recenzji, opinii, wykaz wykładów prowadzonych w kraju i poza granicami,
- f) najbardziej znaczące prace naukowe, prace specjalistyczne, podręczniki i skrypty (materiały dydaktyczne),

2.1.2. Weryfikacja spełniania kryteriów

Przewodniczący rady naukowej weryfikuje, czy zostały spełnione kryteria. Jeśli nie zostały spełnione stosowne wymogi, kandydat ma jeden rok na ich uzupełnienie. Jeśli tego nie uczyni, postępowanie zostaje zamknięte. [...]

2.1.3. Powołanie komisji do postępowania awansowego

Przewodniczący rady naukowej powołuje ją i wnioskuje o recenzje od trzech recenzentów w ciągu sześciu miesięcy od złożenia wniosku przez kandydata. Skład czteroosobowej komisji obejmuje wybitnych specjalistów, w tym przynajmniej jednego specjalistę i jednego recenzenta spośród pracowników KU.

Co najmniej jeden recenzent i przewodniczący komisji profesorskiej muszą w trakcie postępowania być pracownikami szkoły wyższej na etacie profesora tytularnego w odpowiadającej wnioskowi dyscyplinie naukowej lub w dyscyplinie zbliżonej, albo też być pracownikami naukowymi uznanymi przez gremia międzynarodowe jako autorytety w tej dyscyplinie.

2.1.4. Weryfikacja spełniania kryteriów

Komisja profesorska w ciągu 30 dni od powołania weryfikuje, czy zostały spełnione kryteria. Decyzję o ich spełnieniu lub niespełnieniu wyraża w formie pisemnej i przedkłada ją radzie naukowej wydziału.

2.1.5. Przygotowanie recenzji

Recenzenci osiągnięć naukowych przygotowują swoją pisemną opinię w ciągu trzech miesięcy od mianowania.

2.1.6. Upublicznienie – oznajmienie

Data, godzina i miejsce postępowania habilitacyjnego, jakim jest obrona pracy habilitacyjnej, muszą być opublikowane co najmniej na 14 dni wcześniej (do dziewięciu miesięcy w okresie poprzedzającym obronę) w prasie codziennej i na stronie internetowej szkoły wyższej.

W komunikacie musi znaleźć się: imię i nazwisko kandydata, tytuł wykładu profesorskiego.

Wykład inauguracyjny profesorski musi być wygłoszony najpóźniej do 10 miesięcy od otwarcia postępowania.

2.1.7. Wykład inauguracyjny – profesorski

Częścią postępowania kwalifikacyjnego jest wykład inauguracyjny.

W trakcie wykładu należy przedstawić własne dokonania pedagogiczne i wyniki pracy ze studentami, swój całościowy wkład w rozwój dyscypliny naukowej i wyjaśnić stan współczesny swojej dyscypliny naukowej oraz jej perspektywy. Wykład inauguracyjny jest publiczny i odbywa się przed radą, z udziałem co najmniej trzech członków komisji profesorskiej i co najmniej dwóch recenzentów tego przewodu.

2.1.8. Ogólna ocena

Komisja profesorska ocenia zgodnie z kryteriami (§76 ods. 5 i ods. 7 prawa) uzyskania tytułu profesora i w oparciu o przedłożone dokumenty, publikacje i recenzje oraz na podstawie oceny wykładu inauguracyjnego. Najpóźniej w miesiąc od tego wykładu przedkłada przewodniczącemu rady naukowej wniosek ze wskazaniem na nadanie tytułu profesora w dyscyplinie naukowej albo podejmuje decyzję negatywną. [...]

Ocena musi zawierać:

- ocenę dokonań akademickich kandydata [...],
- ocenę dokonań pedagogicznych (dziedzina, wyniki, liczba wypromowanych magistrów, doktorów),
- ocenę publikacji naukowych,
- ocenę wykładu inauguracyjnego [...]

2.1.9. Przedłożenie wniosku radzie naukowej wydziału

Rada naukowa podejmuje decyzję (§4 ods. 11) w ciągu najpóźniej sześciu miesięcy od powołania komisji profesorskiej przy udziale w posiedzeniu przewodniczącego rady lub osoby przez niego wskazanej. Ocenia, czy kandydat spełnił wymogi na tytuł profesora. [...]

2.1.10. Wniosek o nadanie tytułu profesora

Rada naukowa wydziału podejmuje uchwałę w tej sprawie w ciągu 30 dni od uchwały rady naukowej. Jeśli kandydat nie spełnił wymogów, rada wydziału informuje go o tym pisemnie w okresie do 30 dni od podjętej decyzji. Termin ponownego złożenia wniosku o uzyskanie tytułu docenta nie może być dłuższy niż trzy lata.

[...]

2.2. Przedłożenie wniosku Radzie Naukowej Uniwersytetu Katolickiego

Rada Naukowa Uniwersytetu Katolickiego rozpatruje uchwałę rady naukowej wydziału najpóźniej w ciągu sześciu miesięcy. [...]

2.2.1. Uchwalenie nadania tytułu profesora

Jeśli rada naukowa KU podejmie uchwałę o nadaniu tytułu profesora, rektor przedkłada dokumentację w tej sprawie z opisem całego postępowania (§4 ods. 2 pism. f), Ministrowi Szkolnictwa Republiki Słowackiej. Informuje zarazem o tym kandydata w ciągu 30 dni od podjęcia uchwały.

2.3. Mianowanie profesorem

Minister Szkolnictwa Republiki Słowackiej na wniosek Rektora KU przedkłada Prezydentowi Republiki Słowackiej wniosek o mianowanie profesorem.

Literatúra

[1] Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov.

[2] Vyhláška Ministerstva školstva č. 6/2005 o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor.

[3] Kolektív: Akademická príručka, 1. slovenské vydanie, vydavateľstvo Osveta Martin, 2004.

Tabela 13. Kryteria ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego i tytuł naukowy profesora z pedagogiki w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku

Osiągnięcia			habilitacja	profesor
Działalność pedagogiczna	1+	Prowadzenie zajęć dydaktycznych w dyscyplinie (np. wykłady, prace dyplomowe, kształcenie doktorantów, egzaminowanie, dobór literatury przedmiotowej, ćwiczenia, seminaria i konsultacje)	5	10 (co najmniej 10 lat pracy nauczyciela akademickiego)
	2	Gwarantowanie programu kształcenia	-	+
	3	Opieka nad pracami dyplomowymi. Przygotowanie programu studiów	10 +	20 +
Badania naukowe i publikacje	4+	Monografie naukowe	1	2
	5+	Autorstwo lub współautorstwo podręcznika do szkoły podst., średniej, zawod. o charakterze ogólnokrajowym lub rozprawy w studiach pedagogicznych w czasopismach specjalistycznych	-	1
	6+	Teksty metodyczne	1	2
	7+	Prace naukowe w czasopismach zagranicznych i pracach zbiorowych	5	10
	9	Przekłady, hasła w słownikach itp.	5	10

	10	Recenzje	Indywid.	Indywid.
	11	Prace twórcze (np. literackie)	Indywid.	Indywid.
	12	Redakcja prac naukowych	2	5
	13+	Ekspertyza i opiniodawcza aktywność (monografie nauk., prac doktorskich, hab. itp.)	5	10
	14	Przekłady specjalistyczne lub twórcze (literackie)	Indywid.	Indywid.
	15+	Wykaz cytowań własnych prac w specjalistycznej literaturze krajowej	20	40
	16+	Wykaz cytowań własnych prac w specjalistycznej literaturze zagranicznej	5	10
Działalność wychowawcza	17	Opieka nad doktorantami lub członkostwo w komisji danej dyscypliny	-	3
	18	Indywidualna aktywność naukowo-wychowawcza (wykłady w ramach studiów doktoranckich, na zaproszenie do innych uczelni itp.)	+	+
Inna aktywność specjalistyczna	19+	Referat na zagranicznej konferencji naukowej	3	7
	20+	Referat na krajowej konferencji naukowej	10	20
	21	Wykład gościnny zagranicą	-	+
	22	Członkostwo w zagranicznych czy krajowych radach redakcji czasopism lub wydawnictw naukowych	-	+
	23	Członkostwo w komisjach doktorskich, habilitacyjnych	-	+
	24	Udział w organizowaniu konferencji naukowych	+	+
	25+	Posiadanie właściwej dla awansu godności naukowej (stopień dr lub dr hab.)	+	+
	26+	Stanowisko docenta dra hab.	-	+
	27	Udział w krajowych grantach naukowo-badawczych	Tak	Tak
	28	Zakończenie prac badawczych w ramach międzynarodowych agencji naukowych	Tak	Tak

+ – obowiązkowe zadanie

Źródło: Katolícka Univerzita V Ružomberku. Metodický Postup Pri Habilitačnom A Vymenúvaní Konaní, Spracoval: prof. Ing. Ján Kurucz, PhD. prorektor pre vedu a rozvoj. Napísala: mgr. Žofia Palenčárová, OSF Ružomberok 2005.

Wnioskodawca przekazuje Dziekanowi Wydziału pisemny wniosek wraz z załącznikami:

1. Miejsce zatrudnienia kandydata (potwierdza kierownik Katedry lub Dziekan lub inna osoba funkcyjna) – 2 egz.
2. Stanowisko władz z miejsca pracy (wypis fragmentu uchwały w tej sprawie). Ta norma jest ponadstandardowa. Traktujemy ją jako wskaźnik naukowego autorytetu kandydata we własnym miejscu pracy.
3. Rozprawa habilitacyjna – 4 egz., może nią być:
  - a) Monografia, albo
  - b) Monotematyczna rozprawa, która wnosi nową wiedzę do nauki, albo
  - c) Zbiór opublikowanych rozpraw naukowych uzupełniony o komentarz do nich, albo
  - d) Dokumentacja pracy twórczej lub pracy artystycznej albo zbiór wykonanych dzieł artystycznych lub dzieł sztuki.
- Rozprawę habilitacyjną można przedłożyć po wyrażeniu zgody przez przewodniczącego rady naukowej także w języku obcym. Streszczenie rozprawy habilitacyjnej musi być w języku słowackim.
4. Życiorys – 3 egz. (podpisany własnoręcznie)
5. Charakterystyka kandydata – 3 egz.
6. Dyplom uzyskania wyższego wykształcenia – stopnia magistra – 1 egz. (potwierdzony notarialnie) + 1 kopia.
7. Dyplom uzyskania stopnia naukowego doktora – 1 egz. (potwierdzony notarialnie) + 1 kopia.
8. Potwierdzenie pracy zawodowej (z działu kadr) – 1 egz.
9. Prezentacja pracy pedagogicznej i własnych osiągnięć w pracy dydaktyczno-wychowawczej, zawierająca: wykaz prowadzonych wykładów, seminariów, ćwiczeń, prowadzonych prac dyplomowych, wypromowanych prac dyplomowych i magisterskich, opieki nad pracami naukowymi studentów itp.) – 3 egz.
10. Wskazanie na 5 publikacji, które kandydat ceni sobie najwyżej – 10 egz. Prace te muszą być wykazane chronologicznie i zawierać wszystkie dane bibliograficzne zgodnie z normą ISO 690. W przypadku prac zbiorowych wskazujemy autorów oraz udział własny w danej publikacji.
11. Wypełniony formularz „Kryteria dla habilitacji lub wniosków profesorskich Wydziału Pedagogicznego KU w Ružomberku” – 3 egz.
12. Syntetyczna charakterystyka najważniejszych osiągnięć naukowych kandydata, przez niego podpisana – 4 egz.
13. Propozycja 3 tematów wykładu habilitacyjnego – 2 egz.
14. Potwierdzenie wniesienia opłat związanych z przewodem habilitacyjnym (jeśli kandydat nie jest pracownikiem KU)
15. Wnioskodawca przedkłada tezy wykładu habilitacyjnego – 4 egz.
16. Wydane monografie, publikacje, artykuły.
17. Charakterystyka dorobku naukowego – autoreferat (publikacji) w formie elektronicznej.
18. Oświadczenie osoby zainteresowanej.
19. Przewodniczący Rady Naukowej WP KU może żądać również innych dokumentów czy materiałów, które wiążą się ze specyfiką dorobku habilitacyjnego kandydata.

Wytyczne w sprawie procedury nadawania tytułu naukowo-pedagogicznego w Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy¹⁰

Uniwersytet im. Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (dalej jako „UMB”) i jego jednostki w postępowaniu habilitacyjnym i postępowaniu o nadanie tytułu profesora kierują się właściwymi postanowieniami Ustawy Dz. U. Nr 131/2002 o uczelniach wyższych oraz zmianie i uzupełnieniu niektórych ustaw z późniejszymi zmianami, rozporządzeniem Ministerstwa Szkolnictwa Nauki i Badań Republiki Słowackiej (MSV VaS SR) Dz. U. Nr 457/2012, zmieniającym i uzupełniającym rozporządzenie Dz. U. Nr 6/2005 w sprawie procedury nadawania tytułów naukowo-pedagogicznych lub artystyczno-pedagogicznych docent lub profesor (dalej jako „rozporządzenie”) oraz następującymi zasadami:

Część pierwsza

Postępowanie habilitacyjne

Artykuł 1

Postanowienia ogólne

- (1) Kryteria postępowania habilitacyjnego dla kierunków lub grup kierunków na wniosek rady naukowej (dalej jako „RN”) wydziału zatwierdza Rada Naukowa UMB (dalej jako „RN UMB”).
- (2) Procedura habilitacyjna zaczyna się od złożenia wniosku o nadanie tytułu docent, który kandydat składa wraz z załącznikami, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu na ręce przewodniczącego rady naukowej właściwego wydziału UMB, który posiada uprawnienia do prowadzenia postępowań habilitacyjnych na wybranym przez kandydata kierunku. Kandydat we wniosku winien wskazać kierunek (dziedzinę), na którym ubiega się o nadanie tytułu docent. Wniosek składa się za pośrednictwem sekretariatu wydziału, który zaznacza datę złożenia.
- (3) Częścią składanego wniosku kandydata jest:
  - a) Rozprawa habilitacyjna w wersji wydruku (4x) oraz w formie elektronicznej w formacie PDF, przy czym wersja elektroniczna rozprawy habilitacyjnej musi być identyczna jak wersja drukowana.
  - b) Życiorys z adresem kontaktowym kandydata, zgodnie z Załącznikiem nr 3 do niniejszych wytycznych (Formularz życiorysu wymagany przez MSV VaS SR).
  - c) Uwierzytelniona kopia dokumentu potwierdzającego:
    - zdobycie wykształcenia wyższego drugiego stopnia (uzyskanie tytułu akademickiego);
    - zdobycie wykształcenia wyższego trzeciego stopnia (uzyskanie tytułu akademickiego PhD, CSc. lub tytułu akademicko-naukowego Dr. w myśl cytowanych przepisów); w przypadku kandydatów z zagranicy z wyjątkiem Republiki Czeskiej dodatkowo uwierzytelnione tłumaczenie dyplomu;
    - zdobycie stopnia naukowego DrSc. (o ile dotyczy to kandydata).
  - d) Potwierdzenie długości praktyki pedagogicznej z działu kadr i plac wydziału, na którym kandydat pracuje.

¹⁰ <http://www.fpmv.umb.sk/veda-a-vyskum/habilitacne-a-inauguracne-konanie.html> (dostęp: 12.04.2014).

- 4) Charakterystyka naukowo-pedagogiczna kandydata wraz z załącznikami zgodnie z lit. od f) do l) niniejszego ustępu ze wskazaniem pięciu najważniejszych prac (Załącznik nr 1).
- f) Przegląd dorobku pedagogicznego na uczelni i osiągnięć w ramach pracy pedagogicznej, podpisany przez kierownika katedry (lub dziekana wydziału kandydata, jeśli kandydat nie jest pracownikiem UMB) o następującej strukturze:
- 4) Jednostki programu nauczania - wykłady, seminaRIA, ćwiczenia, ćwiczenia laboratoryjne, wycieczki itp., których uczył lub które gwarantował (lista);
- wprowadzenie nowych jednostek do programu nauczania (lista);
  - opracowanie podręczników i pomocy naukowych;
  - 4) Promowanie dyplomantów na studiach I i II stopnia (kierunek i liczba);
  - promowanie doktorantów (kierunek i liczba);
  - członkostwo w komisjach egzaminów państwowych i doktorskich (kierunek i miejsce pracy);
  - promowanie i recenzowanie dysertacji (o ile dotyczy to kandydata lub w przypadku kandydatów z zewnątrz; promowani i wypromowani doktoranci – imię i nazwisko, kierunek, temat a w przypadku wypromowanych – termin ukończenia, w przypadku promowanych doktorantów rozróżnić doktorantów przed i po egzaminie dysertacyjnym).
- g) Lista oryginalnych opublikowanych prac naukowych, specjalistycznych i artystycznych, podręczników i tekstów edukacyjnych. W przypadku prac, w których kandydat występuje jako współautor, należy wskazać udział procentowy kandydata. Listę taką sporządza się w formie wyciągu z bazy danych publikacji i odniesień do publikacji Biblioteki Uniwersyteckiej UMB z podpisem upoważnionego pracownika i datą sporządzenia wyciągu. Listę sporządza się na dzień złożenia wniosku ew. z późniejszą datą w przypadku zawieszenia postępowania habilitacyjnego. Kandydat z innej uczelni słowackiej przedkłada listę publikacji, która stanowi wyciąg z centralnego rejestru ewidencji publikacji (CREPČ), potwierdzony przez bibliotekę akademicką właściwej uczelni. Kandydat z zewnątrz (w tym kandydaci z zagranicy) obowiązany jest przed złożeniem wniosku zaewidencjonować swoje publikacje w bazie danych publikacji i odnieść do publikacji UMB.
- h) Lista udokumentowanych cytowań (SCI i spoza SCI) i odniesień do prac naukowych, specjalistycznych i artystycznych. Listę taką sporządza się w formie wyciągu z bazy danych publikacji i odniesień do publikacji Biblioteki Uniwersyteckiej UMB z podpisem upoważnionego pracownika oraz datą sporządzenia wyciągu. Listę sporządza się dzień złożenia wniosku ew. z późniejszą datą w przypadku zawieszenia postępowania habilitacyjnego. Kandydat z innej uczelni słowackiej przedkłada listę odniesień do publikacji, która stanowi wyciąg z bazy danych publikacji i odniesień do publikacji właściwej uczelni, potwierdzony przez bibliotekę akademicką właściwej uczelni. Kandydat z zewnątrz (w tym kandydaci z zagranicy) obowiązany jest przed złożeniem wniosku zaewidencjonować odniesienia do swoich publikacji w bazie danych publikacji i odnieść do publikacji UMB.
- 4) Lista zrealizowanych zadań badawczych i projektów ze wskazaniem funkcji w projekcie (kierownik projektu lub partner projektu) oraz lat o następującej strukturze:
- projekty międzynarodowych agencji grantowych (RP, COST, ERC, JRC, EUROCORE, ESF, NSF i inne), ew. inne zagraniczne projekty badawcze;
  - projekty krajowych agencji grantowych (APVV, VEGA, KEGA);
  - inne projekty, których częścią są badania lub zastosowanie badań w praktyce.
- j) Wykaz wyników praktycznych, patentów, świadectw autorstwa, wynalazków i dzieł technicznych,
- k) Wykaz innych udokumentowanych odniesień do działalności naukowej, specjalistycznej i artystycznej, które nie mogą być wymienione w listach według lit. g), h), i), j). W wykazie tym kandydat podaje w szczególności listę istotnych wykładów, politywów

wykładowych, badawczych i artystycznych w kraju i za granicą, członkostwo w organizacjach naukowych i radach redakcyjnych czasopism itp.

l) Ilościowy wykaz dotyczący spełnienia kryteriów habilitacyjnych uchwalonych przez RN UMB.

✓ m) Propozycja trzech tematów wykładu habilitacyjnego.

n) Zgoda na przetwarzanie danych osobowych w celach związanych z postępowaniem habilitacyjnym (Ustawa Dz. U. Nr 428/2002 o ochronie danych osobowych z późniejszymi zmianami).

o) Inne wymagania uchwalone przez RN wydziału i RN UMB zgodnie z ustępem 1 artykułu 1 niniejszych wytycznych.

p) Dokumentację w rozumieniu punktów od b) do o) z wyjątkiem oryginałów dokumentów i nazw składa się w języku słowackim lub czeskim, w formie elektronicznej zgodnie z przepisami wewnętrznymi wydziału.

q) Po jednej stronie najważniejszych opublikowanych prac, w szczególności publikacji książkowych (monografie, podręczniki itp.), które będą do dyspozycji komisji habilitacyjnej i RN Wydziału do czasu zakończenia postępowania habilitacyjnego.

(4) Po zatwierdzeniu tematu przez RN wydziału kandydat przedkłada tezy wykładu habilitacyjnego. Kandydat z zagranicy (z wyjątkiem kandydata z Republiki Czeskiej) dodatkowo przedkłada tezy wykładu w języku słowackim.

(5) Kandydat składa rozprawę habilitacyjną w języku słowackim, ewentualnie za zgodą przewodniczącego RN właściwego wydziału w języku czeskim lub angielskim. Jeśli zaakceptowano pracę w innym języku niż słowacki, wymagane jest streszczenie w języku słowackim w zakresie około 10 % rozprawy habilitacyjnej w formie:

a) pracy monotelematycznej, która wnosi nową wiedzę naukową lub

b) monografii naukowej (autorskiej, tzn. kandydat nie może być współautorem i nie starszej niż dwa lata, która nie jest identyczna z obowiązkową monografią, o ile monografia jest określona w kryteriach jako wymóg) lub

c) zbioru opublikowanych prac naukowych, które w wykazie ilościowym publikacji są wyraźnie zaznaczone (art. 1, ust. 3, lit. 1) z komentarzem o objętości co najmniej 1,5 arkusza autorskiego (w przypadku wykorzystania prac, w których kandydat występuje w charakterze współautora, należy wyraźnie zaznaczyć udział procentowy kandydata).

Jeżeli rozprawa naukowa lub jej część została opublikowana w kilku publikacjach periodycznych lub nieperiodycznych, autor w oświadczeniu podaje informacje o wszystkich opublikowanych częściach rozprawy oraz o wszystkich publikacjach.

(6) Rozprawa habilitacyjna musi spełniać odrębne wymagania. Okładka i strona tytułowa rozprawy habilitacyjnej muszą być zgodne z właściwymi postanowieniami Rozporządzenia MSVVaS SR nr 233/2011 (§ 1 oraz § 2). Wzór okładki oraz strony tytułowej rozprawy habilitacyjnej określają wytyczne nr 12/2011 dotyczące prac końcowych, rygorozów i rozpraw habilitacyjnych na Uniwersytecie im. Mateja Béla w Bańskiej Bystrzycy. Warunkiem przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego zgodnie z § 63 ust. 11 Ustawy Dz. U. Nr 6/2011, zmieniającej i uzupełniającej Ustawę Dz. U. Nr 131/2002 o uczelniach wyższych oraz zmianie i uzupełnieniu niektórych ustaw z późniejszymi zmianami, jest również pisemna zgoda kandydata na publikację oraz publiczne udostępnienie rozprawy habilitacyjnej w rozumieniu § 63 ust. 9 w okresie jej przechowywania zgodnie z § 63 ust. 7 bez prawa do wynagrodzenia, tj. przesłanie za pośrednictwem akademickiego systemu informatycznego (AIS) do Centralnego Rejestru Prac Końcowych, Rygorozów i Rozpraw Habilitacyjnych (CRZP). W CRZP następnie zostanie przeprowadzona kontrola pod kątem oryginalności pracy kandydata. Wyniki kontroli oryginalności pracy zostaną przekazane komisji habilitacyjnej (Załącznik nr 2).

Artykuł 2

Wszczęcie postępowania habilitacyjnego

- (1) W terminie trzydziestu dni od złożenia wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego przewodniczący RN wydziału:
- a) potwierdzi na piśmie przyjęcie wniosku, kompletność załączników oraz wszczęcie postępowania habilitacyjnego lub
  - b) wezwie kandydata na piśmie do usunięcia ewentualnych braków (zgodnie z art. 1, ust. 3) i zawiesi postępowanie habilitacyjne, maksymalnie na jeden rok. Jeżeli kandydat nie usunie braków w wyznaczonym terminie, postępowanie habilitacyjne zostanie zamknięte. Jeżeli kandydat usunie braki z zadowalającym rezultatem, przewodniczący RN zawiadomi go na piśmie o ustaniu zawieszenia.
- (2) W przypadku kierunku, na którym UMB nie ma prawa prowadzić postępowania habilitacyjnego lub jeżeli kandydat ewidentnie nie spełnia któregoś z kryteriów określonych dla nadawania tytułu docent w rozumieniu § 76 ust. 3 i 6 ustawy o uczelniach wyższych, przewodniczący RN wydziału w terminie czterech miesięcy zwróci kandydatowi wniosek wraz z uzasadnieniem i załączoną dokumentacją i zakończy postępowanie habilitacyjne.

Artykuł 3

Przebieg postępowania habilitacyjnego

- (1) Przewodniczący RN wydziału za zgodą RN wydziału mianuje w terminu sześciu miesięcy od wszczęcia postępowania habilitacyjnego trzech recenzentów rozprawy habilitacyjnej oraz trzyosobową komisję habilitacyjną składającą się ze specjalistów w danej dziedzinie, tak aby najwyższy jeden recenzent i najwyższy jeden członek komisji habilitacyjnej był pracownikiem UMB a w przypadku kandydatów z innych uczelni najwyższy jeden członek komisji habilitacyjnej i najwyższy jeden recenzent pochodził z miejsca pracy kandydata. Za zgodą RN wydziału wyznacza temat wykładu habilitacyjnego. Po posiedzeniu RN wydziału, która zatwierdza skład komisji habilitacyjnej, recenzentów oraz temat wykładu habilitacyjnego, kandydat zostanie wezwany do uiszczenia opłaty pocztowym przekazem pieniężnym typu „U” lub przelewem na rachunek bieżący UMB, numer rachunku 7000095590/8180. Opłatę za postępowanie habilitacyjne kandydata, który nie pozostaje w stosunku pracy z UMB określają wytyczne UMB w sprawie wysokości opłat za studia we właściwym roku akademickim.
- (2) Przynajmniej jeden recenzent i przewodniczący komisji habilitacyjnej w czasie mianowania muszą pracować na uczelni wyższej na stanowisku profesora na danym kierunku lub kierunku pokrewnym a pozostali recenzenci i członkowie komisji habilitacyjnej w czasie mianowania muszą pracować na uczelni wyższej na stanowisku profesora lub na stanowisku docenta na danym kierunku lub kierunku pokrewnym lub być wybitnymi specjalistami w danej dziedzinie lub dziedzinie pokrewnej.
- (3) W terminie trzech miesięcy od mianowania komisja habilitacyjna zbada, czy kandydat spełnia kryteria dopuszczenia do postępowania habilitacyjnego i opracuje stanowisko, z którego będzie wynikało, czy kandydat spełnia czy nie spełnia kryteriów dopuszczenia do postępowania habilitacyjnego.
- (4) W terminie trzech miesięcy od mianowania recenzenci rozprawy habilitacyjnej opracują recenzje i prześlą je w formie wydruku i w wersji elektronicznej. Celem opracowania pisemnej recenzji recenzenci otrzymują informacje z centralnego rejestru prac końcowych, rygorozów i rozpraw habilitacyjnych dotyczącą kontroli oryginalności rozprawy habilitacyjnej. Co najmniej na 14 dni przed obroną przewodniczący RN wydziału przesyła recenzje kandydatowi i członkom komisji habilitacyjnej.

- (5) Recenzje są zamieszczane i przechowywane w centralnym rejestrze prac końcowych, rygorozów i rozpraw habilitacyjnych w okresie przewidzianym na przechowywanie rozprawy habilitacyjnej; do publicznego udostępnienia recenzji lub innej publikacji recenzji wymagana jest pisemna umowa licencyjna z właścicielem praw autorskich do recenzji.
- (6) Obrona rozprawy habilitacyjnej może się odbyć, jeśli najwyżej jedna recenzja jest negatywna a stanowisko komisji habilitacyjnej zgodnie z ust. 3 jest pozytywne. W innym wypadku przewodniczący RN właściwego wydziału wzywa kandydata do usunięcia braków i zawieszka postępowanie habilitacyjne, najwyżej na jeden rok.
- (7) Przewodniczący RN wydziału podaje do wiadomości publicznej datę, godzinę i miejsce wykładu habilitacyjnego oraz obrony rozprawy habilitacyjnej najpóźniej na 14 dni przed ich terminem w prasie codziennej oraz na stronie internetowej UMB. W zawiadomieniu podaje imię, nazwisko i miejsce pracy kandydata, tytuł wykładu habilitacyjnego oraz tytuł rozprawy habilitacyjnej. Wykład habilitacyjny oraz obrona rozprawy habilitacyjnej odbędzie się najpóźniej w ciągu dziesięciu miesięcy od wszczęcia postępowania habilitacyjnego.
- (8) Właściwy wydział UMB publikuje na wskazanej stronie internetowej UMB
- a) datę wpłynięcia wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego wraz z następującymi informacjami¹:
- dane z życiorysu kandydata uczestniczącego w postępowaniu habilitacyjnym w zakresie:
    1. imię, nazwisko, nazwisko rodowe,
    2. tytuły akademickie, tytuły naukowo-pedagogiczne, tytuły artystyczno-pedagogiczne, stopnie naukowe,
    3. rok urodzenia,
    4. informacje o wykształceniu, karierze akademickiej i innym zdobytym wykształceniu,
    5. informacje o przebiegu zatrudnienia oraz przebiegu pracy pedagogicznej (miejsce pracy/przedmioty),
    6. informacje o spójności lub zainteresowaniach artystycznych,
    7. informacje o publikacjach w tym objętość (arkusze autorskie) i kategorie ewidencji (np. AAB, zgodnie z rozporządzeniem MŠV VaŠ SR Dz. U. Nr 456/2012)
      - monografia
      - podręcznik
      - skrypt
    8. odniesienia do pracy naukowej lub artystycznej,
    9. nazwa kierunku, na którym prowadzone jest postępowanie,
    10. temat rozprawy habilitacyjnej.
- Informacje wymienione w punkcie 8 a) muszą zostać zamieszczone na stronie internetowej UMB w terminie dziesięciu dni roboczych od doręczenia wniosku.
- b) datę zawieszenia postępowania habilitacyjnego i termin na usunięcie braków wniosku, w terminie dziesięciu dni roboczych od zawieszenia postępowania habilitacyjnego,
- c) imię, nazwisko, tytuł akademicki, tytuł naukowo-pedagogiczny, tytuł artystyczno-pedagogiczny i miejsce pracy/nazwę pracodawcy recenzentów rozprawy habilitacyjnej oraz członków komisji, w terminie dziesięciu dni roboczych od uchwalenia przez właściwą radę naukową wydziału,
- d) wniosek komisji habilitacyjnej z zaleceniem nadania lub odmowy nadania kandydatowi tytułu docenta na danym kierunku wraz z recenzjami, w terminie dziesięciu dni roboczych od daty jego przekazania przewodniczącemu właściwej RN wydziału,
- e) decyzję właściwej RN wydziału wraz z uzasadnieniem, jeśli jest opracowywane oraz termin na ewentualne ponowne złożenie wniosku w rozumieniu § 2 ust. 2¹, w terminie dziesięciu dni roboczych od potwierdzenia doręczenia kandydatowi decyzji właściwej RN,

¹ Zgodnie z § 76 ust. 40 lit. a) i b) ustawy.

- f) listę obecności z posiedzenia rady naukowej wydziału, która podejmowała decyzję w sprawie wniosku, do dnia publikacji decyzji właściwej rady naukowej wydziału,

Opracować na podstawie następującej wskazówki: (Skład rady naukowej, która omówiła wniosek o nadanie tytułu naukowo-pedagogicznego lub artystyczno-pedagogicznego „docent”, w zakresie: imię i nazwisko członka rady naukowej, jego tytuły akademickie, tytuły naukowo-pedagogiczne, artystyczno-pedagogiczne i stopnie naukowe; jeżeli członek rady naukowej uczelni nie jest członkiem grona akademickiego tej uczelni lub jeżeli członek rady naukowej wydziału nie jest członkiem grona akademickiego uczelni, której częścią jest wydział, podaje się również nazwę pracodawcy owego członka.)

- g) datę i powód zakończenia postępowania habilitacyjnego, w terminie dziesięciu dni roboczych od zakończenia postępowania habilitacyjnego;
h) inne informacje dotyczące przebiegu postępowania habilitacyjnego.

Wymienione informacje o każdym postępowaniu właściwy wydział publikuje na stronie internetowej UMB samodzielnie i w kolejności chronologicznej, w jakiej nastąpiły.

Artykuł 4

Wykład habilitacyjny i obrona rozprawy habilitacyjnej

- (1) W wykładzie habilitacyjnym kandydat dowodzi przede wszystkim swoich kompetencji pedagogicznych. Wykład habilitacyjny jest publiczny i odbywa się przy udziale przynajmniej pięciu członków RN wydziału i przed trzyosobową komisją habilitacyjną, ewentualnie przy udziale recenzentów.
- (2) Obrona rozprawy habilitacyjnej jest publiczna i odbywa się przy udziale przynajmniej pięciu członków RN wydziału, w obecności co najmniej dwóch recenzentów i przed trzyosobową komisją habilitacyjną. Obrona ma charakter publicznej dyskusji naukowej i pedagogicznej pomiędzy kandydatem, członkami komisji habilitacyjnej, recenzentami i pozostałymi uczestnikami obrony. Odbywa się w atmosferze profesjonalizmu, etyki pracy naukowej i ma potwierdzić wkład naukowy i pedagogiczny kandydata w daną dziedzinę.
- (3) Na wstępie prowadzący obronę podaje do wiadomości, czy zostały spełnione wszystkie wymagania konieczne do rozpoczęcia obrony.
- (4) Obronie przewodniczy przewodniczący komisji habilitacyjnej lub wyznaczony przez niego członek komisji. Przedstawia obecnym charakterystykę kandydata oraz przytacza stanowisko komisji habilitacyjnej zawierające opinię, czy kandydat spełnia kryteria określone dla postępowania habilitacyjnego.
- (5) W dalszej części obrony kandydat przedstawia obecnym treść i wnioski wynikające z rozprawy habilitacyjnej.
- (6) Recenzenci przedstawiają obecnym treść swoich recenzji. W razie nieobecności jednego z recenzentów jego recenzję odczytuje przewodniczący lub wyznaczony przez niego członek komisji habilitacyjnej.
- (7) W dyskusji publicznej kandydat dowodzi swoich kompetencji naukowych, odnosi się do uwag recenzentów oraz odpowiada na pytania recenzentów i innych uczestników dyskusji.
- (8) Przewodniczący RN wydziału może zaprosić na obronę rozprawy habilitacyjnej również przedstawiciela uczelni lub wydziału, na którym kandydat pracuje. O wydelegowanie przedstawiciela zwraca się do rektora właściwej uczelni lub dziekana właściwego wydziału.

² Jeżeli kandydat zgodnie z decyzją rady naukowej nie spełnia warunków, rada naukowa odmawia nadania tytułu docenta a jej przewodniczący zawiadamia kandydata o tej decyzji na piśmie wraz z uzasadnieniem w terminie 30 dni od podjęcia decyzji przez właściwą radę naukową. Termin ten ewentualnie ponownie złożenie wniosku o nadanie tytułu docenta określa regulamin obrad rady naukowej. Termin ten nie może być dłuższy niż trzy lata.

Artykuł 5 Zakończenie postępowania habilitacyjnego

- (1) Po zakończeniu obrony odbywa się niejawnie posiedzenie komisji habilitacyjnej, która ocenia poziom wygłoszonego wykładu habilitacyjnego, przebieg i wyniki obrony oraz poziom dorobku pedagogicznego i naukowego kandydata w oparciu o obowiązujące kryteria w zakresie nadawania tytułu docent na właściwym wydziale UMB. W tajnym głosowaniu bez udziału recenzentów komisja habilitacyjna najpóźniej w terminie jednego miesiąca po wygłoszeniu wykładu habilitacyjnego i obronie rozprawy habilitacyjnej przedkłada przewodniczącemu RN właściwego wydziału wniosek z zaleceniem nadania lub odmowy nadania kandydatowi tytułu docent na danym kierunku.
- (2) Jeżeli komisja habilitacyjna zaleci odmowę nadania kandydatowi tytułu docent, uzasadnia swoje stanowisko na piśmie i przekazuje je przewodniczącemu RN i kandydatowi.
- (3) RN wydziału poddaje wniosek komisji habilitacyjnej pod dyskusję zgodnie z ust. 1 najpóźniej w terminie sześciu miesięcy od jego złożenia w obecności przewodniczącego komisji habilitacyjnej lub wyznaczonego przez niego członka komisji habilitacyjnej i ocenia, czy kandydat spełnia warunki uzyskania tytułu docent oraz czy w trakcie postępowania przestrzegano procedury określonej w ustawie o uczelniach wyższych, rozporządzeniu oraz niniejszych wytycznych. Jeżeli RN wydziału stwierdzi, że postępowanie habilitacyjne nie odbyło się zgodnie z obowiązującymi przepisami, określa sposób usunięcia uchybień. W innym wypadku zdecydowanie o nadaniu lub odmowie nadania tytułu docent w tajnym głosowaniu, przy czym do podjęcia decyzji o nadaniu tytułu wymagana jest zgoda większości absolutnej wszystkich członków RN wydziału.
- (4) Jeżeli RN wydziału nie uchwali wniosku o nadanie tytułu docent, jej przewodniczący zawiadamia kandydata o tej decyzji na piśmie wraz z uzasadnieniem w terminie 30 dni od podjęcia decyzji. Termin na ewentualne ponowne złożenie wniosku o nadanie tytułu docent, nie dłuższy niż trzy lata, określa regulamin obrad rady naukowej wydziału. W takim przypadku postępowanie habilitacyjne zaczyna się od początku, przy czym wymaga się dopełnienia wszelkich wymogów formalnych, o których mowa w niniejszych wytycznych.
- (5) Jeżeli rada naukowa wydziału zdecydowanie o nadaniu lub odmowie nadania tytułu docent, przewodniczący RN wydziału przekazuje pisemną decyzję wraz z dokumentacją dotyczącą przebiegu postępowania habilitacyjnego rektorowi UMB w terminie 30 dni od podjęcia decyzji. Od decyzji RN nie przysługuje odwołanie.
- (6) Jeżeli kandydat ubiegający się o nadanie tytułu docent nie jest pracownikiem UMB, przewodniczący RN wydziału zaprosi na dyskusję na temat wniosku w gronie RN przedstawiciela uczelni lub wydziału, na którym kandydat pracuje. O wydelegowanie przedstawiciela zwraca się do właściwego rektora uczelni wyższej lub dziekana wydziału.
- (7) Rektor nadaje kandydatowi tytuł docent w terminie dwóch miesięcy od otrzymania decyzji RN wydziału. Dokumentem potwierdzającym nadanie tytułu docent jest dekret. Postępowanie habilitacyjne zostaje zamknięte z chwilą podpisania dekretu przez rektora.
- (8) Jeżeli rektor stwierdzi naruszenie ustawy o uczelniach wyższych lub rozporządzenia w trakcie postępowania habilitacyjnego, nie nadaje kandydatowi tytułu i cofa decyzję wraz z dokumentacją do RN właściwego wydziału celem ponownego omówienia.
- (9) Po zakończeniu postępowania habilitacyjnego akta postępowania habilitacyjnego ze wszystkimi załącznikami są archiwizowane w referacie prodziekana ds. nauki i badań właściwego wydziału. Referat przechowuje oryginały lub uwierzytelnione kopie dokumentów w jednym egzemplarzu. Jeden egzemplarz rozprawy habilitacyjnej kandydat przekazuje do Biblioteki Uniwersyteckiej UMB.

Procedura dotycząca sposobu postępowania kandydatów ubiegających się o wszczęcie postępowania habilitacyjnego na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (obowiązuje od 24.03.2015 r.)

1. OCENA MATERIAŁÓW KANDYDATA

Kandydat ubiegający się o wszczęcie postępowania habilitacyjnego musi jeszcze **przedłożeniem wniosku** przedłożyć Prodziekanowi ds. Naukowo-Badawczych, ewentualnie w Referacie ds. Naukowo-Badawczych i Studiów Doktoranckich, **Charakterystykę Naukowo-Pedagogiczną (ChNP)+ załączniki od f) do l).**

Kandydat zewnętrzny, tzn. kandydujący z innej słowackiej szkoły wyższej albo z zagranicy, oprócz ChNP z załącznikami, składa również do oceny:

- jeden egz. oryginału monografii, którą opublikował,
- wykaz prowadzonych przez siebie prac licencjackich i dyplomowych w okresie co najmniej ostatnich trzech lat (imię i nazwisko studenta, temat pracy, kierunek studiów),
- pisemną informację dokumentującą współpracę z Wydziałem Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mateja Bela w dziedzinie działalności pedagogicznej, publikacyjnej i naukowo-badawczej.

Po dostarczeniu wspomnianych materiałów Prodziekan ds. Naukowo-Badawczych przekaze materiały kandydata do oceny Radzie Gestorów, w skład której wchodzi gwarant i współgwaranci tej dziedziny wiedzy, w ramach której dany kandydat ubiega się o wszczęcie postępowania habilitacyjnego, oraz Prodziekan ds. Naukowo-Badawczych.

Rada Gestorów podejmie decyzję, czy kandydat spełnia kryteria, czy też ich nie spełnia, o czym poinformuje Przewodniczącego Rady Naukowej.

Jeśli kandydat spełnia kryteria, może złożyć wniosek o wszczęcie postępowania habilitacyjnego wraz z pozostałymi dokumentami, zgodnie z Dyrektywą Uniwersytetu Mateja Bela nr 1/2013 w sprawie procedury nadawania przez Uniwersytet Mateja Bela tytułów naukowo-pedagogicznych i artystyczno-pedagogicznych docenta i profesora.

Klasifikacja słowackich kierunków kształcenia do habilitacji

V súlade s §50 ods. 3 zákona č. 131/2002 Z. z. O vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky spravuje sústavu študijných odborov Slovenskej republiky. Sústava študijných odborov Slovenskej republiky vydaná rozhodnutím MŠ SR č. 2090/2002-sekr. zo 16. decembra 2002 v znení neskorších rozhodnutí MŠ SR obsahuje študijné odbory, v ktorých môžu vysoké školy v Slovenskej republike poskytovať vysokoškolské vzdelávanie.

Návrh na zaradenie nového študijného odboru do sústavy študijných odborov alebo návrh na inú zmenu sústavy študijných odborov sa podáva na ministerstvo. Ministerstvo môže do sústavy študijných odborov zaradiť nový študijný odbor alebo urobiť inú zmenu sústavy študijných odborov iba po vyjadrení Akreditačnej komisie.

Súčasťou sústavy študijných odborov sú aj opisy študijných odborov, ktoré sú doslovne prevzaté z dokumentu, ktorý vypracovali experti vysokých škôl v koordinácii so Slovenskou rektorskou konferenciou a ktorý koordinátori odovzdali ministerstvu. Opisy obsahujú všetky náležitosti podľa § 50 ods. 5 písm. a) až f) zákona. Ministerstvo ich zverejňuje s cieľom informovať akademickú spoločnosť.

Tabela 14. Sústava študijných odborov SR (Wykaz kierunków kształcenia w Republice Słowacji jako przedmiotu habilitacji)

Skupina študijných odborov					
podskupina študijných odborov	interné číslo študijného odboru	Názov študijného odboru s opisom	Možnosť študovať v 1. stupni	Možnosť študovať v 2. stupni	Možnosť študovať v 3. stupni
výchova a vzdelávanie					
učiteľstvo, vychovávateľstvo a pedagogické vedy	1.1.1.	učiteľstvo akademických predmetov	A	A	
	1.1.2.	učiteľstvo profesijných predmetov a praktickej prípravy	A	A	
	1.1.3.	učiteľstvo umelecko-výchovných a výchovných predmetov	A	A	
	1.1.4.	pedagogika	A	A	A
	1.1.5.	predškolská a elementárna pedagogika	A	A	A
	1.1.6.	špeciálna pedagogika	A	A	A
	1.1.7.	liečebná pedagogika	A	A	A
	1.1.8.	logopédia*	A	A	A
	1.1.9.	andragogika	A	A	A
	1.1.10.	odborová didaktika			A

humanitné vedy a umenie					
humanitné vedy	2.1.1.	filozofia	A	A	
	2.1.2.	systematická filozofia			A
	2.1.3.	dejiny filozofie			A
	2.1.4.	logika a metodológia vedy			A
	2.1.5.	etika	A	A	A
	2.1.6.	estetika	A	A	A
	2.1.7.	história	A	A	A
	2.1.8.	všeobecné dejiny			A
	2.1.9.	slovenské dejiny			A
	2.1.10.	archívnictvo	A	A	
	2.1.11.	pomocné vedy historické			A
	2.1.12.	teológia*	A	A	A
	2.1.13.	katolícka teológia*	A	A	A
	2.1.14.	evanjelická teológia*	A	A	A
	2.1.15.	pravoslávna teológia*	A	A	A
	2.1.16.	religionistika	A	A	A
	2.1.17.	dejiny a teória umenia dejiny a teória výtvarného umenia a architektúry	A	A	A
	2.1.18.	dejiny a teória výtvarného umenia a architektúry	A	A	A
	2.1.19.	dejiny a teória divadelného umenia	A	A	A
	2.1.20.	dejiny a teória filmového umenia a multimédií	A	A	A
	2.1.21.	teória hudby			A
	2.1.22.	teória tanca			A
	2.1.23.	teória literatúry a dejiny konkrétnych národných literatúr			A
	2.1.24.	muzeológia	A	A	A
	2.1.25.	archeológia	A	A	A
	2.1.26.	klasická archeológia	A	A	A
	2.1.27.	slovenský jazyk a literatúra	A	A	A
	2.1.28.	slovanské jazyky a literatúry	A	A	A
	2.1.29.	neslovanské jazyky a literatúry	A	A	A
	2.1.30.	orientálne jazyky a kultúry	A	A	A

Tabela 14 (cd.)

	2.1.31.	klasické jazyky	A	A	A
	2.1.32.	cudzie jazyky a kultúry	A	A	A
	2.1.33.	všeobecná jazykoveda			A
	2.1.34.	jazykoveda konkrétnych jazykových skupín			A
	2.1.35.	prekladateľstvo a tlmočníctvo	A	A	A
	2.1.36.	literárna veda			A
	2.1.37.	muzikológia	A	A	A
umenie	2.2.1.	výtvarné umenie	A	A	A
	2.2.2.	tanečné umenie	A	A	A
	2.2.3.	hudobné umenie	A	A	A
	2.2.4.	divadelné umenie	A	A	A
	2.2.5.	filmové umenie a multimédiá	A	A	A
	2.2.6.	dizajn	A	A	A
	2.2.7.	architektonická tvorba	A	A	A
	2.2.8.	reštaurovanie	A	A	A
sociálne, ekonomické a právne vedy					
spoločenské a behaviorálne vedy	3.1.1.	sociológia	A	A	A
	3.1.2.	kulturoológia	A	A	A
	3.1.3.	etnológia	A	A	A
	3.1.4.	teória a metodológia sociológie			A
	3.1.5.	medzinárodné vzťahy	A	A	A
	3.1.6.	politológia	A	A	A
	3.1.7.	verejná politika a verejná správa	A	A	A
	3.1.8.	teória politiky /zrušený od 1.1.2016/			A
	3.1.9.	psychológia	A	A	
	3.1.10.	všeobecná a experimentálna psychológia			A
	3.1.11.	pedagogická, poradenská a školská psychológia			A
	3.1.12.	klinická psychológia			A
	3.1.13.	sociálna psychológia a psychológia práce			A
	3.1.14.	sociálna práca	A	A	A
	3.1.15.	sociálna antropológia	A	A	A
	3.1.16.	sociálne služby a poradenstvo	A	A	A

Žurnalistika a informácie	3.2.1.	žurnalistika	A	A	
	3.2.2.	teória a dejiny žurnalistiky			A
	3.2.3.	masmediálne štúdiá	A	A	A
	3.2.4.	knižnično-informačné štúdiá	A	A	A
ekonomia a manažment	3.3.1.	národné hospodárstvo	A	A	
	3.3.2.	dejiny národného hospodárstva			A
	3.3.3.	ekonomická teória			A
	3.3.4.	prognostika			A
	3.3.5.	verejná správa a regionálny rozvoj	A	A	A
	3.3.6.	financie, bankovníctvo a investovanie	A	A	
	3.3.7.	financie			A
	3.3.8.	poisťovníctvo	A	A	A
	3.3.9.	obchodné podnikanie	A		
	3.3.10.	obchod a marketing		A	A
	3.3.11.	odvetvové a prierezové ekonomiky			A
	3.3.12.	účtovníctvo	A	A	A
	3.3.13.	finančný manažment	A	A	A
	3.3.14.	ľudské zdroje a perso- nálny manažment	A	A	A
	3.3.15.	manažment	A	A	A
	3.3.16.	ekonomika a mana- žment podniku	A	A	A
	3.3.17.	medzinárodné ekonomické vzťahy	A	A	A
	3.3.18.	medzinárodné podnikanie	A	A	A
	3.3.19.	svetová ekonomika			A
	3.3.20.	odvetvové ekonomiky a manažment	A	A	A
	3.3.21.	ekonomika a riadenie podnikov			A
	3.3.22.	podnikový manažment			A
	3.3.23.	verejná ekonomika a služby	A	A	A
	3.3.24.	kvantitatívne metódy v ekonómii	A	A	A
	3.3.25.	ekonometria a opera- čný výskum			A

Tabela 14 (cd.)

právo	3.4.1.	právo	A	A	
	3.4.2.	teória a dejiny štátu a práva			A
	3.4.3.	ústavné právo			A
	3.4.4.	správne právo			A
	3.4.5.	hospodárske právo a finančné právo			A
	3.4.6.	pracovné právo			A
	3.4.7.	trestné právo			A
	3.4.8.	medzinárodné právo			A
	3.4.9.	rímske právo			A
	3.4.10.	obchodné a finančné právo			A
	3.4.11.	občianske právo			A
	3.4.12.	kánonické právo		A	A
prírodné vedy					
vedy o neživej prírode	4.1.1.	fyzika	A	A	
	4.1.2.	všeobecná fyzika a matematická fyzika			A
	4.1.3.	fyzika kondenzovaných látok a akustika			A
	4.1.4.	kvantová elektronika a optika			A
	4.1.5.	jadrová a subjadrová fyzika			A
	4.1.6.	fyzika plazmy			A
	4.1.7.	astronómia			A
	4.1.8.	astrofyzika			A
	4.1.9.	geofyzika			A
	4.1.10.	meteorológia a klimatológia			A
	4.1.11.	chemická fyzika			A
	4.1.12.	biofyzika			A
	4.1.13.	teória vyučovania fyziky			A
	4.1.14.	chémia	A	A	
	4.1.15.	anorganická chémia			A
	4.1.16.	organická chémia			A
	4.1.17.	analytická chémia			A
	4.1.18.	fyzikálna chémia			A
	4.1.19.	makromolekulová chémia			A
	4.1.20.	jadrová chémia			A
	4.1.21.	teoretická a počítačová chémia			A
	4.1.22.	biochémia			A
	4.1.23.	geológia	A	A	

	4.1.24.	hydrológia			A
	4.1.25.	hydrogeológia			A
	4.1.26.	inžinierska geológia			A
	4.1.27.	ložisková geológia			A
	4.1.28.	geochémia			A
	4.1.29.	mineralógia			A
	4.1.30.	aplikovaná geofyzika			A
	4.1.31.	paleontológia			A
	4.1.32.	petrológia			A
	4.1.33.	tektonika			A
	4.1.34.	pedológia			A
	4.1.35.	geografia	A	A	
	4.1.36.	fyzická geografia a geoekológia			A
	4.1.37.	humánna geografia			A
	4.1.38.	regionálna geografia			A
	4.1.39.	politická geografia			A
	4.1.40.	geoinformatika			A
	4.1.41.	sedimentológia			A
vedy o živej prírode	4.2.1.	biológia	A	A	
	4.2.2.	molekulárna cytológia			A
	4.2.3.	molekulárna biológia			A
	4.2.4.	genetika			A
	4.2.5.	zoológia			A
	4.2.6.	botanika			A
	4.2.7.	mikrobiológia			A
	4.2.8.	antropológia			A
	4.2.9.	fyziológia rastlín			A
	4.2.10.	fyziológia živočíchov			A
	4.2.11.	bionika a biomechanika			A
	4.2.12.	etológia			A
	4.2.13.	viroológia			A
	4.2.14.	parazitológia			A
	4.2.15.	imunológia			A
	4.2.16.	neurovedy			A
ekologické a environmentál- ne vedy	4.3.1.	ochrana a využívanie krajiny	A	A	A
	4.3.2.	environmentálne inžinierstvo	A	A	A
	4.3.3.	environmentálny manažment	A	A	A
	4.3.4.	všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií	A	A	A
	4.3.5.	synekológia	A	A	A

Tabela 14 (cd.)

konštruovanie, technológie, výroba a komunikácie					
architektúra a stavitelstvo	5.1.1.	architektúra a urbani- zmus	A	A	A
	5.1.2.	priestorové plánovanie	A	A	A
	5.1.3.	geodézia a kartografia	A	A	A
	5.1.4.	pozemné stavby	A	A	A
	5.1.5.	inžinierske konštrukcie a dopravné stavby	A	A	A
	5.1.6.	vodné stavby	A	A	A
	5.1.7.	aplikovaná mechanika	A	A	A
konštrukčné inžinierstvo, technológie, výroba a komu- nikácie	5.2.1.	strojárstvo	A	A	
	5.2.2.	údržba strojov a zariadení	A	A	
	5.2.3.	dopravné stroje a zariadenia	A	A	A
	5.2.4.	motorové vozidlá, koľajové vozidlá, lode a lietadlá	A	A	A
	5.2.5.	časti a mechanizmy strojov			A
	5.2.6.	energetické stroje a zariadenia	A	A	A
	5.2.7.	strojárne technológie a materiály			A
	5.2.8.	stavebníctvo	A	A	A
	5.2.9.	elektrotechnika	A	A	
	5.2.10.	teoretická elektrotechnika			A
	5.2.11.	silnoprúdová elektro- technika			A
	5.2.12.	elektrotechnológie a materiály			A
	5.2.13.	elektronika	A	A	A
	5.2.14.	automatizácia	A	A	A
	5.2.15.	telekomunikácie	A	A	A
	5.2.16.	mechatronika	A	A	A
	5.2.17.	chemické inžinierstvo	A	A	A
	5.2.18.	chemické technológie	A	A	
	5.2.19.	anorganická technoló- gia a materiály			A
	5.2.20.	organická technológia a technológia palív			A
	5.2.21.	technológia makromo- lekulových látok			A
	5.2.22.	chémia a technológia požívateľín			A
	5.2.23.	chémia a technológia životného prostredia			A

5.2.24.	potravinárstvo	A	A	
5.2.25.	biotechnológie	A	A	A
5.2.26.	materiály	A	A	A
5.2.27.	medzné stavy materiálov			A
5.2.28.	nekovové materiály a stavebné hmoty			A
5.2.29.	energetika	A	A	A
5.2.30.	elektroenergetika			A
5.2.31.	jadrová energetika			A
5.2.32.	baníctvo	A	A	A
5.2.33.	banské meračstvo a geodézia			A
5.2.34.	geotechnika		A	A
5.2.35.	banská geológia a geologický prieskum	A	A	A
5.2.36.	banská mechanizácia, doprava a hlbinné vŕtanie			A
5.2.37.	mineralurgia	A	A	A
5.2.38.	získavanie a spracovanie zemských zdrojov	A	A	A
5.2.39.	hutníctvo	A	A	A
5.2.40.	hutníctvo kovov /zrušený od 1.1.2016/			A
5.2.41.	fyzikálna metalurgia			A
5.2.42.	drevárstvo	A	A	
5.2.43.	technológia spracovania dreva			A
5.2.44.	štruktúra a vlastnosti dreva			A
5.2.45.	konštrukcie a procesy výroby drevárskych výrobkov	A	A	A
5.2.46.	poľnohospodárska a lesnícka technika	A	A	
5.2.47.	biomedicínske inžinierstvo*	A	A	A
5.2.48.	fyzikálne inžinierstvo	A	A	A
5.2.49.	procesná technika	A	A	A
5.2.50.	výrobná technika	A	A	A
5.2.51.	výrobné technológie	A	A	
5.2.52.	priemyselné inžinierstvo	A	A	A
5.2.53.	meranie	A	A	
5.2.54.	meracia technika			A

Tabela 14 (cd.)

	5.2.55.	metrológia			A
	5.2.56.	bezpečnosť technických systémov		A	A
	5.2.57.	kvalita produkcie	A	A	A
	5.2.58.	súdne inžinierstvo		A	A
	5.2.59.	doprava	A	A	A
	5.2.60.	poštové technológie	A	A	A
pôdohospodárske a veterinárske vedy					
poľnohospodárstvo	6.1.1.	všeobecné poľnohospodárstvo	A	A	
	6.1.2.	živočíšna produkcia	A	A	
	6.1.3.	všeobecná živočíšna produkcia			A
	6.1.4.	špeciálna živočíšna produkcia			A
	6.1.5.	rastlinná produkcia	A	A	
	6.1.6.	všeobecná rastlinná produkcia			A
	6.1.7.	špeciálna rastlinná produkcia			A
	6.1.8.	agrohémia a výživa rastlín			A
	6.1.9.	fyziológia plodín a drevín			A
	6.1.10.	záhradníctvo	A	A	A
	6.1.11.	krajinárstvo	A	A	A
	6.1.12.	výživa	A	A	A
	6.1.13.	spracovanie poľnohospodárskych produktov	A	A	A
	6.1.14.	mechanizácia poľnohospodárskej a lesníckej výroby			A
	6.1.15.	ochrana pôdy			A
	6.1.16.	ochrana rastlín			A
	6.1.17.	krajinná a záhradná architektúra	A	A	A
	6.1.18.	agrobiotechnológie	A	A	A
lesníctvo	6.2.1.	lesníctvo	A	A	
	6.2.2.	pestovanie lesa			A
	6.2.3.	hospodárska úprava lesov			A
	6.2.4.	lesnícka fytológia			A
	6.2.5.	ochrana lesa			A
	6.2.6.	poľovníctvo	A	A	A
	6.2.7.	lesnícke technológie	A	A	A
	6.2.8.	ekosystémové služby lesov			A

veterinárske vedy	6.3.1.	všeobecné veterinárske lekárstvo*	A	A	
	6.3.2.	hygiena potravín*	A	A	A
	6.3.3.	veterinárna morfológia a fyziológia			A
	6.3.4.	vnútorné choroby zvierat			A
	6.3.5.	veterinárna chirurgia, ortopédia a röntgenológia			A
	6.3.6.	veterinárne pôrodnictvo a gynekológia			A
	6.3.7.	infekčné a parazitárne choroby zvierat			A
	6.3.8.	kynológia	A		
	6.3.9.	súdne a verejné veterinárske lekárstvo			A
	6.3.10.	výživa zvierat a diätetika			A
	6.3.11.	hygiena chovu zvierat a životné prostredie			A
vodné hospodárstvo	6.4.1.	vodné hospodárstvo	A	A	
	6.4.2.	hydromeliorácie		A	A
zdravotníctvo					
lekárske vedy	7.1.1.	všeobecné lekárstvo**	A	A	
	7.1.2.	anatómia, histológia a embryológia			A
	7.1.3.	normálna a patologická fyziológia			A
	7.1.4.	vnútorné choroby			A
	7.1.5.	epidemiológia			A
	7.1.6.	hygiena			A
	7.1.7.	chirurgia			A
	7.1.8.	röntgenológia a rádiológia			A
	7.1.9.	gynekológia a pôrodnictvo			A
	7.1.10.	pediatria			A
	7.1.11.	neuroológia			A
	7.1.12.	psychiatria			A
	7.1.13.	dermatovenerológia			A
	7.1.14.	oftalmológia			A
	7.1.15.	onkológia			A
	7.1.16.	otorinolaryngológia			A
	7.1.17.	telovýchovné lekárstvo			A
	7.1.18.	toxikológia			A

Tabela 14 (cd.)

	7.1.19.	nukleárna medicína			A
	7.1.20.	anesteziológia a resuscitácia			A
	7.1.21.	patologická anatómia a súdne lekárstvo			A
	7.1.22.	ortopédia			A
	7.1.23.	urológia			A
	7.1.24.	fyziotria, balneológia a liečebná rehabilitácia			A
	7.1.25.	klinická biochémia			A
	7.1.26.	klinická farmakológia			A
	7.1.27.	lekárska biofyzika			A
	7.1.28	lekárska, klinická a farmaceutická biochémia			A
zubné lekárstvo	7.2.1.	zubné lekárstvo*	A	A	A
farmaceutické vedy	7.3.1.	farmácia**	A	A	
	7.3.2.	farmakológia			A
	7.3.3.	farmaceutická chémia			A
	7.3.4.	farmakognózia			A
	7.3.5.	galenická farmácia			A
	7.3.6.	lekárstvo – sociálna farmácia			A
	7.3.7.	klinická farmácia			A
nelekárske zdravotnícke vedy	7.4.1.	ošetrovatelstvo	A	A	A
	7.4.2.	verejné zdravotníctvo	A	A	A
	7.4.3.	laboratórne vyšetrovacie metódy v zdravotníctve	A	A	A
	7.4.4.	pôrodná asistancia	A	A	
	7.4.5.	zdravotnícke a diagno- stické pomôcky	A		
	7.4.6.	urgentná zdravotná starostlivosť	A		
	7.4.7.	fyzioterapia	A	A	A
	7.4.8.	rádiologická technika	A		
	7.4.9.	dentálna hygiena	A		
	7.4.10.	fyziológická a klinická výživa	A		
	7.4.11.	zubná technika	A		
služby					
osobné služby	8.1.1.	cestovný ruch	A	A	A
	8.1.2.	šport	A	A	
	8.1.3.	športová edukológia			A
	8.1.4.	športová humanistika			A
	8.1.5.	športová kinantropo- lógia			A

dopravné a poštové služby	8.2.1.	dopravné služby	A	A	A
	8.2.2.	poštové služby	A	A	A
bezpečnostné služby	8.3.1.	ochrana osôb a majetku	A	A	A
	8.3.2.	bezpečnostné verejno-správne služby	A	A	A
	8.3.3.	teória policajných vied			A
	8.3.4.	kriminalistika a kriminológia	A	A	A
	8.3.5.	bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci	A	A	A
	8.3.6.	záchranné služby	A	A	A
	8.3.7.	občianska bezpečnosť	A	A	A
obrana a vojenstvo	8.4.1.	manažment vojenských systémov	A	A	A
	8.4.2.	ekonomika a manažment obranných zdrojov	A	A	A
	8.4.3.	výzbroj a technika ozbrojených síl	A	A	A
	8.4.4.	národná a medzinárodná bezpečnosť	A	A	A
	8.4.5.	operačné a bojové použitie ozbrojených síl			A
	8.4.6.	vojenské spojovacie a informačné systémy	A	A	A
	8.4.7.	vojenská logistika			A
logistika	8.5.1.	logistika	A	A	A
informatické vedy, matematika, informačné a komunikačné technológie					
matematika a štatistika	9.1.1.	matematika	A	A	
	9.1.2.	matematická logika a základy matematiky			A
	9.1.3.	algebra a teória čísel			A
	9.1.4.	matematická analýza			A
	9.1.5.	numerická analýza a vedecko-technické výpočty			A
	9.1.6.	diskrétna matematika			A
	9.1.7.	geometria a topológia			A
	9.1.8.	teória vyučovania matematiky		A	
	9.1.9.	aplikovaná matematika	A	A	A
	9.1.10.	štatistika	A	A	A
	9.1.11.	pravdepodobnosť a matematická štatistika			A

Tabela 14 (cd.)

informatické vedy, informačné a komunikačné technológie	9.2.1.	informatika	A	A	A
	9.2.2.	teoretická informatika			A
	9.2.3.	teória vyučovania informatiky			A
	9.2.4.	počítačové inžinierstvo	A	A	A
	9.2.5.	softvérové inžinierstvo	A	A	A
	9.2.6.	informačné systémy	A	A	A
	9.2.7.	kybernetika	A	A	A
	9.2.8.	umelá inteligencia		A	A
	9.2.9.	aplikovaná informatika	A	A	A
	9.2.10.	hospodárska informatika	A	A	A
	9.2.11.	kognitívna veda		A	A

* možnosť štúdia v jednotlivých stupňoch, ako aj v spojenom prvom a druhom stupni vysokoškolského štúdia do jedného celku v akreditovaných študijných programoch

** možnosť štúdia v spojenom prvom a druhom stupni vysokoškolského štúdia do jedného celku v akreditovaných študijných programoch

Žródlo: <https://www.minedu.sk/sustava-studijnych-odborov-sr/> (dostep: 4.03.2018).

Doktorzy habilitowani informujący w OPI o habilitacji na Słowacji

Dane z bazy MNiSW, które są aktualizowane przez samych zainteresowanych. Wystarczy wpisać nazwisko interesującej nas postaci w nauce, a więc posiadającej co najmniej stopień naukowy doktora, by otrzymać informacje na temat awansu naukowego, zatrudnienia i aktywności naukowej.

1) Uniwersytet Katolicki w Rużomberku ID: 21609 – Nadane stopnie i tytuły¹¹

Tabela 15. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Katolickim w Rużomberku

	Imię i nazwisko	Stopień/ tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Mirosław Adam Skalban	doktorat	08/02/2017	nauki teologiczne	<i>Zagrozenia dla małżeństwa i rodziny ze strony totalitaryzmów sowieckiego i hitlerowskiego w myśli papieży Piusa XI i Piusa XII</i>
2	Marek Nocoń	doktorat	04/10/2016	nauki społeczne	<i>Sytuacja zawodowa absolwentów szkół wyższych na rynku pracy na przykładzie województwa małopolskiego</i>
3	Andrzej Piotr Łuczyński	habilitacja	27/01/2015	pedagogika	Brak tytułu
4	Grzegorz Kazimierz Łuszczak	habilitacja	20/01/2015	nauki społeczne	<i>Miesto a význam komunikácie v najdôležitejších systémoch školskej a katechetckej didaktiky – smerom k didaktike dialógu</i>
5	Stanisław Gulak	habilitacja	20/01/2015	nauki teologiczne	<i>Étos v didaktike náboženskej výchovy budúcich ošetrovateľov</i>
6	Ewa Kucharska	habilitacja	19/11/2014	nauki społeczne	<i>Opieka hospicyjna i paliatywna w RP</i>
7	Robert Nęcek	habilitacja	19/11/2014	nauki społeczne	<i>Dydaktyka katechezy katolickiej i jej percepcja w środkach społecznego przekazu</i>
8	Iwona Bożena Dąbrowska-Jabłońska	habilitacja	14/10/2014	nauki społeczne	Brak tytułu
9	Mieczysław Kuriański	habilitacja	08/10/2014	nauki teologiczne	<i>Cywilizacja turańska w ujęciu Feliksa Konecznego (1862–1949) ze szczególnym uwzględnieniem kultury moskiewskiej</i>

11 http://nauka-polska.pl/#/home/search?_k=vnq0kb (dostęp: 7.10.2017).

Tabela 15 (cd.)

10	Wojciech Węglarz	doktorat	30/09/2014	pedagogika	<i>Współpraca pomiędzy policją polską i słowacką w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej</i>
11	Jadwiga Sobczuk	doktorat	07/07/2014	pedagogika	<i>Religious Pilgrimage as Empowerment of Integration of People with Disabilities into the Society</i>
12	Andrzej Kryński	habilitacja	09/07/2013	pedagogika	<i>Wychowanie katolickie w szkołach wyższych w Polsce w latach 1990–2000</i>
13	Dariusz Misa	doktorat	12/06/2013	nauki teologiczne	<i>L'esperanza della Divina Misericordia Secondo Suor Faustina Kowalska - un'analisi Teologica</i>
14	Teresa Olearczyk	habilitacja	15/01/2013	nauki społeczne	Brak tytułu
15	Wojciech Franciszek Podlecki	habilitacja	19/11/2012	nauki teologiczne	Brak tytułu
16	Czesław Galek	habilitacja	07/11/2012	nauki teologiczne	<i>Szkoła i nauczyciel w II połowie XIX wieku na północno-wschodnich terenach Monarchii Austro-Węgierskiej w polskiej literaturze pamiętnikarskiej i beletrystycznej</i>
17	Izabela Zaborowska	doktorat	24/10/2012	pedagogika	<i>Funkcjonowanie rodzin zastępczych w mieście i powiecie Ostrowiec Świętokrzyski</i>
18	Anna Danuta Weissbrod-Koziarska	habilitacja	20/10/2012	pedagogika	<i>Teoretyczny i praktyczny wymiar poradnictwa socjalnego dla rodzin</i>
19	Leszek Tomasz Ploch	habilitacja	20/06/2012	pedagogika	<i>Socjalizacja i uczestnictwo włączające w placówce specjalnej</i>
20	Monika Ostrowska	habilitacja	23/05/2012	nauki społeczne	<i>Vzdelávanie odborníkov v oblasti sociálnej práce v Európskej únii</i>
21	Zbigniew Kazimierz Domżał	habilitacja	14/02/2012	pedagogika	<i>Szkołnictwo protestanckie na Dolnym Śląsku (do połowy XVII w.). Analogie i różnice wobec rodzaju szkolnictwa na Pomorzu Zachodnim i w Saksonii-Weimar</i>
22	Urszula Anna Domżał	habilitacja	14/02/2012	pedagogika	<i>Styl atrybucji zdarzeń u starszych pensjonariuszy domów pomocy społecznej</i>
23	Norbert Gerard Pikuła	habilitacja	13/12/2011	nauki społeczne	<i>Kvalita života a potreba starostlivosti u starších ľudí prebývajúcich v zariadeniach s dlhodobou starostlivosťou</i>
24	Wacław Kędzior	doktorat	26/09/2011	pedagogika	<i>Model katolickiej pedagogiki jako alternatywa dla postmodernistycznej pedagogiki świeckiej</i>

25	Bogdan Zbroja	habilitacja	04/07/2011	nauki teologiczne	<i>Krew w znaczeniu odkupienia i świadectwa w Apokalipsie św. Jana, Ružomberok 2011</i>
26	Małgorzata Waleria Duda	habilitacja	04/07/2011	nauki teologiczne	<i>Bezdomny moim bratem. O polskiej bezdomności przełomu wieków w świetle nauczania społecznego Kościoła</i>
27	Eugeniusz Janula	doktorat	22/02/2011	socjologia	<i>Osiedla przyzakładowe jako podstawa kształtowania się urbanizacji Zagłębia Górnosląskiego w okresie kapitalizmu wolnokonkurencyjnego oraz kapitalizmu monopolistycznego</i>
28	Józef Kubica	doktorat	22/02/2011	socjologia	<i>Miejski ośrodek sportu i rekreacji w Zabrze w latach 1998–2003. Upowszechnianie kultury fizycznej jako aspektu polityki społecznej</i>
29	Iwona Maria Wagner	habilitacja	23/03/2010	pedagogika	<i>Obiektywna i subiektywna percepcja biedy w rodzinie</i>
30	Małgorzata Stopikowska	habilitacja	23/02/2010	nauki teologiczne	<i>Polska mniejszość narodowa na Białorusi (1987–2005)</i>
31	Szymon Drzyżdżyk	habilitacja	29/09/2009	nauki teologiczne	<i>Etický základ demokracie</i>
32	Janusz Jan Mierzwa	habilitacja	23/06/2009	pedagogika	<i>Spoľočenský, náboženský a edukačný kapitál Ľudovej Katolíckej Univerzity Przemyslskej Arcidiecézy</i>
33	Monika Ostrowska	doktorat	19/06/2009	pedagogika	<i>Vzdelávanie učiteľ'ov telesnej výchovy v počiatočnom vyučovaní</i>
34	Irena Motow	habilitacja	30/12/2008	pedagogika	<i>System pomocy nieletnim w ich readaptacji społecznej od czasów II wojny światowej</i>
35	Piotr Andrzej Berkowicz	doktorat	09/09/2008	pedagogika	<i>Misyjność posługi Jana Pawła II drogą do wychowania katolickiego młodzieży</i>
36	Roman Janiec	doktorat	09/09/2008	pedagogika	<i>Katolicki model wychowania młodego człowieka w rodzinie w nauczaniu Jana Pawła II</i>
37	Ewa Elżbieta Ryś	habilitacja	01/07/2008	pedagogika	<i>Duchowość w perspektywie pracy społecznej</i>
38	Karol Robert Mausch	habilitacja	01/07/2008	pedagogika	<i>Zdrowie w aspekcie pracy społecznej. Interdyscyplinarne studium empiryczne</i>
39	Tadeusz Władysław Bąk	habilitacja	20/05/2008	nauki humanistyczne	<i>Doradztwo życiowe i społeczne wobec ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży</i>
40	Artur Jerzy Katolo	habilitacja	21/04/2008	nauki teologiczne	<i>Moralna ocena sztucznej prokreacji człowieka w świetle włoskiej literatury teologiczno-bioetycznej po Soborze Watykańskim II</i>
41	Grażyna Nowak-Starz	habilitacja	01/04/2008	pedagogika	<i>Zagrożenia rozwoju społecznego oraz zdrowia dzieci w Polsce i ich szkolne przystosowanie</i>

Tabela 15 (cd.)

42	Monika Hanna Szpringer	habilitacja	29/01/2008	pedagogika	<i>System Prewencyjny księdza Jana Bosko we współczesnej profilaktyce</i>
43	Piotr Sylwester Mazur	habilitacja	28/01/2008	pedagogika	<i>Podstawy pedagogiki pastoralnej</i>
44	Irena Fudali	habilitacja	01/01/2008	socjologia	<i>Spoleczne i ekologiczne uwarunkowania aktywności społeczności lokalnej na przykładzie regionu świętokrzyskiego</i>
45	Marek Antoni Paluch	habilitacja	03/09/2007	pedagogika	<i>System wartości polskiej i słowackiej młodzieży akademickiej w kontekście tożsamości europejskiej</i>
46	Jerzy Dąbek	doktorat	01/09/2007	pedagogika	<i>Rodzina jako podmiot wychowania chrześcijańskiego dzieci i młodzieży</i>
47	Michał Drożdż	habilitacja	01/08/2007	nauki o poznaniu i komunikacji społecznej	<i>Logos i ethos mediów. Dyskurs paradygmatyczny filozofii mediów</i>
48	Ewa Małgorzata Sęk	doktorat	18/06/2007	pedagogika	<i>Wychowanie młodzieży na przykładzie Katolickiego Domu Kultury „Arka” imienia Świętej Jadwigi Królowej w Raclawicach</i>
49	Roman Bogusław Sieroń	doktorat	18/06/2007	pedagogika	<i>Model wychowania chrześcijańskiego według św. Pawła Apostoła</i>
50	Jerzy Marek Król	doktorat	15/05/2007	pedagogika	<i>Pedagogika nawrócenia i wychowania w nauczaniu Jana Pawła II</i>
51	Wojciech Słomski	habilitacja	01/08/2006	nauki teologiczne	<i>Pacyfizm jako ekumenizm</i>
52	Jan Zimny	habilitacja	28/06/2006	pedagogika	<i>Współczesny model autorytetu nauczyciela</i>
53	Jan Zimny	doktorat	03/04/2006	pedagogika	<i>Katecheza według Jana Pawła II. Pedagogiczne aspekty</i>
54	Barbara Kałdon	habilitacja	01/01/2006	pedagogika	<i>Efektivnosť práce školského pedagóga vo vzťahu k drogovaníu študentov stredných škôl</i>
55	Andrzej Marek Baczyński	habilitacja	01/12/2004	nauki teologiczne	<i>Wartości chrześcijańskie w przekazie telewizyjnym. Studium pastoralne</i>

Źródło: baza OPI.

2) Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy ID: 205078 – Nadane stopnie i tytuły¹²

Tabela 16. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy

	Imię i nazwisko	Stopień/ tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Cezary Kuśnierz	habilitacja	30/04/2015	pedagogika	<i>Hierarchia celów wychowania fizycznego w opiniach nauczycieli i uczniów południowo-zachodniej Polski</i>
2	Andrzej Daniel Hadzik	habilitacja	30/04/2014	nauki o kulturze fizycznej	<i>Analiza wybranych czynników wpływających na rekreacyjne uczestnictwo sportowe kibiców międzynarodowych widowisk sportowych</i>
3	Jakub Rafał Bartoszewski	habilitacja	19/12/2013	filozofia	<i>Meeting of the Philosopher with the Reality on Research of Mordecai Roshwald's Philosophical Thought</i>
4	Mikołaj Jalinik	habilitacja	27/11/2013	ekonomia	<i>Agroturystyka w wielofunkcyjnym rozwoju obszarów wiejskich</i>
5	Maciej Kołodziejski	habilitacja	13/09/2013	nauki społeczne	<i>Ocenianie na lekcjach muzyki w szkole podstawowej</i>
6	Małgorzata Przybysz-Zaremba	habilitacja	12/09/2013	pedagogika	<i>Rodzina, praca, edukacja, jako przestrzeń życiowa kobiet</i>
7	Eugenia Karcz-Taranowicz	habilitacja	24/05/2013	pedagogika	<i>Spoleczno-pedagogiczne aspekty środowiska lokalnego i edukacji w Polsce na początku XXI wieku</i>
8	Ewa Katarzyna Wszendybył-Skulska	habilitacja	03/04/2013	nauki o zarządzaniu	<i>The essence and importance of human capital measurement in the hotel industry</i>
9	Donat Jerzy Mierzejewski	habilitacja	12/12/2012	nauki o polityce	<i>Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych</i>
10	Zygmunt Kruczek	habilitacja	12/11/2012	nauki ekonomiczne	<i>Employing The Mystery Shopping Method in Tourist Attraction Quality Assessment. An Elaboration on Research Conducted at Krakow's Muzeum</i>
11	Aleksandra Kuzior	habilitacja	27/02/2012	nauki humanistyczne	<i>Etické základy koncepcie trvalo udržateľného rozvoja</i>

¹² http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=205078&_k=f9ppgd (dostęp: 23.02.2018).

Tabela 16 (cd.)

12	Roman Użdżicki	habilitacja	24/02/2012	pedagogika	<i>Przygotowanie uczniów gimnazjum do aktywnego wejścia na rynek pracy. System poradnictwa zawodowego w Polsce</i>
13	Rafał Tataruch	habilitacja	16/02/2012	nauki o kulturze fizycznej	<i>Optymalizácia športového tréningu v hode diskom na ruznij úrovni portovej výkonnostnej úrovni</i>
14	Magdalena Sitek	habilitacja	11/07/2011	nauki o polityce	<i>Instytucje i organy Unii Europejskiej w świetle postanowień Traktatu Lizbońskiego</i>
15	Wojciech Sońta	habilitacja	08/12/2010	ekonomia	<i>Formy wykorzystania mienia komunalnego</i>
16	Wojciech Jan Maliszewski	habilitacja	10/11/2010	pedagogika	<i>Kompetencje komunikacyjne nauczycieli akademickich w przygotowaniu przyszłych pedagogów</i>
17	Urszula Szmatlan-Gabryś	habilitacja	01/12/2009	nauki o kulturze fizycznej	<i>Trening wytrzymałości w indywidualnych i zespołowych dyscyplinach sportu – metodyczne rozwiązania optymalizacji obciążeń treningowych</i>
18	Zdzisław Majkut	habilitacja	01/07/2009	ekonomia	<i>Podstawy teoretyczno-metodologiczne rozwoju polsko-rosyjskiej przygranicznej współpracy</i>
19	Tomasz Maurycy Zimny	habilitacja	31/03/2009	pedagogika	<i>Jakość edukacji szkolnej</i>
20	Jolanta Staszewska	habilitacja	18/12/2008	nauki o zarządzaniu	<i>Klaster perspektywą dla przedsiębiorstwa na polskim rynku turystycznym</i>

Źródło: OPI.

3) Uniwersytet Żyliński ID: 220113 – Nadane stopnie i tytuły¹³

Tabela 17. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Żylińskim

	Imię i nazwisko	Stopień/ tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Paweł Szataniak	doktorat	23/08/2016	inżynieria materiałowa	<i>Fatigue properties of fine-grained steels</i>
2	Marek Tadeusz Roszak	habilitacja	30/03/2015	inżynieria materiałowa	<i>Synergizm oddziaływania zarządzania na technologie procesów materiałowych</i>
3	Tomasz Bartłomiej Figlus	habilitacja	15/03/2015	transport	<i>The study of noise and vibration of means of transport in the aspect of reducing their level and usefulness in monitoring the condition of vehicles</i>
4	Witalis Pellowski	habilitacja	01/03/2015	nauki o bezpieczeństwie	<i>Wybrane aspekty współpracy komponentów zadaniowych wojsk chemicznych i straży pożarnej podczas zwalczania stutków zagrożeń naturalnych i antropogenicznych</i>
5	Marek Jacek Jaśkiewicz	habilitacja	26/02/2015	transport	<i>Wpływ aspektów ludzkich oraz technicznych na bezpieczeństwo w transporcie samochodowym</i>
6	Izabela Major	habilitacja	25/11/2014	budownictwo	<i>Analysis of Selected Wave Phenomena in Continuous Compressible and Incompressible Hyperelastic Structures</i>
7	Artur Janusz Piaszczyk	habilitacja	01/11/2013	ekonomia	<i>The Modern System of Audit in Light of the Circumstances of the European Union with Application to Postal Services</i>
8	Jacek Selejdak	habilitacja	20/10/2011	nauki techniczne	<i>Aspekty technologiczne a jakość wyrobów</i>

Źródło: OPI.

13 http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=220113&_k=zuvmyf (dostęp: 23.02.2018).

4) Uniwersytet Technologiczny w Bratysławie ID:215138 – Nadane stopnie i tytuły¹⁴

Tabela 18. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Technologicznym w Bratysławie

	Imię i nazwisko	Stopień/ tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Anna Maria Saniuk	habilitacja	24/06/2015	inżynieria produkcji	<i>A Strategy Control System based on the Key Performance Indicators approach for make-to-order industrial enterprises</i>
2	Krzysztof Jan Witkowski	habilitacja	13/06/2012	inżynieria produkcji	<i>Processes of reverse logistics and recycling of plastics in the automotive industry</i>
3	Sebastian Saniuk	habilitacja	13/06/2012	inżynieria produkcji	<i>Virtual production networks of small and medium enterprises in industrial clusters</i>

Źródło: OPI.

5) Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach ID: 207262 – Nadane stopnie i tytuły¹⁵

Tabela 19. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach

	Imię i nazwisko	Stopień/ tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Rafał Przemysław Kalinowski	habilitacja	10/11/2015	matematyka	<i>On Partitions and Decompositions of Graphs</i>
2	Robert Stanisław Kiełtyka	habilitacja	01/11/2014	językoznawstwo	<i>On Various Faces of Animal Metaphor in English and Polish</i>
3	Jan Hauke	habilitacja	15/07/2014	matematyka	<i>Partial Orderings and Preorderings on the Sets of Matrices</i>

14 http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=215138&_k=o4se2f (dostęp: 23.02.2018).15 http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=207262&_k=m6v495 (dostęp: 23.02.2018).

4	Krzysztof Jakubowski	doktorat	10/07/2014	nauki o zdrowiu	<i>The effect of lipid metabolism markers on the cardiovascular complications and satisfaction with life in patients with type 2 diabetes mellitus</i>
5	Andrzej Włoch	habilitacja	24/06/2013	matematyka	<i>Liczby typu Fibonacciego i ich związki z H-skojarzeniami w grafach</i>
6	Jacek Olszewski	habilitacja	19/12/2011	fizyka	<i>Mikrostruktura i właściwości magnetyczne amorficznych i częściowo skrzystalizowanych stopów żelaza</i>
7	Iwona Włoch	habilitacja	01/07/2011	matematyka	<i>Independence in Graphs</i>
8	Tadeusz Szumiata	habilitacja	27/04/2011	fizyka	<i>Selected size effects in magnetic nanocrystalline systems and thin layers</i>

Źródło: OPI.

6) Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze ID: 201352 – Nadane stopnie i tytuły¹⁶

Tabela 20. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Konstantyna Filozofa w Nitrze

	Imię i nazwisko	Stopień/tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Elżbieta Maria Cygnar	doktorat	21/08/2015	pedagogika	Brak tytułu
2	Krzysztof Marian Polok	habilitacja	20/01/2015	nauki społeczne	<i>English as an International Vehicle; a Glottodidactic Approach. A Selection of Topics on Various Apects of Intercultural Conversational Competence</i>
3	Joanna Maria Mysona-Byrska	habilitacja	22/04/2013	filozofia	<i>Etyczne aspekty demokracji</i>
4	Elżbieta Sałata	habilitacja	29/11/2012	nauki społeczne	<i>Teoria i praktyka w przygotowaniu nauczycieli edukacji techniczno-informatycznej</i>
5	Maria Helena Raczyńska	habilitacja	29/11/2012	nauki społeczne	Brak tytułu
6	Beata Jolanta Pitula	habilitacja	01/10/2011	pedagogika	<i>Stale cechy osobowości nauczyciela determinantami jakości jego pracy zawodowej</i>

¹⁶ http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=201352&_k=2ydhzc (dostęp: 23.02.2018).

Tabela 20 (cd.)

7	Aleksander Antoni Piecuch	habilitacja	10/06/2011	pedagogika	<i>Kompetencje multimedialne nauczycieli przedmiotów technicznych</i>
8	Grzegorz Jan Formicki	habilitacja	05/10/2010	biologia	<i>The Influence of Ultraviolet Radiation on Biological Availability of Cadmium and Copper to some Animal Species in Aquatic Environment</i>
9	Henryk Noga	habilitacja	25/11/2009	pedagogika	<i>Udział dzieci i młodzieży w technologii informacyjnej a ich postawy twórcze – na przykładzie gier komputerowych</i>
10	Robert Marek Stawarz	habilitacja	26/02/2009	biologia	<i>Pierwiastki śladowe i metale ciężkie zwierząt i człowieka. Wybrane aspekty ich zawartości i dystrybucji</i>
11	Wiesława Aleksandra Sacher	habilitacja	01/10/2005	pedagogika	<i>Słuchanie muzyki a kształtowanie emocjonalności dzieci</i>
12	Marzena Dymek- -Maciejewska	habilitacja	11/02/2005	pedagogika	<i>Motywacja nauczyciela do pracy. Studium pedagogiczno-psychologiczne</i>
13	Henryk Budzeń	habilitacja	01/01/2002	pedagogika	<i>Usprawnianie procesu nauczania techniki i poprawa jego efektywności poprzez zastosowanie mini wideofilmów</i>

Źródło: OPI.

7) Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie ID: 216507 – Nadane stopnie i tytuły¹⁷

Tabela 21. Wykaz naukowców habilitujących się w Wyższej Szkole Nauk o Zdrowiu i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie

	Imię i nazwisko	Stopień/ tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Stanisław Dawidziuk	habilitacja	25/11/2015	nauki społeczne	Brak tytułu
2	Piotr T. Nowakowski	habilitacja	07/07/2014	nauki społeczne	<i>Sekty i pozostałe kontrowersyjne zjawiska z pogranicza religijności jako przedmiot zainteresowania pracy socjalnej</i>
3	Wiesław Kowalski	habilitacja	16/05/2012	pedagogika	<i>Detske SOS dedinky v systeme nahradnej strastlivosti v Polsku</i>
4	Leon Szot	habilitacja	28/09/2011	socjologia	<i>Znaczenie wsparcia społecznego w pozytywnej readaptacji osób wchodzących w konflikt z prawem</i>

Źródło: OPI.

8) Uniwersytet Preszowski ID: 201199 – Nadane stopnie i tytuły¹⁸

Tabela 22. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Preszowskim

	Imię i nazwisko	Stopień/ tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Katarzyna Anna Wojtanowicz	doktorat	29/09/2016	nauki społeczne	<i>Pracownik socjalny wobec wyzwań współczesnej pracy socjalnej (na przykładzie województwa małopolskiego)</i>
2	Stanisław Andrzej Sorys	habilitacja	02/06/2015	religioznawstwo	<i>Program na rzecz społeczności romskiej a rzeczywistość, Religia Kultura. Studium analityczno-empiryczne na przykładzie Małopolski</i>
3	Mirosław Murat	habilitacja	02/06/2015	religioznawstwo	Brak tytułu

17 http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=216507&_k=tv3rav (dostęp: 23.02.2018).

18 http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=201199&_k=95prer (dostęp: 23.02.2018).

Tabela 22 (cd.)

4	Roman Dubec	doktorat	26/08/2013	nauki teologiczne	<i>Prawosławie na południu Polski w I połowie XX wieku. Kształtowanie się prawosławnej tożsamości wśród Łemków</i>
5	Anna Wawrzonkiewicz-Słomska	habilitacja	19/12/2012	filozofia	Brak tytułu
6	Jadwiga Ilona Bednarek	habilitacja	18/04/2012	pedagogika	<i>Talenty w szkole – uczniowie prefiguratywnej i postfiguratywnej kultury</i>
7	Zdzisława Załona	habilitacja	20/01/2012	pedagogika	<i>Zamierzenia i realia reformy szkolnictwa w edukacji wczesnoszkolnej w Polsce</i>
8	Beata Anna Ślusarczyk	habilitacja	11/07/2011	nauki o zarządzaniu	<i>Wpływ globalizacji na zarządzanie przedsiębiorstwami w przemyśle stalowym</i>
9	Józef Szopiński	habilitacja	10/06/2011	psychologia	<i>Creativity in Managers</i>
10	Władysław Tabasz	habilitacja	01/01/2011	historia	<i>Podkarpaccy Żydzi – codzienność, noc, nadzieja</i>
11	Krzysztof Jerzy Kilian	habilitacja	23/06/2010	filozofia	<i>Program metodologiczny Paula K. Feyerabenda</i>
12	Jan Zubelewicz	habilitacja	20/05/2010	filozofia	<i>Kontrowersje wokół egalitaryzmu: Tocqueville, Scheler, Elzenberg, Nisbet. Studium filozoficzno-historyczne</i>
13	Antoni Magdoń	habilitacja	28/09/2009	ekonomia	<i>Przekształcenia systemowe i strukturalne bankowości spółdzielczej w Polsce</i>
14	Bogdan Węgrzyn	habilitacja	29/05/2009	nauki teologiczne	<i>Specyfika formacji początkowej w Zakonie Kleryków Regularnych Ubogich Matki Bożej Szkół Pobożnych</i>
15	Sebastian Wojciech Kot	habilitacja	29/04/2009	nauki o zarządzaniu	<i>Analiza działań w zarządzaniu łańcuchami dostaw</i>
16	Joanna Mirosława Nowakowska-Grunt	habilitacja	17/12/2008	nauki o zarządzaniu	<i>Strategie marketingowo-logistyczne w przedsiębiorstwach przemysłu mleczarskiego w Polsce</i>
17	Ireneusz Marian Światała	habilitacja	30/06/2008	nauki humanistyczne	<i>Personalizm włoski od Luigi Stefania do Armando Rigobello. Studium filozoficzno-historyczne</i>
18	Wojciech Jerzy Czarny	habilitacja	23/06/2008	nauki o kulturze fizycznej	<i>Badania zmienności budowy somatycznej i sprawności motorycznej młodzieży akademickiej w Polsce</i>
19	Grzegorz Grzybek	habilitacja	07/05/2008	nauki humanistyczne	<i>Etyczne podstawy pracy socjalnej</i>
20	Anna Klim-Klimaszewska	habilitacja	02/04/2008	pedagogika	<i>Adaptacja dziecka do środowiska przedszkolnego</i>

21	Anna Wawrzonkiewicz-Słomska	doktorat	27/10/2005	filozofia	Brak tytułu
22	Henryk Piliś	habilitacja	27/03/2003	filozofia	<i>Człowiek w filozofii Karola Wojtyły – Jana Pawła II</i>
23	Wojciech Słomski	habilitacja	25/04/2002	filozofia	Całość dorobku

Źródło: OPI.

9. Uniwersytet Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie ID: 201904 – Nadane stopnie i tytuły¹⁹

Tabela 23. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie

	Imię i nazwisko	Stopień/tytuł	Data uzyskania	Dyscyplina	Tytuł
1	Arkadiusz Łukasz Modrzejewski	habilitacja	01/06/2014	nauki o polityce	Brak tytułu
2	Ewa Małgorzata Skorek	habilitacja	01/04/2014	pedagogika	<i>Psychological and Social Problems of Stuttering Children. The Role of Speech Therapists in Complex Therapy</i>
3	Krzysztof Rafał Kaganek	habilitacja	01/08/2010	kultura fizyczna	<i>Turystyka osób niepełnosprawnych w aspekcie wybranych uwarunkowań</i>
4	Tadeusz Ambroży	habilitacja	01/08/2008	kultura fizyczna	<i>Trening holistyczny. Wpływ aktywności fizycznej na realizację potrzeby bezpieczeństwa osobistego i społecznego</i>
5	Marian Włosiński	habilitacja	11/12/2007	nauki teologiczne	<i>Przesłanie katechetyczne Księgi Syracha</i>

Źródło: OPI.

19 http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=201904&_k=16mm0s (dostęp: 23.02.2018).

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA PAPIEROWE

- Białobrzaska K., Maciejewska M., *Doktor jako innowator zmian*, [w:] *Między adaptacyjnością a innowacyjnością. Możliwości wykorzystania potencjału naukowego specjalistów ze stopniem doktora w instytucjach i przedsiębiorstwach Warmii i Mazur*, red. J. Górniewicz, Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Olsztyn 2007.
- Błaszczak B., *Spółeczeństwo wobec chorych na padaczkę – rys historyczny*, TOMOGRAF, Kielce 2008.
- Budzeń H., *Przyczyny niezyczliwości*, „Forum Akademickie” 2006, nr 1.
- Cierzniewska R., *Wokół przemian akademickiego środowiska pedagogów w Polsce. Ostatnia dekada XX i początek XXI wieku*, Wydawnictwo UKW, Bydgoszcz 2000.
- Číslo materiálu: UV-9472/2016 Rezort: MŠVVaŠ SR, Rezortné číslo: 2016-8489/1219:1-15CO. Materiál: Schválený Č. uznesenia:68/2016.
- Czabański J., *Generacja PRL*, „Rzeczpospolita” 2002, nr 114.
- Czerepaniak-Walczak M., *Pedagogika – studia i studenci. Niektóre aspekty kształcenia na kierunku pedagogika*, „Forum Oświatowe” 2002, nr 1.
- Diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w Polsce*, Ernst & Young Bussines Advisory, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2009.
- DWM.ZUW.185.108.2016.MT z dn. 2.02.2016 r.
- Działalność Państwowej Komisji Akredytacyjnej w 2006 roku*, PKA, Warszawa 2007.
- Działalność Państwowej Komisji Akredytacyjnej w 2008 roku*, PKA, Warszawa 2009.
- Eisler J., *Nauka – krajobraz po bitwie*, „Życie” 1998, nr z 4 sierpnia.
- Elity muszą ze sobą rywalizować*. Rozmowa Michała Płocińskiego z Barbarą Fedyszak-Radziejowską, socjolog, „Rzeczpospolita. Plus Minus” 2016, nr 206.
- Fabryki dyplomów czy universitas? O „nadwiślańskiej” wersji przemian w edukacji akademickiej*, red. M. Czerepaniak-Walczak, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013.
- Gabzdyl J., *Szkice do prakseodydaktycznej teorii celów, poleceń i pytań w kształceniu wczesnoszkolnym*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, Racibórz 2012.
- Gadamer H.-G., *Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej*, przeł. B. Baran, Wydawnictwo Inter Esse, Kraków 1993.
- Gontarczyk P., *Tukidydes w komunizmie?* „Życie” 1998, nr z 4 września.
- Górniewicz J., *Kształcenie wysoko kwalifikowanych kadr naukowych w Polsce na tle porównawczym – założenia teoretyczne i stan prawny*, [w:] *Oferta edukacyjna studiów doktoranckich a zapotrzebowanie na wysoko kwalifikowaną kadrę w różnych sektorach gospodarki. Raport z badań*, red. J. Górniewicz, M. Maciejewska i H. Mizerek, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski. Katedra Pedagogiki Ogólnej. Katedra UNESCO, Olsztyn 2006.
- Grabarczyk C., *Rozwój kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich nauk technicznych*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012.
- Gromkowska-Melosik A., *Ściągi, plagiaty, fałszywe dyplomy. Studium z socjopatologii edukacji*, Pedagogika GWP, Gdańsk 2007.

- Januszkiewicz M., *Kim jestem Ja, Kim jesteś Ty. Etyka, tożsamość, rozumienie*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2012.
- Klinger K., *Słowacki docent gorszy niż marcowy*, „Dziennik Gazeta Prawna” 2005, nr 63, s. A6.
- Kotarska E., *Marcowe donosy*, „Gazeta Wyborcza” 1994, nr z 12–13 marca.
- Krapiec M., *Człowiek. Kultura. Uniwersytet*, wybór i opracowanie ks. A. Wawrzyniak, KUL, Lublin 1982.
- Kruszewski K., *Co niewoli*, „Polityka” 1991, nr 48.
- Krzemiński I., *Nierozliczona nauka*, „Życie” 1998, nr z 7 lipca.
- Kubielski W., Suchocka A., Topol M., *Wykorzystanie podstawowych metod statystycznych w opisie i analizie wyników badań pedagogicznych*, Pomorska Akademia Pedagogiczna, Słupsk 2002.
- Kubielski W., Suchocka A.A., *Statystyka dla pedagogów. Podstawowe pojęcia i techniki opracowywania wyników badań*, Dziewiątka, Słupsk 2003.
- Kubiński R., *Niewidzialni. Maskowanie na polu walki*, Bellona, Warszawa 2014.
- Łętowska E., *Perwersyjne efekty automatycznego uznawania stopni naukowych w UE*, „NAUKA” 2012, nr 3.
- Melosik Z., *Uniwersytet i społeczeństwo. Dyskursy wolności, wiedzy i władzy*, Wydawnictwo Wolumin, Poznań 2002 (II wyd. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2009).
- Michnik A., *Teren zaminowany*, „Gazeta Wyborcza” 1995, nr z 21 listopada.
- MNiSW – DWM.ZUW.185.248.2015.HR.4, Warszawa 7 stycznia 2016.
- Na rozdrożu biurokratycznej arbitralności*, red. E.J. Kryńska, M. Głowska-Soldatow, A. Kienig, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2015.
- Nie każdy musi być politykiem*. Paweł Śpiewak w rozmowie z Arturem Domoślowskim, „Gazeta Wyborcza” 2002, nr z 24–25 sierpnia.
- Oferta edukacyjna studiów doktoranckich a zapotrzebowanie na wysoko kwalifikowaną kadrę w różnych sektorach gospodarki. Raport z badań*, red. J. Górniewicz, M. Maciejowska i H. Mizerek, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski. Katedra Pedagogiki Ogólnej. Katedra UNESCO, Olsztyn 2006.
- Pachociński R., *Przeobrażenia szkolnictwa wyższego w dobie globalizmu*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia Paedagogica I” (2008), Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Pismo D. Lipińskiej-Nałęcz z 8 sierpnia 2015.
- Pismo ks. prof. Tadeusza Zasepy do Dziekana Wydziału Pedagogicznego KU w Rużomberku z dn. 28.04.2014 r. Nr: CZ 2826/2014RE (Archiwum KNP PAN).
- Polskie szkolnictwo wyższe. Stan, uwarunkowania i perspektywy*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, KRASP i FRP, Warszawa 2009.
- Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. W. Sanetra i M. Wierzbowski, MNiSW, Warszawa 2013.
- Przeszkody dla rozwoju humanistyki w szkołach wyższych (z pedagogiką w tle). W perspektywie troski o uniwersytet, kulturę humanistyczną i podręczniki*, red. M. Jaworska-Witkowska, L. Witkowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011.
- Raport z przeprowadzonej w 2008 r. oceny części jednostek posiadających uprawnienia habilitacyjne i doktorskie w dziedzinach i dyscyplinach naukowych objętych zasięgiem działania Sekcji I Nauk Humanistycznych i Społecznych Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (źródło: Archiwum CK).
- Raszewski J., *Docent związkowiec*, „Życie” 1997, nr z 29 sierpnia.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 3 czerwca 2005 r. w sprawie nostryfikacji stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki uzyskanych za granicą z późn. zm., Dz.U. 05.104.874 2007.12.29 zm. Dz.U. 07.233.1714 §1.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. Nr 179, poz. 1065.
- Rzepka G., *Kariera akademicka w Republice Słowackiej*, „Zarządzenie Publiczne” 2009, nr 3.
- Sławek T., *Wielki magazyn edukacji. Sokratesi i Hipiasze*, [w:] K. Maliszewski, *Pedagogika na pograniczu światów. Eseje z cyklu „Medium Mundi”*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2015.
- Smolar A., *Polska rewolucja*, „Gazeta Wyborcza” 1994, nr z 5–6 listopada.

- Szafranec K., *Człowiek wobec zmian społecznych*, PWN, Warszawa 1990.
- Szkudlarek T., *Ekonomia i etyka: przemieszczenia dyskursu edukacyjnego*, [w:] *Pytanie o szkołę wyższą. W trosce o człowieczeństwo*, red. B.D. Gołębiak, Wydawnictwo DSW, Wrocław 2008.
- Śliwerski B., *Anomia akademickiej pedagogiki z jej własnym udziałem*, [w:] *Przeszkody dla rozwoju humanistyki w szkołach wyższych (z pedagogiką w tle). W perspektywie troski o uniwersytet, kulturę humanistyczną i podręczniki*, red. M. Jaworska-Witkowska, L. Witkowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011.
- Śliwerski B., *Autodegradacja pedagogiki jako nauki i kierunku kształcenia*, [w:] *Kultura – edukacja. Ciągłość i tendencje zmian*, red. J. Szempruch, M. Wojciechowska, J. Karczevska, Wydawnictwo LIBRON, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2011.
- Śliwerski B., *Banalizacja nauki*, „Forum Akademickie” 2012, nr 4.
- Śliwerski B., *Habilitacja. Diagnoza. Procedury. Etyka. Prognozy*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2017.
- Śliwerski B., *Klinika akademickiej pedagogiki*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2011.
- Śliwerski B., *O przewodach habilitacyjnych i profesorskich z pedagogiki społecznej (pracy socjalnej) oraz z dydaktyk szczegółowych Polaków na Słowacji w latach 2006–2011*, „Rocznik Pedagogiczny” 2011, t. 34.
- Śliwerski B., *Ped@gog w blogosferze 2008/2009*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2009.
- Śliwerski B., *Pedagog w blogosferze*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008.
- Śliwerski B., *Pedagogika wobec banalizacji makropolityki szkolnictwa wyższego i nauki*, [w:] *Na drodze biurokratycznej arbitralności*, red. E.J. Kryńska, M. Głowska-Sołdatow, A. Kienig, Centrum Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu w Białymstoku, Instytut Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów PAN, Warszawa 2015.
- Tański M., *Między pedagogizacją życia a ideałem wychowania*, AUREUS, Kraków 2012.
- Trzeba umieć wysiąść z Lancii. Krzysztof Janik w rozmowie z Agnieszką Kublik i Moniką Olejnik, „Gazeta Wyborcza” 2012, nr z 13–14 lipca.
- Uchwała Centralnej Komisji Do Spraw Stopni i Tytułów z dn. 24 października 2005 r. w sprawie określenia dziedzin nauki i dziedzin sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych (M.P. z 2005 r. nr 79, poz. 1120 ze zmianą w M.P. z 2008 r. nr 97, poz. 843 oraz w M.P. z 2010 r. nr 46, poz. 636 oraz w M.P. z 2011 r. nr 14, poz. 149). Na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595 ze zm. Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365).
- Vedecka rada Katolickej univerzity v Ružomberku. Kriteria na habilitacie docentov a vymenovanie profesorov Katolickej univerzity v Ružomberku, 7.12.2005 (druk wewnętrzny KU).
- Wołk Z., *Socjologia versus pedagogika Andrzeja Radziejewicza-Winnickiego (zarys akademickiej aktywności)*, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2017.
- Wroński M., *Czy plagiat popłaca?* „Forum Akademickie” 2007, nr 4.
- Wroński M., *Łatwo to udowodnić. W odpowiedzi dr. hab. inż. Henrykowi Budzeniowi*, „Forum Akademickie” 2006, nr 1.
- Wroński M., *Sprawa nierzetelnej habilitacji dr. hab. Henryka Budzenia*, „Forum Akademickie” 2005, nr 5.
- Wroński M., *Sprawy zakończone*, „Forum Akademickie” 2007, nr 10.
- Wroński M., *Utrata wiary w skuteczność*, „Forum Akademickie” 2007, nr 1.
- Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie V Wydział Karny, z dn. 5 marca 2010 r. Nr sprawy V K 55/0.
- Zalot B., *Turysta habilitowany*, Tygodnik Podhalański” 2016, nr 43.
- Zamojski P., *Cynizm i donkiszoteria. Etyczne konteksty masowego kształcenia w szkole wyższej*, „Człowiek – Teraźniejszość – Edukacja” 2009, nr 4.
- Zaświadczenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego Nr 7457 z dn. 10 lipca 2008 r. (źródło: Archiwum CK).
- Zybortowicz A., Gurtowski M., Sojak R., *Państwo Platformy. Bilans zamknięcia*, Wydawnictwo Fronda, Warszawa 2015.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- Akademicki Kodeks Wartości* – przyjęty na posiedzeniu Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniu 25 czerwca 2003 r., http://www.uj.edu.pl/c/document_library/get_file?uuid=d63b4be0-5eee-4d94-bd32-3b1ccef396f6&groupId=10172 (dostęp: 27.12.2016).
- Akademický senát o rektorovi Katolíckej univerzity: Stratil našu dôveru*, <http://www.pluska.sk/spravy/z-domova/akademicky-senat-rektorovi-katolickej-univerzity-stratil-nasu-doveru.html> (dostęp: 20.08.2017).
- Akty prawne dotyczące uznawania wykształcenia*, <http://www.nauka.gov.pl/uznawanie-wykształcenia/akty-prawne.html#Ukraina> (dostęp: 22.03.2016).
- Akty prawne dotyczące uznawania wykształcenia*, <http://www.nauka.gov.pl/uznawanie-wykształcenia/akty-prawne.html#Slowacja> (dostęp: 20.07.2017).
- Asocha, „*Turystyka habilitacyjna*” naukowca z UWM, <https://ro.com.pl/w-sliskiej-sprawie-autorzy-podjeli-temat-tzw-turystyki-habilitacyjnej-sluchaj-o-17-15/01338817> (dostęp: 17.06.2017).
- Audit na Katolíckej univerzite v Ružomberku: Zlyhanie a neefektivita!*, http://www.pluska.sk/regiony/stredne-slovensko/audit-katolickej-univerzity-ruzomberku-zlyhanie-a-neefektivita.html?utm_source=Pluska2014&utm_medium=citajteviac&utm_campaign=vb2014 (dostęp: 25.02.2018).
- Barwy ochronne*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Barwy_ochronne (dostęp: 10.08.2016).
- Biuletyn Sejmowy 4540/VI, z dn. 4.01.2011, Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka /nr 250/, <http://orka.sejm.gov.pl/Biuletyn.nsf/0/7E4B60A3B7C272C3C125781D0028A326?OpenDocument> (dostęp: 20.07.2017).
- Blog Jozef Hvorecký, <https://www.etrend.sk/> (dostęp: 20.08.2017).
- Catholic University in Ružomberok (aktualna) ID: 21609, <http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=21609&k=bg7t7l> (dostęp: 2.03.2018).
- Charakteristika publikácií a citácií*, <https://www.akademiapz.sk/sites/default/files/OVVP/03%20Charakteristika%20publik%20a%20cit%20ad%20HaK%20%2018.3.2014.pdf> (dostęp: 23.08.2017).
- Czeladko R., *Polska pełna pedagogów i prawników*, <http://www.rp.pl/artukul/112774.html> (dostęp: 30.03.2008).
- Czeladko R., *Rektorzy chcą poprawić ustawę*, <http://www.rp.pl/artukul/19,561291-Rektorzy-chca-poprawic-ustawe-.html> (dostęp: 10.11.2010).
- Dane o habilitacjach*, [w:] *Mały Rocznik Statystyczny GUS za rok 2009*, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_oz_maly_rocznik_statystyczny_2009.pdf (dostęp: 8.11.2011).
- Daňková Š., *O údajné zinscenované smrti dobrodruha Fossetta*, http://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/491342 (dostęp: 1.10.2008).
- Dobra praktyka badań naukowych. Rekomendacje*, <http://www.uwm.edu.pl/wnt/uploads/files/studenti/pliki/dobra-praktyka.pdf> (dostęp: 27.12.2016).
- Dobre obyczaje w nauce. Zbiór zasad i wytycznych*, http://www.mif.pg.gda.pl/kfamo/VARIA/dobre_obyczaje_w_nauce.pdf (dostęp: 27.12.2016).
- Doktoraty obronione*, <http://wnoz.ujk.edu.pl/wydzial/doktoraty/doktoraty-obronione/> (dostęp: 6.03.2016).
- Dr hab. Barbara Błaszczuk*, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=67485&k=zkn0n> (dostęp: 2.03.2018).
- Dr hab. Ewa Kucharska*, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=82100&k=6escm9> (dostęp: 2.03.2018).
- Dr hab. Remigiusz Rzyński*, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=250917&k=4xb7a7> (dostęp: 2.03.2018).
- Dr hab. Wojciech Gulin – pedagog, b. wojewoda wrocławski*, <http://www.tsw.edu.pl/kadra-uczelnia> (dostęp: 14.08.2015).
- Dr hab. Wojciech Gulin*, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=11630&k=usnxf5> (dostęp: 22.08.2017).
- Dzurilla P., *Poliaci odmietajú pedagógom uznať tituly udelené na Slovensku*, <https://www.noviny.sk/slovensko/150473-poliaci-odmietaju-pedagogom-uznat-tituly> (dostęp: 25.02.2018).
- Europejska Karta Naukowca. Kodeks postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych*, http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/brochure_rights/kina21620b8c_pl.pdf (dostęp: 27.12.2016).
- Głowičko J., *Titul univerzity si zaslúži sedem škôl*, <http://www.sme.sk/c/4984671/titul-univerzity-si-zasluzi-sedem-skol.html> (dostęp: 11.03.2018).

- Gowin: *Habilitacje uzyskiwane na Słowacji będą wymagały nostryfikacji*, <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/928081,gowin-habilitacja-za-granica-slowacja.html> (dostęp: 25.02.2018).
- Grabek A., Bielakowski C., *Koniec turystyki habilitacyjnej*, <http://www.wprost.pl/ar/517254/SKANE-R/?pg=0> (dostęp: 9.08.2015).
- Grabek A., Bielakowski C., *Slowaccy docenci, polski wstyd. Naukowe szalbierstwo*, <http://www.wprost.pl/ar/521726/Slowaccy-docenci-polski-wstyd/> (dostęp: 25.02.2018).
- Gulak-Żivotopis.pdf, <http://www.ku.sk/uradna-nastenka/habilitacne-a-inauguracne-konania/oznamenia-o-ukononych-habilitanych-a-inauguranych-konaniach.html> (dostęp: 5.12.2014).
- Habilitačné prednášky a obhajoby habilitačných prác na PF KU, Vytvorené* (Piatok, 19 December 2014 (10:08), <http://www.ku.sk/uradna-nastenka/habilitacne-a-inauguracne-konania/oznamenia-o-ukononych-habilitanych-a-inauguranych-konaniach/67189-dr-grzegorz-uszczak-habilitacia.html> (dostęp: 19.12.2014).
- Harkotová S., *Koniec profesorov na Slovensku? Chcú meniť vysoké školy*, <https://www.aktuality.sk/clanok/392529/koniec-profesorov-na-slovensku-plavcan-chce-menit-vysoke-skoly/> (dostęp: 9.03.2018).
- <http://blogy.hnonline.sk/dominik-strecansky/> (dostęp: 22.08.2017).
- <http://medicpolska.pl/index.php/baza-lekarzy/6441-specjalistyczny-gabinet-neurologiczny-prof-nadzw-dr-hab-n-med-barbara-blaszczyk> (dostęp: 7.08.2015).
- http://nauka-polska.pl/#/home/search?_k=vnq0kb (dostęp: 7.10.2017).
- http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=201199&_k=95prer (dostęp: 23.02.2018).
- http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=201352&_k=2ydhzc (dostęp: 23.02.2018).
- http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=201904&_k=16mm0s (dostęp: 23.02.2018).
- http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=205078&_k=f9ppgd (dostęp: 23.02.2018).
- http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=207262&_k=m6v495 (dostęp: 23.02.2018).
- http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=215138&_k=o4se2f (dostęp: 23.02.2018).
- http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=216507&_k=tv3rav (dostęp: 23.02.2018).
- http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=220113&_k=zuvmyf (dostęp: 23.02.2018).
- http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/transmisje_arch.xsp?rok=2013&month=04#015BC2DE5E177ACC-1257B3A003CBB4B (dostęp: 2.03.2018).
- <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/783643,turystyka-naukowa-na-slowacji-habilitacje-mozna-zrobic-szescdziesiat-razy-szybciej-niz-w-polsce.html-Poszkodowana> (201512-28 15:32) (dostęp: 2.03.2018).
- http://web.tuke.sk/lf/legislativa/131_2002.pdf (dostęp: 27.08.2017).
- <http://www.ewakucharska.pl> (dostęp: 20.03.2018).
- <http://www.fpvmv.umb.sk/veda-a-vyskum/habilitacne-a-inauguracne-konanie.html/> (dostęp: 12.04.2014).
- http://www.goldenline.pl/grupy/Uczelnie_studia_studenci_absolvenci/prace-doktorskie-habilitacyjne-i-inne/ekspresowa-habilitacja-na-slowacji,1983968/ (dostęp: 25.02.2018).
- http://www.ku.sk/images/stories/habilitacne_a_inauguracne_konania/Dancák_K.pdf (dostęp: 19.10.2014).
- http://www.ku.sk/images/stories/habilitacne_a_inauguracne_konania/Zimny_K.pdf (dostęp: 19.10.2014).
- <http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=6596> (dostęp: 19.08.2010).
- http://www.nauka.gov.pl/mn/index.jsp?place=Lead09&news_cat_id=682&news_id=740&layout=2&page=text (dostęp: 30.11.2008).
- <http://www.paneurouni.com/prava/habilitacne-a-inauguracne-konanie/kriteria/> (dostęp: 5.03.2018).
- http://www.stuba.sk/new/docs//stu/pracoviska/rektorat/odd_pravne_organizacne/Poplatky%20-%20habilitacie.pdf (dostęp: 14.03.2018).
- <http://www.ucn.sk/spravy/s-polskom-si-nebudeme-uznavat-vedecko-pedagogicke-tituly> (dostęp: 4.03.2016).
- <http://www.ukf.sk/oznamy/2659-10-12-2012---Habilitacna-prednaska-Dr--Zofie-Braňky> (dostęp: 26.12.2012).
- <https://blog.etrend.sk/jozef-hvorecky.html/> (dostęp: 2.03.2018).
- <https://www.portalvs.sk/sk/hai> (dostęp: 22.08.2017).
- <https://www.ukf.sk/veda-a-vyskum/habilitacne-konania/pedagogicka-fakulta/2728-dr-Zofia-Braňka> (dostęp: 14.12.2013).
- <https://www.umb.sk/veda-a-vyskum/vedeckovyskumna-cinnost/habilitacne-a-inauguracne-konania-umb/habilitacne-konanie-umb.html> (dostęp: 20.07.2017).
- Jakich mistrzów wybieramy? Z dr. Mieczysławem Rybą, wykładowcą w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w Wyższej Szkole Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu, członkiem Kolegium*

- Institutu Pamięci Narodowej, rozmawia Katarzyna Cegielska, <http://www.naszdziennik.pl/index.php?typ=my&dat=20080419&id=my41.txt> (dostęp: 19.04.2008).
- Jancura V., *Morálne bahno univerzítam nesvedčí*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/165549-moralne-bahno-univerzitam-nesvedci/> (dostęp: 6.03.2018).
- Japolan, <https://www.blogger.com/profile/11490774359810804175> (dostęp: 2.03.2018).
- Juszczyk S., Recenzja pracy habilitacyjnej dr Jolanty Gabzdyl nt. *Jakość zadań dydaktycznych w edukacji wczesnoszkolnej – Kwalita učebných úloh v primárnom vzdelávaní*, zatrudnionej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu (Polska), starającej się o tytuł docenta w odbore 1.1.5 Predškolská a elementarna pedagogika, na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, <https://www.umb.sk/veda-a-vyskum/vedeckovyskumna-cinnost/habilitacne-a-inauguracne-konania-umb/habilitacne-konanie-umb.html> (dostęp: 20.07.2017).
- Katolícka univerzita v Ružomberku: Škandál strieda škandál*, <http://www.pluska.sk/regiony/stredne-slovensko/katolícka-univerzita-ruzomberku-skandal-strieda-skandal.html> (dostęp: 4.05.2017).
- Kierunki studiów i specjalności kształcenia w podziale na województwa i typy uczelni w roku akademickim 2003/2004*, http://www.menis.gov.pl/szk-wyz/aktualnosci/kier_stud_03_04.php (dostęp: 11.12.2004).
- Klein D., *Koniec slovenských docentov a profesorov v Čechách*, <https://www.noviny.sk/zahranicie/129869-koniec-slovenskych-docentov-a-profesorov-v-cechach> (dostęp: 22.08.2017).
- Klinger K., *Burza po artykule „Dziennika”. Musimy zmienić prawo*, http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article232206/Musimy_zmienic_prawo.html (dostęp: 25.02.2018).
- Klinger K., *Od doktora do profesora. W Ružomberku może to potrwać tylko dwa miesiące*, http://biznes.interia.pl/wiadomosci/news/od-doktora-do-profesora-w-ruzomberku-moze-to-potrvac-tylko,2000882,4199?utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=other (dostęp: 13.03.2014).
- Klinger K., *Resort nauki chce zablokować turystykę habilitacyjną*, <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/862936,slowacki-docent-gorszy-niz-marcowy-resort-nauki-chce-zablokowac-turystryke-habilitacyjna.html> (dostęp: 1.04.2015).
- Klinger K., *Turystyka naukowa: Na Słowacji habilitację można zrobić sześćdziesiąt razy szybciej niż w Polsce*, <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/783643,turystyka-naukowa-na-slowacji-habilitacje-mozna-zrobic-szescdziesiat-razy-szybciej-niz-w-polsce.html> (dostęp: 25.02.2018).
- Klinger K., Wigura K., *Do świata nauki tylnymi drzwiami. Słowacka fabryka polskich profesorów*, http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article231664/Slowacka_fabryka_polskich_profesorow.html (dostęp: 25.02.2018).
- Kodeks Dobre Praktyki w Szkołach Wyższych*, <http://www.frp.org.pl/projekty/kodeksfinal.pdf> (dostęp: 27.12.2016).
- Kodeks Etyki Pracownika Naukowego*. Komisja do spraw etyki w nauce PAN. Załącznik do uchwały Nr 10/2012 Zgromadzenia Ogólnego PAN z dn. 13.12.2012, http://www.kancelaria.pan.pl/images/stories/pliki/Uchwała_nr_10-2012_-ZO.pdf (dostęp: 27.12.2016).
- Komentarz do tekstu w tygodniku „Wprost”: Poszkodowana IP 30 grudnia 2015, 10:18 <https://www.wprost.pl/tylko-u-nas/517395/Jest-reakcja-MNiSW-na-tekst-Wprost-o-turystyce-habilitacyjnej.html> (dostęp: 23.08.2017).
- Koniec pochybnym univerzítam? Vysoké školy čakajú veľké zmeny*, <https://aktualne.atlas.sk/slovensko/skolstvo/koniec-pochybnym-univerzitam-vysoke-skoly-cakaju-velke-zmeny.html> (dostęp: 13.03.2018).
- Koniec z dyplomami ze Słowacji. Wywiad z Barbarą Kudrycką* http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article232744/Habilitacje_beda_wedlug_innych_zasad.html (dostęp: 25.02.2018).
- Konwencja o wzajemnym uznawaniu równoważności dokumentów ukończenia szkół średnich, szkół zawodowych i szkół wyższych, a także dokumentów o nadawaniu stopni i tytułów naukowych (Dz.U. Nr 5, poz. 27, 28 i 29), http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/9021b2ff35b24b40386429559216ffb9.pdf (dostęp: 23.03.2016).
- Kováč P., Krčmárik R., *Vysoké školy si zo študentov robia ešte väčší biznis*, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/167295-vysoke-skoly-si-zo-studentov-robia-este-vaecsi-biznis/> (dostęp: 25.02.2018).
- Kováčová K., *Draxler: Treba zmeniť zákon, aby bolo možné titul odobrať*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/364957-draxler-treba-zmenit-zakon-aby-bolo-mozne-titul-odobrat/> (dostęp: 23.08.2017).

- Kováčová K., *Pochybne tituly pre Poliakov? Katolícka univerzita to odmieta*, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/364837-pochybne-tituly-pre-poliakov-katolicka-univerzita-to-odmieta/> (dostęp: 25.02.2018).
- Kováčová K., *S Poliakmi si už nebudeme uznávať tituly docent a profesor*, <http://debata.pravda.sk/debata/385040-s-poliakmi-si-uz-nebudeme-uznavat-tituly-docent-a-profesor/> (dostęp: 27.08.2017).
- Krzysztof Janik, https://pl.wikipedia.org/wiki/Krzysztof_Janik (dostęp: 23.02.2018).
- Krzysztof Kruszewski, https://pl.wikipedia.org/wiki/Krzysztof_Kruszewski (dostęp: 2.04.2014).
- Ks. dr hab. Stanisław Gulak, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=78931&k=1two4g> (dostęp: 21.08.2017).
- Ks. prof. dr hab. Jan Zimny, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=97601&k=xjhs3m> (dostęp: 23.08.2017).
- Kucharska G., Sidorowicz J., *Habilitacja na Słowacji. Szybki sposób na zdobycie tytułu naukowego*, <http://krakow.wyborcza.pl/krakow/1,44425,19031574,szybsza-sciezka-naukowej-kariery-w-polsce-wiedzie-przez-slowacje.html#ixzz4ITN85o8X> (dostęp: 25.02.2018).
- Lacková Ľ., *Komu prekažal Tadeusz Zasepa? Bývalého rektora Katolíckej univerzity zatlačili do kúta*, <http://www.pluska.sk/plus-7-dni/domov/komu-prekazal-tadeusz-zasepa-byvaleho-rektora-katolickej-univerzity-zatlacili-do-kuta.html> (dostęp: 12.06.2014).
- Matej Bel University in Banská Bystrica, *Nadane stopnie i tituly*, <http://nauka-polska.pl/#/profile/institution?id=205078&k=93tgq3> (dostęp: 20.07.2017).
- Mirowska-Łoskot U., *Rząd blokuje turystykę naukową na Słowację*, <http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/929236.rzad-blokuje-turystyke-naukowa-na-slowacje.html> (dostęp: 1.03.2018).
- Montesquieu Ch. de, *O duchu praw*, tłum. T. Boy-Żeleński, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/o-duchu-praw.html> (dostęp: 27.07.2017).
- Na Słowacji: Polsko: Kde ľahko prist' k titulu? Na Slovensku*, http://spravy.pravda.sk/tlac.asp?r=sk_svet&c=A080903_151443_sk_s... (dostęp: 25.11.2008).
- Naga prawda o habilitacjach (nie tylko) made in Slovakia?*, 18.03.2012, <http://sliwinski-pedagog.blogspot.com/search?q=Naga+prawda+o+habilitacjach+%28nie+tylko%29+made+in+Slovakia%3F+> (dostęp: 28.08.2017).
- NIK – P/99/019 *Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania nadzoru państwa nad niepaństwowymi szkołami wyższymi i wyższymi szkołami zawodowymi*, Warszawa 2000, <http://psrp.org.pl/attachments/article/1419/4.%20o%20wynikach%20kontroli%20funkcjonowania%20nadzoru%20panstwa%20nad%20niepanstwowymi%20szkolami> (dostęp: 19.07.2011).
- Nowak Z., *AS weryfikuje pracę habilitacyjną jednego z naukowców*, http://forum.gazeta.pl/forum/w,60,30754301,30754301,AS_weryfikuje_prace_habilitacyjna_jednego_z_nau_.html (dostęp: 20.08.2017).
- Nowak Z., *Czy kielecki naukowiec popełnił plagiat?*, <http://miasta.gazeta.pl/kielce/1,35255,2992953.html> (dostęp: 31.10.2005).
- Nowe zasady uznawania wykształcenia zdobytego na Słowacji*, <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/nowe-zasady-uznawania-wyksztalcenia-zdobytego-na-slowacji.html> (dostęp: 28.08.2017).
- O Nauce Polskiej*, http://nauka-polska.pl/#/home/about?_k=7hsty1 (dostęp: 1.08.2017).
- Odpowiedź ministra nauki i szkolnictwa wyższego na interpelację nr 5331 w sprawie uznawalności i nostryfikacji zagranicznych dyplomów w Polsce, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/Interpelacja-Tresc.xsp?key=30882EDC> (dostęp: 23.02.2018).
- Ojczyk J., *Na słowackiej uczelni łatwiej o habilitację*, <http://prawo.rp.pl/artykul/996654-Na-slowackiej-uczelni-latwiej-o-habilitacje.html> 05-04-2013 (dostęp: 25.02.2018).
- Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, <https://www.opi.org.pl/> (dostęp: 31.07.2017).
- Oznam o habilitacyjnych prednáškach na PF KU*, <http://www.ku.sk/index.php/ouniverzite/kalendar-podujati/66016-oznam-o-habilitanych-konaniach.html> (dostęp: 4.03.2010).
- PAP: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,9251,title,Koniec-slowackich-habilitacji-Nowe-zalozenia-dla-polskich-uczeln-i-wid,18358169,martykul.html> (dostęp: 31.05.2016).
- Petková Z., *Dekan z Katolíckej univerzity zbiera tituly jednou pracou*, <http://www.sme.sk/c/5470149/dekan-z-katolickej-univerzity-zbiera-tituly-jednou-pracou.html> (dostęp: 16.02.2012).

- Piskur M., *Turystyka habilitacyjna na słowackie uczelnie zyskuje na popularności*, <http://www.student.lex.pl/czytaj/-/artykul/turystyka-habilitacyjna-na-slowackie-uczelnie-zyskuje-na-popularnosc> (dostęp: 17.03.2018).
- Pochybné tituly pre Poliakov? Katolícka univerzita to odmieta*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/364837-pochybne-tituly-pre-poliakov-katolicka-univerzita-to-odmieta/> (dostęp: 25.02.2018).
- Początki uczelni*, http://www.ujk.edu.pl/poczatki_uczeln.html (dostęp: 6.03.2018).
- Poplach na Katolíckej univerzite v Ružomberku: Vyhodia dekana pre odmeny?*, <http://www.pluska.sk/regiony/stredne-slovensko/poplach-katolickej-univerzite-ruzomberku-vyhodia-dekana-odmeny.html> (dostęp: 20.08.2017).
- Poszewiecki W., *Kronika kryminalna UWM. Odcinek – działki*, <http://poszwa.blogspot.com/2016/12/kronika-kryminalna-uwm-odcinek-dziaki.html> (dostęp: 13.03.2018).
- Poszewiecki W., *Polka się zaczęła*, <http://poszwa.blogspot.com/2017/02/polka-sie-zaczea.html> (dostęp: 20.07.2017).
- Przewody doktorskie*, <http://www.umlub.pl/studenci-i-doktoranci/sprawy-naukowe/sprawy-naukowe-ii-wydzialu-lekarskiego/przewody-doktorskie/> (dostęp: 2.03.2018).
- Przypatrzmy się powołaniu naszemu. Znamiona powołania człowieka nauki*. Homilia wygłoszona przez księdza biskupa Ignacego Deca 18 października 2007 r. w katedrze rzeszowskiej w czasie Mszy św. inauguracyjnej rok akademicki 2007/2008 w wyższych uczelniach Rzeszowa, <http://www.naszdziennik.pl/index.php?typ=my&dat=20071030&id=my11.txt> (dostęp: 30.10.2007).
- Rada Naukowa*, <http://www.humanum.org.pl/pl/czasopisma/prosopan/rada-naukowa> (dostęp: 22.08.2017).
- Rončáková T., *Docentúra rýchlo a draho. Zn. Slovensko*, <https://www.postoj.sk/5283/docentura-rychlo-a-draho-zn-slovensko> (dostęp: 25.02.2018).
- Rzetelność w badaniach naukowych a poszanowanie własności intelektualnej*, http://www.uwm.edu.pl/wnz/sitefiles/file/badania/20120806_rzetelnosc_broszura_fin.pdf (dostęp: 27.12.2016).
- Sadecki J., *Do kariery na skrót*, http://archiwum.rp.pl/artykul/337812_Do_kariery_na_skroty.html (dostęp: 6.03.2018).
- Senat Akademii Marynarki Wojennej kadencji 2008–2012*, http://www.amw.gdynia.pl/title,Sklad_Senatu,pid,631.html (dostęp: 22.12.2011).
- SITA, *Prokuratúra preverí zastavenie vyšetovania na Katolíckej univerzite*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/316847-prokuratúra-preveri-zastavenie-vysetovania-na-katolickej-univerzite/> (dostęp: 23.08.2017).
- SITA, *Rektor Katolíckej univerzity sa vzdal funkcie*, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/316704-rektor-katolickej-univerzity-sa-vzdava-funkcie/> (dostęp: 23.08.2017).
- SITA, *Rektor Katolíckej univerzity v Ružomberku zostáva vo funkcii*, <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/302982-rektor-katolickej-univerzity-v-ruzomberku-zotrva-vo-funkcii/> (dostęp: 2.03.2018).
- Sk, *Ekspresowa habilitacja ze Słowacji*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/ekspresowa-habilitacja-ze-slowacji,69497.html> 03 września 2008 (dostęp: 25.02.2018).
- Słomińska J., *Turystyka habilitacyjna*. Z prof. Stanisławem Salmonowiczem, historykiem prawa, rozmawia Janina Słomińska, http://www.sprawynauki.waw.pl/?section=article&art_id=1252 (dostęp: 13.03.2014).
- Słowackie „habilitacje” nie będą automatycznie uznawane na polskich uczelniach*, <http://biznes.interia.pl/wiadomosci/news/slowackie-habilitacje-nie-beda-automatycznie-uznawane-na,2337769,4199> (dostęp: 25.02.2018).
- Sobierajski W., *„Doktorska zaszczita” i „turystyka habilitacyjna”*, <https://www.ngopole.pl/2016/11/30/doktorska-zaszczita-i-turystyka-habilitacyjna/> (dostęp: 25.02.2018).
- Správa pracovnej skupiny Akreditačnej komisie týkajúca sa plnenia Uznesenia 2m.8.1 c.*, <http://www.akredkom.sk/index.pl?tmpl=zapis> (dostęp: 21.06.2013).
- Sprawozdania z działalności Komisji do spraw etyki w nauce*, <http://www.instytucja.pan.pl/index.php/komisja-do-spraw-etyki-w-nauce/zakres-dziaania-komisji> (dostęp: 22.03.2016).
- Sprawozdanie Centralnej Komisji za rok 2007*, <http://www.ck.gov.pl/images/PDF/sprawozdania/2007/zal5.pdf> (dostęp: 15.03.2008).

- Stec P., *Habilitacja po słowacku – czy warto, żeby ustawodawca zerknął na południe?*, <https://piotr-stec.pl/2014/09/30/habilitacja-po-slowacku-czy-warto-zeby-ustawodawca-zerknal-na-poludnie/> (dostęp: 22.08.2017).
- Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do roku 2010*, www.menis.gov.pl z 16.10.2002.
- Struktura uczelni*, http://wsez.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=977&Itemid=285 (dostęp: 8.03.2012).
- Sústava študijných odborov SR*, <https://www.minedu.sk/sustava-studijnych-odborov-sr/> (dostęp: 4.03.2018)
- Szempruch J., Recenzja pracy habilitacyjnej dr Jolanty Gabzdyl nt. *Jakość zadań dydaktycznych w edukacji wczesnoszkolnej – Kwalita učebných úloh v primárnom vzdelávaní*, zatrudnionej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu (Polska), starającej się o tytuł docenta w odbore 1.1.5 Predškolská a elementarna pedagogika, na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, <https://www.umb.sk/veda-a-vyskum/vedeckovy-skumna-cinnost/habilitacne-a-inauguracne-konania-umb/habilitacne-konanie-umb.html> (dostęp: 20.07.2017).
- Tadeusz Zasepa*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Zas%C4%99pa (dostęp: 27.08.2017).
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzona w Warszawie dnia 18 lipca 2005 r., http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/b8091f536a-760eadcc5c7686c05fcd4f.pdf (dostęp: 20.07.2017).
- Vrabcová M., *Doktorát nikto nezoberie, aj keby bol získaný podvodom*, <http://www.sme.sk/c/7936473/doktorat-nikto-nezoberie-aj-keby-bol-ziskany-podvodom.html#ixzz3mUrvU0CP> (dostęp: 28.07.2015).
- Vrabcová M., *Zberači univerzitných titulov si obľúbili Ružomberok*, <http://www.sme.sk/c/7890840/zberaci-univerzitych-titulov-si-oblubili-ruzomberok.html#ixzz3mUrimvP7> (dostęp: 1.07.2015).
- VYHLÁŠKA Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 8. decembra 2004. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor, www.zbierka.sk (dostęp: 24.04.2010).
- Vyhľadávka Ministerstva školstva Slovenskej Republiky č. 6/2005 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor, Ministerstvo školstva Slovenskej Republiky, http://minedu.sk/data/USERDATA/Legislativa/Vyhlasaky/2005_006.pdf (dostęp: 10.12.2008).
- Wieczorek J., *Blokada turystyki naukowej, czy bohatera walka z problemami stwarzanymi przez – do tej pory nieupadły – socjalistyczny system akademicki*, 24.03.2016, <https://blogjw.wordpress.com/tag/habilitacje/> (dostęp: 22.08.2017).
- Wojciech Edward Gulin*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojciech_Gulin (dostęp: 22.08.2017).
- Wroński M., *Bezczelność pedagogiczna*, http://www.forumakad.pl/archiwum/2006/09/29_bezczelnosc_pedagogiczna.html (dostęp: 30.12.2011).
- Wroński M., *Koniec słowackiego eldorado?*, <http://beta.forumakademickie.pl/fa/2010/03/koniec-slowackiego-eldorado/> (dostęp: 6.09.2010).
- Wroński M., *Nierzetelny doktorat rektora*, <https://forumakademickie.pl/fa/2014/02/nierzetelny-doktorat-rektora/> (dostęp: 21.07.2015).
- www.sliwerski-pedagog.blogspot.com (wpisy zostały opublikowane).
- Wygrany proces „Gazety Polskiej”. Można podawać fakty*, <https://lustronauki.wordpress.com/2009/01/08/stanislaw-dawidziuk/> (dostęp: 21.07.2015).
- Wykaz nadanych w 2007 r. stopni doktora wraz z uzupełnieniami*. Załącznik do Komunikatu Nr 11 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 24 czerwca 2009 r., http://www.nauka.gov.pl/fileadmin/user_upload/56/53/56531/20091102_zalacznik_do_komunikatu_nr_11.pdf (dostęp: 7.03.2012).
- Zakon z 21. februára 2002. o wysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_zak/jaspiw_zak_print.asp (dostęp: 18.08.2014).
- Załącznik Nr 12 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 24 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu nadanych stopni doktora habilitowanego, <http://gamma.infor.pl/zalaczniki/u16/2009/003/u16.2009.003.055.0001.pdf> (dostęp: 7.03.2018).

-
- Załącznik Nr 13 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 24 czerwca 2009 r. w sprawie wyroku nadanych stopni doktora habilitowanego, <http://gamma.infor.pl/zalaczniki/u16/2009/003/u16.2009.003.055.0001.pdf> (dostęp: 7.03.2018).
- Zápis zo 79. zasadnutia Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády SR, konaného 10.–11. septembra 2014 v Bratislave, <http://www.akredkom.sk/zapis/794fo/zapis79.pdf> (dostęp: 22.08.2017).
- Żyszkiewicz W., *Rzutki edukator młodzieży*, http://waldemar-zyszkiewicz.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=256&Itemid=56 (dostęp: 26.08.2017).

Spis tabel, wykresów, skanów, print screenów i fotografii

Tabela 1. Liczba nadanych stopni doktora habilitowanego w dyscyplinie „pedagogika” w latach 2006–2007	54
Tabela 2. Wykaz liczby nadanych stopni doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki w 2007 r.	56
Tabela 3. Liczba nauczycieli akademickich z Polski wypromowanych z kierunku kształcenia jako przedmiotu habilitacji na Słowacji a posiadany przez nich w dyscyplinie stopień naukowy doktora	72
Tabela 4. Liczba przeprowadzonych przewodów habilitacyjnych i profesorskich w uczelniach słowackich w latach 2005–2016	81
Tabela 5. Wyniki kontroli słowackiej Komisji Akredytacyjnej z 2009 r. wskazujące na zachowanie lub utratę praw uniwersyteckich przez uczelnie.....	82
Tabela 6. Szkoły wyższe w Polsce, z których nauczyciele akademicy ubiegali się o habilitację w szkołach wyższych na Słowacji.....	85
Tabela 7. Liczba Polaków habilitowanych w słowackich uniwersytetach w latach 2004–2016.....	89
Tabela 8. Liczba lat od promocji doktorskiej Polaków do ich habilitacji na Słowacji.....	91
Tabela 9. Fragment przedłożonego przez dr Annę A. Suchocką wykazu rzekomo własnych publikacji.....	114
Tabela 10. Liczba recenzentów z Polski biorących udział w wybranych przewodach doktorskich i habilitacyjnych Polaków na Słowacji a miejsce ich własnego rozwoju i upelnomocnienia naukowego	122
Tabela 11. Zestawienie publikacji krytycznych w Polsce i na Słowacji, które dotyczyły turystyki habilitacyjnej Polaków i związanych z nią nieprawidłowości	125
Tabela 12. Treść Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej.....	165
Tabela 13. Kryteria ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego i tytuł naukowy profesora z pedagogiki w Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku	205

Tabela 14. Sústava študijných odborov SR (Wykaz kierunków kształcenia w Republice Słowacji jako przedmiotu habilitacji)	216
Tabela 15. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku	229
Tabela 16. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy	233
Tabela 17. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Žylińskim	235
Tabela 18. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Technologicznym w Bratysławie	236
Tabela 19. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach	236
Tabela 20. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Konstantyna Filozofa w Nitrze	237
Tabela 21. Wykaz naukowców habilitujących się w Wyższej Szkole Nauk o Zdrowiu i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie	239
Tabela 22. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Preszowskim	239
Tabela 23. Wykaz naukowców habilitujących się w Uniwersytecie Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie	241
Wykres 1. Liczba osób studiujących na poszczególnych kierunkach studiów	34
Wykres 2. Prognoza GUS dotycząca struktury ludności w wieku 19–24 lat w latach 2002–2015	46
Skan 1. Rozprawy habilitacyjne z pracy socjalnej w Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku	69
Skan 2. Mianowanie na Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku polskiego nauczyciela z pracy socjalnej oraz zaświadczenie z MNiSW o odpowiedniości z polskim stopniem doktora habilitowanego	110
Skan 3. Mianowanie polskiego nauczyciela z pracy socjalnej w prywatnej Wyższej Szkole Zdrowia i Pracy Socjalnej św. Elżbiety w Bratysławie oraz zaświadczenie z MNiSW o odpowiedniości z polskim stopniem doktora habilitowanego	110
Skan 4. Mianowanie na Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku polskiego nauczyciela z katechetyki oraz zaświadczenie z MNiSW o odpowiedniości z polskim stopniem doktora habilitowanego	111
Skan 5. Zaświadczenie mianowania na Uniwersytecie Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie polskiego nauczyciela z teorii polityki oraz zaświadczenie z MNiSW o jego odpowiedniości z polskim stopniem doktora habilitowanego nauk społecznych	112

Skan 6. Zaświadczenie wydane polskiej adiunkt jako rzekomo habilitowanej z pedagogiki w Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku oraz dekret o jej mianowaniu w zakresie pracy socjalnej	113
Skan 7. Stanowisko Komitetu Nauk Filozoficznych PAN w sprawie turystyki habilitacyjnej.....	184
Skan 8. Odpowiedzi MNiSW na stanowiska i protesty środowisk akademickich	190
Print screen 1. Komunikaty o wykładach habilitacyjnych i obronach prac habilitacyjnych na Uniwersytecie Katolickim w Ružomberku	94
Print screen 2. Strony z danymi o statusie naukowym dr hab. Barbary Błaszczuk	107
Print screen 3. Strona informująca o praktyce lekarskiej dr hab. n. med. Ewy Kucharskiej.....	108
Print screen 4. Komunikat MNiSW po spotkaniu z wicepremierem rządu Republiki Słowackiej	133
Fotografia 1. Podpisanie przez wicepremiera Jarosława Gowina i ambasadora Słowacji Dušana Krištofika Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o zmianie umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzonej w Warszawie dn. 18 lipca 2005 r.	96